

Sumariusz Metryki Koronnej
Księga MK 189
z Archiwum Głównego Akt Dawnych

Opracował Janusz S. Dąbrowski

Praca naukowa finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2014 - 2018

Wykaz skrótów

AGAD – Archiwum Główne Akt Dawnych

Boniecki – A. Boniecki, *Herbarz polski*, T. I-XVI, Warszawa 1899-1913

Kułakows'kyj – Petro Kułakows'kyj, *Czernihowo-siwerszczyna u składzi Reczi Pospolitoj, (1618-1648)*, Kijów 2006

LWlkKuj1659 – Lustracja Województw Wielkopolskich i Kujawskich 1659-1665, Cz. I, wyd. C. Ohryzko-Włodarska, Wrocław 1978, cz. II, wyd. Z. Górski, J. Pakulski, A. Tomczak, Toruń 1996

LWRusk – *Lustracja województwa ruskiego, 1661-1665*, cz. 1-3, ed. K. Arłamowski, E. Arłamowska, W. Kaput, Wrocław 1970-1976

MK – Metryka Koronna

Niesiecki – K. Niesiecki, *Herbarz polski*, T. I-X, wyd. J. N. Bobrowicz, Lipsk 1839-1846

PSB – *Polski Słownik Biograficzny*, tom I i nast., Kraków od 1935

SGKP – *Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. I – XV, Warszawa 1880-1914, pod red. F. Sulimirskiego, F. Chlebowskiego, W. Walewskiego et. al.

SMK – *Sumariusz Metryki Koronnej*, T. I i nast., ed. W. Krawczuk, K. Chłapowski, Kraków 199 i nast.

U – *Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII-XVIII wieku. Spisy*, T. I i następne, Wrocław-Kórnik od 1985, pod red. A. Gąsiorowskiego

VC – *Volumina Constitutionum*, t. I i nast., wyd. W. Uruszczak, S. Grodziski, I. Dwornicka et al., Warszawa od 1996

VL – *Volumina Legum*, t. I-X, wyd. J. Ohryzko, Z. Kaczmarczyk, St. Petersburg 1859

Uwagi: Strony 1–6 puste, nie numerowane. Tom pisany kilkoma rękami. Na okładce wytłoczono złożony napis, uszkodzony, informujący, że jest to rejestr przywilejów kancelarii Jerzego Ossolińskiego z lat 1643-1648.

Numer pierwszy odnosi się do księgi, natomiast drugi, po ukośniku, do całego zbioru dokumentów Władysława IV zapisanych w Metryce Koronnej

Regesty

1/3966

k. 1 – 2v

Warszawa, 30 lipca 1643

Król zezwala Ludwikowi Krasieńskiemu a Krasne kasztelanowi ciechanowskiemu na cesję starostwa płockiego jego synowi Wojciechowi Krasieńskiemu. Po jej dokonaniu w aktach publicznych będzie dzierżył starostwo dożywotnio, mając jurysdykcję grodzką, miasta Płock, miasteczka Płońsko (*Płońsk*), Bielsk, wsie Drogoń (*Drogan*) z folwarkiem, Chęlpowo z folwarkiem, Cekanowo (*Czekanów*) z folwarkiem, Troszyn (*Troszin*), Wyków (*Wykowo*), Kępa (*Kempa*), Powsino, Dziarnowo, Winiary (*Winary*). Wyjątkiem wieś Dzierżazno (*Dzierżazna*) z folwarkiem należącą tytułem dożywocia do małżonki kasztelana ciechanowskiego¹ – wraz z cłem wodnym na Wiśle przynależnym do starostwa płockiego. Ze starostwa płacić ma do skarbu kwartę.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

¹ Kryska Agnieszka kasztelanka raciąrska, córka Stanisława, Boniecki, XII, s. 199.

2/3967

k. 2v – 3v

Warszawa, 5 sierpnia 1643

Król zezwala Mieczysławowi Mlecze staroście mielnickiemu na cesję starostwa mielnickiego na rzecz jego syna Wojciecha Emeryka. Po jej dokonaniu w aktach publicznych, Wojciech Emeryk Mlecze będzie dzierżył starostwo dożywotnio, mając miasteczko Mielnik z jurysdykcją grodzką, wszystkimi przynależnościami i dochodami, płacąc dupłą kwarty do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

3/3968

k. 3v – 4v

Warszawa, 4 sierpnia 1643

Feria quarta ante festum Sancti Laurentii Martiris

Król zezwala na wniesienie do akt kancelarii większej przez Salomona Raczyńskiego burmistrza Nowego Miasta Warszawy poniższego dokumentu.

Król podczas swej koronacji potwierdził i zaprzysiągł prawa i przywileje stanów i miast, teraz łaskawie przyjmuje prośbę władz i mieszkańców Nowego Miasta Warszawy i potwierdza wszystkie prawa i przywileje, zwyczaje, zapisy, zakupy otrzymane nadane niegdyś od książąt mazowieckich i królów polskich. Potwierdza także przywileje nadane podczas koronacji zwalniające wieczyście od ciężarów gospód ratusz tegoż miasta podczas wszelkich zjazdów publicznych Korony i Litwy, przywileje udzielone poszczególnym mieszczanom i nadane przez konstytucje i uwalnia od płacenia cła wodnego na Wiśle. Zwalnia rzemieślników od wszelkich robót na rzecz starosty i przyszłych starostów, wyjąwszy słuszne, służące dobru publicznemu wzorem Starej Warszawy. Elekcję burmistrzów, rajców i ławników przeprowadzać mają wedle tego wzoru. Zgodnie z dawnym obyczajem od przywożonej beczki piwa potwierdza opłatę jednego grosza, czy to w czasie pobytu czy nieobecności króla w Warszawie, podobnie jeden grosz od wszelkich skór wołowych i krowich, wozu z mąką. Na utrzymanie akweduktu, naprawę dróg i fortyfikowanie miasta z łaski swej król udziela połowę dochodu z kaduków. Król potwierdza prawa i przywileje opisane w konstytucji 1589 roku. Warszawa 10 VIII 1637.

Relacja kanclerza koronnego Jerzego Ossolińskiego.

j. lac.

4/3969

k. 5 – 5v

Warszawa, 3 sierpnia 1643

Król na prośbę magistratu i całego pospólstwa pozwala na założenie na ratuszu w mieście Skwirzynie (*Schuerin*)¹ apteki aromatycznej, wyrób i sprzedaż w niej towarów bez żadnych przeszkód.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Aleksandra Paprockiego.

j. lac.

¹ Skwirzyna, obecnie Skwierzyna, niem. Schwerin an der Warthe, miasto 19 km (drogą) na pñn. od Międzyrzecza, SGKP X, s. 748–751.

5/3970

k. 5v – 6

Warszawa, 26 czerwca 1643

Król udziela Janowi Jeżewskiemu¹ serwitorowi i kapitanowi piechoty JKM zasłużonemu w licznych ekspedycjach, by dożywotnie posiadanie przezeń młyna we wsi Jeziora² w starostwie warszawskim na rzece Jeziorna (*Jeziora*)³ objęło małżonkę Jeżewskiego, Annę Zawadzką, która będzie posiadać dożywotnio trzecią miarę z młyna, wszystkie pola i przynależności, las, od miejsca zwanego Mola, do granicy Skolimowskie. Po śmierci małżonków dobra będą podlegały wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomaszowa Ujejskiego.

j. lac.

¹ Jeżewski (Jeżowski) Jan h. Lis, Boniecki, IX, s. 63. ² Ob. Jeziorka, lewy dopływ Wisły. ³ Ob. Jeziorna, 20 km na pñd. od centrum Warszawy.

6//3971

k. 6 – 7v

Warszawa, 8 sierpnia 1643

Sabbatho in Vigilia Festi Sancti Laurentij Martyris

Król zezwala na wniesienie do akt kancelarii większej przez Annę Daniłowską dwóch atestacji, które uznaje i pozwala na wydanie z nich wypisu.

Mieszkańcy starostwa newelskiego zaświadczaą, że do niewielu wypełniających obowiązek obrony zgodnie ze swymi przywilejami broniąc zamku w oblężeniu moskiewskim w 1632 roku należał Jan Daniłowski dawny żołnierz, obywatel starostwa newelskiego, który dochował wierności do wzięcia zamku przez nieprzyjaciela, kiedy to nie mając na okup, z żoną i dziećmi poszedł do niewoli. Dzięki odzyskaniu tych zamków przez króla Władysława IV i wypuszczeniu jeńców, Daniłowski z żoną i dziećmi wyszedł z niewoli, a mimo to nie chcą go dopuścić do dóbr „zadając mu jakąś podeyrzałość.” Newel, 3 VIII 1634, podpisani Jan Sey, Stanisław Borzymowski, Stefan Eysymont (Eysmond), Jan Godlewski, Dymitr Grzybowski, Jan Białowocki (niepiśmienny), Jan Michałowski, Mikołaj Pobiatyński.

Na zjeździe 31 X 1637 odbytym w celu rozgraniczenia państw JKM i donatariuszy mających nadania królewskie, Jan Daniłowski wykazał, że nie był żadnym zdrajcą, jak go oskarżano. Inkwizycja potwierdziła, że zachował wierność podczas oblężenia. Gdy nieprzyjaciel zajmował zamek, Daniłowski chodził do Moskwy dla odzyskania żony i dzieci. Podpisani Hieronim Ciechanowicz sędzia ziemski smoleński, Józef Klonowski stolnik połocki, Piotr Mrowiński podstarości smoleński, Andrzej Komiski.

Relacja Jerzego Ossolińskiego kanclerza wielkiego koronnego.

j. łac. i pol.

7/3972

k. 7v – 9

Warszawa, 9 sierpnia 1643

Król potwierdza kontrakt dotyczący gruntów bagnistych w powiecie Kiszpork (*Christburg*)¹ zwanych Dolstenach, Wiese, Welsum² przez Zofię Radziwiłłową, wdowę po wojewodzie pomorskim Achacym Czemie³, zawarty z Marcinem Adlerem mieszczańskim gdańskim i jego spadkobiercami na 60 lat wraz z kanonem i innymi warunkami w roku 1584, zatwierdzanego następnie przez Stefana Batorego i Zygmunta III, zaś przez Władysława IV dnia 9 V 1633. Król proszony o potwierdzenie tegoż, wobec szybko przypadającego terminu zakończenia układu dla dziedziców zmarłego Adlera, Piotra Deutschlendera i innych współdziedziców, którzy podczas wojny szwedzkiej w Prusach nie tylko stracili czynsze, ale całkowicie dochody od roku 1626 do 1636, nie płacono kanonu z kontraktu emfiteutycznego należnego wojewodzie malborskiemu staroście kiszporskiemu, także od proboszcza Bągart (*Bomgarten*)⁴ i od tamtejszych chłopów. Uwzględniając dekrety i mandaty król, by wyrównać brakujący czynsz i roczny dochód, za wstawiennictwem pewnych doradców i na prośby Deutschlendera i współdziedziców grunty zwane Dolchtisch⁵ i Bomgartisch Dam albo Brodzende (*Brodzsende*)⁶ przed wojną w Prusach meliorowane, zasiedlone i profitujące, podczas wojny spustoszone, zostały podczas rozejmu odbudowane do poprzedniego stanu, i te wraz z wszystkimi dochodami i pożytkami, poddanymi, jurysdykcją cywilną i kryminalną nadane Peterowi Deutschlenderowi i spadkobiercom w roku 1629 przez Zygmunta III, co potwierdził Król w 1633, dodając 10 lat po ekspiracji wspomnianych lat 60 w kontrakcie emfiteutycznym, podczas których Deutschlender. Po upływie tychże lat dobra wrócą do dyspozycji królewskiej.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Aleksandra Paprockiego.

j. łac.

¹ W województwie malborskim. ² Nie zidentyfikowane. ³ Chodzi o Achacego Czeme zm. w 1576, PSB, IV, s. 324. ⁴ Bągart, Baumgart, Bomgarten, wieś 6 km (drogą) na północ od Dzierzgonia, SGKP, I, s. 122. ⁵ Lekcja niepewna, może być Dolsletisch. ⁶ W 1664 r. Żuławka Brodzende niedaleko Bągartu – Brodzendy Małe i Wielkie, Paczkowski, *Opis królewszczyzn*, s. 415.

8/3973

k. 9 – 12

Warszawa, 8 sierpnia 1643

*Sabbatho in Vigilia Festi S. Laurentij Martyris*¹

Król zezwala na wniesienie do akt kancelarii większej przez Jana Domagalicz² oblaty poniższego dokumentu i wydanie z niego autentyku.

Król nagradzając wierność, talenty, przenikliwość, erudycję, wykształcenie, znajomość języków obcych, zręczność w rokowaniach i misjach, doświadczenie Domagalicza okazane sobie, domowi Wazów i Rzeczypospolitej już za Zygmunta III i na dworze, gdzie był patronem w sądach (asesorskich), za wstawiennictwem doradców zezwala, po zapoznaniu się z autentycznymi dokumentami z których wywieziono, że dziadek Katarzyny Wulfowiczownej (*Wulphowiczowna*) Józef Schulz a Wulphowicz i jego brat od cesarza Rudolfa II otrzymali dokument, Jan Domagalicz potwierdzenie Ferdynanda III cesarza i powinowatego króla, zawierający wszystkie wolności Wulphowicza, dziedziczne szlachectwo z legalnego małżeństwa w linii męskiej i żeńskiej w cesarstwie, zostając włączony do stanu szlacheckiego i otrzymali herb (rodziny Scholtiorum a Wulphowicz)².

Król uznaje szlachectwo Jana Domagalicza a Wulphowicz, i nadaje je dziedzicznie w Księstwie Pruskim, potwierdzając przywilej indygenatu udzielony w Prusach Książęcych przez niegdyś Jerzego Wilhelma margrabiego brandenburskiego i księcia pruskiego. Warszawa 10 VIII 1643. Dokument podpisany przez króla i Jakuba Maksymiliana Fredrę podkomorzego przemyskiego, regenta kancelarii.

Relacja Jerzego Ossolińskiego kanclerza w. koronnego.

j. łac.

¹ Data dzienna błędna, skoro 9 VIII oblatowano dok. z 10 VIII 1643. ² Opis herbu. ³ Boniecki, IV, s. 356.

9/3974

k. 12 – 13

Warszawa, 10 sierpnia 1643

Król udziela zgody, by Ewa de Lewice, wdowa po Aleksandrze Stadnickim ze Żmigrodu, swe dożywocie na nowo założonym miasteczku na gruntach wsi Zalesie i wsi Zalesie wraz z sołectwem, oraz wsiach Porzyce (*Porzece*), Wielkopole (*Wielopole*), Strzałce (*Strzelce*) z sołectwem, Karaczynów, Wroców (*Wrochów*), Stawki i Lipowe¹ w ziemi lwowskiej scedowała na rzecz swych synów Franciszka i Jana Stadnickich. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Stadnicy będą posiadali dożywotnio wspomniane dobra ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, w tym sołectwami i wójtostwami, z których mają wpłacać do skarbu dupłą kwarty. Po ich śmierci dobra będą podlegały wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ Miasto i wsie należące do starostwa lwowskiego. Karaczynów – 32 km na zach. od Lwowa; Wroców, ok. 2,5 km na pld. – zach. od Karaczynowa; Porzece – ok. 5 km na zach. od Karaczynowa (linia prosta); Zalesie ok. 10 km na pñ. – zach. od Karaczynowa; Stawki ok. 5 km (linia prosta) na pñ. od Zalesia. Wielopole nie zlokalizowano. Lipowe – może chodzi o Lipowiec?. Zob. dok. 212.

10/3975

k. 13 – 13v

Warszawa, 1 maja 1643

Król nadaje 10 opustoszałych łąnów ziemi wraz z przynależnościami we wsi Przysiersk (*Przyszersk*) w starostwie świeckim, po posiadającym je prawem emfiteutycznym Jerzym Hińcza pisarzowi kancelarii królewskiej Stanisławowi Jurkowskiemu, wiernie służącemu za Zygmunтови III i obecnie, na lat 20 prawem emfiteutycznym. Po upływie emfiteuzy dobra będą podlegały wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

11/3976

k. 13v – 14

Warszawa, 31 lipca 1643

Król nadaje dożywotnio małżonkom Janowi Kozińskiemu (*Kożyńskiemu*) pisarzowi kancelarii JKM i Annie Jeleniownej¹ prawo, by w browarze folwarku zwanego Jeleniowski, na przedmieściu warszawskim za kościołem św. Jerzego warzyć piwo i w obu miastach warszawskich, czy to podczas obecności, czy nieobecności króla w Warszawie, bez przeszkód ze strony cechów sprzedawać je i wywozić, o czym zawiadamia wspomniane cechy.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ Zob. Dok. 13, taka pisownia w nagłówku, wewnątrz dokumentu raczej „Kocyński” (lekcja niepewna); Kozińskim przypisuje się różne herby. Anna zapewne nosiła nazwisko Jeleniewski v. Jeleniowski h. Syrokomla, Boniecki s. VIII, s. 386, XII, s. 91–94; Uruski, VI, s. 50–51, VII, s. 376–377.

12/3977

k. 14 – 14v

Warszawa, 9 sierpnia 1643

Król do Piotra Gembickiego biskupa krakowskiego księcia siewierskiego oraz ks. oficjała generalnego wikariusza w sprawach duchownych zawiadamiając, że na mocy patronatu i na prośbę prepozyta łukowskiego Zachariasza Pierścieńskiego (*Pierścińskiego*), ustanawia koadiutorem z prawem następstwa Andrzeja Bzickiego doktora obojga praw i plebana drążgowskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

13/3978

k. 14v–15v

Warszawa, 30 maja 1643¹

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej koronnej przez Jana Kozińskiego pisarza obu kancelarii koronnych poniższego listu.

Król wiernie służącemu od czasu koronacji królewskiej Janowi Kozińskiemu i żonie jego Annie Jeleniownej kamienicę zwaną Jeleniowska na rynku warszawskim, leżącą pomiędzy domami Stanisława Baryczki (*Barycka*) i Michała Kosińskiego mieszczan warszawskich uwalnia od obowiązku udzielania gospód obcym, czy z Korony i Wielkiego Księstwa Litewskiego, serwitorom i dworzanom królewskim poza okresem sejmów. W czasie sejmu dom będzie z urzędu gospodą dla wojewodów poznańskich, wolny zaś pod ich nieobecność na sejmie. Prawo to jest dziedziczne dla potomków Kozińskiego, co podaje się do wiadomości, szczególnie marszałków i ich urzędników.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ Data wydania dokumentu.

14/3979

k. 15v–17

Warszawa, 8 sierpnia 1643

Sabbatho in Vigilia Festi S. Laurentij Martyris

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej przez ręce Tomasza Ujejskiego poniższego przywileju.

Król pamiętając o licznych zasługach domu Opalińskich, łaskawie przyjął suplikę i zezwolił Annie z Bnina¹, żonie niegdyś Stanisława Przyjemskiego marszałka nadwornego koronnego, starosty generalnego wielkopolskiego, za wstawiennictwem województw na sejmie i senatorów, na cesję starostwa osieckiego i międzyłęskiego w województwie pomorskim, na małżonków Krzysztofa Opalińskiego z Bnina wojewody poznańskiego i Teresy z Czarnkowskich, której ojciec miał wielkie zasługi podczas wojen moskiewskich i tureckich opłacając żołnierzy własnym sumptem. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, małżonkowie Opalińscy będą władać dożywotnio starostwami osieckim i międzyłęskim, ze wsiami Mirotki, Pipagora, Barłożno, Gąsiorki (*Gąszciorki*), Skórcz (*Skurcz*), Wielbładowo (*Wielbladowo*), Grabowo, Garc

(Garcz), Walichnowy (Walichnowo), Weska i młynem zwanym Kierwałd¹, wraz z przynależnościami, wójtostwami, sołectwami, młynami, karczmami. Z dóbr tych mają płacić corocznie dupłą kwarty.

Warszawa, 15 V 1643. Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego (sekretarza) JKM.

j. łac.

¹ Starostwo osieckie w Prusach Królewskich: Barłożno, Gąsioroki, Grabowo, Mirotki, Młyn Kierwałd, Skórcz (Skorcz), Wielbłądowo. Dzierżawa Międzyłęża, Garca i Walknow: Garc, Walichnowy – Walnowy Stare i Nowe (Międzyłęż Stary i Nowy).

15/3980

k. 17 – 17v

8 sierpnia 1643

*Sabbatho in Vigilia Festi S. Laurentij Martyris*¹

Król zezwala na wniesienie przez ręce Pawła Łabuskiego do akt opieczętowanego dokumentu królowej Cecylii Renaty, przez nią podpisanego.

Cecylia Renata mając na względzie wypróbowaną przez wiele lat wierność i zasługi Pawła Łabuskiego podstarościego golubskiego, zaleconego przez Krzysztofa Lode podkomorzego dorpackiego i starostę golubskiego, na mocy swej oprawy (reformacji) nadaje wspomnianemu Łabuskiemu dożywotnio sołectwo we wsi Pułkowo² w starostwie golubskim, którego połowę posiadał znakomity Walenty Pułkowski (Pułkowski), drugą zaś niegdyś Jan Strykowski. Nadanie obejmuje 8 łanów ziemi z przynależnościami i obowiązek ponoszenia dotychczasowych świadczeń na rzecz królowej. Warszawa 27 VI 1643. Podpisano: Cecylia Renata królowa i Andrzej Leszczyński biskup kamieniecki i opat czerwiński, kanclerz królowej.

j. łac.

¹ Jako miejsce oblaty „Vilnae” względnie „Valnae” (słowo poprawiano), winno raczej być w Warszawie, zob. poprzednie dokumenty. ² Obecnie Wielkie i Małe Pułkowo ok. 12 km (drogą) na północ od Golubia-Dobrzynia.

16/3981

k. 18 – 18v

Grodno, 8 października 1643

Król po śmierci swego pokojowca Kaspra Gutowskiego wyznacza dożywotnio swemu pokojowcowi Jerzemu Kazimierzowi Łokickiemu pensję roczną 60 złp. z dochodów starostwa łomżyńskiego, obecnie dzierżonego przez Hieronima Radziejowskiego. Pensja będzie płacona na św. Marcina biskupa [11 XI] Łokickiemu lub jego mandatariuszowi, za pokwitowaniem.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

17/3982

k. 18v – 19

Wilno, 2 grudnia 1643

Król nagradzając wojenne zasługi Wincentego Przerębskiego porucznika (*vice rothmagistri*) Stanisława Koniecpolskiego kasztelana krakowskiego i hetmana wielkiego koronnego, nadaje mu z wszystkimi przynależnościami dożywotnio wójtostwo w Smotryczu w starostwie kamienieckim, po zmarłym Poźniaku¹. Po śmierci Przerębskiego wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na wpisanie imienia; „Pozniak”, w nagłówku „Posniak”.

18/3983

k. 19 – 20

Wilno, 3 grudnia 1643

Król udziela konsensu sędziemu ziemskiemu nowogrodzkiemu Tomaszowi Reczyńskiemu i jego żonie Ewie Strojłowskiej¹, na ustąpienie wsi lennych w powiecie Nowogrodu Siewierskiego: Hołobkow i Bannicze² na rzecz Jana Markiewicza Haraburdy, żołnierza zasłużonego w ostatniej wyprawie moskiewskiej i pruskiej oraz jego żony, Miładowskiej (*Miladowskiej*)³. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, małżonkowie będą dziedzicznie władali wioskami lennymi i wszystkimi pożytkami z nich (wyjawszy saletry i towary leśne, na korzystanie których konieczna jest zgoda królewska), pod warunkiem opisanego w prawie wypełniania powinności obrony tamtejszych zamków.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ Wg Uruskiego XV, s. 182, Reczyński Stefan h. Larysa był sędzią od 1643; wg U III/4, nr 1910 sędzią mógł zostać najwcześniej w 1644, kiedy poprzednik jest notowany z tym urzędem. Lekcja nazwiska żony niepewna – „Strojłowska” przyjęto na podstawie kolejnego dokumentu i Uruskiego, ale w tym dokumencie jest raczej „Strodewska”. Por. dok. 125 ² W Metryce przecinek wprowadza w błąd w zdaniu „...Wieś Hołobkow y Szeliscze, Bannicze nazwane w powiecie...”, gdyż „Szeliscze” to określenie rodzaju osady, a nie nazwa własna. Hołobkow niezlokalizowany. Banicze – sióło w stanie podputywlskim, Kułakowskyj, Czernihowo–Siwierszczyna, s. 422. ³ Pozostawiono puste miejsce na wpisanie imienia Miładowskiej.

19/3984

k. 20 – 20v

Wilno, 3 grudnia 1643

Król udziela konsensu Janowi Markiewiczowi Haraburdzie i jego żonie Miładowskiej na ustąpienie wsi lennej Borszcze (Borscze)¹ w powiecie Nowogródka Siewierskiego na rzecz małżonków – sędziego ziemskiego nowogrodzkiego Tomasza Reczyńskiego i Ewy Strojłowskiej. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, małżonkowie będą dziedzicznie w linii męskiej dysponowali wszystkimi pożytkami z lenn (wyjawszy saletry i towary leśne, na korzystanie których konieczna jest zgoda królewska), pod warunkiem opisanego w prawie wypełniania powinności obrony tamtejszych zamków.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ Borszcze (ukr. Borszcziw), sióło w stanie radohoskim, Kułakowskyj, Czernihowo–Siwierszczyna, s. 422; zob. dok. 124.

20/3985

k. 20v – 21v

Wilno, 19 grudnia 1643

Król po śmierci [Bartłomieja] Cieleckiego nadaje urząd wojskiego poznańskiego zasłużonemu Janowi Kurskiemu swemu sekretarzowi¹.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej.

j. łac.

¹ W dokumencie pozostawione puste miejsca, do uzupełnienia, m.in. na imię, zob. U I/2, nr 1042.

21/3986

k. 21v – 22

Wilno, 30 grudnia 1643

Król mając na uwadze obronę zamku w Niżynie oraz straty szlachty w woj. czernihowskim, nazaczył na uroczysku Krupiepole i Łozinnych Głowach¹ w trakcie niżyńskim 800 włók ziemi dla stu koni kozaków i nakazał rozmierzać po 8 włók na jednego konia. Obecnie gdy przysięgły mierniczy przeprowadził pomiar, mając wzgląd na Romana Pogorzelskiego zasłużonego w różnych ekspedycjach wojennych, potwierdza i umacnia nadanie 8 włók ze wszystkimi przynależnościami, poddanymi i pożytkami (z wyjątkiem saletry towarów leśnych) jemu oraz jego żonie i potomkom męskim prawem lennym, którymi może dysponować za zgodą króla, zachowując pod warunkiem wypełnienia powinności określonych posesorom tych włók opisanych w oryginalnym przywileju.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej.

j. pol.

¹ Krupiepole (ukr. Krupiczpole), uroczysko, Kułakowskyj, Czernihowo–Siwierszczyna, s. 258.

22/3987

k. 22 – 23

Wilno, 30 grudnia 1643

Treść jak w dok. 21. Król nadaje prawem lennym 8 włók ziemi na uroczysku Krupiepolu i Łozinnych Głowach Maciejowi Żerebiłowi¹ zasłużonemu w różnych ekspedycjach wojennych.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej.

j. pol.

¹ W treści dokumentu „Zerebiłowi”, w nagłówku „Zarebiłowi”.

23/3988

k. 23 – 24

Wilno, 30 grudnia 1643

Treść jak w dok. 21. Król nadaje prawem lennym 8 włók ziemi na uroczysku Krupiepolu i Łozinnych Głowach Mikołajowi Małachowskiemu zasłużonemu w różnych ekspedycjach.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej.

j. pol.

24/3989

k. 24 – 25

Wilno, 30 grudnia 1643

Król ze względu na zasługi Samuela Stempkowskiego weterana w licznych ekspedycjach, mającego dożywocie na wsi Modryń w starostwie hrubieszowskim, rozszerza je na żonę tegoż Annę Żulińską, poprzednio małżonkę zmarłego Marcjana Chrzęścia. Żulińska otrzymuje prawo korzystania z wspomnianej wsi, wrębu do lasów na naprawę budynków i połowu w rzece Bug, przemiału w młynie należącym do folwarku Ślepce (*Ślipcze*), z obowiązkiem wnoszenia dupli kwarty do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej.

j. pol.

25/3990

k. 25 – 27

Wilno, 23 stycznia 1644

Król zezwala na oblatowanie listu papierowego podpisanego przez królową Cecylię Renatę i opieczetowanego jej pieczęcią, który aprobuje i potwierdza.

Królowa po zbadaniu przywilejów, praw i funduszy kościołów starostwa knyszyńskiego odniosła się do pretensji Tomasza Moniuszki plebana Dolistowa obejmującej dziesięcinę wytyczną z folwarku Zabiele i wsi w kluczu Zabielskim – Zabiele, Jacwież Wielka i Mała, w kluczu goniądzkim – w Jaświeli i Mociesze¹. Pleban okazał rewizorom dwa dekrety trybunalskie w sprawie tejże dziesięciny między plebanem dolistowskim Szczęsnem Mikuszkim i woj. kijowskim Tomaszem Zamoyskim w roku 1623, odnośnie dziesięciny snopowej z folwarku i wytycznej z wspomnianych wsi, w których przyznano plebanowi dziesięcinę, nakazując złożenie przysięgi przed sądem ziemskim tykocińskim. Strony zawarły ugodę nie przystępując do przysięgi, pozwany przyznał powodowi dziesięcinę na przyszłość, zaś ten zrezygnował z zażaleń. Sąd rewizorski odesłał do królowej decyzję, czy ma respektować ugodę, czy żądać złożenia przysięgi przez plebana i następców. Królowa zrezygnowała z przysięgi i ustanowiła coroczną dziesięcinę snopową ze wszystkich ziaren, zaś z pięciu wiosek po kopie żyta i zboża jarego (jarzyny) z włóki plebanom dolistowskim. Warszawa, 30 VI 1643, podpis królowej Cecylii Renaty i Andrzeja Leszczyńskiego z Leszna biskupa kamienieckiego, opata czerskiego i kanclerza królowej.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej.

j. pol.

¹ Zabiele – wieś 36 km (drogą) na półn. od Knyszyna, 4 km na płd. –wsch. od niej Jacwiesz Wielka (Jacwież, ob. Jatwież Duża), Jacwiesz Mała (ob. Jatwież Mała) zaś 3 km na wsch. (obie w linii prostej). Dolistowo (obec. Dolistowo Stare) – 5 km drogą na zach. od Zabieli; wieś Jaświele (ob. Jaświły) 6 km na płd. –wsch. od Dolistowa. Dla wsi Mociesze lekcja niepewna; najpierw napisano „Sviscach” czy „Uiscach”, za drugim razem zaś wyraźnie „Msciesow” i taką lekcję przyjęto. Mociesze leżą 8 km drogą na płd. od Dolistowa, zaś Jaświły ok. 3 km drogą na płd. –wsch. Co prawda na mapie dla połowy XVII wieku A. Laszuk zaznaczyła, że jest to wieś szlachecka, ale w innych częściach wyraźnie zaliczyła ją do królewskiej starostwa knyszyńskiego i do wsi parafii w Dolistowie, Anna Laszuk, *Zaścianki i królewszczyzny. Struktura własności ziemskiej w województwie podlaskim w drugiej połowie XVII wieku*, Warszawa 1998, s. 104, 117.

26/3991

k. 27 – 28

Różana, 12 stycznia 1644

Król po śmierci Samuela Grzybowskiego¹ nadaje dożywotnio Zygmuntovi Oborskiemu chorążemu czerskiemu zasłużonemu za Zygmunta III w ekspedycjach moskiewskiej, wołoskiej, mołdawskiej, inflanckiej, niemniej za obecnego panowania, tenutę Grodziec² z wójtostwem, wieś Gródką Wolę³ z sołectwem i przynależnościami. Oborski wpłacać ma z tych dóbr do skarbu duplę kwarty.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Informacja o śmierci Samuela Stanisława Grzybowskiego była przedwczesna, zob. Boniecki VII, s. 167, Chłapowski, *Starostowie w Wielkopolsce*, s. 69. ² Obecnie Grójec 48 km na południe od Warszawy. ³ Obecnie Grudzkowola, wieś 3 km na południe od Grójca.

27/3992

k. 28 – 28v

Wilno, 26 stycznia 1644

Król zalicza Arnolda Spiringa¹ do grona swych komorników i doradców² dając mu pełną moc i zwyczajowo przysługujące uprawnienia, co daje do powszechnej wiadomości urzędów, w tym marszałkowskich i magistratów.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ W tekście także „Spiryngk”, rodzina pochodząca z Delft, osiadła w Elblągu. ² „in Numerum Camerariorum et Consiliariorum Nostrorum”.

[karta 29–29v pusta, numerowana]

28/3993

k. 30–31

Wilno, 9 stycznia 1644

Sabbatho post Festum Sanctorum Trium Regum)

Król zezwolił na oblatowanie w aktach kancelarii większej poniższych listów podpisanych przez siebie i opieczętowanych.

Jan Grzybowski, starosta warszawski, królewski dworzanina pokojowy dla powiększenia dochodów starostwa warszawskiego nadaje Pawłowi Płackowskiemu muzykowi królewskiemu i jego potomkom grunt folwarku starostwa warszawskiego za [kościołem] św. Krzyża przy gościńcu z Warszawy do Ujazdowa, szeroki na dwadzieścia zagonów i długi do wspomnianego gościńca na staję, obok gruntu Stanisława Piotrowińskiego z jednej strony, z drugiej zaś Andrzeja Malarza. Płackowski i jego następcy mogą – z zastrzeżeniem płacenia czynszu rocznego – na tym gruncie budować i dysponować budynkiem, placem, jako swą własnością, także dochodami z tego gruntu, pomnażać je, wystawiać szynki pod warunkiem płacenia z nich ciężarów, będąc wolnymi od innych powinności oprócz czynszu rocznego w wysokości 12 złotych, płatnych podstarościemu prowentowemu starostwa warszawskiego na św. Marcina [11 XI]; ewentualni inni posesorzy placu i budynku mają płacić w tymże terminie. Warszawa 18 XI 1641, dok. podpisany przez Jana Grzybowskiego.

W drugim liście Władysław IV aprobuje i potwierdza postanowienia listu Grzybowskiego, mając w pamięci nieprzerwaną służbę Płackowskiego dla domu Wazów od lat trzydziestu, zwalnia na przeciąg lat dwudziestu dom Płackowskiego od udzielania gospód wyznaczanych przez urzędników, czy to dla dworu królewskiego, posłów ziemskich czy przez pułkowników gwardii królewskiej i wszelkich żołnierzy. Warszawa, 11 IX 1643, podpis Władysława IV.

Relacja Jerzego Ossolińskiego kanclerza kor.

j. pol. i lac.

29/3994

k. 31 – 32

Wilno, 17 luty 1644

Król ze względu na zasługi Adama Pszonki (*Psonki*) i jego przodków w ekspedycjach wojennych zezwala, aby Jadwiga Byszowska de Drozdów wdowa po Krzysztofie Kamińskim podstarościm pilźnieńskim scedowała swe prawa dożywotnie do wsi Trześniów wraz z wójtostwem i wieś Sade¹ w ziemi sanockiej na rzecz Adama Pszonki (*Psonki*) i Katarzyny Kamińskiej (*Kamińska*). Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadać dobra dożywotnio wraz z przynależnościami i pożytkami. Po ich śmierci dobra będą podlegały wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. lac.

¹ Niezidentyfikowana, zapewne nazwa przekręcona, może Posada Olchowiecka w star. krośnieńskim, zob. *Rejestr poborowy ziemi sanockiej z 1655 roku*, wydali Zdzisław Budzyński i Kazimierz Przyboś, Rzeszów 1998, s. 131.

30/3995

k. 32 – 32v

Wilno, 3 luty 1644

Król wyraża zgodę, by Franciszek Sędziwój Czarnkowski (*Carnkowski*)¹ starosta międzyrzecki karczmę, która wróciła do dyspozycji królewskiej we wsi Rogoziniec należącej do starostwa międzyrzeckiego, po śmierci szanowanego Stanisława karczmarza (*Tabernatoris*), wykupił z rąk nie posiadających podstawy prawnej do dzierżenia. Po dokonaniu tego, będzie dysponował karczmą dożywotnio. Po jego śmierci karczma będzie podlegała wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Franciszek Sędziwój Kazimierz C., niekiedy w opracowaniach jako Franciszek Kazimierz, późniejszy kaszt. poznański, Chłapowski, Starostowie w Wielkopolsce, s. 31–32; U I/2.

31/3996

k. 33 – 33v

Wilno, 11 luty 1644

Król¹ nadaje urząd skarbnika płockiego zasłużonemu Tomaszowi Kossobudzkiemu (*Kosobucki*).

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Do Metryki wpisano nagłówek dokumentu i pozostawiono puste miejsce na 3–4 wiersze. ² Tomasz Kossobudzki h. Pobóg, zm. 1651, Boniecki, XI, s. 329.

32/3997

k. 33v – 35

Wilno, 15 luty 1644¹

Król potwierdza list pisany po polsku i zezwala na wpisanie go do akt Metryki większej koronnej.

Achacy z Kozielska Puzyna, władca łucki i ostrogski oraz kapituła cerkwi katedralnej łuckiej św. Joana Bohosława po śmierci Jana Jemiłowskiego² wójta różyckiego³, wójtostwo przypadłe do ich dyspozycji jako zwierzchnim panom miasteczka, mając zgodnie zaleconego od pospólstwa i szlachty Piotra Gawłowicza (*Gawłowica*)⁴ zasłużonego tymże społeczeństwu oraz Cerkwi od lat kilkunastu, nadają dożywotnio wójtostwo z pożytkami i dochodami, sześcioma włókami wójtowskimi z przynależnościami, placami, targowym, z jurysdykcją nad mieszczanami wedle prawa magdeburskiego. Wprowadzają Gawłowicza na urząd przez woźnego i szlachtę, a po nim obejmie je Krystyna małżonka Jemiłowskiego Gawłowicza. Małżonkowie otrzymują prawo dysponowania wójtostwem, wystawcy dokumentu zobowiązują się zabiegać o konfirmację królewską dokumentu, ponadto w razie przeszkód ze swej strony lub swoich następców Gawłowicz ze spadkobiercami mogą pozwać ich do każdego sądu i urzędu pod zakładem 600 złp. bez prawa apelacji. Łuck, 15 IX 1643, podpisani Atanazy Puzyna władca ruski [sic] i ostrogski, Zachariasz Berestewicki⁵ protopop łucki, Artemiej Hulanicki (*Ulanicki*) prezbiter osamoszowski⁶, Klerosanin Marek z Maka prezbiter proczycki.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. pol.

¹ W dokumencie omyłkowo data 1643. ² W dokumencie kilkakrotnie Jemiłowski, raz zaś Jemiłowski Gawłowicz. ³ Różyszcze, miasteczko 22 km od Łucka, SGKP XV, cz. 2, s. 554. ⁴ Lekcja niepewna: Gawłowicz Jemiełowski (Jemiełowski), w nagłówku zaś „Giwłowic”, także „Giwłonicz”. ⁵ Tak w oblatowanym dokumencie, we wstępie „Borystowicki”; może Berestecki?

⁶ We wstępie „Ożanozowski”.

33/3998

k. 35v – 36

[1644]¹

Król przychylając się do prośby zasłużonego podpułkownika Jerzego Tyzenhauza, wyraża zgodę na cesję starostwa rumborskiego w Inflantach na². Po dokonaniu cesji przed aktami koronnymi i litewskimi nadanie będzie dożywotnie, obejmując starostwo z przynależnościami, poddanymi i dochodami. Poddani mają corocznie dostarczać ćwiertnię zwaną „pur” żyta i ćwiertnię jęczmienia pobliskiemu kapłanowi katolickiemu odprawiającemu msze.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na wpisanie miejsca, dnia, miesiąca i daty rocznej w dekadzie 1640–1649, ale jednocześnie podano, że nastąpiło to w 13. roku panowania szwedzkiego i 12. polskiego, tj. 29 IV 1644 – 5 II 1645. U IX, nr 2155–2157 sugerują, że konsens i cesja starostwa nastąpiły ok. 15 II 1643. ² Puste miejsce na wpisanie nazwiska.

34/3999

k. 36v – 37v

[1644?]¹

Król przychylił się do prośby zasłużonego Gedeona Dunina Rajeckiego kasztelana mińskiego zasłużonego m.in. w ekspedycjach moskiewskiej i inflanckiej, pozwala na scedowanie starostwa rumborskiego w Inflantach na podpułkownika Jerzego Tyzenhauza. Po dokonaniu cesji przed aktami koronnymi i litewskimi nadanie będzie dożywotnie, obejmując starostwo ze wszystkimi przynależnościami, poddanymi i dochodami. Poddani mają corocznie dostarczać ćwiertnię zwaną „pur” żyta i ćwiertnię jęczmienia pobliskiemu kapłanowi katolickiemu odprawiającemu msze.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

¹ Puste miejsce na wpisanie miejsca, dnia, miesiąca i daty rocznej, zob. poprzedni dokument; w omawianym pozostawiono puste miejsce na datę panowania szwedzkiego i polskiego.

35/4000

k. 37v – 38v

[1644?]¹

Król przychylając się do prośby pozwala² scedować swe prawa dożywotnie do starostwa rumborskiego w Inflantach na syna zasłużonego Gedeona Dunina Rajeckiego kasztelana mińskiego, Władysława Gedeona Rajeckiego. Po dokonaniu cesji przed aktami koronnymi i litewskimi nadanie będzie dożywotnie, obejmując starostwo z przynależnościami, poddanymi i dochodami, oraz obowiązek płacenia ciężarów na rzecz skarbu koronnego i litewskiego. Poddani mają corocznie dostarczać ćwiertnię zwaną „pur” żyta i ćwiertnię jęczmienia pobliskiemu kapłanowi katolickiemu odprawiającemu msze.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. lac.

¹ Puste miejsce na wpisanie miejsca, dnia, miesiąca i daty rocznej, zob. dokument 33; w omawianym pozostawiono puste miejsce na datę panowania szwedzkiego i polskiego. U IX, nr 2156–2157 sugerują, że konsens i cesja starostwa nastąpiły ok. 15 II 1643. ² Puste miejsce na wpisanie nazwiska i imienia.

36/4001

k. 38v – 39v

Wilno, 16 luty 1644

Król zezwala Janowi Schwarz (*Swarcz*) na scedowanie praw dożywotnich do dwóch karczem przez siebie założonych i zbudowanych w we wsiach Tymawa i Bielawy (*Bielawa*) w starostwie gniewskim na małżonków Piotra Kostkę a Stenberg podkomorzego chełmińskiego i Zofię Wiesiołowską. Po cesji przed aktami publicznymi będą posiadali karczmy dożywotnio.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. lac.

37/4002

k. 39v – 40

Wilno, 16 luty 1644

Król zajęte prawem kaduka dobra ruchome i nieruchome po niegdyś Teodorze Hryczowiczu albo Domaszewskim mieszkańcu województwa wołyńskiego nadaje wieczysto i dziedzicznie Walentemu Siedleckiemu żołnierzowi, weteranowi licznych ekspedycji wojennych.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

38/4003

k. 40 – 41

Wilno, 24 luty 1644

Feria quinta post Dominicam Reminiscere Quadragesimalem

Król zezwala na wniesienie do akt kancelarii większej przez ręce Wojciecha Łaskowskiego swego listu i potwierdza go.

Władysław IV za zasługi Jana Lutomierskiego (*Lutomirskiego*) miecznika czernihowskiego w ekspedycjach, a zwłaszcza moskiewskiej, nadaje temuż wraz z małżonką, oraz ich potomkom męskim Uroczyszcze Bielewice, puste i dotąd bez posesora, w Księstwie Czernihowskim w powiecie nowogrodzkim lennym prawem wieczystym, wraz z przynależnościami i dochodami, poza saletrami i towarami leśnymi, wymagającymi zgody osobnej królewskiej. Posiadanie lenna wymaga spełniania obowiązku obrony tamtejszych zamków, zaś dysponowanie lennem, zgody króla. Warszawa 9 II 1641, dokument podpisany przez Władysława IV i Aleksandra Trzebińskiego referendarza koronnego.

Relacja kanclerza w. koronnego J. Ossolińskiego.

j. pol. i lac.

39/4004

k. 41 – 42

Wilno, 13 luty 1644

Król mając w pamięci cnoty i zasługi Przerębskiego¹ porucznika chorągwi Stanisława Koniecpolskiego kasztelana krakowskiego i hetmana wielkiego koronnego w walkach przeciwko Turkom, Tatarom, rebeliantom kozackim pozwala Przerębskiemu na wykupienie wójtostwa w miasteczku Potylicz w

starostwie lubaczowskim, wakującego po śmierci Katarzyny Broniowskiej, z rąk nie posiadających podstawy prawnej do dzierżenia. Po wykupie wójtostwo wraz z przynależnościami będzie posiadać dożywotnio, zaś po jego śmierci będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ W dokumencie dwukrotnie puste miejsce na wpisanie imienia, zapewne chodzi o Wincentego P., zob. dok. 17.

40/4005

k. 42 – 43v

Wilno, 5 marca 1644

Sabbatho ante Dominicam Laetere Quadragesimalem

Król zezwala na wniesienie do akt kancelarii większej poniższego listu papierowego z protokołu sądu wójtowskiego Nowego Miasta Korczyna, który to list aprobuje i potwierdza.

Przed sądem wójtowskim i ławniczym Zuzanna Gostkowska (*Guttkowska*), wdowa po Janie Gostkowskim (*Guttkowskim*)¹ pisarzu ziemskim sandomierskim, występując z przybranym sobie tutorem sławetnym Janem Sragowiczem, obywatelem i ławnikiem Nowego Miasta Korczyna. Stanowi odnośnie kwoty 1350 złp. z sprzedaży kamieniczki w Krakowie na ulicy Poselskiej² blisko murów miejskich, faktycznie dokonanej, sławetnego Augustyna Litwinkowicza (*Lithwinkowicz*) mieszczanina krakowskiego. Przekazanie kamieniczki zostało zeznane do akt wójtowskich krakowskich 4 IX 1621 (*Sabbatho ante festum Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae*). Litwinkiewicz przekazał wieczyście wspomnianą kamieniczkę ojcom karmelitom bosym z kościoła św. Michała w Krakowie, zaś Gostkowska uwalnia karmelitów od zwrotu sumy zapisanej na nieruchomości, daruje ją i rezygnuje z wszelkich praw. Nowe Miasto Korczyn, 16 IV 1643 (*Feria quarta post Dominicam Conductus Paschae*).

Relacja Jerzego Ossolińskiego kanclerza wielkiego koronnego.

j. łac.

¹ W dokumencie konsekwentnie „Guttkowski” i „Guttkowska”, Gostkowski był też pisarzem grodzkim nowokorczyńskim, U IV/3, s. 99, 180. ² Ul. Poselska – „in platea Legatorum”.

41/4006

k. 44 – 45

Wilno, [6 luty – 28 kwietnia 1644]¹

Król zezwala na dokonanie przez zasłużonego Aleksandra Piaseczyńskiego kasztelana kijowskiego, starostę ulanowskiego, garwolińskiego wraz z małżonką Elżbietą Konstancją Ostrorogówną cesji dóbr lennych w powiecie nowogrodzkim siewierskim na rzecz Jerzego Ossolińskiego kanclerza wielkiego. Są to leżące na w starostwie nowogrodzkim uroczyszcze Targowica² i Horodyszcze (*Horodyszcze*) nad rzeką Jarucza³. Po dokonaniu tego małżonkowie będą posiadali dobra z przynależnościami, lasami aż do granicy moskiewskiej, dochodami, wyjąwszy saletry i towary leśne, które nie mogą być wytwarzane bez osobnego zezwolenia królewskiego. Lenna są dziedziczne w linii męskiej, obejmują obowiązek obrony tamtejszych zamków, ale nie płacenia podatków i można nimi dysponować za zgodą królewską.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. pol.

¹ W dokumencie pozostawiono miejsce na wpisanie dnia i miesiąca, zaś data roczna: „MDCXL”, wskazówką jest uwaga „Panowania Królestwa naszych Polskiego i Szwedzkiego XII Roku”. ² Po „Targowicza” puste miejsce na jedno słowo. Za drugim razem nazwę zapisano jako „Targowce”. Zapewne chodzi o miejscowość „Pusta Torhowycja”, zob. następny przypis. ³ Po tym następuje zdanie „na którym Konotop zasiadł”, a za drugim razem „przy którym Konotop zasiadł”. Może winno być rzeką „Jezuczą”, a nie „Jaruczą”, która faktycznie znajduje się na wschód od Konotopu. Horodyszcze za drugim razem zapisano jako „Horodyszcze Vmyskie”. Horodyszcze to popularna nazwa, obecnie istnieją Horodyszcza ok. 25 km na zachód (w linii prostej), inne ok. 80 km (drogą) na południowy wschód i północny zachód od Konotopu. Kułakowskyj wśród posiadłości Piaseczyńskich w powiecie nowogrodzkim siewierskim wymienia Horodyszcze we włościach sośnickiej i poharskiej, ale nie w konotopskiej, kupionej przez Ossolińskiego w 1643; dobra będące przedmiotem cesji znajdowały się pomiędzy Konotopem a granicą moskiewską. Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwierszczyna*, s. 224–225, 243, 261, 278, 405, 444.

42/4007

Wilno, 16 marca

1644

k. 45 – 46

Król po śmierci Krzysztofa Szklińskiego (*Krystopha Sklińskiego*) i po zwołanej przez wojewodę wołyńskiego Adama Aleksandra Sanguszkę Koszyrskiego (*Kosirskiego*) elekcji, spośród czterech przedstawionych kandydatów nadaje urząd sędziego łuckiego Andrzejowi Linowskiemu, podsędkowi łuckiemu, który odznaczył się w różnych funkcjach publicznych i ekspedycjach wojennych, znawcy i praktyka prawa podczas długotrwałego sprawowania urzędu podsędka¹. Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. pol.

¹ Por. U III/5 nr 341.

43/4008

k. 46 – 47

Warszawa, 22 kwietnia 1644

Król zezwala Katarzynie Kańskiej wdowie po Jerzym Pogroszewskim (*Pogroszowskim*) na scedowanie wójtostwa w Starym Samborze na zasłużonego Jana Bzickiego skarbnika przemyskiego i jego żonę Dorotę z Komarnickich. Po cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą dysponowali dożywotnio wójtostwem z przynależnościami i dochodami, a po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

44/4009

k. 47 – 48

Warszawa, 7 marca 1643¹

Król za zaleceniem pewnych doradców Michała Sikorskiego², zasłużonego dla skarbu, w tym w komorze celnej w Fordonie, zalicza do swych serwitorów i mianuje dożywotnio, po śmierci poprzednika Administratorem Komory Celnej w Fordonie³ z pensją miesięczną 12 złotych, płatnych z dochodów tejże kamery. Przyznaje mu pełnię uprawnień serwitora, łącznie z egzempcją sądową.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ Lekcja niepewna, może być „1644”, ale wtedy dok. musiałby być wydany w Wilnie. ² W dokumencie Sikorski, w nagłówku (*Szikorski*) . ³ „Ministerialem Generalem Camerae Thelonei Fordanen.”

45/4010

k. 48 – 49

Nowy Dwór¹, 10 kwietnia 1644

Król zezwala zasłużonemu Maciejowi Grabskiemu² chorążemu brzeskiemu i jego małżonce Dorocie Kaczkowskiej z Rojewa na wykupienie wójtostwa we wsi Kurza Góra³ blisko miasta Kościana⁴, po śmierci Marcina Słupskiego będącego w posiadaniu nie mających do tego podstawy prawnej. Po dokonaniu tego małżonkowie będą posiadali wójtostwo dożywotnio, a po ich śmierci będzie ono podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

¹ W Metryce „Nouodwory”. ² W Metryce Maciejowi Pomianowi Grabskiemu – Pomian to herb, por. U VI/2, s. 232. ³ W nagłówku „Kucza Gora”, w tekście podobnie, albo „Kurza Gora”. Zapewne chodzi o Wieś Kurzgóra z wójtostwem, ok. 1,5 km na południe od Kościana. ⁴ Lekcja niepewna, słowo poprawiano.

46/4011

k. 49 – 49v

Grodno, 6 kwietnia 1644

Król zezwala, aby Anna Marianowna wdowa po Adamie Wolskim scedowała wójtostwo w miasteczku Serocku, w starostwie zakroczymskim na swego syna Kaspra Wolskiego. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, Kasper Wolski będzie posiadał wójtostwo z przynależnościami i dochodami dożywotnio, a po jego śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

47/4012

k. 50 – 50v

Warszawa, 13 maja 1644

Król znając cnoty i zasługi w ekspedycjach wojennych, w tym moskiewskiej, Stefana Czarneckiego z Czarncy¹ rotmistrza królewskiego nadaje mu, oraz jego żonie, Zofii Kobierzyckiej wieś Karyczyńce² w województwie podolskim, wakującą po śmierci Adama Brzostowskiego. Małżonkowie będą posiadali wieś dożywotnio z przynależnościami i dochodami. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami, dług zostanie pomniejszony zgodnie z prawem, jeśli zaś nie, winni wpłacać corocznie do skarbu dupłą kwarty.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

¹ Za pierwszym razem wpisano „Czarncę”, za drugim „Czarnice”. ² Pierwotnie wpisano „Caryczyńce”, potem „C” poprzedzono łaską, przerabiając na „K”, potem dwukrotnie wyraźnie napisano „Karyczyńce”. Chodzi o wieś Karaczyńce (*Karaczyncze*) Rymowe, potem Karaczyńce i Rymowce które widocznie rozdzielono, w starostwie barskim, s. 38, zob. Jabłonowski, *Lustracye Królewszczyn*, s. 38, 189. Por. dok. 115.

48/4013

k. 50v – 52

Warszawa, 13 maja 1644¹

Król ze względu na zasługi Ossolińskich i Mikołaja Ossolińskiego z Tęczyna, zezwala by on i jego żona Anna de Białoboki (*Białobogi*)² scedowali prawa dożywotnie do wsi Drozdowice albo Turzynka (*Turzyńska*)³ wraz z młynem w tejże wiosce leżącym, oraz innym zwanym Szelski nad rzeką Wiar pod Nehrybką

(*Niechrybkq*)⁴ w ziemi przemyskiej, na rzecz Marcina Madalińskiego z Niedzielska zasłużonego w różnych ekspedycjach wojennych oraz Katarzyny de Biercza. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, małżonkowie będą dożywotnio dysponowali wsią Drozdowice, folwarkiem, z przynależnościami w tym młynami oraz dochodami z nich (nie licząc jednak trzeciej miary z młynów, na którą król wydał osobny przywilej). Po śmierci małżonków dobra będą podlegały wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. lac.

¹ Lekcja niepewna, datę poprawiano. ² Mikołaj Ossoliński h. Topór, 1645 star. knyszyński, zm. 1663 oraz Anna z Korniaaków, h. Krucini. ³ Sformułowanie wprowadza w błąd, Turzynka lub Tuszynka to wójtostwo połączone ze wsią D. ⁴ Wieś szlachecko-król. na pld. od Przemyśla, RZPrzem1674, s. 91, 129.

49/4014

k. 52–53

Warszawa, 3 maja 1643¹

Król nadaje dożywotnio urząd swego sekretarza zasłużonemu burmistrzowi warszawskiemu Mikołajowi Gizie (*Giss*).

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. lac.

¹ Lekcja niepewna, datę roczną poprawiano, możliwe też „1644”.

50/4015

k. 54–54v

Warszawa, 18 maja 1644

Król¹ po śmierci sławetnego Samuela Mefedowicza (*Meprzedowica*)² wójta kijowskiego tamtejsi burmistrze, rajcy i ławnicy starsi i nowo obrani oraz pospólstwo Kijowa wybrali zgodnie z przywilejami czterech kandydatów, spośród których król nadaje dożywotnio urząd wójta Andrzejowi Chodyce, zasiadającemu od najmłodszych lat w radzie i cieszącemu się jej poparciem, niedawno zaś jako burmistrz. Jest synem zmarłego Fedora Chodyki wójta kijowskiego dobrze zasłużonego, który stronił od rebelii kozackiej, za co zapłacił śmiercią jego brat rodzony Józef Chodyka wójt kijowski³. Nowy wójt dysponując wszystkimi prerogatywami i dochodami ma przestrzegać praw i zwyczajów prawa magdeburskiego zabiegając szkodliwym buntom, rebeliom i zamieszkom.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ Dok. pisany dwoma rękami. ² Lekcja niewątpliwa, winno być Mefedowicz vel Mechedowicz, zob. następny przypis. ³ Informacje na temat Chodyków i Mefedowicza, Natalia Biłous, *Kyiv naprykinci XV–y perszij połowyni XVII stolittia. Miiska włada i samowriaduwannia*, Kyiic 2008, s. 110–112.

51/4016

k. 54v – 55

Warszawa, 30 maja 1644

Król nadaje¹ urząd podczaszego liwskiego zasłużonemu w wyprawach wojennych i pracach dla Rzeczypospolitej Piotrowi Duninowi po śmierci [jego ojca] Kaspra Dunina².

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Po nagłówku pozostawiono 1/5 strony puste. ² H. Łabędź, Boniecki, V, s. 99.

52/4017

k. 55 – 55v

Warszawa, 1644¹

Król udziela zgody by Olbracht Morawiec (*Albracht Morawiecz*) podstoli żydaczowski wykupił pewien grunt wraz z budynkami i poddanymi na Przedmieściu Krakowskim we Lwowie z rąk nie posiadających podstawy prawnej do dzierżenia po Krzysztofie Sluskonim Ormianinie, zwanym też Rospopa. Po zakupie Morawiec będzie posiadał grunt dożywotnio ze wszystkimi przynależnościami i dochodami.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ Na datę miesięczną i dzienną pozostawiono puste miejsce.

53/4018

k. 55v – 56

Warszawa, 30 maja 1644

Król za wstawiennictwem pewnych doradców Andrzejowi Hieronimowi Parysowi staroście czerskiemu miasteczko Czersk z wsiami Dziecinów (*Dziecinowo*) z folwarkiem Coniew (*Tcieniew*), Las z folwarkiem, wsie Tatary, Wysoczyn (*Wysocyn*), Nieciecz (*Niecieca*), Radwanków, Kusomce (*Kosonce*)¹ z młynami na rzece Wiśle, karczmami i innymi przynależnościami pozwala wydzierżawić na lat trzy ur. ...² z zastrzeżeniem, by nie spowodowało to szkód w starostwie.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Wsie starostwa czerskiego na lewym brzegu Wisły: Coniew, Tatary; na prawym – Dziecinów i Folwark (część wsi), Kusomce, Radwanków Królewski (i Szlachecki), Wysoczyn. Las nie zlokalizowany – może chodzi o Leśniki (obecnie część wsi)), SGKP I, s. 834. ² Puste miejsce na wpisanie imienia i nazwiska, może też tytułu.

54/4019

k. 56 – 56v

Warszawa, 1644¹

Król wyraża zgodę, by wojewoda wołyński Aleksander Sanguszko Koszyrski starostwo dolińskie, wraz z miasteczkiem Dolina i wszystkimi przynależnościami, na lat ...² oddał w dzierżawę ...³ uznając jednocześnie kontrakt po wpisaniu go do akt publicznych, z zastrzeżeniem, by starostwo nie poniosło szkód.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

¹ Puste miejsce na datę miesięczną i dzienną. ² Na wpisanie liczby pozostawiono puste miejsce.

³ Puste miejsce na wpisanie nazwiska i imienia.

55/4020

k. 56v – 57

Warszawa, 1644¹

Król nadaje wieczyście wszelkie dobra ruchome i nieruchome, sumy pieniężne i należności po czcigodnym mieszczaninie chełmskim i chirurgu², zajęte przez skarb i przypadłe do dyspozycji monarchy Andrzejowi Wiśniowskiemu pisarzowi kancelarii królewskiej, który może ich wszędzie dochodzić.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

¹ Na datę miesięczną i dzienną pozostawiono puste miejsce. ² W Metryce nie wymieniono nazwiska.

56/4021

k. 57 – 57v

Warszawa, 1644¹

Król wyraża zgodę, by Adam Prusinowski wojewodzie bełski swe dożywocie na dobrach królewskich ... Radomyśl² scedował na Janusza Prusinowskiego podkomorzego bełskiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi podkomorzy będzie posiadał dożywotnio dobra z przynależnościami i dochodami. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami, zgodnie z prawem ulegną umniejszeniu o czwartą część, jeśli nie są obciążone, winien płacić duplę kwarty do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

¹ Na datę miesięczną i dzienną pozostawiono puste miejsce. ² Przed nazwą Radomyśl pozostawiono puste miejsce; w kolejnym fragmencie tylko „dobra Radomysl”, chodzi o wieś w woj. wołyńskim, zob. dok. 120.

57/4022

k. 57v – 58

Warszawa, 2 czerwca 1644

Król potwierdza sławetnym braciom Szymonowi i Janowi Balom (*Balom*)¹ prawa do posiadania młyna nad rzeką ...² w starostwie liwskim, który po śmierci ich ojca, Piotra Bala (*Bala*) młynarza wrócił do dyspozycji królewskiej. Balowie będą dysponowali dożywotnio trzecią miarą z młyna wraz z przynależnościami i dochodami, a po ich śmierci młyn będzie podlegał wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ W dokumencie pisownia nazwiska niekonsekwentna – zarówno Bał jak i Bał, w liczbie pojedynczej i mnogiej. ² Pozostawiono puste miejsce na wpisanie nazwy rzeki.

58/4023

k. 58 – 58v

Warszawa, 2 czerwca 1644

Król zezwala, by małżonkowie Aleksander Laskowski i Agnieszka Wilczycka scedowali swe prawa do domu i dwóch łąnów ziemi we wsi królewskiej Wisiowo¹ należącej do tenuty ...² na rzecz Krzysztofa Gorzyckiego i Marianny Pomazanki. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie Gorzyccy będą posiadali dożywotnio dom i dwa łąny z przynależnościami i dochodami, będąc zobowiązani ponosić tylko te ciężary, co poprzednicy.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

¹ Nazwa występuje w dokumencie tylko dwukrotnie, w treści dokumentu jako Wisiowo i w nagłówku „*Wisiowo*”. Boniecki, XIII, s. 371 wymienia tylko Aleksandra L. h. Trzaska, zm. po 1652, żonatego jednak z Anną Grzegorzewską i potem Zofią Niedabyłską; s. 381, Aleksander wzm. w 1643 r. ² Może chodzi o starostwo stanisławowskie (w Metryce „*Stanizynens.*”) i wieś Wiśniewo.

59/4024

k. 58v – 59

Warszawa, 1644¹

Król zezwala, by Jan Władysław Zaliwski miecznik ziemi liwskiej wójtostwo w miasteczku Nur po śmierci Pawła Ołtarzowskiego wykupił z rąk nie posiadających podstawy prawnej do dzierżenia. Po dokonaniu tego Zaliwski będzie posiadał dożywotnio wójtostwo ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Wójtostwo po śmierci Zaliwskiego będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. lac.

¹ Na datę miesięczną i dzienną oraz lata panowania pozostawiono puste miejsce.

60/4025

k. 59 – 59v

Warszawa, 2 czerwca 1644

Król nadaje zasłużonemu Mikołajowi Mikołajowskiemu urząd skarbnika sochaczewskiego po śmierci Mikołaja Okunia (*Okun*).

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. lac.

61/4026

k. 59v – 60

[Warszawa], 2 czerwca 1644¹

Król nadaje wieczyście Jakubowi Kalińskiemu swemu dworzaninowi pokojowemu kaduk obejmujący dobra ruchome i nieruchome, sumy pieniężne czy to w gotówce, czy pożyczkach u kogokolwiek znajdujących się, zarówno we wsi Torki w tenecie medycznej i poza nią po jakimś Aleksandrze karczmarzu. Co król podaje do wiadomości publicznej, szczególnie zaś Anny Mohilanki (*Mochilacka*) żony [Władysława] Myszkowskiego starosty grodeckiego, pod których jurysdykcją pozostają dobra.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Na miejsce dokonania wpisu pozostawiono puste miejsce. ² Chodzi o Annę Mohylanę (Mohylę), Władysław Myszkowski – Gonzaga był jej trzecim mężem; podano przy nim, że był starostą grodzieńskim, co jest oczywistą omyłką.

62/4027

k. 60 – 61

Warszawa, 2 czerwca 1644

Król doniesiono, iż w Trybunale Koronnym wydano wyrok w sprawie pomiędzy Adamem Prusinowskim wojewodziec bełskim a Kopytyńskim (*Kopytynski*)¹, po skazaniu na wieczystą infamię zawakowała tenuta Radomyśl², którą to nadaje zasłużonemu, także w ekspedycjach wojennych, Januszowi Prusinowskiemu podkomorzemu bełskiemu. Dobra te ze wszystkimi przynależnościami i dobrami będzie posiadał dożywotnio, jeśli są obciążone starymi sumami, zostaną one umniejszone o czwartą część, jeśli nie, winien wpłacać dupłą kwarty do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. lac.

¹ Przed nazwiskiem puste miejsce na imię. W nagłówku „Kopytynski”. ² Zwroty w dokumencie sugerują, że tenutę odebrano Prusinowskiemu, co wydaje się prawdopodobne tym bardziej, że A. Prusinowski woj. bełski dostał wieś Radomyśl prawem lennym w 1607, jednak w nagłówku dokumentu stwierdzono wprost, że tenutę otrzymuje J. Prusinowski po Kopytyńskim, Uruski, XIV, s. 369.

63/4028

k. 61 – 61v

Warszawa, 2 czerwca 1644

Król zezwala wpisać do akt kancelarii większej papierowy, opieczętowany list królewicza Jana Kazimierza Wazy, aprobeuje go i potwierdza.

Jan Kazimierz wiedząc, iż pozostające w jego dyspozycji miasto Sokal ma przywileje królewskie na wybór burmistrza i radców w dzień świętego Wojciecha [23 IV], na prośbę władz i mieszkańców Sokala, dla lepszego porządku w mieście dodaje przywilej na obiór tego samego dnia landwójta (*lentwoyta*), wedle tych samych przepisów, tj. corocznie wybierać mają miejscowego osiadłego mieszczanina, katolika rzymskiego, którego po elekcji będzie prezentowany królewiczowi jako wójtowi, albo jego namiestnikowi, dla zatwierdzenia. Warszawa 3 I 1643. Podpis Jana Kazimierza

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. pol. i łac.

64/4029

k. 61v – 62

Warszawa, 2 czerwca 1644

Król za wstawiennictwem pewnych doradców przychyła się do prośby sławetnego rodzeństwa Anny i Szymona Szenko i potwierdza dożywotnio ich prawa do karczmy wzniesionej własnym sumptem we wsi Wrzosowo, wraz z przynależnościami, zgodnie z przywilejem małżonków Jakuba Trzcńskiego i Elżbiety de Rzeczyca. Po śmierci Szenków karczma będzie podlegała wykupowi zgodnie z taksą komisarską.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

65/4030

k. 62 – 62v

Warszawa, 2 czerwca 1644

Król za wstawiennictwem pewnych doradców zalicza Gdańszczanina, sławetnego Michała Kempfa, sukiennika, do grona swych serwitorów. Kempf otrzymuje uprawnienia serwitora i prawo rozwijania produkcji w Gdańsku, zatrudniania czeladników i uczniów, itd., o czym zawiadamia tamtejszy magistrat.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

66/4031

k. 62v – 63

Warszawa, 2 czerwca 1644

Król zezwala Dawidowi Schlichtingowi¹, spadkobiercy Ambrożego Schlichtinga mieszczanina gdańskiego, który otrzymał nadanie od króla Zygmunta Augusta, dziedziczone potem na prawie chełmińskim przez Daniela Schlichtinga, scedować pół łana ziemi leżącej na granicy wsi Brodzak (*Brodsak*) pomiędzy rzeką Świętą (*Schwente*) i wsią Marynowy (*Morgenan.*) i Tauze (*Tausze*)² na rzecz Michała Guttera. Nadanie jest dożywotnie i wieczyste, Gutter i sukcesorzy z połowy łana winni płacić czynsz roczny do zamku malborskiego, konserwować tamę, zwaną pospolicie Ertham, ale nie mają wykonywać innych prac i ponosić ciężarów na rzecz miasta Malborka.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ Zob. nr 75. W dokumencie pisownia nazwiska konsekwentnie „Slichting”. ² Marynowy – 18 km drogą na północ od Malborka. Brodzak (niem. Brodsack), ob. Chlebówka, 4 km na południowy zachód od wsi Marynowy. Rzeka Święta 1–2 km na zachód od Chlebówki; w dok. 66 – „Tausze”, w dok. 75 „Tauze” – może chodzi o Tamze, Tanza, Tamża, pol. Świerk, ok. 2 km na południowy wschód od Chlebówki, *Źródła do dziejów ekonomii malborskiej*, wydali Wojciech Hejnosz i Julian Gronowski, t. II Toruń 1960, s. 18, 25, 26, t. III, Toruń 1963, s. 63–65.

67/4032

k. 63v – 64

Warszawa, 2 czerwca 1644

Król zezwala by Agnieszka Kryska z Drobnina wdowa po Ludwiku Krasieńskim kasztelanie ciechanowskim i staroście plockim scedowała swe dożywocie na wsi Dzierżążnia (*Dzierzazna*) przynależnym do starostwa plockiego scedowała na swego syna Dominika Krasieńskiego a Krasne. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Krasieński będzie posiadał dożywotnio wieś Dzierżążnia (*Dzierzazna*) z przynależnościami i dochodami, wpłacając do skarbu duplę kwarty.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

68/4033

k. 64 – 64v

Warszawa, 30 maja 1644

Król zezwala Siedleckiemu¹ swemu sekretarzowi na wykupienie sołectwa we wsi Skorka² w starostwie ujskim z rąk posesorów nie posiadających podstawy prawnej do posiadania. Po dokonaniu tego Siedlecki będzie posiadał sołectwo dożywotnio, z przynależnościami i dochodami, a po jego śmierci sołectwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ W dok. pozostawiono puste miejsce na wpisanie imienia. ² Skorka, ok. 15 km drogą na północny wschód od Piły, potem Skórka Niemiecka, ob. Skórka.

69/4034

k. 64v – 65v

Warszawa, 27 maja 1644

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej testamentu Wojciecha Dachnowskiego podwójciego (*Vice Advocati*) sokalskiego, pierwotnie wpisanego do akt wieczystych miasta Sokala 20 IX 1636, a po śmierci Dachnowskiego wyjęty z tychże akt jako autentyk przez przysięgłego pisarza i opatrzony pieczęcią miejską przez wdowę Jadwigę w asystencji Wojciecha Podwalińskiego burmistrza sokalskiego. Król potwierdza testament i zezwala wydanie z niego wypisu.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

70/4035

k. 65v – 66

Warszawa, 1644¹

Król wyraża zgodę, by zasłużony pisarz grodzki przedecki Daniel Byliński scedował swe prawa dożywotnio do sołectwa we wsi Baby i pustych łąnów zwanych Żakowski i Kleczkowski w tejże wsi i w starostwie przedeckim² na Gabriela Kamionomojskiego³. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Kamionomojski będzie posiadał dożywotnio wójtostwo i wspomniane łąny z przynależnościami i dochodami. Po jego śmierci sołectwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. lac.

¹ Na datę miesięczną i dzienną pozostawiono puste miejsce, określono natomiast lata panowania – 13. szwedzkiego i 12. polskiego. ² Baby 14 km na wsch. od Kłodawy, 19 km na pld.-wsch. od Przedecza (10 km w linii prostej), dwie dekady później wieś należała do starostwa kłodawskiego, LWlkpKuj1661, cz. 2, s. 270, 272. ³ Niezidentyfikowany. Dwukrotnie pisowania „Kamienomoyski”, raz „Kamionomoyski”.

71/4036

k. 66 – 66v

Warszawa, czerwiec 1644¹

Król zezwala by czcigodny Marcin Martynowicz (*Martinowicz*) scedował swe dożywotnie prawa do młyna zwanego Pokrzywnicki Nadalny w starostwie brzeskim kujawskim na uczciwego Michała Dalka. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Dalka będzie dysponował młynem z przynależnościami, w tym gruntem zwanym Homerski, oraz dochodami. Po jego śmierci młyn będzie podlegał wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Na datę dzienną pozostawiono puste miejsce.

72/4037

k. 67 – 68

Warszawa, 25 maja 1644

Król mając wzgląd na Andrzeja Prątnickiego (*Pratnickiego*) żołnierza zasłużonego w różnych ekspedycjach wojennych za Zygmunta III, zezwala na ustąpienie prawa na łanie wybranieckim we wsi [Wielka] Wola w starostwie warszawskim zasłużonemu Maciejowi Pomianowi Grabskiemu chorążemu brzeskiemu. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Grabski będzie dysponował prawem dziedzicznym wybranieckim zgodnie z ordynacją króla Stefana; on i jego sukcesorzy winni wyprawiać na wszystkie ekspedycje wojenne w zastępstwie pachołka dobrze odzianego z rynsztunkiem należnym wybrańcowi. Grabski będzie wolny od wszelkich robót i służb, straży na rzecz starosty, poborów i podatków. Wraz z łanem będzie dysponował przynależnościami, w tym prawem rąbania drzewa i chrustów w lasach starostwa warszawskiego, warzeniem piwa i palenia gorzałki na własne potrzeby. Król podaje to do wiadomości Grzybowskiemu starosty warszawskiego i jego następców.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. pol.

73/4038

k. 68 – 68v

Warszawa, 2 czerwca 1644

Król aprobuje i potwierdza list papierowy z pieczęcią wystawiony przez królewicza Jana Kazimierza Wazę.

Królewiczowi po objęciu starostwa sokalskiego mieszczanie Sokala okazali przywileje otrzymane od królów polskich na dochód z gorzałki i mostów, przy których ich zachowuje, ponadto potwierdza kontrakt zawarty z kanclerzem¹, na mocy którego miasto otrzymywało rocznie 600 złotych z prowentów młyńskich na fortyfikowanie miasta, płatnych co kwartał w wysokości 150 zł przez każdorazowych arendarzy tych dochodów. Warszawa 31 XII 1643, podpis królewicza Jana Kazimierza Wazy.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. pol. i lac.

¹ Być może chodzi o Tomasza Zamoyskiego, starostę sokalskiego 1631–1638.

74/4039

k. 68v – 69

Warszawa, 2 czerwca 1644

Król uczciwym Waškowi i Tymkowi, synom niegdyś Iwana Jacka młynarza we wsi Zalesie w tenucie janowskiej potwierdza dożywotnie posiadanie młyna nad Stawem Wójtowskim zwanym „Na Pieszkownicy”, wraz z przynależnościami i dochodami, z których mają wypłacać czynsz. Po śmierci braci młyn będzie podlegał wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

75/4040

k. 69 – 70

Warszawa, 2 czerwca 1644

Król za wstawiennictwem pewnych doradców zezwala sławetnemu Dawidowi Schlichtingowi¹, dziedzicowi Ambrożego Schlichtinga mieszczanina gdańskiego, który nadanie otrzymał od króla Zygmunta Augusta, dziedziczone potem prawem chełmińskim przez Daniela Schlichtinga, scedować pół łana ziemi (*medio manso agri*) leżącej na granicy wsi Brodzak (*Brodsak, Brodtsak*) pomiędzy rzeką Świętą (*Schwente*) i wsią Marynowy (*Morgenan.*) i Tauze² na rzecz Dawida Meyskiego. Nadanie jest dożywotnie i wieczyste, Meyski i jego sukcesorzy z połowy łana winni płacić czynsz roczny do zamku malborskiego, konserwować tamę, zwaną pospolicie Ertham, ale nie mają wykonywać innych prac i ponosić ciężarów na rzecz miasta Malborka.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Zob. przypisy do dok. nr 66. W dokumencie pisowania nazwiska konsekwentnie „Slichting”.

² Zob. dok. 66.

76/4041

k. 70 – 70v

Warszawa, 2 czerwca 1644

Król za wstawiennictwem pewnych doradców zalicza do grona swych serwitorów Pawła Wacza piekarza gdańskiego, który będzie mógł swobodnie w Gdańsku prowadzić działalność, zatrudniać czeladników i przyjmować uczniów, o czym król zawiadamia magistrat Gdańska.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

77/4042

k. 70v–71v

Warszawa, 3 czerwca 1644

Feria sexta post festa octav. Sacratissimi Corporis Christi

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej przez ręce Jana Białoskórskiego poniższego listu.

Władysław IV przychylając się do prośby Wojciecha Krasińskiego starosty plockiego, którego chcąc zachęcić do dalszych prac dla dobra publicznego, zezwala, by wójtostwo albo sołectwo we wsi Dzierzążnia (*Dzierzazna*) w starostwie plockim, wakujące po śmierci Ludwika Krasińskiego a Krasne kasztelana ciechanowskiego, ojca Wojciecha, wykupił z rąk obecnych posesorów.

Po dokonaniu tego, Krasiński będzie posiadał dożywotnio wsią z przynależnościami i dochodami, a po jego śmierci wieś będzie podlegała wykupowi. Grodno, 20 IX 1643.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

78/4043

k. 71v – 72

Kraków, czerwiec 1644¹

Król mając w pamięci zasługi Wojciecha Szybińskiego de Szybin zezwala, by posiadana przez niego wieś Hruszówka² wraz z wójtostwem albo sołectwem, leżąca w ziemi sanockiej, została objęta dożywociem również przez jego małżonkę Zofię³. Małżonkowie będą posiadali dożywotnio dobra z przynależnościami i dochodami, płacąc z nich dupłą kwarty do skarbu. Po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie daty dziennej. ² W dokumencie pisownia „Hruszowka” i „Hrusówka”, także Hroszówka, Groszówka, ukr. Hrosziwka, wieś ok. 10 km na północ od Mrzygłodu, na prawym brzegu Sanu, obecnie nie istniejąca; SGKP III, s. 191. ³ Pozostawiono puste miejsce na wpisanie nazwiska rodowego.

79/4044

k. 72v – 73

Kraków, czerwiec 1644¹

Król zezwala Hieronimowi Ossolińskiemu z Tęczyna i jego małżonce Eufrozynie Czuryłownie z Goraja na ustąpienie pewnych wsi w województwie ruskim, w powiecie żydaczowskim. Są to Ottynowice (*Othemewice*) ze stawem zwanym Ligęzów, Grodzisko, Dziurka, wieś spustoszona Bełzańskie, Oleszów² na rzecz [małżonków]...³. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi nowi posesorzy będą dysponować wsiami z przynależnościami i dochodami. Jeśli wsie są obciążone starymi sumami, zostaną one pomniejszone zgodnie z prawem, jeśli nie, winni płacić dupłą kwarty do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie daty dziennej. ² Ottynowice, gdzie znajdował się wspomniany staw; Bełzańskie nie zidentyfikowana, por. LWRusk1661, cz. II, s. 82–86. ³ Puste miejsce na wpisanie imienia i nazwiska.

80/4045

k. 73 – 74

1644¹

Król mając na względzie zasługi domu Potockich, Marii Mohylance wdowie po pierwszym mężu [Stefanie] Potockim wojewodzie braclawskim i drugim małżonku [Mikołaju] Firleju wojewodzie sandomierskim zezwala na scedowanie wsi Oryszkowce (*Oryskowce*) i Hadynkowce (*Hadykowce*) w powiecie trembowelskim na rzecz syna Mohylanki, Jana Potockiego. Po cesji przed aktami publicznymi Potocki będzie posiadał wsie z przynależnościami i dochodami. Jeśli wsie są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone zgodnie z prawem, jeśli nie, winien płacić dupłą kwarty do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie miejsca, daty dziennej i miesiąca.

81/4046

k. 74 – 75

Kraków, 25 czerwca 1644

Król zezwala, by Zofia de ...¹ wójtostwo gołębiowskie scedowała na rzecz Jana Oleśnickiego podkomorzego sandomierskiego i dworzanina pokojowego królewskiego oraz żony Oleśnickiego ...². Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali dożywotnio wójtostwo ze wszystkimi przynależnościami, płacąc kwartę do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

¹ W dokumencie pozostawiono miejsce na wpisanie nazwiska ² Żoną Jana Oleśnickiego była Zofia z Kurdwanowskich.

82/4047

k. 75 – 76

Kraków, 25 czerwca 1644

Król pamiętając zasługi Franciszka [Bernarda] Mniszcha (*Mniszka*) de Magna Kończyce kasztelana sądeckiego i starosty sanockiego obejmuje prawem dożywotnim jego małżonkę¹ na wsiach Skniłów, Lubień (*Łubiany*), Sokolniki w starostwie lwowskim. Małżonkowie będą posiadali wsie z przynależnościami i dochodami, jeśli są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone o część przepisaną prawem, jeśli nie, winni wpłacać duplę kwarty do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na wpisanie imienia; żoną M. była Barbara Stadnicka.

83/4048

k. 76 – 76v

1644¹

Król wyraża zgodę, by Samuel Grabski starosta brzeski [kujawski] swe prawa do wsi Kruszyn (*Kruszyna*), w której osadzono na kontrakcie Olędrów z powodu miejsc błotnistych, scedował na Jana Grabskiego. Po dokonaniu tego w przed aktami publicznymi Jan Grabski będzie dożywotnio dysponował wsią i Olędrami na mocy kontraktu i po upływie lat wybierając czynsze, dysponując przynależnościami i dochodami. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami, zostaną umniejszone zgodnie z prawem, jeśli zaś wolne, winien płacić duplę kwarty do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie miejsca, daty dziennej i miesiąca.

84/4049

k. 76v – 77v

Kraków, 25 czerwca 1644

Sabbatho post Festum S. Joannis Baptistae

Król zezwala na oblatę przez ręce Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego poniższego swego listu opatrzonego pieczęcią koronną.

Władysław IV wyraża zgodę, aby Mielecka¹ swe prawa dożywotnie do wsi Bieniec (*Bięnice*)² scedowała na rzecz małżonków Wawrzyńca Miłońskiego (Miłońskiego) i Aleksandrę Mielecką, mając w pamięci zasługi ojca Miłońskiego, kasztelana rozpierskiego³. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą dysponować wsią ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, płacą z nich duplę kwarty do skarbu. Wilno ... marca 1644⁴, podpis Władysława IV.

Relacja Jerzego Ossolińskiego kanclerza koronnego.

j. lac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie imienia. ² W tekście także Bienice, w nagłówku „Bieniec”.

³ Hieronim Miłoński. ⁴ Puste miejsce na datę dzienną.

85/4050

k. 77v – 78

Kraków, 25 czerwca 1644

Król przychyła się do prośby i nadaje przywilej organizowania jarmarków na każde święto ...¹ we wsi Gorczyczany w województwie podolskim w powiecie kamienieckim na zwykłych zasadach, tj. zezwalając na udział w nich wszystkich chętnych, jednak bez szkody sąsiednich miast.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na wpisanie święta.

86/4051

k. 78–78v

Kraków, 22 czerwca 1644

Król pozwala, by zasłużony i zalecony mu Paweł Żołądkowski został objęty dożywociem posiadanym przez żonę Żołądkowskiego Krystynę Przewłocką (której pierwszym mężem był Wojciech Raczyński), na trzeciej części wsi Horodyszczce, zwanej też Miechowicz albo Tychowiec Stary¹ w powiecie kamienieckim województwa podolskiego. Małżonkowie będą posiadali część wsi z przynależnościami i dochodami, płacąc duplę kwarty do skarbu.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ W lustracjach 1615–1616 określa się wieś jako „Miczwce alias Chorodyszczce seu Trychowce”, w 1629 jako „Miciowce alias Horodyszczce seu Trychowce stare”. *Lustracje Królewsczyzn ziem ruskich Wołynia, Podola i Ukrainy z pierwszej połowy XVII wieku*, wydał Aleksander Jabłonowski, *Źródła Dziejowe*, t. V, Warszawa 1877, s. 4, 191.

87/4052

k. 78v – 79v

164...¹

Król wyraża zgodę, by małżonkowie Mikołaj Ossoliński z Tęczyna i Anna z Białoboków (*de Białobogi*)² scedowali swe prawa dożywotnie do wójtostwa albo sołectwa we wsi Wyszatycze nad rzeką San (*Szen*) w starostwie przemyskim, na małżonków Marcina Madalińskiego z Niedzielska i Katarzynę z Bierczy. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie Niedzielscy będą posiadali dożywotnio wójtostwo, które po ich śmierci będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. lac.

¹ W dok. miejsce na daty miesięczną i dzienną, a także, jak się wydaje, roczną: wpisano 1640 („MDCXL”), ale miała być chyba uzupełniona, gdyż nie zgadza się z 12. rokiem panowania polskiego i 13. szwedzkiego Władysława IV, tj. 29 IV 1644-5 II 1645. ² Zob. przyp. do dok. 48.

88/4053

k. 79v – 80

Kraków, 28 czerwca 1644

Król zezwala, by Jadwiga Katarzyna Gułtowska (*Gultowska*) de Rukat żona wielce zasłużonego Stanisława Franciszka Kostki ze Stemberku starosty lipnowskiego, została objęta dożywociem na starostwie lipnowskim. Małżonkowie będą posiadali starostwo z przynależnościami i dochodami, jeśli jest ono obciążone starymi sumami, zostaną one zgodnie z prawem zmniejszone, jeśli nie, winni płacić dupłą kwarty do skarbu.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

89/4054

k. 80 – 80v

Kraków, 22 czerwca 1644

Król zezwala, by małżonkowie Bogusław Korytowski Kostrzewa i Anna Zawadzka scedowali wójtostwo albo sołectwo we wsi Czatachowa (*Catahowo*) w starostwie olsztyńskim na małżonków Bartłomieja Żytkiewicza (*Zytkiewicz*) i Annę Korytowską Kostrzewiankę. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, małżonkowie będą posiadali dożywotnio wójtostwo albo sołectwo z przynależnościami i dochodami, które po ich śmierci będzie podlegało wykupowi. Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. lac.

90/4055

k. 80v – 81

Kraków, czerwiec 1644¹

Król wyraża zgodę, by Daniel Gieler mieszczanin łęczycki scedował prawa do młyna w mieście Łęczycy na rzecz Andrzeja Serguła², żołnierza królewskiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi, Serguł będzie posiadał dożywotnio młyn z przynależnościami i dochodami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. lac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie daty dziennej. ² W dokumencie „Serguł”, w nagłówku „Serguł”.

91/4056

k. 81 – 81v

Kraków, 25 czerwca 1644

Król zezwala, by zasłużony w różnych ekspedycjach wojennych Marek Nietyxa¹ wykupił wójtostwo we wsi Ostrowy leżące w starostwie krzepickim, po śmierci Zofii Krzepickiej. Po dokonaniu tego będzie dysponował dożywotnio wójtostwem z przynależnościami i dochodami. Po jego śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Tak w nagłówku, w treści dokumentu „Nietyxa” przerobione z „Nietyza”.

92/4057

k. 81v – 82

Kraków, 25 czerwca 1644

Król przychyliła się do prośby czcigodnego Wojciecha Samuela Chrzanowskiego swego sekretarza i opata wągrowieckiego, by w mieście Wągrowiec obok dawniejszych jarmarków, odbywał się nowy, na św. Stanisława biskupa i męczennika w maju [8 V]. Jarmark ma odbywać się na zwykłych zasadach z dostępem dla wszystkich, jednak bez szkody dla sąsiednich miast.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.
j. lac.

93/4058

k. 82 – 83

Kraków, 28 czerwca 1644

Król zezwala, by Jan Turobojski (*Turobolski*) stolnik rawski i rotmistrz królewski scedował swe prawa do wsi Tarnowica Leśna i Polna i Słoboda w powiecie halickim województwa podolskiego¹ na rzecz ...². Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi nowy posesor wraz z małżonką dożywotnio będzie dysponował wsiami wraz z przynależnościami i dochodami, płacąc do skarbu dupłą kwarty.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.
j. lac.

¹ Podpisał się w 1648 r. jako „Turoboyski”, *Elektorów poczet*, s. 382. ² Tak w Metryce. Wsie Tarnowica Leśna i Tarnowica Polna leżały w woj. ruskim, w z. halickiej, LWRusk1661, cz. III, s. 31. ² Pozostawiono miejsce na wpisanie imienia i nazwiska.

94/4059

k. 83 – 83v

Kraków, 29 czerwca 1644

Król zezwala Krzysztofowi Molskiemu na scedowanie prawa lennego na derewni Ryków (*Rykowa*) w powiecie Nowogródka Siewierskiego na małżonków Piotra Charzowskiego i Małgorzatę Błażejowską. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali derewnię prawem lennym w linii męskiej, ze wszystkimi przynależnościami i dochodami wyjąwszy saletrę i towary leśne, wymagające zgody królewskiej, i pod warunkiem wypełniania obowiązku obrony tamtejszych zamków.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.

j. pol.

95/4060

k. 83v – 84

Kraków, 26 czerwca 1644

Król prawo dożywotnie Mikołaja Łackiego do wójtostwa we wsi Żędowice (*Zendowicze*) w starostwie żarnowieckim rozciąga na jego małżonkę Annę [Remiszowską] de Rosnieszowice. Po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego.

j. lac.

96/4061

k. 84 – 84v

Kraków, 30 czerwca 1644

Król zaleconego sobie księgarza i mieszczanina gdańskiego Georga Forstera (*Ferstera*)¹ zalicza do swych serwitorów ze wszystkimi prerogatywami i wolnościami, w szczególności prawa sprzedaży ksiąg w miastach Korony i Wielkiego Księstwa Litewskiego, bez przeszkód ze strony magistratów, księgarzy i cechów i kogokolwiek innego, wyjmuje go spod lokalnej zwierzchności sądowej poddaje sądom marszałkowskim oraz uwalnia od płacenia podatków miejskich. Za naruszenie przywileju ustanawia karę 200 dukatów, w połowie płatnych do skarbu nadwornego, w połowie Forsterowi.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ W dokumencie konsekwentnie pisownia „Ferster”.

97/4062

k. 85 – 85v

1644¹

Król mając w pamięci zasługi Jakuba Sobieskiego wojewody ruskiego zezwala, by Marek Sobieski wojewodzie ruski scedował starostwo jaworowskie na rzecz swojego brata Jana. Po cesji przed aktami publicznymi Jan Sobieski będzie posiadał dożywotnio starostwo jaworowskie wraz z miastem Jaworów i grodem, oboma przedmieściami i wsiami Czernilawa (*Czernielawa*), Jeżów Stary i Nowy, Wierzbiany z folwarkiem Zawadów, Trościaniec, Szkło (*Skło*) z folwarkiem i Olszanica, wraz ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli starostwo jest obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone zgodnie z prawem, jeśli nie, winien płacić do skarbu dupłą kwarty.

j. łac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie miejsca, daty dziennej i miesiąca.

98/4063

k. 85v – 86

Wolbórz, 4 czerwca 1644

Król nadaje swemu sekretarzowi Janowi Bębnowskiemu de Końskie, jako dobrze zasłużonemu, także w ekspedycjach wojennych, podkomorstwo dorpackie wakujące po śmierci Krzysztofa Lode¹.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Por. U IX nr 111.

99/4064

k. 86 – 86v

Kraków, 25 czerwca 1644

Król zezwala by dożywocie, posiadane przez Jacka Szemberka łowczego podolskiego (*kamienieckiego*) i rotmistrza królewskiego, zasłużonego w licznych ekspedycjach wojennych, a ostatnio przeciwko Tatarom, do wsi Przewrocie i Pokutyńce (*Pokutynie*) w powiecie kamienieckim województwa podolskiego zostało rozciągnięte na jego żonę Katarzynę Humiecką. Małżonkowie będą posiadali wspomniane wsie ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, płacąc dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.

j. łac.

100/4065

k. 86v – 87v

Kraków, 30 czerwca 1644

Król wyraża zgodę, by małżonkowie Szczęsny Zbożny Dembiński¹ (*Dębiński de Dębiany*) i Krystyna Przyłęcka scedowali wieś Welcz (*Wilcz, Welcz*) z wójtostwem, leżącą w województwie sandomierskim, w powiecie wiślickim, na rzecz małżonków Zygmunta i Katarzynę Trembeckich. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Trembeccy będą posiadali dożywotnio wieś i wójtostwem z wszystkimi przynależnościami i wszystkimi dochodami. Jeśli dobra obciążone są starymi sumami, zostaną one zmniejszone zgodnie z prawem, jeśli zaś nie, winni płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego. Po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Podpis Władysława IV.

j. łac.

¹ Pisał się także (i w źródle) Feliks Auktus, h. Rawicz, Boniecki, IV, s. 210.

101/4066

k. 87v – 88

Kraków, 30 czerwca 1644

Król nadaje dożywotnio urząd budowniczego (*aedilatum*) zamku malborskiego Tomaszowi Hertmanskemu¹ po śmierci Kaspra Kamińskiego. Hertmanski będzie otrzymywał roczną pensję z dochodów ekonomii malborskiej, mieszkanie w domu budowniczych malborskich, wszystkie przynależności, wolności i dochody, o czym król informuje wszystkich, a zwłaszcza administratora ekonomii malborskiej Gerarda Denhoffa wojewodę pomorskiego i podskarbiego pruskiego, starostę malborskiego, skarszowskiego, kościerskiego, lutyńskiego, felińskiego.

Podpis Władysława IV.

j. łac.

¹ W dokumencie także pisownia nazwiska „Erthmański”.

102/4067

k. 88 – 88v

Kraków, 25 czerwca 1644

Król wyraża zgodę, by małżonkowie Franciszek Bronicki rotmistrz królewski i Anna Wierzchowska scedowali wieś Wierzchowka w starostwie barskim na zaleconego przez Stanisława Koniecpolskiego kasztelana krakowskiego i hetmana wielkiego koronnego, Hieronima Brodnickiego rotmistrza królewskiego, który walczył przeciw Turkom, wiarołomnym Kozakom, a ostatnio bohatersko przeciwko Tatarom pod dowództwem Koniecpolskiego. Nadanie obejmuje żonę Brodnickiego, Annę Kowalską de Kowale. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi, małżonkowie będą dożywotnio władali wspomnianą wsią wraz ze wszystkimi przynależnościami, w tym gruntami aż do rzeki Ladawa, nadto lasem Worobiczowa. Będą obciążeni tylko takimi ciężarami, jakie ponoszą inni posesorzy dóbr w starostwie barskim.

Podpis Władysława IV.

j. łac.

103/4068

k. 89

Kraków, 1644¹

Król zezwala, by małżonkowie Jan Bylina z Leszczyny i Anna Maria Boguszowa² wieś Łęki³ z folwarkiem ze wszystkimi przynależnościami w Księstwach Oświęcimskim i Zatorskim oddali Hieronimowi Cikowskiemu⁴ de Wojsławice warendę na lat ...⁵., co ma odbywać się bez żadnych szkód i strat dla dóbr i obciążania poddanych niezwykłymi ciężarami i robociznami.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.

j. lac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na wpisanie dnia i miesiąca, zapewne czerwiec 1644. Zob. kolejny dokument. ² „de Ziemiłce”, w kolejnym dokumencie „de Żanlice”. ³ W nagłówku „Łąki”. ⁴ Nazwisko pisane także „Cikoski”. ⁵ Pozostawiono puste miejsce na wpisanie liczby lat.

104/4069

k. 89v

Kraków, 1644¹

Król zezwala, by małżonkowie Jan Bylina z Leszczyny i Anna Maria Boguszowa wieś Śleszowice ze wszystkimi przynależnościami w Księstwach Oświęcimskim i Zatorskim oddali Andrzejowi Poniatowskiemu de Duchniki sekretarzowi królewskiemu, arendę na lat ...², co ma odbywać się bez żadnych szkód i strat dla dóbr i obciążania poddanych niezwykłymi ciężarami i robociznami.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.

j. lac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na wpisanie dnia i miesiąca, zapewne czerwiec 1644. Zob. poprzedni dokument. ² Pozostawiono puste miejsce na wpisanie liczby lat.

105/4070

k. 90

Kraków, czerwiec 1644¹

Król udziela sławetnemu Franciszkowi Gładyszowi mieszczaninowi i karczmarzowi krakowskiemu, którego dotknęło nieszczęście pożaru, zwolnienia od wszelkich podatków publicznych i prywatnych, czynszów rocznych, czopowego, z wyjątkiem ceł, na przeciąg czterech kolejnych lat licząc od dnia pożaru, o czym informuje wszystkich, zwłaszcza urzędników miasta Krakowa.

Podpis Władysława IV.

j. lac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na wpisanie daty dziennej.

106/4071

k. 90 – 91

Kraków, 1644¹

Król zezwala, by Jan Mikołaj Daniłowicz podskarbi wielki koronny scedował wójtostwo we wsi Liskowate (*Leskowate, Leszkowate*) w starostwie przemyskim na małżonków Jana Ułanowskiego i Annę Rogowską, niegdyś żonę Piotra Białobrzeskiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi, małżonkowie będą posiadali wójtostwo dożywotnio z przynależnościami i dochodami. Po śmierci małżonków starostwo będzie podlegało wykupowi.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.

j. lac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na wpisanie daty dziennej i miesiąca, zapewne chodzi o czerwiec.

107/4072

k. 91 – 92

Kraków, 25 czerwca 1644

Król potwierdza przedstawiony mu list w języku polskim, wystawiony przez wojewodę pomorskiego Gerarda Denhoffa opatrzony pieczęcią, o następującej treści.

Gerard Denhoff, wojewoda pomorski, podskarbi pruski, starosta skarszewski, malborski, kościerski, lutyński, feliński, administrator ekonomii malborskiej, leśniczy białowieski, widząc, że niektóre domki na podzamczu malborskim grożą ruiną z powodu starości, nakazał mieszkającym w nich naprawy i restauracje budynków; ponieważ Wawrzyniec Gniewski domek swój odbudował prawie od

fundamentu wielkim kosztem, za jego zasługi, jako służącemu od młodych lat za żołnierza przy zamku malborskim i nadal pozostającemu w służbie, przeto budynek przy bramie Kornhauskiej (*Kernuski, Kernuska*), długi na 34, a szeroki na 12 stóp oraz podwórze długie i szerokie na 24 stopy nadaje wieczyście jemu i jego małżonce, potomkom, za czynszem rocznym płaconym na św. Marcina [11 XI] w wysokości 15 groszy. Domem tym mogą dysponować za zgodą aktualnego starosty.

Podpis Władysława IV.

j. łac.

108/4073

k. 92

1644¹

Król zajęty przez skarb kaduk po sławetnym Janie Gert, w tym dobra ziemskie Niebiegieborn² w województwie pomorskim nadaje wieczyście Janowi Kosowi (*Kosz*) kasztelanowi elbląskiemu staroście borzechowskiemu.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.

j. łac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie daty dziennej i miesiąca. ² Niezidentyfikowane.

109/4074

k. 92v

Kraków, 2 lipca 1644

Król za wstawiennictwem pewnych doradców zezwala Janowi Nadrowskiemu na wykupienie wójtostw we wsiach Rozlazłów (*Rozlazlowo*) i Nidrzaków (*Nidrzakow*) w ziemi gostyńskiej z rąk sukcesorów zmarłego Krzysztofa Łode podkomorzego dorpackiego. Po dokonaniu tego będzie dysponował dożywotnio wójtostwami ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Po jego śmierci wójtostwa będą podlegały wykupowi.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.

j. łac.

110/4075

k. 93–93v

Kraków, 4 lipca 1644

Król pozwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej poniższego listu.

Władysław IV nadaje godność swego sekretarza czcigodnemu ojcu i bratu Ameliemu Bocealini, starszemu zakonowi Najświętszej Maryi Panny w Rzymie, z dożywotnią pensją roczną dwustu dukatów neapolitańskich, płatnych z neapolitańskich dochodów króla. Wilno, 10 III 1644.

j. łac.

111/4076

k. 93 – 94

Kraków, 1 lipca 1644

Król zaleconego sobie Stanisława Janowskiego, służącego niegdyś pod znakiem wojewody ruskiego, pod Prokopem Sieniawskim chorążym koronnym i innymi panami w różnych ekspedycjach wojennych, obejmuje prawem dożywotnim posiadanym przez Mariannę Ligęziankę de Bobrek, jego żonę, do wsi Turza (*Turza, Thurza*) wraz z wójtostwem w powiecie bieckim. Małżonkowie będą posiadali wieś z wójtostwem i wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone zgodnie z prawem,

jeśli nie, winni płacić do skarbu kwartę. Wójtostwo po śmierci małżonków będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jana Gembickiego sekretarza wielkiego koronnego.

j. lac.

112/4077

k. 94v – 95

Kraków, 30 czerwca 1644

Król za wstawiennictwem pewnych doradców Franciszkowi Namysłowskiemu, nadaje dożywotnio młyn, albo trzecią miarę z niego, pod miastem Przyrów na rzece Wierczyca (*Wiercica*) w starostwie olsztyńskim. Nadanie obejmuje wszystkie przynależności i dochody. Franciszek jest synem czcigodnego Jakuba Namysłowskiego, obecnie wikarego kościoła katedralnego krakowskiego, który w młodości przed wstąpieniem do stanu duchownego zasłużył się w różnych ekspedycjach wojennych. Po śmierci Namysłowskiego młyn będzie podlegał wykupowi.

j. lac.

113/4078

k. 95

Kraków, 3 lipca 1644

Król na prośbę mieszczan Obornik zezwala im, by oddali warendę wieś Dąbrówka¹ (*Dambruwka*) na lat trzy Andrzejowi Skórzewskiemu (*Skorzewski*, *Skorszewski*) zasłużonemu podczas ekspedycji moskiewskiej rotmistrzowi królewskiemu. Arenda nie może spowodować szkód we wsi, ani wyrządzić krzywd poddanym.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Może Dąbrówka Leśna, 4 km na północ od Obornik.

114/4079

k. 95v–96

Kraków, 3 lipca 1644

Król zgadza się, by Stanisław Ciechomski, syn niegdyś Jana Ciechomskiego wojskiego gostyńskiego scedował wieś Wierzbie wraz z wójtostwem i młynem, położonych w województwie krakowskim, powiecie ksiąskim, na Stanisława Korycińskiego cześnika krakowskiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Koryciński będzie dysponował dożywotnio wsią i wójtostwem ze wszystkimi przynależnościami i dochodami; jeśli dobra są obciążone starymi sumami, zostaną zmniejszone zgodnie z prawem, jeśli nie, winien płacić do skarbu rawskiego kwartę.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

115/4080

k. 96 – 97

Kraków, 1644¹

Król mając na względzie zasługi Jakuba Sobieskiego wojewody ruskiego, starosty krasnostawskiego i jaworowskiego, zezwala mu na scedowanie praw do starostwa krasnostawskiego na jego syna Marka Sobieskiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi, Marek Sobieski będzie dysponował dożywotnio miastem Krasnystaw, wsiami Małochwiejów, Zaźółkiew, Latyczów, Niemienice (*Niemięcnica*), Białka, Łopiennik Lacki i Łopiennik Ruski z folwarkami,

Dobrynów (*Dobrzynow*) z folwarkiem Stężycki (*Stężyczka*), folwarkiem Płonecki (*Płonka*), folwarkiem Niedziałowski (*Niedziałowice*), folwarkiem Hruszów, ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone zgodnie z prawem, jeśli nie, winna być płacona dupla kwarty do skarbu rawskiego. Wójtostwa po śmierci Marka Sobieskiego będą podlegały wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej.

j. łac.

¹ Pozostawiono luki na wpisanie miejsca, daty dziennej i miesiąca. Zapewne czerwiec–lipiec 1644.

116/4081

k. 97 – 97v

Kraków, 1644¹

Król wyraża zgodę, by małżonkowie Piotr i Jadwiga Zaklika scedowali wójtostwo we wsi Wierciany należące do kasztelanii sandomierskiej, na małżonków Hieronima Wielopolskiego i Mariannę de Białynia. Ojciec Piotra Zakliki zasłużył się w różnych ekspedycjach wojennych. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą dysponowali dożywotnio wójtostwem ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, a po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ Pozostawiono luki na wpisanie miejsca, daty dziennej i miesiąca. Zapewne czerwiec–lipiec 1644. Wierciany, Wiercany w pow. pilzneńskim

117/4082

k. 97v – 98

Kraków, czerwiec 1644¹

Król za wstawiennictwem Stanisława Koniecpolskiego kasztelana krakowskiego i hetmana wielkiego koronnego, rotmistrzowi królewskiemu Stefanowi Kowalskiemu, zasłużonemu żołnierzowi, nadaje dożywotnio po śmierci ur. Adama Brzostowskiego wieś Karaczyńce [Karaczyńce Rymowe] w powiecie latyczowskim i starostwie barskim. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone zgodnie z prawem, jeśli nie, winna być płacona kwarta do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę.

j. łac.

¹ Pozostawiono luki na wpisanie daty dziennej. Por. dok. 47.

118/4083

k. 98 – 99

Kraków, 1644¹

Król wyraża zgodę, by Łukasz Opaliński z Bnina marszałek wielki koronny, starosta leżajski i łosicki scedował wieś Luchów w starostwie leżajskim na małżonków, zasłużonego Michała Dłotowskiego i Annę Lisowską. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali wieś dożywotnio, ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, płacąc do skarbu duplę kwarty.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę.

j. łac.

¹ Pozostawiono luki na wpisanie daty dziennej i miesiąca, zapewne czerwiec–lipiec 1644.

119/4084

k. 99 – 99v

Kraków, czerwiec 1644¹

Król zezwala, by małżonkowie Jan Bylina z Leszczyny i Anna Maria Boguszowa wsie Rozniszów albo Niedźwiada (*Niedziada*), Glinnik (*Glynik*), Skodna (*Szkodna*) wraz ze wszystkimi przynależnościami w województwie sandomierskim, powiecie pilźnieńskim oddali warendę Janowi Wielopolskiemu staroście bieckiemu, wnosząc do akt publicznych kontrakt, zastrzegając, że przez to dobra te nie mogą ponieść szkody, a poddani nie mogą być uciskani pracami i ciężarami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej.

j. łac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie daty dziennej.

120/4085

k. 99v – 100v

Kraków, czerwiec 1644¹

Król zezwolił na oblatowanie w aktach kancelarii przez ręce uczciwego Wojciecha (*Alberti*) Gnyr mieszkańca wsi Russów (*Rusowo*) listu papierowego, opieczetowanego pieczęcią koronną, podpisanego przez niegdyś podkanclerzego koronnego Jana Tarnowskiego.

Zygmunt III rozpatrzył apelację od dekretu komisarzkiego pomiędzy aktorem, Marcinem Otorowskim (*Ottorowskim*), swym dworzaninem pokojowym a pozwanym, przezornym wójtem albo sołtysem we wsi Russów, reprezentowanych w dniu dzisiejszym przez plenipotentów Mikołaja Witkowskiego i Wojciecha (*Albertum*) Sierakowskiego. Król zatwierdził postanowienie komisarzkie, w oparciu o przywilej Władysława Jagiełły udzielony w Inowrocławiu 20 X 1410 (*feria 2da ipso die Translationis Sancti Adalberti*), w którym przodkowi pozwanego Macieja Gnyr i jego spadkobiorcom nadał dziedzicznie 4 łany. Kraków, 21 II 1592 (*sabbatho ante Dominicam Reminiscere*). Podpis i relacja Jana Tarnowskiego prepozyta kanoników krakowskich, wrocławskich i łęczyckich, podkanclerzego koronnego. Podpis P. Szczerbicza (*Szczerbicz*).

j. łac.

¹ Pod dok. brak podpisów, co zaś się tyczy daty, umieszczono formułę „*Actum et datum ut supra*” – poprzedni dokument wystawiono w Krakowie w czerwcu 1644 (zob.).

121/4086

k. 100v – 101

[1644]¹

Król zezwala, by Stanisław Bonifacy Mniszech (*Mniszek*) starosta lwowski scedował wójtostwo we wsi Porszna² małżonkom Franciszkowi Mniszchowi kasztelanowi sądeckiemu, staroście sanockiemu i Barbarze de Żmigród [Stadnickiej]. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali wójtostwo dożywotnio ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Wójtostwo po śmierci małżonków będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej.

j. łac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie miejscowości i daty; Stanisław Bonifacy zm. 20 XII 1644, U III/1, nr 1184. ² Lekcja niepewna. W dokumencie „Porzno”, następnie pomiędzy r i z wpisano długie „s”. W nagłówku „Porsna”, przy czym po „s” dodano znaczek – zapewne ukośne „z”.

122/4087

k. 101 – 102

Kraków, 9 lipca 1644

Król mając wzgląd na zasługi w ekspedycjach wojennych swego dworzanina Janusza Prusinowskiego podkomorzego bełskiego zezwala, by Adam Prusinowski wojewodzie bełski scedował wieś albo sioło Radomyśl (*Radomyśle*) w województwie wołyńskim, w powiecie łuckim nadane przez Zygmunta III prawem lennym dziedzicznym przodkom Prusinowskiego i potwierdza zeznanie dokonane przez Adama Prusinowskiego przed aktami bełskimi, oddające wieś w dożywotniąarendę podkomorzemu bełskiemu [Januszowi Prusinowskiemu], który również ma prawo lenne do wspomnianej wsi. Król potwierdza transakcję zastrzegając, że dożywotnik nie ma uciskać poddanych niezwyčajnymi robociznami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej.

j. pol. i łac.

123/4088

k. 102 – 103

Kraków, 12 lipca 1644

Król zezwala wpisać do akt kancelarii okazane sobie przywileje papierowe królów Henryka i Stefana, które przysługują sukcesorom Marcina Świechowskiego. Król uznaje zapisy i rozciąga je na spadkobierców Świechowskiego, sławetnych małżonków Wilhelma Thori (*Wilelmi Thorii*) i Zuzannę¹.

Henryk Walezy za wstawiennictwem pewnych doradców wyjmuje Marcina Świechowskiego mieszkającego i posiadającego posesję *in Ponte Regali* albo na Stradomiu spod prawa miejskiego i jurysdykcji Stradomia i Kazimierza i wieczyście oddaje pod jurysdykcję wielkorządów krakowskich. Przywilej obejmuje spadkobierców Świechowskiego, dom na Stradomiu i dobra dziedziczne, uwalniając je ze szczególnej łaski od podatków takich jak szos, udzielania gospód na rzecz dworu królewskiego i innych, z wyjątkiem koronacji i zaślubin swoich i swoich następców na tronie, o czym zawiadamia wielkorządcę krakowskiego Ludwika Decjusza, podrządczych i władze Kazimierza oraz Stradomia. Kraków, na sejmie koronacyjnym 22 III 1574 (*feria 2da post Dominicam Laetare*). Podpisany Piotr Dunin Wolski podkanclerzy koronny.

Stefan Batory król Polski, wielki książę Litwy, książę Siedmiogrodu na prośbę pewnych doradców w sprawie Marcina Świechowskiego, serwitora Hieronima Bużeńskiego podskarbiego koronnego, który oddał i nadal oddaje wielkie usługi podskarbiemu, skarbowi i jego dochodom, powtarza dokument króla Henryka i potwierdza w całej rozciągłości, w sprawie uwolnienia Świechowskiego spod prawa miejskiego kazimierskiego i przeniesienia pod jurysdykcję wielkorządów krakowskich. Kraków na sejmie koronacyjnym, 29 IV 1576 (*feria 2da post Dominicam conductus Paschae*). Podpis i relacja Piotra Dunina Wolskiego kanclerza koronnego².

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ Lekcja nazwiska, które występuje raz, niepewna, por. kolejny dokument, tam wyraźnie wielokrotnie „Thori”. ² Wg U X nr 212 awansował na kanclerza później – 5 V 1576.

124/4089

k. 103v – 106v

Kraków, 12 VII 1644

Król pozwala na wpisanie do akt kancelarii większej poniższych dokumentów, które aprobuje i konfirmuje.

Pierwszy dokument spisano na ratuszu bocheńskim 19 VIII 1642 (*feria 3^{tia} ante festum S. Bartholomaei Apostoli*) w obecności Jana Dandoleckiego podwójciego i zaprzysiężonych ławników miasta Bochni, przed którym to sądem sławetny Franciszek Zaczekowicz¹ patrycjusz bocheński, syn Bartłomieja Zaczekowicza burmistrza i Agnieszki Szulcownej, niegdyś mieszczan bocheńskich, dorosły i złotnik, stanu bezżennego, zeznał sprzedaż gruntu własnego, niedawno spustoszonego pożarem, wraz z ogrodem albo sadem do tegoż przyległym na Stradomiu pod Krakowem, leżącego pomiędzy domem sławetnego Łukasza Lenartowicza złotnika z jednej, i spustoszonym placem Stanisława Zaczekowicza mieszczanina stradomskiego, szkatularza (*cistellarii*), z drugiej. Grunt ten został kupiony od sławetnego Jana Jagiełowicza kuśnierza i mieszczanina warszawskiego, po bezpotomnej śmierci jego brata, sławetnego Stanisława Jagiełowicza złotnika i mieszczanina kazimierskiego 20 VII 1641 (*feria 6ta ante festum S. Mariae Magdalene*), nie jest obciążony z wyjątkiem dwóch grzywien na altarystę ołtarza w kościele parafialnym NMP na Rynku Krakowskim i czynszem rocznym 20 [24?- JD] złotych polskich do kościoła św. Stanisława na Skalce. Zaczekowicz sprzedaje grunt Wilhelmowi Thori kupcowi krakowskiemu i jego żonie Zuzannie oraz ich spadkobiercom za sumę 600 złp., przekazuje wszystkie prawa, z których rezygnuje, tak jak z własności i natychmiast oddaje do intromisji.

W tym samym dniu i miejscu sławetny Jakub Wujkowicz (Wuykowicz) ławnik i rymarz bocheński zeznał, iż Franciszek Zaczekowicz patrycjusz bocheński zadośćuczynił gwarancji (ewikcji) wynikłej ze sprzedaży domu drewnianego z ogrodem, spustoszonego przez ogień, położonego na Stradomiu pod Krakowem pomiędzy domami sławetnego Łukasza Lenartowicza i placem sławetnego Stanisława Zaczekowicza (*cistellarii*) mieszczanina stradomskiego; zabezpieczenia tej transakcji całością dóbr ruchomych kupujących, w szczególności domu na ulicy Kowalskiej, pomiędzy domami Anny Boguszowicy i Macieja Ryczynwolskiego. Zeznania wyjęto z protokołu spraw sądowych podwójciego i ławników miasta Bochni przez Krzysztofa Zołwicza (Zolwicz) pisarza przysięgłego, i protokołu czynności wielkorządów krakowskich.

Kolejny dokument sporządzono na zamku krakowskim 16 VII 1643 (*feria quarta post festum S. Margarethae Virginis et martyris*), kiedy do akt wielkorządów krakowskich przybyli Stanisław Zaczekowicz (Zaczkowski) mieszczanin kazimierski i stradomski oraz jego żona Jadwiga, którzy osobiście, małżonka zaś przez ur. Aleksandra Kubińskiego jako opiekuna, zeznali oni, że plac ich 23 IV 1642 (*die festo S. Adalberti Archiepiscopi Gnesnen.*) spalony na Stradomiu pod Krakowem, położony pomiędzy domami Jana Zasańskiego i sławetnego Franciszka Zaczekowicza patrycjusza bocheńskiego zgodnie z intromisją dzisiejszego dnia dokonaną, małżonkom, sławetnemu Wilhelmowi Thori (*Thory*) i Zuzannie, mieszczanom krakowskim został sprzedany, jako dom własny, dziedziczny, wraz z wszystkimi przynależnościami, obciążony 5 zł czynszu odkupnego od 100 złotych, na rzecz kolegiaty św. Anny w Krakowie i 1 złoty z pewnego czynszu do kościoła na Skalce na Kazimierzu pod Krakowem, jako jedynymi obciążeniami. Kwota sprzedaży wyniosła 2000 złp., z których Zaczekowscy kwitują małżonków Thori, przenosząc na nich wszelkie prawa.

Podpis Władysława IV.

j. łac.

¹ Nazwisko pisane Zaczkowicz, raz Zaczkowski, w nagłówku Zajączkowicz.

125/4090

k. 106v – 107

Kraków, 30 czerwca 1644

Król zezwala, by podsędek ziemski nowogrodzki Stefan Reczyński (*Ręczyński*)¹, zasłużony w licznych ekspedycjach wojennych scedował swe prawa do wsi Kaczorowska² z siedliszczami i uroczyszczami, [oraz] obręb Wasila Ostromorucha, do tej wsi należący, w powiecie Nowogrodu Siewierskiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi na rzecz Gabriela Jaślikowskiego, będzie on dysponował, oraz jego żona prawem lennym w linii męskiej wspomnianą wieś wraz z siedliskami i uroczyszczami, ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, wyjąwszy salety i towary leśne, które wymagają osobnego konsensu królewskiego, pod warunkiem obrony tamtejszych zamków.

Podpis Władysława IV i Jana Gembickiego sekretarza [wielkiego] koronnego.

j. pol.

¹ Wydaje się, że w tym czasie sprawował już urząd sędziego. ² Lekcja nie ulega wątpliwości. Wg Kułakowskiego wieś nazywała się „Koczowasky”, Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwierszczyna*, s. 408.

126/4091

k. 107 – 108

Kraków, 30 czerwca 1644

Król pamiętając zasługi w licznych ekspedycjach wojennych sędziego ziemskiego nowogrodzkiego¹ Stefana Reczyńskiego (*Ręczyński*), zezwala, by małżonkowie Jan Markowicz Haraburda i Zofia Miładowska scedowali swe dobra na małżonków Reczyńskich, to jest wieś Barszczowo z siedliszczami i uroczyszczami do tej wsi należącymi², tj. Ilkowo (*Wilkowo*), Wysokie (*Wysoki*), nad rzeką Keską Czajkowszczyzna, Lachowa (*Łochowo*), Siedliszcze nad błotem Osuckim (*Oskuckim*), Lenęczyna, Sowki w powiecie Nowogrodu Siewierskiego³. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Stefan Reczyński i jego małżonka Ewa Strodowska⁴ będą posiadali na wspomniane dobra prawo lenne w linii męskiej, wszystkie przynależności i dochody, wyjąwszy salety i towary leśne, które wymagają osobnego konsensu królewskiego, z obowiązkiem udziału w obronie tamtejszych zamków.

Podpis Władysława IV i Jana Gembickiego sekretarza wielkiego koronnego.

j. pol.

¹ Por. poprzedni dokument, w którym Reczyński określony jako podsędek, ale por. dok. 18 i 19 z grudnia 1643, kiedy występuje jako sędzia; data mianowania R. na sędziego nie jest znana, nastąpić miała najwcześniej w 1644, U III/4, nr 1853, 1910. ² Miejscowości wymieniono dwukrotnie, dla tych, których nazwę podano za każdym razem inaczej, w nawiasie druga wersja.

³ Miejscowości leżały w stanie radohoskim, w nawiasie podaję nazwy przyjęte przez Kułakowskiego: Barszczów (ukr. *Barszcziw*), Ilkowo i Wilkowo (*Ilkowe*), Wysokie (*Wysoky*), Czajkowszczyzna (*Czajkiwszczyna*), Lachowa (*Ljachowe*, za drugim razem Czajkowszczyzna i Łochowo czy Lochowe podano tak, jakby chodziło o jedną miejscowość – „Czajkowszczyzną Lachową”), Siedliszcze (Kułakowski pomija), Lanęczyną (*Senencyne*, jednak w obu przypadkach pisownia dużych liter „L” i „S” różni się), Sowki. Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwierszczyna*, s. 408, 422. ⁴ Lekcja nie ulega wątpliwości; wg Uruskiego, XV, s. 182, winno być Ewa Strojłowska.

127/4092

k. 108 – 108v

Kraków, 17 lipca 1644

Król zezwala, by bracia Andrzej Prokop, Iwan, Stefan Zukotyńscy¹ scedowali swe prawa do wójtostwa we wsi Żukotyń w województwie ruskim, w starostwie samborskim na swych synów: Andrzeja Zukotyńskiego, Wasyla (Bazyła), Pawła, Prokopa, Iwana, Fedora, Łukasza, Stefana, z trzeciej części Iwana, Michała, Siemiona Zukotyńskich². Po dokonaniu tej cesji przed aktami publicznymi bracia Zukotyńscy będą posiadali dożywotnio wspomniane części wójtostwa albo sołectwa ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, a po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. lac.

¹ W dokumencie użyto naprzemienne „Zukotyńscy” i „Zakotyńscy” (rzadziej). Zukotyńscy h. Sas, Niesiecki, X, s. 192. ² W dokumencie dwie listy nazwisk spadkobierców, z których pierwsza jest precyzyjniejsza.

128/4093

k. 109 – 109v

Kraków, 17 lipca 1644

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej poniższego listu, który aprobuje i zatwierdza.

Jan Mikołaj Daniłowicz z Żurowa podskarbi wielki koronny, starosta przemyski, samborski, drohobycki, ratneński, jako administrator ekonomii samborskiej, dbając o jej dochody, wakującą po śmierci Iwanowicza Steca połowę wójtostwa we wsi Jaworowie w woj. ruskim, w starostwie samborskim, nadał uczciwym Senkowi Steczowiczowi, Iwankowi, Dymitrowi Pawłowiczom, Jackowi Ilnickiemu ojcu i jego synowi Iwanowi Ilnickiem, Hrycowi Iwankowiczowi, Iwanowi Stefanowiczowi z zastrzeżeniem, że mają wyprawić się po zatwierdzenie przywileju u króla. Ponieważ posesor drugiej połowy wójtostwa Iwan Michałowicz, wymienionym wyżej, jako bratankom (synowcom) swoim chce ustąpić swe prawa dożywotnie pragnie i wniósł do Daniłowicza prośbę, który pozwolił, by otrzymawszy zgodę króla, scedował połowę wójtostwa. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, wspomniani obejmą dożywotnio całe wójtostwo z dwoma łanami i przynależnościami, obszarem zwanym Wołoszany, potoczkiem Łokciem i pastwiskiem Pochomoniec, ogrodami, karczmą, młynem i foluszem i robociznami. Końskowola (*Końska Wola*) 29 V 1644, podpis Jana Mikołaja Daniłowicza podskarbiego kor.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. pol. i lac.

129/4094

k. 109v – 110

Kraków, 17 lipca 1644

Król zezwala uczciwemu Janowi Michałowiczowi na scedowanie połowy wójtostwa albo sołectwa we wsi Jaworowie w woj. ruskim, w starostwie samborskim, na rzecz Jacka i jego syna Iwana Ilnickiego, uczciwych Senka Stecowicza (*Szenka Steczowicza*), Jana i Dymitra Pawłowicza, Hryca (*Hrycza*) Iwankowicza, Jana Stefanowicza. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi, wspomniani obejmą dożywotnio pół wójtostwa z przynależnościami. Po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. lac.

130/4095

k. 110 – 111

Kraków, 16 lipca 1644

Król mając sobie zaleconego sławetnego Jana Misternego zwierzchnika robót górniczych (*praefectis cuniculi subterranei*) – tunelu podziemnego ponikowskiego w olborach Olkusza, zasłużonego dla dochodów stołu królewskiego przychyła się do prośby Misternego, o obdarzenie prerogatywą prawego urodzenia. Król uznaje Misternego za urodzonego legalnie, w rycie Kościoła rzymskiego, uczciwego, mającego uprawnienia do rzemiosła (*artes mechanicas*) i wszystkich innych czynności. Zarzucający Misternemu nieprawe pochodzenie będą podlegać karze.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. lac.

131/4096

k. 111 – 112

Kraków, 19 lipca 1644

feria 3^{tia} ante Festum Mariae Magdalenae

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej przez ojca Feliksa Rotha z zakonu św. Franciszka w Krzemieńcu¹ listu, który aprobuje i potwierdza.

Bona Sforza Królowa Polski, Wielka Księżna Litewska, w Krzemieńcu na ziemi wołyńskiej w diecezji łuckiej funduje kościół parafialny i prezentuje na proboszcza i rektora księdza Stanisława Łopuchowskiego z Rawy, powierzając mu pełnienie wszystkich obowiązków duszpasterskich i magisterium szkoły; jego następcy w winni być godni pełnienia tych urzędów. Na utrzymanie królowa nadaje wieczyście z cła krzemienieckiego 10 kóp [groszy] litewskich, płatne w dwóch ratach rocznych. Z ziem ornych folwarków krzemienieckich i łąnów wójtowskich nadaje dziesięcinę snopową (*manipulum*), zaś z łąnów mieszczan wiary rzymskiej dziesięcinę w ziarnie (*contributionem frumentariam*), pospolicie zwaną „ssepą”, mianowicie z łąna pół miary pszenicy i pół miary owsa. W mieście karczmę z piwem miodowym² i winem warzonym (*vini sublimati*) pospolicie zwaną gorzałką, wolną od podatków i ciężarów państwowych i miejskich. Z każdego domu, albo ojca rodziny i każdego mieszkańca wiary rzymskiej winien być płacony grosz zwany „stołowe” na Wielkanoc i na Boże Narodzenie. Każdorazowy rektor i proboszcz będzie uposażony w cztery łany ziemi, które wyznaczy wspomniany Stanisław Łopuchowski (*Łopuschowski*) na przedmieściu, do tego ogród; wyznaczone będzie miejsce na zbudowanie domu plebana i kapłanów. Kraków, 3 VI 1538. Podpis królowej Bony oraz Macieja z Mąkolina³ kanonika łęczyckiego, pisarza królowej, pieczęć.

Relacja Jerzego Ossolińskiego kanclerza koronnego.

j. lac.

¹ W dok.: z Kamieńca na Wołyniu. ² „*Item in oppido tabernam mellis cervisiae*”. ³ W źródle „a Mącolin”.

132/4097

k. 112v – 113v

Kraków, 19 lipca 1644

feria 3^{tia} ante Festum Mariae Magdalenae

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej koronnej poniższego listu, który aprobuje i potwierdza.

Papież Urban VIII na prośbę gwardiana i braci z domu Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny zakonu braci Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych świętego Franciszka, wysłanego z Krzemieńca (*Ziemi Krzemienieckiej*), leżącego w sąsiedztwie Rusi w diecezji łuckiej zgadza się, by

kościół parafialny, który trudno prowadzić, przejęli wspomniany gwardianin i jego bracia, obejmując wszelkie prawa, dobra i dochody i obowiązki temuż kościołowi parafialnemu przysługujące, w tym jurysdykcję duchowną. Rzym, 3 III 1628.

Relacja Jerzego Ossolińskiego kanclerza koronnego.

j. łac.

133/4098

k. 113v–115v

Kraków, 19 lipca 1644

feria 3^{tia} ante Festum Mariae Magdalenae

Król zezwala na oblatę w aktach kancelarii większej dwóch poniższych listów, które aprobuje i potwierdza.

Marcin Szyszkowski biskup łucki zezwala, by kolegium w Łucku zakonu św. Franciszka, zwanego bernardynami, z powodu niedostatecznych środków na utrzymanie proboszcza, wikarego i kantora dla nauki i szkoły, koniecznych katolikom wobec licznych schizmatyków, przejęło kościół parafialny w Krzemieńcu na Wołyniu, znajdujący się pod patronatem królewskim. Do kościoła konwentualnego otrzymują oni m.in. dziesięcinę i kolektę i wszystkie należne prawa, zgodnie z ustawami i porządkiem kościelnym. Janów 18 II 1606, w obecności Franciszka Zajerskiego doktora obojga praw, prepozyta łuckiego i brzeskiego, Łukasza Sobkowieckiego archidiakona i Jana Zalaszwoskiego (*Zaliaszowski*) scholastyka kościoła katedralnego Łukasza Pieczanowskiego, Marcina Dąbrowskiego (*Dąmbrowski*), Marcina Litterato, Jana Chrzyciela Mercati sekretarza biskupa i adwokata janowskiego, Macieja Mioduszeńskiego notariusza apostolskiego i pisarza kapituły [łuckiej?] i wielu innych świadków; podpis Marcina Szyszkowskiego biskupa łuckiego

Zygmunt III aprobuje i potwierdza powyższą transformację kościoła parafialnego w zakonny, Kraków na sejmie walnym 15 IV 1607. Podpis Zygmunta III i Jakuba Zadzika.

j. łac.

134/4099

k. 115v–116

Kraków, 20 lipca 1644

Król wyraża zgodę, by zasłużony, w tym w Trybunale Jan Schlichting (*Slichting*) de Bykowiec sędzia ziemski wschowski założył miasto na gruntach wsi Górczyna w ziemi wschowskiej, zarówno do obrony przed inkursjami wrogów chrześcijaństwa, jak i dla stworzenia dobrze prosperującego miasta o nazwie Szlichtyngowa (*Slichtinkowo*) na prawie magdeburskim ze wszystkimi prerogatywami, w tym cechami i bractwami. Król nadaje miastu cztery tygodniowe jarmarki: pierwszy w poniedziałek po święcie Oczyszczenia NMP [2 II] (*feria secunda post festum Purificationis Beatissimae Mariae*), drugi w poniedziałek po święcie Wniebowstąpienia (*feria 2da post festum Ascensionis Dni*), trzeci we wtorek po św. Mateuszu Apostole i Ewangeliste [21 IX] (*feria 2da post festum S. Matthaei Apostoli et Evangelista*), czwarty w poniedziałek po św. Mikołaju [6 XII] (*feria 2da post festum Sancti Nicolai*), targi cotygodniowe we wtorki i soboty, z zastrzeżeniem praw [sąsiednich] miast i miasteczek.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

jęz. łac.

135/4100

k. 116 – 116v

Kraków, 20 lipca 1644

Król na prośbę zasłużonego Pawła Łażniowskiego (*Lasniowski*), za relacją Jakuba Sobieskiego woj. ruskiego, starosty krasnostawskiego i jaworowskiego, iż uczciwy Jacko Humielo młynarz na Przedmieściu miasta Jaworowa dzierży [młyn] z polem, łąkami, i innymi przynależnościami zwanymi *Zagroda Siekierczakowa*, nie mając na to zgody starosty jaworowskiego, nadaje dożywotnio wspomniany młyn z przynależnościami wspomnianemu Łażniowskiemu, a po jego śmierci młyn będzie podlegał wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

jęz. łac.

136/4101

k. 116v – 117

Kraków, 1644¹

Król wyraża zgodę, by Jonasz Burski wykupił sołectwo albo wójtostwo we wsi Węglówka w starostwie dobczyckim po śmierci uczciwych braci Michała, Kaspra, Andrzeja, Macieja Węglowskich (*Węglowskich*) oraz Macieja pasierba (*filiastri*), z rąk nie posiadających podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego sołectwo będzie należało dożywotnio do Burskiego i jego żony Zuzanny Węglowskiej (*Węglowskiej*), a po śmierci będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

jęz. łac.

¹Pozostawiono puste miejsce na wpisanie daty dziennej i miesiąca, zapewne VI–VII 1644.

137/4102

k. 117 – 118

1644¹

Król mając w pamięci zasługi podczas ekspedycji pruskiej żołnierza Wojciecha (*Alberti*) Kowalkowskiego zezwala, by Jan, Dominik, Stanisław i Michał Działyńscy synowie niegdyś Mikołaja Działyńskiego wojewodzica chełmińskiego², scedowali swe prawa emfiteutyczne posiadane na wójtostwie we wsi Gruta (*Grutta*) w ekonomii rogozińskiej na wspomnianego Kowalkowskiego. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, Kowalkowski będzie posiadał wspomniane wójtostwo ze wszystkimi przynależnościami aż do wygaśnięcia lat przysługujących z tytułu emfiteuzy Działyńskich, które król ze względu na zasługi rozszerza na dożywocie, z tym, że po upływie emfiteuzy wójtostwo zostanie otaksowane przez komisarzy, albo zlustrowane.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

jęz. łac.

¹Pozostawiono puste miejsce na wpisanie daty dziennej i miesiąca, zapewne VI–VII 1644. ²Nie zidentyfikowano Działyńskiego odpowiadającego opisowi. Stanisław D. zm. 1617 miał synów Jana, Michała, Stanisława i Mikołaja, por. Dachnowski, s. 20.

138/4103

k. 118 – 118v

Kraków, 21 lipca 1644

Król wyraża zgodę, by Władysław Wituski chorąży gostyński i jego żona Anna Parzniewska scedowali prawa do wójtostwa we wsi Wiedrzewie¹ w ziemi gostyńskiej na małżonków Adama Ciechomskiego łowczego gostyńskiego i Dorotę Grabską. Po jej dokonaniu małżonkowie będą dysponowali dożywotnio wójtostwem z przynależnościami. Po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

jęz. łac.

¹ Nie zidentyfikowano. Może Niedrzwie na południowy wschód od Gostynina.

139/4104

k. 118v – 119

Kraków, lipiec 1644¹

Król na prośbę Justyny Zbroskiej wdowy po Stanisławie Ubyszu zezwala jej na cesję wójtostwa we wsi Unin w starostwie garwolińskim małżonkom Krzysztofowi Chajęckiemu i Jadwidze Ubyszówniej. Po dokonaniu tego małżonkowie będą posiadali wójtostwo dożywotnio ze wszystkimi przynależnościami, a po ich śmierci będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

jęz. łac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie daty dziennej.

140/4105

k. 119 – 119v

1644¹

Król zezwala, by dobrze zasłużony w ekspedycji ruskiej żołnierz, Jan Lipiński wykupił z rąk nie posiadających podstawy prawnej posiadania wieś Tylice (*Tilice*) w starostwie brodnickim. Kolejne dwa łany ziemi w sołectwie we wsi Tylice (*Tilice*), które po śmierci Macieja Ostrowskiego wakują, król nadaje Lipińskiemu. Posiadając wszystkie te dobra dożywotnio Lipiński ma ponosić obciążenia, do których są obowiązani posesorzy dóbr królewskich.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

jęz. łac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie miejsca, daty dziennej i miesiąca.

141/4106

k. 119v – 120

Kraków, 15 lipca 1644

Król nadaje dożywotnio Fromholdowi Wolffowi a Ludingshausen podpułkownikowi swej pieszej gwardii przybocznej¹, wielce zasłużonemu w ekspedycjach inflanckiej, wołoskiej, moskiewskich, pruskich, pensję roczną 3 000 złotych polskich z dochodów starostwa świeckiego, wskutek zmiany stanu przez królewicza Jana Kazimierza królewicza polskiego i szwedzkiego przypadłych do dyspozycji królewskiej. O czym informuje zainteresowanych, w zwłaszcza Jana Zawadzkiego (Zawackiego) wojewodę parnawskiego² i starostę świeckiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

jęz. łac.

¹ W źródle „*pedestris custodiae corporis Nostri*”. ² W dokumencie omyłkowo „poznańskiego”.

142/4107

k. 120 – 120v

Kraków, 19 lipca 1644

Król zezwala by Jakub Jaskmanicki scedował swe prawa do wójtostwa albo sołectwa we wsi Dębno w starostwie leżajskim bratankowi Aleksandrowi Jaskmanickiemu, który po dokonaniu tego będzie dysponował dożywotnio wójtostwem z przynależnościami, a po jego śmierci wójtostwo będzie podlegać wykupowi¹.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jana Gembickiego sekretarza królewskiego.

jęz. łac.

¹ Zob. dok nr 169.

143/4108

k. 120v – 121

Kraków, 20 lipca 1644

Król zaleconemu przez pewnych doradców Adamowi Nikowiczowi nadaje wakujący po śmierci Wojciecha Mikstury (*Mixtura*) urząd ostiariusza zamku królewskiego w Krakowie, wraz ze wszystkimi prerogatywami i przynależnościami, o czym zawiadamia Zygmunta Opackiego wielkorządcę krakowskiego, starostę latowickiego i piaseckiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

jęz. lac.

144/4109

k. 121 – 121v

Kraków, 20 lipca 1644

Król mając w pamięci wierność i służby synów Iwana Czarnoty, potwierdza jego synom Wasylowi (*Wazyli, Vasilum*) i Hrehoremu Czarnotom dożywotnie posiadanie pewnych gruntów zwanych Rohaczówka w powiecie chmielnickim¹ wraz ze wszystkimi przynależnościami, zobowiązując do ponoszenia ciężarów i czynszów na rzecz miejscowego starosty lub tenutariusza, przestrzegania prawa.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

jęz. lac.

¹ Niezidentyfikowane. W Metryce powiat „Chmielnicen”, może chodzi o Rohaczewską Słobodę w star. chmielnickim?, Jabłonowski, *Lustracye Królewszczyn*, s. 51–52,

145/4110

k. 121v – 122

Kraków, 20 lipca 1644

Król pracowitego Jana Chodelskiego poddanego starostwa urzędowskiego, który ożeniwszy się z dziedziczką postanowił osiąść na wsi i niniejszym przekazuje go w poddaństwo dobrze zasłużonemu Balcerowi Wąsowiczowi pokojowemu dworzaninowi królewicza Karola biskupa płockiego. Chodelski i jego potomstwo winni wykonywać wszystkie prace i płacić czynsze. Co daje do wiadomości zainteresowanych, a zwłaszcza starosty urzędowskiego [Jerzego Rzeczyckiego].

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

jęz. pol.

146/4111

k. 122 – 122v

Kraków, 20 lipca 1644

Król zgadza się, by uczciwy Andrzej Chasz (*Chaz, Chasz*) scedował młyn zwany Rzepin przy stawie Czyżówka w starostwie lelowskim na swego brata Jakuba Chasza. Po dokonaniu tego Jakub Chasz będzie dysponował dożywotnio młynem z przynależnościami. Po jego śmierci młyn będzie podlegał wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

jęz. lac.

147/4112

k. 122v – 123

Kraków, 23 lipca 1644

Sabbatho in vigilia festi Sancti Jacobi Apostoli

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej przez ręce znakomitego Jana Petersona poniższego listu.

Król zalicza znakomitego Jana Petersona pochodzącego z Hamburga kupca, do grona swych serwitorów, dając mu wszystkie uprawnienia przysługujące serwitorom, w tym prowadzenia handlu w całym swym królestwie. Warszawa 8 sierpnia 1643, podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

148/4113

k. 123 – 124

Kraków, sierpień 1644¹

Król swego rezydującego na dworze w Rzymie ojca Dominika Ursiusa (*Abbas ordinarius*), wiernie mu dotąd służącego, mianuje swym internuncjuszem na dworze wicekróla Neapolu. Daje mu pełnomocnictwo działania w całym Neapolu, zarządzania wszystkimi zobowiązanymi królowi i windykowania dochodów, praw wszędzie, ze wszystkich dóbr obligowanych mu w Wicekrólestwie Neapolu, a zwłaszcza Dogana, Foggia (*Fogia*), Mena, Gabellis, Zafarana, należące niegdyś do dziedzictwa królowej Bony. W sprawach tych ma znosić się z czcigodnym Stanisławem Mąkowskim, królewskim rezydentem (*nuncio residente*) przy dworze króla katolickiego.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie daty dziennej.

149/4114

k. 124 – 124v

Kraków, 9 sierpnia 1644

Król wyraża zgodę, by prawem do wójtostwa we wsi Łopuchowa w starostwie ropczyckim posiadanym przez Zofię Bąkowską¹, wdowę po Janie Mniewskim, objęty został jej obecny mąż, Jan Ciszewski, zasłużony żołnierz. Małżonkowie będą posiadali dożywotnio wójtostwo ze wszystkimi przynależnościami, a po ich śmierci wójtostwo będzie podlegać wykupowi.

j. łac.

¹ Lekcja niepewna: raz „Bąkowska”, za drugim razem „Bobowska” względnie „Bokowska”; osoby niezidentyfikowane.

150/4115

k. 124v – 125

Kraków, 17 lipca 1644

Król za wstawiennictwem pewnych doradców potwierdza zasłużonemu, uczciwemu Jakubowi Morawiczowi mieszczaninowi Żarnowca wraz z małżonką dziedziczne posiadanie ogrodu i łąki wraz z wszystkimi przynależnościami i dochodami, znajdujących się na gruncie miejskim, nadanych im przez Stanisława Koniecpolskiego kasztelana krakowskiego podówczas starostę żarnowieckiego i aprobowanych przez obecnego starostę, hrabiego Aleksandra Gratusa Tarnowskiego¹

Podpis Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. łac.

¹ Koniecpolski był starostą w latach 1612–1624, Tarnowski od 1641 roku, Chałapowski, Starostowie w Małopolsce, s. 135.

151/4116

k. 125 – 125v

Kraków, 7 lipca 1644

Król w trosce o górników żup wielickich pracujących z wielkim trudem i narażeniem życia pod ziemią, za zaleceniem pewnych doradców zezwala na restaurację i odbudowę łaźni, niegdyś przez jednego z administratorów zrujnowaną w mieście Wieliczka, i przeznacza na to wsparcie. W pobliżu ma mieć mieszkanie chirurg i stale tam przebywać, opłacany z żup przez administratora, niezależnie od chirurga miejskiego, który nie może przeszkadzać w działalności. Król chce także, by przy owej łaźni znajdowała się tania kuchnia publiczna. Na utrzymanie obu król wyznacza tygodniowo dwa cetnary soli i informuje o tym zainteresowanych, a zwłaszcza Adama Kazanowskiego marszałka nadwornego koronnego administratora żup wielickich i Franciszka Dembińskiego (*Dębińskiego*) podkomorzego krakowskiego i starostę wielickiego. Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

152/4117

k. 125v – 126

Kraków, 16 sierpnia 1644

Król przychyła się do wniesionej przez senatorów prośby przedmieszczan Przemyśla religii greckiej, unitów mieszkających na błoniu, potwierdzając istnienie parafii i wybudowanej z pozwoleniem miasta na gruncie trytkowskim [?] cerkwi Narodzenia Przenajświętszej Panny Marii. Król pozwala na restaurowanie cerkwi i istnienie przy niej bractwa Najświętszej Bogurodzicy.

Podpis Władysława IV.

j. pol.

153/4118

k. 126 – 126v

Kraków, 16 sierpnia 1644

Król za wstawiennictwem pewnych doradców przychyła się do prośby Macieja Lisza (*Lysz, Lisz*) i wszelkie defekty jego urodzenia znosi i usuwa. Lisz ma być odtąd uważany za urodzonego legalnie i zdolnego przynależności do cechu i wykonywania rzemiosła.

Podpis Władysława IV.

j. łac.

154/4119

k. 126v – 127

1644¹

Król wyraża zgodę, by Krzysztof Zajączkowski zasłużony w wielu ekspedycjach żołnierz wykupił wójtostwo we wsi Jodłowa w tenucie krzeszowskiej w województwie i powiecie krakowskim z rąk nie posiadających podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego będzie dysponował dożywotnio wójtostwem z wszystkimi przynależnościami i dochodami; po jego śmierci wójtostwo podlegać będzie wykupowi.

Podpis Władysława IV.

j. łac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na wpisanie miejsca, daty dziennej i miesiąca.

155/4120

k. 127 – 128

[1644?]

Król zgadza się na oblatowanie świadectw na rzecz dobrze zasłużonego sławetnego Szymona Chmielowskiego serwitora króla Zygmunta III.

Walenty Sentera i Jerzy Michalik starsi i cechmistrze cechu mieczników, uździelników i siodlarzy sandomierskich wystawiają świadectwo dla starszych cechów i cechmistrzów warszawskich, że sławetny Szymon Chmielewski zwany Zelik odbył trzyletnią naukę u Wojciecha Szaforskiego¹ mieszczanina i miecznika sandomierskiego począwszy od 8 V 1613 (*ab ... festo s. Stanislai Episcopi et Martyris in maio*) do 29 V 1616 (*festum Sanctissimae et Individuae Trinitatis*) jak to zapisano w aktach cechu, otrzymuje też świadectwo moralności. Sandomierz, 4 XI 1621, pieczęć, podpis Piotra Kampianusa (*Campianus*) ławnika sandomierskiego i Walentego Sentera i Jerzego Michalika.

Drugie świadectwo wystawił urząd radziecki Sandomierza w osobach Stanisława Kunickiego radcy (burmistrza starego?) oraz mieczników Wojciecha Szaforskiego (*Szeferskiego*) i Walentego Sentera zaświadczać, że sławetny Szymon Chmielewski zwany Zelik, urodził się z rodziców przedmieszczan sandomierskich, połączonych świętym węzłem małżeństwa w wierze rzymskokatolickiej, małżonków Stanisława Chmielowskiego i Katarzyny Cyrianownej (*Cyranovna*) ze wsi Nagnajów leżącej blisko Sandomierza, dobrze wychowany².

j. lac.

¹ Lekcja niepewna, gdzie indziej „Szeferski”. ² Prawdopodobnie brak końca.

156/4121

k. 128v

Kraków, 16 sierpnia 1644

Król zezwala, by małżonkowie Mikołaj Zaleski i Zofia Mąkolska¹ scedowali swe prawa do wsi Orzechów w województwie sieradzkim, w powiecie radomszczańskim na małżonków Floriana Starczewskiego i Ewę Ciesięcką. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi będą dysponowali dożywotnio wsią wraz z przynależnościami i dochodami, płacąc z niej dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Podpis Władysława IV.

j. lac.

¹ Lekcja niepewna, słowo poprawiano, może być też Makolska.

157/4122

k. 128v – 130v¹

Sandomierz, 29 sierpnia 1644

Król pamiętając zasługi rycerskie Władysława Chreptowicza pod chorągwią Aleksandra Piaseczyńskiego kasztelana kijowskiego zezwala, aby Zofia Tuszyńska swe prawa do miasteczka Międzyrzecz w województwie kijowskim, leżącego nad rzeką Uszą przełała na wspomnianego Chreptowicza. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, Chreptowicz będzie posiadał miasteczko dożywotnio, płacąc dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii.

j. pol.

¹ Brak w paginacji karty 129r i 129v.

158/4123

k. 130v – 131

Sandomierz, 29 sierpnia 1644

Król zezwala Piotrowi Charzowskiemu i Katarzynie Błażejowskiej na ustąpienie prawa lennego do wsi Ryki¹ w powiecie Nowogródka Siewierskiego na rzecz Aleksandra Piaseczyńskiego kasztelana kijowskiego. Po dokonaniu tego Piaseczyński z małżonką będą dysponowali wspomnianą wsią ze wszystkimi

przynależnościami i dochodami, wyjąwszy saletry i towary leśne, prawem lennym dziedzicznym w linii męskiej pod warunkiem wypełniania obowiązków spoczywających na dzierżawcach królewskich.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii.

j. pol.

¹Ryki (Rykyiv) w stanie kołohorodnym, Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwierszczyna*, s. 429.

159/4124

k. 131–131v

Kraków, 18 sierpnia 1644

Król zezwala, by starosta radziejowski Wojciech Kadziłłowski posiadający starostwo z wyjątkiem jurydyki, wydierżawił je wraz z wójtostwem [w Radziejowie?] i ze wszystkimi przynależnościami na trzy lata małżonkom Marcinowi Doruchowskiemu i Mariannie Ostrowskiej, z zastrzeżeniem, że poddani nie będą obciążani niezwykłymi ciężarami i robotami, a prawo będzie przestrzegane.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymilian Fredry regenta kancelarii większej.

j. łac.

160/4125

k. 131v – 132

Kraków, 20 sierpnia 1644

Król uczciwego Michała Izraelowicza, nawróconego na wiarę świętą, i wziętego pod protekcję przez króla Zygmunta III, który zaliczył go do grona swych serwitorów, również zalicza do swoich serwitorów. Król zezwala Izraelowiczowi, aby w swym domu w Wieliczce, leżącym pomiędzy domem sławetnego Piotra Grochotowicza rajcy wielickiego, a Kopiczowskiego, warzył trunki i handlował piwem, miodem pitnym (*mulsum*), winem, wódką, octem, bez żadnych przeszkód, oddaje Izraelowicza pod jurysdykcję marszałków koronnych i litewskich i nadwornych oraz podkomorzego krakowskiego; naruszenie egzekucji sądowej będzie podlegało karze stu złotych węgierskich, w połowie dla skarbu i Izraelowicza.

Podpis Władysława IV.

j. łac.

161/4126

k. 132 – 132v

Kraków, 16 lipca 1644

Król zasłużonemu w ekspedycjach inflanckiej, moskiewskiej, wołoskiej i pruskiej, niemniej oddanemu Domowi Wazów za panowania Zygmunta III i sobie, Janowi Aderkasowi dworzaninowi i koniuszemu królewicza polskiego i szwedzkiego Jana Kazimierza nadaje dożywotnio pensję 2 000 złotych polskich z dochodów starostwa świeckiego. Pensja wakuje po zmianie stanu przez Jana Kazimierza. O czym informuje Jana Zawadzkiego wojewodę parnawskiego¹, starostę świeckiego i przyszłych starostów świeckich, by wypłacali corocznie wspomnianą sumę, odbierając pokwitowanie od Aderkasa.

Podpis Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. łac.

¹W Metryce – poznańskiego.

162/4127

k. 132v – 133v

Warszawa, 10 września 1644

Król ogłasza, że na prośbę księcia Jerzego Rudolfa [Piasta] księcia legnickiego i brzeskiego, swego powinowatego i sąsiada, wobec zamieszania i klęsk spadających na Cesarstwo, zezwala mu na spokojny przejazd i pobyt godny księcia w swych państwach i pod swoją ochroną. Nie należy czynić mu jakichkolwiek trudności, także jeśli będzie mu towarzyszyć dla bezpieczeństwa silna eskorta wojskowa, ani przeszkadzać w wysyłaniu posłów ze zleceniami czy rzeczami.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymilian Fredry regenta kancelarii większej.
j. lac.

163/4128

k. 133v – 134

Warszawa, 10 września 1644

Król zezwala, by Stanisław Żelazowski ostiariusz rodu królewskiego, dobrze zasłużony wykupił młyn i pewne części wójtostwa we wsi Miedźno (*Miedno*) w starostwie krzepickim z rąk ...¹ nie posiadającego podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego Żelazowski będzie posiadał dożywotnio młyn i części wójtostwa ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, wpłacając czynsze i ponosząc ciężary na rzecz starostwa. Po jego śmierci młyn i wójtostwo będą podlegały wykupowi.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymilian Fredry regenta kancelarii większej.
j. lac.

¹ W dokumencie puste miejsce na wpisanie imienia i nazwiska.

[k. 134v pusta, nie anulowana]

164/4129

k. 135 – 135v

Warszawa, 12 września 1644

Król nadaje zasłużonemu dla króla i domu królewskiego Wojciechowi (*Alberto*) Opackiemu urząd chorążego wiskiego, ponieważ jak mu doniesiono, po cesji niegdyś Jedwabińskiego chorąstwo wiskie otrzymał Rakowski¹, który obecnie został obłożony infamią i utracił prawa cywilne.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymilian Fredry regenta kancelarii większej.
j. lac.

¹ Przy nazwiskach dwukrotnie puste miejsce na wpisanie imienia.

165/4130

k. 135v – 136

Warszawa, 12 września 1644

Król zezwala braciom rodzonym Aleksandrowi i Maciejowi Ustrzyckim wsie Jasień (*Jasię*) i Brzegi Wyżne (*Wyszne Brzegi*) w starostwie przemyskim oddać warendę ...¹ na trzy lata po sobie następujące, poczynszy od daty dzisiejszej, z obowiązkiem wniesienia kontraktu do akt publicznych. Król zabrania obciążania poddanych niezwykłymi ciężarami i powinnościami.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymilian Fredry regenta kancelarii większej.
j. lac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na wpisanie imienia i nazwiska.

166/4131

k. 136 – 141v

[1644]

Król pozwala na wpisanie do akt kancelarii większej poniższego listu, który aprobeje i potwierdza¹.

Bartłomiej Nowodworski herbu Nałęcz z powiatu tucholskiego województwa pomorskiego, żołnierz i kawaler maltański z dokonuje zapisu na utrzymanie trzech młodzieńców szlacheckich z powiatu tucholskiego i jednego plebeja z miasta Tuchola, którzy zwani będą alumnami nowodworskimi, na Akademii Krakowskiej. Przeznacza na to czynsz w wysokości 300 zł od sumy 5000 złp., którą daruje Akademii, dochód będzie przeznaczony na wikt i utrzymanie wspomnianych czterech studiujących. Każdy ma otrzymywać 52 złote, mianowicie po złotówce w każdą sobotę, na tydzień. Mieszkać alumni będą w Bursie Jeruzolimskiej. Mają otrzymać świadectwa wyznawania wiary rzymskokatolickiej, ubóstwa i dobrego prowadzenia od plebana tucholskiego Jana Deręgowskiego i jego następców. Wsparcie (borkarna) ma trwać do 5 lat, alumni nowodworscy winni ukończyć naukę w ramach *trivium* i zdobyć bakalaureat, zaś co roku promocję, za co otrzymają dodatkowo 5 złp. od prowizora. Mogą przerwać na pewien czas naukę w czas zarazy, jak i innych słuszych przyczyn. Nowodworski określa obowiązki – w tym liczbę wykładów w których winni uczestniczyć, uczestnictwo w dysputach, udział w modlitwach niedzielnych za duszę fundatora, kwartalnych nabożeństwach w kolegiacie św. Anny i w pięciu uroczystych nabożeństwach rocznie. Fundator zaleca studiującym jako preceptorów profesorów wymowy (*eloquentiae*) mianowicie obecnego Feliciana [?] i Szymona Halickiego, na co też prowizor corocznie winien przekazywać 15 złp.

Na prowizora fundator wybiera dożywotnio Jakuba Janidłowskiego, doktora obojga praw i profesora, protonotariusza apostolskiego i kanonika sądeckiego, zaś po jego śmierci następcę wybierać się będzie z uczonych teologii albo prawa uniwersytetu, co rok mają otrzymywać za swe prace 52 złp. składając corocznie sprawozdanie rektorowi, obecnemu Walentemu Fontanie, dziekanom fakultetów [i ich następcom]. Prowizor powinien prowadzić metrykę alumnów, spisując ich dane i informacje o postępach studiów, udzielać świadectw alumnom i komunikować je plebanowi tucholskiemu.

Bartłomiej Nowodworski zapisuje także wieczyście 3000 złp. magistrum trzech klas retoryki – gramatyki, poetyki i retoryki po 60 złp., którym kwotę tę w razie zaniedbania może odebrać prowizor wspólnie z Akademią.

Za wspomniane 8 000 złp. Akademia może zakupić wieś lub inne dobra, przynoszące czynsz 480 złp. na pokrycie wydatków fundacji.

Działo się w Krakowie 4 III 1617, w Kolegium Maius Władysława Jagiełły króla Polski i wielkiego księcia Litwy, w obecności i z podpisem Bartłomieja Nowodworskiego kawalera maltańskiego, Jerzego Nowodworskiego bratanka fundatora, rektora Akademii Walentego Fontany doktora filozofii i medycyny, oraz innych licznych świadków.

j. łac.

¹ Fundacja pierwotna w 1612 r., tu powtórna, zmieniona, powiększona o 3000 złp. Oryg. w Archiwum UJ, Perg. 610-611. Dokument publikowany: *Książka pamiątkowa ku uczczeniu jubileuszu trzechsetnej rocznicy założenia gimnazjum św. Anny w Krakowie*, oprac. J. Leniek, Kraków 1888, s. 10-16; regest: Jerzy Michalewicz, Maria Michalewiczowa, *Fundationes pecuniariae Universitatis Jagellonicae in saeculis XV-XVIII*, Kraków 1999, s. 260-262.

167/4132

k. 142 – 143

Warszawa, 15 września 1644

Król zezwala, by Jadwiga z Czarnkowskich wdowa po zasłużonym Pawle Działyńskim wojewodzie pomorskim staroście skarszewskim i bratiańskim scedowała prawa do starostwa bratiańskiego na rzecz swego syna Adama

Działyńskiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Adam Działyński będzie posiadał starostwo dożywotnio ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli dobra w starostwie są obciążone starymi sumami, zostaną one umniejszone zgodnie z prawem; jeśli nie, do skarbu winna być płacona dupla kwarty.

Podpis Władysława IV.

j. lac.

168/4133

k. 143 – 143v

[1644?]¹

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej listu przez rękę Stanisława Jurkowskiego poniższego listu, który aprobuje i potwierdza.

Król za wstawiennictwem pewnych doradców na prośbę uczciwej Katarzyny Zembruskiej, wdowy po kluczniku (*clauieri*) warszawskim, jej kamienicę położoną na ulicy przy Bramie Nowej, dla ułatwienia renowacji uwalnia – jak i Zembruską oraz jej sukcesorów – od ciężaru gospód podczas rezydencji jak i pod nieobecność swej, w szczególności od gospód podczas sejmów na przeciąg dziesięciu lat. O czym zawiadamia marszałków litewskich i koronnych oraz magistrat i gród warszawski. Warszawa 30 kwietnia 1643.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Dokument nie zawiera daty oblaty, a jedynie wystawienia listu oblatowanego.

169/4134

k. 143v – 144v

Warszawa, 12 września 1644

Król zezwala na oblatowanie, bez powtarzania, dwóch dokumentów z ksiąg ławniczych Przemyśla, które aprobuje i konfirmuje. Pierwszy to testament spisany 9 V 1644 (*feria secunda post Dominicam Exaudi*) w kamienicy ławnika przemyskiego Wacława Stadnickiego, zdeponowany w sądzie przez wspomnianego Stadnickiego oraz uzupełnienie tego testamentu spisane w Przemyśle 28 VII 1644 (*feria quinta post Festum Sanctae Annae*).

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymilian Fredry regenta kancelarii większej.

j. lac.

170/4135

k. 144v – 145

Warszawa, 1644¹

Król zezwala, by Stanisław Żelazowski ostiariusz królewskiego dobrze zasłużony za obecnego panowania i za Zygmunta III, wykupił wójtostwo albo sołectwo we wsi Łobodno (*Łobodna*) w starostwie krzepickim² z rąk sukcesorów Wojciecha Suchana (*Sochala*)³ nie posiadających podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego Żelazowski będzie posiadał dożywotnio wójtostwo ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Po jego śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Podpis Władysława IV.

j. lac.

¹ W dok. puste miejsce na datę dzienną i miesiąc. ² Za Jana Kazimierza wieś należała do star. kłobuckiego. ³ Suchan wg regestu, LWKrak1659, cz. I, s. 32, cz. III, s. 840, nr 829.

171/4136

k. 145 – 146

Warszawa, 26 września 1644

Król nadaje dobrze zasłużonemu także podczas licznych ekspedycji wojennych Stefanowi Balowi urząd chorążego przemyskiego po śmierci jego brata rodzonego Adama Bala¹.

Podpis Władysława IV i Stanisława Leżeńskiego (*Lęzenski*).

j. lac.

¹ Por. U III/1, nr 1615–1616.

172/4137

k. 146 – 146v

Płock (*Plociae*), 21 września 1644

Król zezwala by Jakub Jaskmanicki (*Iskmanicki*) scedował swe prawa do wójtostwa we wsi Dębno (*Dembno*)¹ na rzecz Pawła Zielonki, weterana zasłużonego w wielu ekspedycjach wojennych. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie Paweł Zielonka i Jadwiga Chotecka będą posiadali wójtostwo ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Podpis Władysława IV.

j. lac.

¹ Zapewne chodzi o wieś w star. leżajskim, zob. dok. nr 140.

173/4138

k. 146v – 147

Warszawa, 25 września 1644

Król, któremu doniesiono, że Zygmunt Trzepiński z powiatu łomżyńskiego od szeregu lat z dopuszczenia Bożego jest niezdolny zarządzać swoimi dobrami, ustanawia pełnomocnych kuratorów, do opieki nad nim i jego dobrami, do czasu odzyskania władz umysłowych. Są nimi: siostra rodzona Zofia Trzepińska wdowa po Joachimie Brzosce podczaszym nurskim, oraz synowie z tego małżeństwa Walerian i Stanisław, siostrzeńcy Trzepińskiego.

Podpis Władysława IV i Stanisława Leżeńskiego.

j. lac.

174/4139

k. 147 – 148v

[1644?]

Król zezwala na oblatowanie w aktach metryki większej przez ręce Wichibalda Hagsberga¹ poniższego dekrety.

Zygmunt III w sądzie relacyjnym na podstawie paktów konwentów rozpatrzył apelację od wyroku Sądu Zadwornego Księstwa Pruskiego (*Judicij Aulici Ducatus Prussiae*) z pozwu Wichibalda Axelberga skarbnika sejmiku pruskiego (*fiscalem*) w sprawie długu w złotych węgierskich i talarach cesarskich zaciągniętego przez elektora [brandenburskiego] i księcia pruskiego u ojca powoda, wynoszącego 117 000 florenów asekurowanych prawem hipotecznym na pewnych dobrach, a do chwili obecnej w całości przez elektora nie wypłaconych. Uгода przyjacielska zawarta pomiędzy Thomasem Fryderykiem (Friedrich) i żoną zmarłego Wichibalda Hagsberga, a regentami i radcami odnośnie kwoty 75 497 florenów, skwitowanych przez wdowę 9 II 1623. Hagsberg przez plenipotentą Marcina Świeżęskiego wniósł do króla pozew o 55 000 złotych polskich długu przeciwko wyrokowi Sądu Zadwornego Księstwa Pruskiego, reprezentowanego przez mandatariusza Jana Rudawskiego i po rozpatrzeniu sprawy uznał wyrok za bezprawny i odesłał do niego sprawę długu, nakazując w ciągu 12 tygodni osądzenie i wypłacenie długu bez zwłoki. Warszawa, 25 IV 1631* (*feria sexta*

ante Dominicam Conductus Paschae), relacja Jakuba Zadzika biskupa chełmińskiego i kanclerz koronny, korekta Jan Gumowski.

j. lac.

¹ Imię i nazwisko zapisane w różniący się sposób, podobnie jak inne niemieckie w dokumencie. ² Data poprawiana, pierwotna końcówka (MD CXXXIII ?), zamazano dwie ostatnie laski, może być też „1632”, na kilka przed śmiercią Zygmunta III.

175/4140

k. 149 – 149v

Warszawa, 13 października 1644

Król zezwala małżonkom Gabrielowi Zapolskiemu i Dorocie Moszczyńskiej (*Moszczyńska*) na cesję wójtostwa we wsi Falborz (*Falibusz, Falibus*) w starostwie brzeskim¹ na rzecz małżonków Jana Wolskiego i Elżbietę Czaplicką (*Capłycka*). Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, małżonkowie¹ będą dożywotnio posiadali wójtostwo ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. lac.

¹ Za Jana Kazimierza w star. radziejowskim. ² W dok., zapewne omyłkowo, Zapolscy, a nie Wolscy.

176/4141

k. 149v – 150

Radzanów¹, 4 października 1644

Król nadaje zasłużonemu Wojciechowi Siewierskiemu swemu dworzaninowi skarbnikowi oraz inowrocławskiemu urząd podczaszego brzeskiego, po śmierci Michała Siewierskiego².

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. lac.

¹ Niezidentyf., zapewne Radzanów k. Mławy 52 km (drogą) na pñn. od Warszawy, albo Radzanowo 14 km od Płocka, 106 km od Warszawy. ² Por. U VI/2, nr 159, 160.

177/4142

k. 150 – 150v

Radzanów, 6 października 1644

Król mając w pamięci służbę rotmistrza Felicjana Tyszkiewicza nadaje mu cześnikostwo kijowskie, po śmierci Stanisława Tyszkiewicza¹.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. pol.

¹ Por. U III/4 nr 32, 33.

178/4143

k. 150v – 151v

Płońsk, 8 października 1644

Król zezwala, by córka Jana Karnkowskiego wojewody płockiego Marianna Karnkowska, zamężna najpierw z [Hieronimem] Kryskim¹, a obecnie z Adamem Parzniewskim (*Parzniewskim*) starostą rypińskim, została objęta dożywociem na starostwo rypińskie w ziemi dobrzyńskiej, obejmujące miasto Rypin i wieś Głowińsk ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. W czasie dożywotniej posesji małżonkowie winni wpłacać do skarbu duplę kwarty.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

¹ Puste miejsce na imię.

179/4144

k. 151v – 152v

Płońsk, 10 października 1644

Król pamiętając zasługi Jana Sierakowskiego z Bogusławic żonatego z Marianną Zebrzydowską a Więcborg zezwala by scedowali swe prawa do wsi Biała wraz z wójtostwem i Głuszewo (*Glussewo*)¹ wraz z młynem na swego syna Samuela Sierakowskiego (*a Boglewicz*). Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Samuel Sierakowski będzie posiadał dożywotnio wspomniane wsie ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, płacąc corocznie dupłą kwarty do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

¹ W nagłówku „Massewo”.

180/4145

k. 152v – 153

Płońsk, 11 października 1644

Król spośród wybranych przez szlachtę kandydatów mianuje podsędką ziemskiego sochaczewskiego Stanisława Nieborowskiego na urząd sędziego ziemskiego sochaczewskiego, po przejściu Maksymiliana Jarzyny na pisarza województwa krakowskiego¹.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

¹ Wybór na pisarza z. krakowskiego i nominacja królewska w 1639 roku, U IV/2 nr 197.

181/4146

k. 153 – 154

Radzanów, 6 października 1644

Król zasłużonemu Wojciechowi Siewierskiemu podczaszemu brzeskiemu pozwala wykupić wójtostwo we wsi Kubłowo w powiecie przedeckim po śmierci jego brata Michała Siewierskiego. Po dokonaniu tego będzie posiadał starostwo dożywotnio ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, po jego śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

182/4147

k. 154 – 154v

Radzanów, 5 października 1644

Król po śmierci [Samuela] Nowomiejskiego¹ podstolego rawskiego nadaje zasłużonemu Tomaszowi Zaliwskiemu (*Zaliwski*) urząd podstolego rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na imię.

183/4148

k. 154v – 155v

Płońsk, 10 października 1644

Król pamiętając zasługi zmarłego Jerzego (Georga) Koniga faktora Zygmunta III, którego dobra w Inflantach spustoszył wróg, chętnie przyjął wstawienictwo pewnych doradców, którzy po odbyciu przez legacji do obcych panów, zalecali prawosć i obrotność syna wspomnianego Koniga, Brunona, wobec czego król bierze go pod swą protekcję i mianuje faktorem z pensją roczną 500 złotych polskich płatnych na św. Jakuba Apostoła [25 VII] [*pro Festo S. Jacobi Apostoli*], tak jak jego ojcu z portorium w Gdańsku; Konig ma kwitować odbiór pensji. Król zawiadamia o tym zainteresowanych, marszałków koronnych i litewskich, magistrat Gdańska, wojewodę pomorskiego, podskarbiego pruskiego i dystrybutora portorium gdańskiego Gerarda Denhoffa [Dönhoffa].

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

184/4149

k. 155v – 161

Warszawa, 22 października 1644

Feria quinta post festum Sancti Lucae Apostoli et Evangelistae

Król zezwala na oblatowanie przez ręce Nowodworskiego¹ poniższego dokumentu².

Bartłomiej Nowodworski kawaler maltański, dworzanin i rotmistrz JKM, widząc potrzebę wsparcia farskiej szkoły tucholskiej, niemniej wsparcia Akademii, postanowił wesprzeć drukowanie dzieł, także ku chwale Akademii u postronnych. Dlatego daruje Akademii Krakowskiej 7 000 złp., podzielone na dwie części.

Z 5 000 złp. dochód roczny w kwocie 300 złotych rocznie ma iść na drukowanie dzieł z zakresu filozofii, prawa, medycyny, historii i innych nauk wyzwolonych. Druk ma być na dobrym papierze, dobrym inkaustem, z odpowiedniej jakości formy drukarskich. Prowizor nowodworski ma oddawać jeden podpisany egzemplarz do Biblioteki Wielkiego Kolegium, albo Biblioteki prawa, albo innych burs³. Na początku semestru rektor winien zasięgać opinii każdego z akademików, profesorów czy nie mają gotowych prac, i publikować należy w pierwszym rzędzie żyjących akademików; po upływie zaś pięciu lat, w razie braku takich prac wydawać autorów katolickich, słynnych zmarłych polskich autorów (wymienia ich w znacznej liczbie), dzieła warte opublikowania. Książki wydane z wsparciem funduszu winny mieć adnotację na ten temat.

Nowodworski prosi prowizora nowodworskiego, by każde nie wydane 1250 złotych przeznaczać na kupno czynszu nowego dla *Tucholanum* Nowodworskiego, co wystarczy na utrzymanie kolejnego studenta.

Ponadto prowizor otrzymuje dodatkowo corocznie 20, a Akademia 30 złotych.

Kolejne 2 000 złp. daruje Nowodworski Akademii, by w postaci czynszu w wysokości 120 złotych rocznie szło na opłacenie mistrza Akademii, nauczającego w szkole farskiej tucholskiej; kandydat byłby zalecano plebanowi tucholskiemu (obecnemu ks. Janowi Deręgowskiemu i jego następcom). Mistrz w Tucholi ma nauczać czterech części gramatyki, ewentualnie w soboty także arytmetyki, dbać o odśpiewanie co niedziela przez żaków Bogurodzicy za duszę fundatora. W pięciu terminach odprawiania uroczystych mszy w Bursie Jerozolimskiej zaleca wystawianie przez żaków komedii, tragedii, albo deklamacji w obecności rady miejskiej i plebana. Nadzór nad mistrzem ma sprawować pleban, który może oddalić mistrza, a prowizor winien innego mistrza przysłać. Pleban tucholski

może co rok wspólnie z innymi plebanami egzaminować żaków, informując o wynikach prowizora.

Akademia zobowiązuje ze swej strony ściągać czynsze i ustanowić prowizora nowodworskiego (*provisor Novodvorscianus*) dla nadzoru. Nadzór nad funduszem ma sprawować prowizor (podobnie jak ksiądz Janidło doktor obojga praw, kanonik sądecki, podkanclerzy Akademii i rektor) wybierany z teologów albo prawników.

Na koniec fundator zaleca zakupienie wsi czy innych dób za 15 000 złp. łącznie Akademii ofiarowanych, by dawały czynsz 420 i 480 złotych. W razie umniejszenia wpływu rocznego, zaleca w pierwszej kolejności zmniejszyć wydatki z kwoty 250 złp. (na drukowanie) oraz 20 złp. dla prowizora i 30 złp. dla Akademii.

Kraków 31 V 1619 w Kolegium Maius Władysława Jagiełły w obecności licznych świadków związanych z Akademią Krakowską, z rektorem Fontaną na czele, w tym bratanka fundatora Jerzego Nowodworskiego pisarza kancelarii JKM, księdza Jakuba Janidła doktora obojga praw, kanonika sądeckiego.

Relacja Jerzego Ossolińskiego kanclerza wielkiego koronnego².

j. pol. lac.

¹ Puste miejsce na imię, może synowiec Bartłomieja, Jerzy Nowodworski, w 1619 r. świadek i pisarz kancelarii JKM. ² Oryg. w Archiwum UJ, Perg. 613-615; regest: Jerzy Michalewicz, Maria Michalewiczowa, *Fundationes pecuniariae Universitatis Iagellonicae in saeculis XV-XVIII*, Kraków 1999, s. 290-291. ³ Mniej prawdopodobne, że do każdej z nich.

185/4150

k. 161 – 161v

Warszawa, 2 listopada 1644

Król nadaje Stanisławowi Domaszewskiemu Widlicy zasłużonemu w wyprawie moskiewskiej urząd podsędka łukowskiego, po śmierci Tomasza Dembowskiego (*Dębowskiego*)¹.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. lac.

¹ Por. U IV/4 nr 546.

186/4151

k. 161v – 162v

[Warszawa], 27 października 1644

Król nadaje urząd pisarza łukowskiego Samuelowi Samborzeckiemu, jednemu z czterech kandydatów wybranych przez szlachtę, po śmierci [Zygmunta] Jana Jezierskiego Gołąbka (*Golebek*)¹.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. lac.

¹ Por. U IV/4 nr 507.

187/4152

k. 162v – 163

Warszawa, 31 października 1644

Król zezwala Małgorzacie Komorowskiej, wdowie po Łukaszu Komorowskim na cesję wsi Niwki w starostwie przedeckim na rzecz zasłużonego Wojciecha Wierzbowskiego kasztelana inowłodzkiego i jego małżonki Katarzyny Żernickiej. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi, małżonkowie będą posiadali wieś dożywotnio, ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli wieś obciążona

jest starymi sumami, zostaną one zmniejszone zgodnie z prawem, jeśli nie, winni płacić dupłą kwarty.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

188/4153

k. 163 – 164

Warszawa, 4 listopada 1644

Feria quarta post festum Omnium Sanctorum

Król zezwala na oblatę w aktach kancelarii poniższego dokumentu przez ręce Franciszka Marii de Rubeis doktora medycyny.

Regenci i konsyliarze miasta Varese (*Burgi Varisij*)¹ w Księstwie Mediolanu zaświadcza o dobrym urodzeniu pochodzącego ze starej szlacheckiej rodziny, Franciszka Marii de Rubeis, doktora medycyny i dworzanina pokojowego króla polskiego Władysława IV, Varese (*Varisij*) 5 I 1644. Dokument podpisany przez nie wymienionych z nazwiska regentów i konsyliarzy miasta Varese (*Varisij*), opieczetowany i podpisany przez Franciszka Origonusa notariusza (*publicus Medicinae Notarius*).

j. lac.

¹Varese, miasto ok. 58 km na północny zachód od Mediolanu.

189/4154

k. 164 – 164v

Warszawa, 3 listopada 1644

Król nadaje urząd kasztelana bieckiego Mikołajowi Szołdrskiemu zasłużonemu podczas ekspedycji wojennych, po śmierci jego ojca Jana Szołdrskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

190/4155

k. 164 – 164v

Warszawa, 1644¹

Król ustanawia kardynałem–protektorem Polski i Litwy w Rzymie kardynała Gaspare de Mattei.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. lac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na wpisanie miesiąca i dnia.

191/4156

k. 164v – 165

Warszawa, 30 października 1644

Król nadaje urząd cześnika rawskiego Spytkowi Załuskiemu po postąpieniu Wawrzyńca Załuskiego na kasztelanię gostyńską.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. lac.

192/4157

k. 165 – 166v

Warszawa, 30 października 1644

Król po śmierci Adama Noskowskiego nadaje urząd kasztelana gostyńskiego Wawrzyńcowi Załuskiemu dotychczas cześnikowi rawskiemu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

193/4158

k. 166 – 167v

Olszownica¹, 5 listopada 1644

Król po awansie Stanisława Nieborowskiego na urząd sędziego sochaczewskiego, spośród kandydatów wybranych przez szlachtę, zasłużonemu i doświadczonemu prawnikowi i posłowi sejmowemu, w wyprawach wojennych dowódcy oddziałów księcia Zasławskiego–Ostrogskiego, podstarościemu łuckiemu Feliksowi Adauktowi Łayszczewskiemu (*Łaściszewskiego*) nadaje urząd podsędziego sochaczewskiego, którego brat rodzony Mikołaj Łayszczewski osiągnął kasztelanę sochaczewską.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. łac.

¹ Obecnie Olszewnica Stara.

194/4159

k. 167 v– 168

Warszawa, 16 sierpnia 1644

Feria tertia post festum Beatissimae Virginis Mariae

Król zezwala na oblatowanie przez Jana Lutomierskiego (*Lutomirskiego*) poniższego dokumentu.

Władysław IV znając zasługi Jana Lutomierskiego miecznika czernihowskiego podczas ekspedycji moskiewskiej i innych wyprawach, nadaje mu Horodyszcze Lipowe (*Lyypowe*)¹ w Księstwie Czernihowskim leżące po obu stronach rzeki Rumen (*Rumnę*)² po śmierci [Krzysztofa] Gozdowskiego³. Lenno wraz z wszystkimi przynależnościami i placem na zamku czernihowskim oraz dochodami (wyjąwszy towary leśne i saletry, wymagające osobnej zgody królewskiej) będzie dziedziczne w linii męskiej, pod warunkiem spełniania obowiązku obrony zamku czernihowskiego.

Warszawa 3 VIII 1644, podpis Władysława IV.

Relacja Jaśnie Oświeconego⁴.

j. pol. i łac.

¹ Jako Lipowe określa je Kułakowskyj, Czernihowo–Siwierszczyna, s. 424; może tożsame z Lypowe 30 km (linia prosta) na północny zachód od miasta Romny. ² Dzisiejsza ukraińska nazwa to Romen. ³ Imię wg Kułakowskyj, Czernihowo–Siwierszczyna, s. 424. ⁴ Zapewne J. Ossoliński.

195/4160

k. 168 – 168v

Warszawa, 16 listopada 1644

Król za wstawiennictwem pewnych doradców za małżonkami Janem Glinką (*Głynka, Glynka*) i Anną Żukowską zezwala, by Andrzej Żukowski żołnierz scedował na nich swe prawa do wójtostwa we wsi Radwanków w starostwie czerskim. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali wójtostwo dożywotnio ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej.

j. łac.

196/4161

k. 168v – 169v

Wiązowna, 19 listopada 1644

Król zezwala, by Łukasz Opaliński z Bnina marszałek wielki koronny scedował pewne części wsi Jelna i wsi Judaszówka, założonej na surowym korzeniu od źródła albo nad Potokiem Czartowym po rzekę Trzebosz¹ w starostwie leżajskim, na rzecz małżonków Aleksandra Korabiewskiego i Elżbietę Wolską. Po cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali części wspomnianych wsi dożywotnio ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami zostaną one zmniejszone zgodnie z prawem, jeśli nie winni płacić kwartę do skarbu. Po śmierci małżonków dobra będą podlegały wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Najpierw podano „*Jelna Wolka dicta Judaszowka*”, potem „*sorti villarum Jelna et Wolka Judaszowska*” wskazując, że chodzi jednak o dwie miejscowości, co potwierdza lustracja powołująca się na niniejszy konsens (z mylną miejscowością – „*in Wiechów*”), LWRusk1661, cz. I, s. 232–233. ² Obecnie Trzebośnica.

197/4162

k. 169v – 170

Warszawa, 24 listopada 1644

Król zezwala Piotrowi Czarnkowskiemu wojewodzie kaliskiemu na scedowanie wsi Łagiewniki w powiecie gnieźnieńskim na małżonków [Wojciecha] Brudzińskiego i [Mariannę] Przyborowską¹. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali wieś dożywotnio ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, płacąc kwartę do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jana Gembickiego sekretarza wielkiego.

¹ Puste miejsca na wpisanie imion. U I/2 nr 725 – Brudziński; LWlkpKuj1661, cz. 1, s. 132.

198/4163

k. 170 – 170v

Warszawa, 24 listopada 1644

Król ze względu na zasługi serwitora (*camerae nostrae servitoris*) Daniela Kieler nadaje temuż i jego żonie Elżbiecie Willembruchownej karczmę Neuburg przy rzece Nogat na wyspie (*Noringen.*) po śmierci Hermana von der Beck (*Vonder Beck*) rajcy gdańskiego, którą będą posiadać dożywotnio wraz ze wszystkimi przynależnościami i dochodami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

199/4164

k. 170v – 171

[1644]

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej poniższego dokumentu przez Stanisława Jurkowskiego pisarza kancelarii królewskiej.

Król zasłużonemu przez wiele lat pisarzowi gwardii królewskiej Dawidowi Fladen¹ zezwala wykupić wójtostwo we wsi Hodyszowo (*Chodystów*) i Joški (*Joski*) w starostwie brańskim z rąk nie posiadających podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego Fladen będzie posiadał wójtostwo dożywotnio ze

wszystkimi przynależnościami i dochodami. Po śmierci Fladena wójtostwo będzie podlegało wykupowi. Kraków, 13 sierpnia 1644. Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Aleksandra Paprockiego.

Relacja Jerzego Ossolińskiego kanclerza wielkiego koronnego.

j. łac.

¹ Lekcja niepewna, może Tladen; w nagłówku „Sladen”, ale w dok. pierwsza litera nazwiska to z pewnością nie „S”. ² Hodyszowo, 12 km na pñ. od Brańska, Joški 2 km na pñd.-zach. od Hodyszowa.

200/4165

k. 171 – 172

Warszawa, 2 grudnia 1644

Król zezwala by Zofia Petrykowska wdowa po Adamie Ostrowskim scedowała wójtostwo we wsi Jamna Górna w starostwie przemyskim wraz z szesnastoma łanami (*sedecim mansis agri*) na rzecz małżonków Mikołaja Ossolińskiego z Tęczyna i Annę [Korniakt] de Białobogi. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali wójtostwo wraz z szesnastoma łanami, poddanymi, wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których mają płacić dupłą kwarty do skarbu, zaś po ich śmierci wójtostwo będzie podlegać wykupowi. Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej.

j. łac.

201/4166

k. 172 – 172v

Warszawa, 5 grudnia 1644

Król ze względu na wieloletnią służbę i zasługi Michała Strzyżowskiego pod dowództwem Stanisława Koniecpolskiego kasztelana krakowskiego i hetmana wielkiego koronnego oraz starosty barskiego, obejmuje jego żonę, Zofię Wierzbowską de Wola prawem posiadania wsi Kudzowce¹ w starostwie barskim. Małżonkowie będą posiadali wieś dożywotnio ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, płacąc corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej.

j. łac.

¹ Niezidentyfikowana, może chodzi o Kudyowce, Jabłonowski, *Lustracye Królewsczyzn*, s. 29–30.

202/4167

k. 172v – 173
1644

Warszawa, 5 grudnia

Król pamiętając zasługi Michała Strzyżowskiego pod dowództwem Stanisława Koniecpolskiego kasztelana krakowskiego i hetmana wielkiego koronnego obejmuje jego żonę Zofię Wierzbowską de Wola prawem posiadania wsi Matyjkow (*Motyjkow*)¹ w starostwie barskim. Małżonkowie będą posiadali wieś dożywotnio ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, płacąc corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej.

j. łac.

¹ Zob. *Lustracye Królewsczyzn*, s. 38.

203/4168

k. 173 – 173v

Warszawa, 5 grudnia 1644

Król zezwala małżonkom Marcinowi Wolińskiemu i Zofii Krężelowskiej na scedowanie wsi Hreptyków (*Hreptyków*), Dziurdziowska, Hreptykowice, Butaków, Dworzyszcze¹ w województwie podolskim, starostwie kamienieckim na małżonków Michała Strzyżowskiego i Zofię Wierzbowską de Wola. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie Strzyżowscy będą posiadali wspomniane wsie dożywotnio wraz ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, wpłacając z nich duplę kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej.

j. lac.

¹ W 1615–1616 r. odnotowano Chreptyjów, być może tożsamy z Hreptykowem, Jabłonowski, *Lustracye Królewskiej*, s. 63. Pozostałe miejscowości niezidentyfikowane.

204/4169

k. 173v – 174

[1644]

Król zezwala na oblatowanie poniższych dokumentów.

Władysław IV nagradzając różne zasługi oddane podczas wojny pruskiej i w późniejszym czasie przez swego kupca gdańskiego i komisarza floty Krzysztofa Rumlera nadaje mu dożywotnio godność swego serwitora i faktora, co obejmuje jego żonę, dom i majątek posiadanym w Gdańsku i gdzie indziej, o czym zawiadamia władze Gdańska. Ostrzega, że Rumler znajduje się pod królewską protekcją i aby pod jakimkolwiek pretekstem nie czyniono mu przeszkód i nie wyrządzano krzywd, Warszawa 23 IV 1643, podpis Władysława IV.

Nota Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii koronnej o sporządzeniu wiernej kopii z oryginału pergaminowego przez Mateusza Schmidta publicznego notariusza królewskiego.

205/4170

k. 174 – 174v

Warszawa, 13 grudnia 1644

Król służącemu wiernie Janowi Wierzbiecia swemu dworzaninowi pokojowemu, nadaje dożywotnio wsie Olszana i Wolica (*Woljca*) w województwie krakowskim w starostwie sądeckim wakujące po śmierci Tomasza Chojneckiego (*Choineckiego*), wraz ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli wsie są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone o część zgodną z prawem, jeśli nie, winna z nich być płacona do skarbu rawskiego dupla kwarty.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

206/4171

k. 174v – 176v

Warszawa, 7 sierpnia 1643

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej koronnej listów Stolicy Apostolskiej na rzecz konwentu św. Klary w Warszawie.

Warszawa, 7 VIII 1643 w klasztorze warszawskim św. Klary, przed komisarzami, subdelegatami Stolicy Apostolskiej Mikołajem Ruszkowskim de Roxice archidiaconem dobrzyńskim i kustoszem warszawskim, sekretarzem królewskim, Stefanem Piaseckim prepozytem kaliskim, kanonikiem kaliskim, sandomierskim i warszawskim sekretarzem JKM, w obecności matki Febronii Gumowskiej, Humiliry Buranowskiej wikariuszki, Teofilii Zielskiej, Konstancji

Kazanowskiej, Łucji Braneckiej i innych siostr; Jana Pełczyńskiego prezbitera i notariusza apostolskiego, Stefana Pozdzierza (?) wikarego kolegiaty warszawskiej, Mikołaja Niewieskiego i innych świadków. Okazany został list Andrzeja Szołdrskiego biskupa poznańskiego i Piotra Ciświckiego scholastyka poznańskiego komisarzy apostolskich wydany w miejscowości Ciężyń (Ciężyn¹) z dnia 31 VII 1643 zawierający w sobie *breve* apostolskie wystawione w Rzymie dnia 30 V 1633, papieża Urbana VIII, dotyczące konwentu św. Klary w diecezji poznańskiej, leżącego przed bramą miasta Warszawy, na Przedmieściu Krakowskim, fundowanego przez ojca króla Władysława IV, króla Zygmunta III. Ponieważ na miejscu, gdzie postawiona została kolumna marmurowa [Zygmunta III] znajdowały się cztery domki (*domunculae*) drewniane, stare i zagrożone stałe pożarem, należące do wspomnianego klasztoru św. Klary, a domki były małej wartości i niewarte reparacji, zgadza się na sprzedanie tychże domków, okazując specjalną łaskę i względy królowi, zgodnie z zasadą wprowadzoną przez [papieża] Pawła II i jego następców o alienacji dóbr kościelnych jedynie za zgodą Stolicy Apostolskiej.

Na tej podstawie konwent sprzedaje wspomniane i przekazuje w posiadanie wspomniane cztery domki reprezentującemu króla Piotrowi Małachowskiemu staroście stanisławowskiemu za sumę 10 000 złotych polskich. Dokument podpisany i opieczętowany przez Mikołaja Ruszkowskiego de Roxice kustosa warszawskiego i sekretarza królewskiego oraz Stefana Piaseckiego prepozyta kaliskiego i sekretarza królewskiego, nadto Jana Pełczyńskiego notariusza publicznego apostolskiego diecezji poznańskiej.

Relacja J. Ossolińskiego kanclerza wielkiego koronnego.

j. lac.

¹ Chodzi zapewne o Ciężyń, 12 km na południowy wschód od Czarnkowa.

207/4172

k. 176v – 177v

Warszawa, 19 grudnia 1644

Feria secunda ante Festum Sancti Thomae Apostoli

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej poniższego listu, wniesionego przez podkanclerzego koronnego Jerzego Ossolińskiego; król list ten potwierdza.

Jerzy Ossoliński ze względu na zasługi i prace trwające przez niemały czas w swym domu małżonków Wacława Nadbora i Doroty Chomentowskich, nadaje im folwark we wsi Bruszna¹ w starostwie lubaczowskim zwany Krasowski, mający trzy łany ziemi, oraz do tego łan, na którym siedzą poddani: Jakub Pawlyszyn, Paweł Żydek, Roman Moskwa, Stas Krzychow, Artym Kaszubiak, Ihnat (*Ichnat*) Kaszubiak, Tymosz Tymko (*Thymos Thymko*), Iwan Niemczyk, Tentuszko (*Thenetuszko*) oraz dwie ćwierci pola na nowym korzeniu na gruntach tejże wsi zwanych Nowiny, świeżo wykopanych i młynek o jednym kole zwany Klimon (*Klymon*) przynależący do tego folwarczku. Małżonkowie będą dysponować nadaniem dożywotnio, bez prawa odstępowania komukolwiek, i z obowiązkiem wyjednania konsensu królewskiego. Warszawa, 1 X 1642, podpis J. Ossolińskiego.

Król potwierdził nadanie w Nowym Mieście (*Nowomiescy*) 10 X 1642.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej.

Relacja J. Ossolińskiego kanclerza wielkiego koronnego.

j. pol. i lac.

¹ W dokumencie pisownie: *Bruszn* i *Brzeszn*.

208/4173

k. 177v – 178

Kraków, 19 grudnia 1644

Feria secunda ante festum Sancti Thomae Apostoli)

Król zezwala, by kasztelan kruszwicki Jan Rysiński z małżonką Konstancją Plichcianką (*Plychcianka*) scedowali wieś Skorzeza w województwie rawskim w powiecie gostyńskim na małżonków Marcina Trebińskiego i Elżbietę Puczkówną. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali wieś Skorzeza ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, płacą dupłą kwarty do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

209/4174

k. 178

Warszawa, 10 czerwca 1644

Król nadaje dożywotnio zasłużonemu Stanisławowi Skarszewskiemu podstolemu sandomierskiemu pensję roczną 1 000 złotych polskich, którą pobierał królewicz Jan Kazimierz Waza ze starostwa świeckiego, o czym zawiadamia [Jana]¹ Zawadzkiego starostę świeckiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Leżeńskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na imię.

210/4175

k. 178v

Warszawa, 19 grudnia 1644

Król zezwala, by Dobrogost Niesiołowski wykupił z rąk nie posiadających podstawy prawnej do dzierżenia młyn Skorzecki (*Skorzeki*) w mieście Piła¹ w starostwie ujskim, należący niegdyś do sławetnego ...², za kwotę na tymże młynie zapisaną, lub takse ustanowioną przez komisarzy królewskich. Po dokonaniu tego Niesiołowski będzie posiadał młyn z przynależnościami i dochodami, a po jego śmierci młyn będzie podlegał wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ W tekście Piłę określono mianem wsi. ² Lekcja niepewna, środkowe słowo poprawiano, „Cuniei (Cunici?) Civit. Pomerani”.

211/4176

k. 178v – 179

Warszawa, 20 października 1644

Król nadaje Andrzejowi Sławońskiemu pisarzowi swej kancelarii zajęte prawem kaduka wszystkie dobra ruchome i nieruchome oraz sumy pieniężne po Jakubie Szandt Szkocie, o czym zawiadamia wszystkie władze.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Macieja Cieleckiego.

j. łac.

212/4177

k. 179v – 180

Warszawa, 24 grudnia 1644

Król zezwala, aby Ewa de Lewice, wdowa po Aleksandrze Stadnickim ze Żmigrodu scedowała miasto Janów założone niedawno na gruntach wsi Zalesie, nadto wspomnianą wieś Zalesie z wójtostwem, wsie Porzyce (*Porzece*), Wielkopole (*Wielopole*), Strzalce (*Strzelce*) z wójtostwem, Karaczynów, Wroców (*Wroców*), Stawki i Lipowe w ziemi lwowskiej na swego syna Jana Stadnickiego ze Żmigrodu, żołnierza. Po dokonaniu tego Stadnicki będzie dożywotnio dysponował wszystkimi przynależnościami i dochodami, płacąc duplę kwarty do skarbu. Wójtostwa będą podlegały wykupowi po śmierci Stadnickiego¹.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Zob. dok. 9. – dzierżawa janowska.

213/4178

k. 180v – 181

Warszawa, 24 grudnia 1644

Król zezwala, by ze względu na zasługi Wacława Rykowskiego, dożywocie posiadane przez niego na wsiach Bonów (*Bunow*) i Wola Bunowska w ziemi przemyskiej¹ w starostwie jaworowskim zostało rozciągnięte na jego żonę Zofię [Stadnicką] ze Żmigrodu. Małżonkowie będą posiadali wsie dożywotnio ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, płacąc duplę kwarty do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Bonów (i zapewne Wola Bunowska) leżał w ziemi przemyskiej, należał do star. jaworowskiego.

214/4179

k. 181v – 182

Warszawa, 24 grudnia 1644

Król zezwala, by za zasługi Wacława Rykowskiego dożywocie posiadane przez niego na wójtostwie we wsi Jeżów¹ w starostwie jaworowskim zostało rozciągnięte na jego żonę Zofię [Stadnicką] ze Żmigrodu. Małżonkowie będą posiadali wójtostwo dożywotnio, a po ich śmierci będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej.

j. łac.

¹ Dwukrotnie pozostawiono puste miejsce po nazwie Jeżów; istniały Jeżów Stary i Nowy mające wójtostwo lub sołectwo.

215/4180

k. 182v – 183v

Warszawa, 26 kwietnia 1645

Król zezwala, by zasłużony Marcján Morawiec sędzia ziemski lwowski i jego żona Zofia *de Urbance*¹ scedowali swe prawa do wsi Kamianopole (*Konieczpole*) i Podhorce (*Podborce*) w starostwie lwowskim na rzecz ... Morawca², swego syna. Po dokonaniu tego będzie on dysponował dożywotnio wsiami. Jeśli są obciążone zapisem, zostanie on umniejszony o część zgodną z prawem, jeśli nie, winien płacić duplę kwarty do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej³.

j. łac.

¹ Możliwa też lekcja „Urbanie”. Uruski, VI, s. 253 podaje, że M. ożenił się z Jadwigą Choińską, z którą miał synów Jana i Maryana, U III/1 nr 1110 i s. 368. ² W dokumencie puste miejsce na wpisanie imienia. ³ Zob. dok. 226.

216/4181

k. 183v–184v

Warszawa, 24 grudnia 1644

Król mając w pamięci zasługi niegdyś Filipa Lakken (*Laklen*)¹ sekretarza Zygmunta III, nadaje dożywotnio Ludwikowi Lakken synowi wspomnianego, także ze względu na wdowę po Filipie, Annę Reichenbach, pensję 250 dukatów (złotych węgierskich) z kwoty 500 dukatów, które niegdyś otrzymywał Filip Lakken (*Laklen*) z 2000 dukatów donacji króla Kazimierza 16 VI (*Dominica Sanctissimae Trinitatis*) 1454. Pensja będzie wypłacana corocznie na świętego Jana Chrzciciela [24 VI], o czym zawiadamia władze Gdańska.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jana Gembickiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Pisownię nazwisko przyjęto za Bonieckim, XIII, s. 328.

217/4182

k. 184v–185

Warszawa, 27 grudnia 1644

Król zezwala, by Piotr Kozubski wykupił młyn, a właściwie trzecią miarę z młyna znajdującego we wsi Chwalibórz (*Falbore*) w starostwie brzeskim [kujawskim], nad potokiem zwanym ...¹. Po dokonaniu tego Kozubski będzie dysponował wszystkimi przynależnościami i dochodami, a po jego śmierci młyn będzie podlegał wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. łac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na nazwę.

218/4183

k. 185v–186

Warszawa, 31 grudnia 1644

Król zezwala, by Stefan Dobrogost Grzybowski kasztelan lubelski i jego małżonka Joanna Maria Pettinger (*Pottingerin*) scedowali wieś Ożarów (*Ozarów*) w ziemi¹ warszawskiej synowi Janowi Grzybowskiemu staroście warszawskiemu i Lukrecji [Annie] Guldenstern małżonkom. Po dokonaniu tego małżonkowie będą dożywotnio posiadali wieś z wszystkimi przynależnościami i dochodami, płacąc dupłą kwarty do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. łac.

¹ W dokumencie – w województwie warszawskim.

219/4184

k. 186–187

Warszawa, 30 grudnia 1644

Król za wstawiennictwem pewnych doradców przychyła się do prośby sławetnego Szymona Szymańskiego, syna Mikołaja Szymańskiego i Jadwigi Bocianownej urodzonego poza małżeństwem, ale szlachetnych obyczajów, i uznaje go za prawo urodzonego ze wszystkimi wolnościami z tego wynikającymi, w tym prawem wstąpienia do cechu i innymi prawami miejskimi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

220/4185

k. 187v–188

Warszawa, 30 grudnia 1644

Król zezwala, by zasłużony w licznych ekspedycjach Jarmoła Łysokorski scedował swe prawa do pewnych części wsi Łysokorce w powiecie chmielnickim na swych synów Konstantego, Jana i Stefana. Po dokonaniu tego, synowie będą dysponowali dożywotnio wszystkimi przynależnościami i dochodami, pełniąc służbę rycerską przeciwko najazdom tatarskim, pod dowództwem starosty.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

221/4186

k. 188–189v

Warszawa, 23 grudnia 1644

Król po śmierci Bonifacego Mniszcha (*Mniszka*) nadaje dożywotnio starostwo lwowskie Andrzejowi Mniszchowi (*Mniszkowi*) kuchmistrzowi koronnemu zasłużonemu w ekspedycjach wojennych przeciwko poganom pod dowództwem Stanisława Żółkiewskiego, przeciwko księciu Gustawowi Sudermańskiemu w Prusach, z żołnierzami wystawionymi własnym sumptem; przez 30 lat na dworze służył Zygmuntowi III i Władysławowi. Nadanie obejmuje jurysdykcję grodzką, miasto Lwów i wsie Sołonka (*Solomka*) Większa i Mniejsza, Żyrawka wydzierżawiona poddanym innych wsi, Sokolniki, Rokitna, Nowosiółki (*Nowesiolo*), Skniłów, Humieniec (*Humienice*), Porszna (*Porzna*), Popielany, Brodki (*Brody*), Lubień (*Lubiany*), Dobrzany, Polana, Krasow, Michończyce, Nagorzany (*Zagorzany*), miasteczkiem Szczercz (Sczyrzec) i Przedmieściem, a także wójtostwami i sołectwami i wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których ma płacić duplę kwarty do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

222/4187

k. 189v–190v

Warszawa, 30 grudnia 1644

Król zalicza zaleconego sobie znakomitego Jerzego (*Georgj*) Iphofera chirurga (*in arte Tonsorja*) toruńskiego w sztuce uzdrawiania, do liczby serwitorów, nadając mu pełne prawa działania we wszystkich miastach i miasteczkach, bez przeszkód ze strony magistratów, o czym zawiadamia cech chirurgów Torunia (*Contubernj artis Tonsorjae*) i innych miast.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. lac.

223/4188

k. 190v–191

Warszawa, 22 grudnia 1644

Król po śmierci Wojciecha (*Alberti*) Glinki zezwala Wojciechowi (*Laurentj*) Życzewskiemu na wykupienie młyna zwanego Kunkowskie, albo trzeciej miary z niego, z rąk nie posiadających podstawy prawnej posiadania; młyn znajduje się w starostwie Kamieńca Mazowieckiego, około rzek Bug i Liwiec. Po dokonaniu tego, Życzewski będzie posiadał młyn dożywotnio ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, a po jego śmierci młyn będzie podlegał wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii.

j. lac.

224/4189

k. 191–192

Warszawa, 30 grudnia 1644

Król zezwala Helenie Borukowskiej (*de Borkow*) wdowie po [Janie] Duczmińskim (*Duczmińskim*) sędzi ziemskim zakroczymskim¹, na scedowanie starostwa janowskiego w województwie mazowieckim² Stanisławowi Krasińskiemu kasztelanowi ciechanowskiemu. Po dokonaniu tego Krasiński będzie posiadał starostwo dożywotnio, płacąc corocznie dupłą kwarty do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Zob. Boniecki, VI, s. 73. ² W dokumencie mylnie, że dzierżawa znajduje się w woj. plockim.

[większa część strony 192r i strona 192v pusta]

225/4190

k. 193–201

Warszawa, 24 grudnia 1644¹

Król zezwala na oblatowanie przez Michaela Kempffa mieszczanina gdańskiego w aktach kancelarii większej listu w języku niemieckim na pergaminie, pieczętowanego przez władze Gdańska, który aprobuje i potwierdza.

Burmistrze i rajcy miasta Gdańska ogłaszają, co następuje. Mistrzowie cechu postrzygaczy sukna (*Tuchscherer*) wszyscy towarzysze z miasta upraszali ustawicznie o przyjęcie następującej ordynacji, ujętej w punktach, na co władze miasta wyrażają zgodę.

Przepisy te określają procedurę i opłaty przy wstępowaniu do cechu, pochodzenie społeczne i narodowość, wyznanie i powinności religijne; sposób wykonanie majstersztyku, zawodu przez mistrzów, czeladników, uczniów i członków rodzin, naukę, dyscyplinę; cechy jakościowe i ceny poszczególnych produktów i opłaty za wykańczanie gatunków sukna; sposób składania i rozstrzygania skarg, sporów, klótni i kary, oraz inne regulacje dotyczące cechu ujęte w 29 obszernych artykułach. Ratusz miasta Gdańska, 16 I 1582. Podpis sekretarza miejskiego Michała Piotra (*Michael Petrus*)².

Wilno, 15 XII 1643, podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. niem. i lac.

¹ Nad dokumentem jako dzień tygodnia podano „sabbatho”, co zgadza się z podaną datą. ² W dokumencie liczne poprawki – uzupełnienia na marginesach, oraz pojedyncze skreślone słowa.

226/4191

k. 201–201v

Warszawa, 26 kwietnia 1645

Król zezwala wielce zasłużonemu Marcjanowi Morawcowi sędziemu ziemskiemu lwowskiemu, oraz jego żonie Zofii de Urbancie (*Vrbancie*) by scedowali wsie Kamianopole (*Konieczpole*) i Podhorce (*Podborce*) w starostwie lwowskim na rzecz ... Morawca², swego syna. Po dokonaniu tego będzie on dysponował dożywotnio wsiami. Jeśli są obciążone zapisem, zostanie on umniejszony o część zgodną z prawem, jeśli nie winien płacić dupłą kwarty do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej¹.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii.

j. lac.

¹ Zob. dok. 215.

[reszta k. 201v oraz k. 202–203v puste]

227/4192

k. 204–204v

Warszawa, 3 stycznia 1645

Król mając w pamięci liczne zasługi Jakuba Szczepańskiego podkomorzego chełmińskiego i żyjącej wdowy po nim Zuzanny a Gerigerin¹, niemniej Zygmunta Ferdynanda Szczepańskiego starosty mirachowskiego i cnoty jego małżonki Zofii [Konstancji] Sobieskiej², zezwala Zuzannie, na scedowanie wnukowi wnukowi Gabrielowi Szczepańskiemu starostwa grudziądzkiego w województwie chełmińskim, włącznie z zapisaną na nim [do 1655 r.] emfiteuzą. Po dokonaniu cesji Gabriel Szczepański będzie dysponował dożywotnio [sic] starostwem grudziądzkim wraz ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, wpłacając corocznie duplę kwarty do skarbu, konserwując obwarowania zamkowe, budynki, strzegąc lasów i nie obciążając poddanych niezwykłymi pracami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę podkomorzego przemyskiego i regenta kancelarii większej koronnej.

j. lac.

¹ Z domu Genger, Czaplewski, Senatorowie, s. 93. ² PSB, XLXVII, s. 367–368.

228/4193

k. 205–205v

Warszawa, 7 stycznia 1645

Feria sexta post festum SS. Trium Regum

Król zezwala na dokonanie w aktach kancelarii większej oblaty poniższego listu, aprobuje go i konfirmuje.

Król zalecanemu sobie, wypróbowanego w prawości i działaniach skarbu Walentego Żmijewskiego (*Zmiiewski*) nadaje urząd mistrza nadzoru inżynierskiego (*Magisterii Montium et Architecturae Fodinarum*) w żupach bochenskich, po Krzysztofie Słowikowskim, który to urząd z pewnych przyczyn wrócił do dyspozycji królewskiej. Podczas pełnienia urzędu ma dbać o stan żup, poprawiać je i konserwować. Warszawa, 28 IX 1641, podpis Władysława IV i Jana Gembickiego sekretarza JKM.

229/4194

k. 205v–206v

[1643?]¹

Król zezwala, by zasłużony Jan Uliński i jego żona Katarzyna Potocka de Potok scedowali swe prawa do wsi Buzniowce (*Bucniowce*) i Mordyn (*Mordynia*)² w ziemi ... na swego syna ... Ulińskiego³. Po dokonaniu tego Uliński będzie dysponował dożywotnio wsiami ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli wsie są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone o część przewidzianą w prawie, jeśli nie, Uliński winien płacić corocznie duplę kwarty do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej koronnej.

j. lac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie miejsca i daty (jest tylko roczna, 164...); zaznaczono, że chodzi o 12. rok panowania szwedzkiego i 10. polskiego, tj. 6 II – 28 IV 1643. ² Obie wsie w

pow. łatyczowskim woj. podolskiego. ³ W dok. kilkakrotnie pozostawiono miejsce na wpisanie imienia.

230/4195

k. 206v–207

[1644?]¹

Król zezwala, by Wawrzyniec Łyskowski (*Liszkowski*) i jego żona Dorota² scedowali swe prawa do wsi nowo lokowanej Łoviliscza w starostwie ...³ na Marcjana Zabielskiego. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Zabielski będzie posiadał dożywotnio wieś ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami, ulegną one zmniejszeniu o część zgodną z prawem; jeśli nie, winien płacić do skarbu duplę kwarty.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej koronnej.

j. lac.

¹ Puste miejsce na wpisanie miejsca i daty (tylko roczna, 164...); 13. rok panowania szwedzkiego i 12 polskiego określa okres 6 II – 28 IV 1644. ² Herb Lubicz; Boniecki (XVI, s. 184–188) przyjął Łyskowski, używano także Łyszkowski; w dok. puste miejsce na wpisanie nazwiska rodowego żony. ³ Wieś niezidentyf., nie odczytano nazwy starostwa: „Cirbastien.”?, „Curbastien”?

231/4196

k. 207–207v

Warszawa, [1644?]¹

Król zezwala, by Franciszek Mniszech (*Mniszek*) kasztelan sądecki i starosta sanocki oraz jego żona Barbara [Stadnicka] de Żmigród wójtostwo albo sołectwo we wsi Polana w starostwie lwowskim, które niegdyś znajdowało się w rękę Stanisława Bonifacego Mniszcha (*Mniszek*) starosty lwowskiego, wykupili z rąk nie posiadających podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego małżonkowie będą posiadali wójtostwo ze wszystkimi przynależnościami, w tym młynem i stawem oraz dochodami. Po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej koronnej.

j. lac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie miejsca i daty.

232/4197

k. 207v–208

Warszawa, 3 stycznia 1645

Król zasłużonemu podczas pokoju, jak i w ekspedycjach wojennych miecznikowi wiskiemu Apoloniuszowi Mokrzeckiemu (*Mokrzyckiemu*) nadaje urząd podczaszego bielskiego¹.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej koronnej.

j. lac.

¹ Taką pisownię nazwiska przyjęli Niesiecki, VI, s. 454 i Uruski, XI, s. 224, który przypisał mu h. Ostoja; wg U VIII, nr 29, 98 i s. 180, nominacja nie doszła do skutku, gdyż choć w dok. mowa o ustanowieniu urzędu, posesor urzędu żył jeszcze 15 lat.

233/4198

k. 208v–209v

Warszawa, 30 grudnia 1644

Król aprobuje i potwierdza dokument papierowy wyciągnięty z akt radzieckich lwowskich.

Rajcy lwowscy zezwalają Janowi Domagalicz a Wolfowicz na ufundowanie oratorium albo kaplicy ku czci Matki Najświętszej (*Nomini semper Virginis Matris Mariae*), gdyż dotychczasowa kaplica, znajdująca się przy cmentarzu kościoła katedralnego metropolitalnego we Lwowie, pod wezwaniem Wniebowstąpienia, fundowana przez rodzinę Wolfowiczów (*Wolphoviciana*) jest zbyt ciasna. Na ratuszu we Lwowie 31 VIII (*feria quarta pro die festi Sancti Aegidij abbatis*) 1644, podpis Bartłomieja Zimorowicza pisarza miasta Lwowa. Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej koronnej.
j. lac.

234/4199

k. 209v–210

Warszawa, styczeń 1645¹

Król mając na względzie zasługi Stanisława Lubomirskiego wojewody i starosty krakowskiego, niepołomickiego, przychyła się do jego prośby i ustanawia w miasteczku tegoż Wiśnicz, cztery coroczne targi. Pierwszy na świętego Filipa i Jakuba Apostołów [1 V], drugi w święto Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny [15 VIII], trzeci na Wszystkich Świętych [1 XI], czwarty na Trzech Króli [6 I]. Jarmarki mają się odbywać na zwykłych warunkach, z swobodnym dostępem wszystkich i bez szkody miast sąsiednich. Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej koronnej.

j. lac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie daty dziennej.

235/4200

k. 210–210v

Warszawa, styczeń 1645¹

Król zaleconego sobie, biegłego w sprawach górniczych Zacheo Kestnera² zalicza do swych serwitorów ze wszystkimi prerogatywami i wolnościami, zezwalając na swobodne prowadzenie działalności i wyjmując spod jurysdykcji wszelkich sądów, a jego dom w Krakowie uwalnia od gospód podczas sejmów i ciężarów miejskich, o czym informuje wszystkich, a zwłaszcza władze Krakowa. Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej koronnej.

j. lac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie daty dziennej. ² W dokumencie i nagłówku imię „Zacheo”, na końcu „Matheus”.

236/4201

k. 210v–211v

Warszawa, 18 styczeń 1645

Król aprobuje i konfirmuje przedstawiony sobie dokument pergaminowy króla Aleksandra dla Rymanowa.

Aleksander I biorąc pod uwagę cnoty i zasługi swego dworzanina Wiktoryna de Sienno, kosztowną i odprawioną z splendorem wyprawę obediencyjną do Rzymu, za wstawiennictwem pewnych doradców nadaje miasteczku tegoż Rymanów w ziemi sanockiej cło od kupców w wysokości grosza od konia, obejmując nim także spadkobierców Wiktoryna. Dan na sejmie walnym w Lublinie 14 II 1506 (*sabbato festi Valentini*), w obecności licznych wymienionych świadków.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. lac.

237/4202

k. 211v–212

Warszawa, 17 stycznia 1645

Król pozwala zasłużonemu żołnierzowi Janowi Rembelińskiemu¹ na wykupienie młyna, a właściwie trzeciej miary z leżącego w dobrach Budki na rzece Orzyc pod miasteczkiem Chorzele w starostwie przasnyskim. Po dokonaniu tego będzie dysponował dożywotnio wszystkimi przynależnościami i dochodami; po jego śmierci młyn będzie podlegał wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. lac.

¹ Tak w dokumencie, w nagłówku „Rembieliński”.

238/4203

k. 212–212v

Warszawa, 19 stycznia 1645

Król zasłużonemu, szczególnie podczas ekspedycji moskiewskiej Adamowi Skarszewskiemu (*Szkarszewski*) nadaje nowo utworzony, dla porównania z innymi ziemiami (*districtis*) urząd miecznika zakroczymskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. lac.

239/4204

k. 213–213v

Warszawa, 20 stycznia 1645

Król wszystkie dobra ruchome i nieruchome gdziekolwiek się znajdujące po zmarłym Włochu Piotrze Lozy prawem kaduka nadaje Janowi Szymanowskiemu i jego potomkom, o czym informuje urzędy grodzkie i miejskie.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. lac.

240/4205

k. 213–213v

Warszawa, 20 stycznia 1645

Król przychyła się do prośby mieszczan Ostrzeszowa i zezwala sławetnym Marcinowi Staniszewiczowi i jego żonie Annie Kuropatniance na gruncie miejskim, na Stawku Organistowskim albo Kuropatnińskim na strudze idącej z lasów zbudować młyn do mielenia zboża, jednak tylko mąki, gdyż słody są zarezerwowane dla starosty. Co daje do wiadomości starostów ostrzeszowskich i mieszczan. Posiadanie młyna będzie dziedziczne.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. pol.

241/4206

k. 213v–214

Warszawa, 23 stycznia 1645

Król nadaje wieczyście Adamowi Jarzębskiemu architektowi ujazdowskiemu prawem kaduka dobra ruchome i nieruchome, sumy pieniężne i wszelką własność po mieszczanach warszawskich Jakubie Paulińskim zwanym Pigułka i Jerzym Kłosie, o czym informuje władze grodzkie i miejskie.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

242/4207

k. 214–214v

Warszawa, 23 stycznia 1645

Król za wstawiennictwem pewnych doradców przychylił się do prośby Zygmunta Aleksandra Grabieniusa (*Grabenic*), syna Piotra Grabieniusa (*Grabenic*)¹, doktora obojga praw i sekretarza, który osiągnąwszy wiek 24 lat prosił o uznanie go pełnoletnim, by sam mógł zarządzać swoim majątkiem. Król wydał wyrok uznając go pełnoletnim.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej koronnej.

j. lac.

¹ Taką pisownię nazwiska przyjął Boniecki, VI, s. 382.

243/4208

k. 214v–215

Warszawa, 23 stycznia 1645

Król nadaje serwitoriat Zygmuntowi Aleksandrowi Grabeniusowi (*Grebennum*)¹ swemu dworzaninowi, z wszystkimi prerogatywami i wolnościami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej koronnej.

j. lac.

¹ Zob. przypis do poprzedniego dokumentu.

244/4209

k. 215–215v

Warszawa, 12 stycznia 1645

Król za wstawiennictwem pewnych doradców, znakomitemu Piotrowi Elertowi typografowi i zezwala mu na drukowanie wszelkich książek, zarówno we własnej drukarni, jak i gdzie zechce i obdarza go serwitoriatem, wraz ze wszystkimi wolnościami i prawami. Uznając za swego typografa zezwala mu na swobodne drukowanie w Warszawie i przyjmowanie towarzyszy i kształcenie uczniów, zwyczajem innych mistrzów tego cechu. O czym oznajmia wszystkim, w tym marszałkom koronnym, urzędnikom grodzkim i miejskim.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

245/4210

k. 215–217

Warszawa, 24 stycznia 1645

Król nadaje członkowi jednej z najznakomitszych familii w kraju, synowi Bartłomieja Kazanowskiego kasztelana zawichojskiego, Bartłomiejowi Kazanowskiemu swemu dworzaninowi, zasłużonemu w czasie pokoju i w różnych wojnach, także przeciwko wrogom Chrześcijaństwa, niemniej Moskwie, gdzie odznaczył się na Górze Pokrowskiej i został ranny od kuli, starostwo łukowskie, po śmierci jego brata rodzonego Jana Dominika Kazanowskiego. Nadanie obejmuje jurysdykcję grodzką, miasto i wsie i wszystkie przynależności i dochody. Wyjątkiem są Kąkolownica (*Kąkolownica*) i Trzebieszów¹ będących w dożywociu wdowy po Janie Dominiku, Anny Cecylii Kazanowskiej. Ponadto posesor starostwa winien wypłacać pensję 3 000 złp. Adamowi [Hieronimowi] Kazanowskiemu chorążemu sandomierskiemu, sekretarzowi i rotmistrzowi królewskiemu, corocznie na św. Jana Chrzciciela [24 VI], oraz corocznie wpłacać dupłą kwarty do skarbu, winien strzec granic i lasów, nie obciążać poddanych niezwykłymi ciężarami².

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej koronnej.

j. łac.

¹ Kąkolewnica była dzierżawą, Trzebieszów odłączoną wsią. ² Zob. U IV/3, nr 585.

246/4211

k. 217–217v

Warszawa, 25 stycznia 1645

Król przychylił się do prośby Andrzeja Cellary uwalniając jego dom w Częstochowie od ciężarów miejskich, ale nie podatków publicznych i jurysdykcji miejskiej.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

247/4212

k. 218–219

Warszawa, 9 lutego 1645

Feria quarta post festum Sanctae Dorotheae Virginis

Król zezwala na oblatę w aktach kancelarii większej poniższego dokumentu.

Król wystawił list żelazny Jackowi Derszniakowi (*Dersniak*) obłożonemu dwiema infamiami, za niestawiennictwo w Trybunale Koronnym w Piotrkowie, wydane na instancję instygatora sądu i delację Wojciecha (*Alberti*) Szydłowskiego i jego małżonki Ewy Szczawińskiej oraz niewiernego Żyda Dawida Jakubowicza zwanego Mydlarz, mieszkańca Radoszyc. Jakubowicz odwożąc do nich pieniądze, miał zostać przez sługi Derszniaka schwytany i wtrącony do więzienia na drodze publicznej, przy czym zabrano mu rzeczy i pieniądze. Podobnie został poszkodowany przez ośmioro sług na czele z Aleksandrem Twardowskim. Król udziela Derszniakowi dla przeprowadzenia akcji prawnej na cztery miesiące. Warszawa, 1 II 1645, podpisani Jerzy Ossoliński i Wojciech Krzycki.

Relacja kanclerza koronnego Jerzego Ossolińskiego.

j. łac.

248/4213

k. 219–219v

Warszawa, 26 stycznia 1645

Król aprobuje i konfirmuje laudum publiczne szlachty Kurlandii i Semigalii z dnia 9 VIII 1636, uznając przybyłych¹ Gregora Godopedi Fabriciusa i Wilhelma Wolckenii [Wolckeri?] za królewskich notariuszy publicznych (*Notary Publici*) JKM oraz swych serwitorów, grożąc karami za sprzeciw i czynienie przeszkód.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Leżeńskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Wysłanych w sprawie pewnej taksy z Kancelarii Księstwa Kurlandii i Semigalii przez tamtejszą szlachtę.

249/4214

k. 220–220v

Warszawa, 8 lutego 1645

Król mając w pamięci wierność miasta Bowska podczas wojny z Szwecją¹, za wstawiennictwem pewnych doradców przychylił się do prośby miasta Bowska w Księstwie Kurlandii i potwierdza – bez przytaczania – prawa, statuty i wolności udzielone miastu Bowskowi przez księcia kurlandzkiego² Fryderyka [Kettlera] 1 VIII 1635 w Annenberg³, nadto statuty kościelne jak świeckie, granice, na podstawie dokumentu podpisanego przez tegoż księcia i opieczetowanego.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Chodzi o wojnę do 1629 toczącą się w Inflantach (*sub totum belli gustaviani tempus*). ² „in Livonia, Curlandia et Semigalliae Duce”. ³ Zapewne ob. Emburga na Łotwie, istniało też kilka miejscowości o nazwie Annenburg.

250/4215

k. 220v–221v

Warszawa, 8 lutego 1645

Król ze względu na wierną służbę w ekspedycjach za Zygmunta III i obecnego panowania uczciwych Jakuba i Jana Stzczogow (Steczogów?) ze wsi Brzeźno (*Brzezna*), wybrańców, potwierdza im posiadanie (łana), który dawniej posiadał ich ojciec uczciwy Wojciech Stzczogo i Wawrzyniec jego syn, zgodnie z ordynacją Stefana Batorego, obdarzając ich wszystkimi prawami i wolnościami, uwalniając od robót i danin wykonywanych przez poddanych, z wyjątkiem dziesięciny. O czym informuje wszystkich, a zwłaszcza Jana Klemensa Branickiego z Ruszczy, starostę checińskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

251/4216

k. 221v–222v

Warszawa, 8 lutego 1645

Król pozwala, by małżonkowie Jan Skorudyński¹ i Teodora scedowali swe prawa do wójtostwa we wsi Rokitna² [także Rokitno] starostwie lwowskim na rzecz zasłużonego Stanisława Fredry z Pleszewic wojskiego przemyskiego i jego prawowitej małżonki³. Po dokonaniu tego Fredrowie będą dysponować wójtostwem ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Po ich śmierci starostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Aleksandra Paprockiego.

j. lac.

¹ Pisownia nazwiska „Skorudinski” i „Skorudynskie”. ² W Metryce „Rokitna” i „Rokitno”. ³ Żoną Fredry była Zuzanna Grzybowska, Boniecki, V, s. 316 i LWRusk1661, cz. II, s. 36–37.

252/4217

k. 222v–223

Warszawa, 8 lutego 1645

Król za wstawiennictwem Stanisława Koniecpolskiego kasztelana krakowskiego i hetmana wielkiego koronnego nadaje wieczyście Stanisławowi Fredrze wojskiemu przemyskiemu, Grądzkiemu i Olędzkiemu¹, dobra ruchome i nieruchome, sumy pieniężne zajęte prawem kaduka po niejakiem Łukaszu Gibskim. Beneficjenci zasłużyli się w licznych ekspedycjach wojennych, a także obecnie służą pod dowództwem Koniecpolskiego. Król informuje o nadaniu wszystkie władze.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na wpisanie imion.

253/4218

k. 223–223v

Warszawa, 3 sierpnia 1645

Król zasłużonemu w licznych ekspedycjach Zygmuntowni Giedłowskiemu zezwala na wykupienie wójtostwa we wsi Glinnik w dzierzawie dębowskiej (*Dęboviensi*)¹

z rąk obecnych posesorów, nie mających podstawy prawnej do posiadania. Po dokonaniu wykupu Giedłowski będzie posiadał wójtostwo dożywotnio, z wszystkimi przynależnościami i dochodami, a po jego śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej koronnej.

j. lac.

¹ Zapewne chodzi o dzierżawę Dębowiec w woj. krakowskim, pow. bieckim, gdzie znajdowały się Glinnik Polski i Niemiecki; w obu znajdowały się wójtostwa.

254/4219

k. 223v–224

Warszawa, 10 luty 1645

Król zezwala Elżbiecie de Jagniaty (*Jagniaty*) wdowie po Wielowiejskim¹ na scedowanie wójtostwa i karczmy we wsi Czastary (*Czatory*) w starostwie wieluńskim na rzecz małżonków Piotra Pruchnickiego i Jadwigi de Paszyn². Po dokonaniu tego, małżonkowie będą posiadali wójtostwo i karczmę dożywotnio, z wszystkimi przynależnościami i dochodami, a po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej koronnej.

j. lac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na imię, może Paweł, h. Poraj, zob. następny przypis. ² Jadwiga – może Paszyńska h. Nowina (lekcja nie ulega wątpliwości); natomiast jako Jadwiga z Gaszyna, h. Poraj, z rodziny z ziemi wieluńskiej (Boniecki, V, s. 385), gdzie przytoczono błędną datę roczną konsensu królewskiego, *LWkopKuj1659*, cz. II, s. 82.

255/4220

k. 224–225

Warszawa, 12 luty 1645

Król pamiętając zasługi wojenne i otrzymane postrzały przez Jakuba Jerzego Kielczewskiego nadaje mu trzecią część dóbr Jakowlewicze¹ w województwie i powiecie czernihowskim pomiędzy rzekami Desną i Dwiżą (*Dzwizą*)², wpadającą do Desny w ujeździe miejskim czernihowskim, po śmierci Jana Zembrzyckiego, który nie dbał o konsens królewski na arendy i zastawy, także po Filonie Judyckim sędzi ziemskim rzeczyckim (*rzeckim*) i jego synach Walerianie i Andrzeju, którzy podobne abusus czynili, mianowicie prywatne cesje i sprzedaże w trzeciej części dóbr. Nadanie prawem lennym obejmuje małżonkę, Annę z Obodnego Kielczowską i ich potomstwo męskie na trzeciej części dóbr Jakowlewicz z wszystkimi przynależnościami i dochodami, także ziemie w wyniku cesji Jana Lycznewczyka³ za zgodą królewską w swym i małoletnich braci dokonane. Przekazywanie dóbr wymaga zgody królewskiej, podobnie jak eksploatacja saletr i towarów leśnych. Beneficjenci mają przestrzegać prawu o obronie tamtejszych zamków.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. pol.

¹ Dobra Jakowlewicze leżały na lewym brzegu Desny, kilkanaście km na południe od Czernihowa. Istniało też sióło Jakowlewiczy, w włości poharskiej pow. Nowogród Siewierski, Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwierszczyna*, s. 285, 301–302, 444. ² Lewy dopływ Desny, wpadający do niej ok. 15 km na południe od Czernihowa, (ob. ukr. Wzdwyża). ³ Lekcja niepewna: „Lycznewczyka”.

256/4221

k. 225–226

Warszawa, 12 luty 1645

Król ze względu na zasługi żołnierskie Jakuba Jerzego Kielczewskiego nadaje mu dobra Kuźniakowszczyzna (*Kuzniakowszczyzna*) i Murawejka dawniej, a obecnie Mikołajów i Jerzypole¹ w województwie i ujeździe czernihowskim po małżonkach Jerzym Cierpickim i Zuzannie Polikowskiej (*Polikowskiej*) którzy w grodach dokonywali prywatnych transakcji na dobrach lennych bez konsensu królewskiego, przez co dobra te stracili. Nadanie prawem lennym obejmuje małżonkę, Annę z Obodnego Kielczowską i ich potomstwo męskie ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, w tym młynem na rzece Dzwizy (*Dwizy*) i folwarkiem zbudowanym przez Cierpickich na brzegu rzeczki Morawejki (*Moraweiki*). Przekazywanie dóbr wymaga zgody królewskiej, podobnie jak eksploatacja saletr i towarów leśnych. Beneficjenci mają przestrzegać prawa o obronie tamtejszych zamków.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. pol.

¹ Kuźniakowszczyzna (Kuzniakowszczyzna) i Murawejka, wsie, zob. Kułakowskyj, Czernihowo–Siwierszczyzna, s. 285, 414, zob. poprzedni dok.

257/4222

k. 226–226v

Warszawa, 12 luty 1645

Król nadaje żołnierzowi Mikołajowi Białtowi¹ nadaje trzecią część dóbr Jakowlewicze leżących w województwie i powiecie czernihowskim nad rzekami Desną i Dzwizą (*Dzwizą*) wpadającą w Desnę, po Krzysztofie Zubrzyckim (*Zębrzyckim*) wojskim czernihowskim², i jego żonie Katarzynie Żuckiej (*Zuckiej*) oraz po małżonkach Janie Sebestianowiczu (*Sebestyabowiczu*, *Sebestyanowic*) i Bogdanie Sałtanowie³, nie posiadających podstawy prawnej posiadania, które winien odzyskać. Będą je posiadać prawem lennym w linii męskiej. Zgody królewskiej wymaga eksploatacja saletr i towarów leśnych. Beneficjenci mają przestrzegać prawa o obronie tamtejszych zamków.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. pol.

¹ W U III/4 nr 1102, i s. 249 przyjęto pisownię nazwiska Białta/Biały. W dokumencie „Bieolta”, „Biolt”, w nagłówku „Biult”. ² Por. U III/IV, nr 1580. ³ Lekcja niepewna, winno być Bogdanie Sałtanównie; Bogdana Sałtanina – Kułakowskyj, Czernihowo–Siwierszczyzna, s. 415. Por. dwa poprzednie dokumenty.

258/4223

k. 226v

Warszawa, 15 luty 1645

Król pamiętając zasługi niegdyś [Mikołaja] Kozłowskiego sędziego sanockiego¹ nadaje jego synowi Stanisławowi Kozłowskiemu, posiadającemu odpowiednie zalety i umiejętności, urząd cześnika sanockiego, po śmierci Jana Kamińskiego (*Kamiński*)².

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego.

j. łac.

¹ Puste miejsce na imię, por. U III/1 nr 2498. ² Zob. U III/1, nr 2204.

259/4224

k. 227–227v

Warszawa, luty 1645¹

Król pozwala, by Marcin Chojnacki scedował prawa do wójtostwa we wsi Stara Łomża (*Staralomża*) w ziemi łomżyńskiej na małżonków Jana Dębnickiego i Barbarę Wierzbowską. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali dożywotnio wójtostwo ze wszystkimi

przynależnościami i dochodami, a po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ Puste miejsce na datę dzienną.

260/4225

k. 227v–228

Warszawa, 18 luty 1645

Król zezwala aby Krzysztof Odrzywolski scedował prawa do wsi Przystanie w województwie bełskim na Kazimierza Dunina. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Dunin będzie dysponował wsią ze wszystkimi przynależnościami i dochodami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej koronnej.

j. łac.

261/4226

k. 228–228v

Kraków, 28 czerwca 1644

Król zasłużonemu Janowi Szymonowi Szczawińskiemu (*Szczawińskiemu*) wojewodzie brzeskiemu [kujawskiemu] i staroście łęczyckiemu nadaje starostwo golubskie po zmarłej królowej Cecylii Renacie. Nadanie dożywotnie obejmuje gród i wszystkie przynależności i dochody, z których winien płacić dupłą kwarty do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej koronnej¹.

j. łac.

¹ Zob. dok. 272.

262/4227

k. 228v–229

Warszawa na sejmie, 16 luty 1645

Król za wstawiennictwem pewnych doradców konfirmuje posiadanie karczmy we wsi Słomka (*Słonki*) w tenucie Mszana Dolna w województwie krakowskim czcigodnym Janowi Łabęź¹ karczmarzowi i jego Żonie Zofii. Małżonkowie będą posiadać karczmę z wszystkimi przynależnościami i dochodami, z wolnym wyrobem piwa i gorzałki oraz ich sprzedażą podczas jarmarków w Mszanie Dolnej i prawem wybudowania młyna na gruncie karczmy, wolni od ciężarów na rzecz dworu z wyjątkiem 140 złotych polskich corocznego czynszu, zgodnie z dekretem wydanym przez komisarzy królewskich na dworze miasta Mszana Dolna 24 XI 1644 (*feria quinta ante festum Sanctae Catherinae Virginis et Martiris*). Po ich śmierci karczma będzie podlegała wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Leżeńskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Lekcja niepewna, słowo poprawiano, może być „Łabędź”.

263/4228

k. 229–231

Warszawa, 12 czerwca 1645

Król na podstawie okazanego mu i wpisanego do metryki w języku ruskim ekstraktu z grodu czernihowskiego podpisanego przez sekretarza JKM i podwojewodzkiego czernihowskiego Jeremiego Kazimierza Wojewódzkiego (pod

nieobecność pisarza grodzkiego), a zawierającego udzielony przez siebie w Warszawie 18 XI 1644 konsens Teofili Rossudowskiej. Rossudowska otrzymała w nim zgodę na przelanie swych praw lennych do wsi Kozlinicze i pustoszy Wierbszczyna¹ w trakcie czernihowskim, po dwóch synach bojarskich Matwieju Artiuchowym i Wasylu Bierzynie², uzyskanych w wyniku małżeństwa z Janem Sianożęckim, na swego obecnego męża, Marcina Kijowskiego (*Kiiowskiego*). Król przyjmuje wniesioną przez pewnych doradców prośbę Kijowskiego i potwierdza i aprobuje konsens na przelanie praw, w wyniku czego sędzia grodzki Nowogródka Siewierskiego Marcin Kijowski zasłużony żołnierz będzie posiadał dziedzicznie w linii męskiej wspomniane dobra z przynależnościami i dochodami, wyjąwszy palenie popiołów i saletry, wymagających zgody królewskiej, podobnie jak dysponowanie dobrami; obowiązany jest do obrony tamtych krajów. Dokument podpisany przez Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

j. rus. i polski.

¹ Kozlinicze (Kozlenyczi, Kozlyczy, Kozljancziw) sióło, faktycznie w ujeździe czernihowskim na prawym brzegu rzeki Ubidy. Werby nad rzeką o tej samej nazwie, albo Werbszczyna, była już w tym czasie siółem i leżała w ujeździe Nowogródka Siewierskiego, zob. Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwierszczyna*, s. 39, 85, 238, 242, 270, 297, 420, 433, 439. ² Wasyl Bersyn – Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwierszczyna*, s. 433.

264/4229

k. 231v–232

Warszawa, 8 luty 1645

Feria tertia post festum sanctae Dorotheae Virginis

Król zezwala na dokonanie oblaty w aktach kancelarii większej koronnej przez ręce sławetnego burmistrza Jana Stalmacha poniższego listu, który aprobuje i potwierdza.

Stanisław Koniecpolski kasztelan krakowski i hetman wielki koronny napomina żołnierzy koronnych i rozkazuje, by nikt nie ważył się w Janowie¹ stanowisk, wybierać stacji, brać podwód i czynić jakiegokolwiek krzywdy poddanym, pod karą wyrażoną w artykułach wojskowych, ponieważ mieszczenie janowscy wsparli chlebem wedle swej możliwości chorągiew wojewody braclawskiego [Mikołaja Potockiego] stojącą w Szczyrzecu (*Szczercu*). W Busku, 10 III 1641, pieczęć i podpis Stanisława Koniecpolskiego.

Relacja Jerzego Ossolińskiego kanclerza wielkiego koronnego.

j. pol. i lac.

¹ Zapewne Janów nad Wereszczycą, na zachód od Lwowa.

265/4230

k. 232v–233v

Warszawa, 21 luty 1645

Feria secunda ante festum S. Matthiae Apostolis

Król zezwala na dokonanie oblaty w aktach kancelarii większej koronnej przez ręce Jakuba Aleksandra Paprockiego sekretarza królewskiego poniższego listu.

Król nadaje zasłużonemu podkomorzemu koronnemu Samuelowi Ryłskiemu starostwo przasnyskie po śmierci Jana Baranowskiego starosty czorsztyńskiego i przasnyskiego, obejmujące miasta Przasnysz i Chorzele, wsie Ruda, Szla (*Sła*), Wólka¹, Jastrząbka, Jednoroziec (*Jednorescza*), Oborzyska kopalnię rudy żelaznej (*minera ferraria*), Baranów z młynem na rzece Gmulew² w Oborzyskach. Dalej wieś Budki z młynem, albo trzecią miarą z niego należąca do miasteczka Chorzele, dalej młyn Ruda albo Dalsza na rzece Węgra³; nadto smolnicy (*anungiaros*) w miejscach zwanych Żelazna⁴ i Bakuły⁵. Ryłski będzie

dożywotnio posiadał starostwo z wszystkimi dochodami, płacąc z niego dupłą kwarty do skarbu. Młyny i ruda żelazna po śmierci Ryńskiego będzie podlegały wykupowi. Warszawa, 3 VII 1643, podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

Relacja Jerzego Ossolińskiego kanclerza wielkiego koronnego.

j. łac.

¹ Wólka albo Kobylak. ² Omulew. ³ Orzyca. ⁴ Osada, potem wieś. ⁵ Także Bakula.

266/4231

k. 233v–236

Warszawa, 2 stycznia 1645

Król zezwala na wpisanie listu papierowego wyjętego z akt radzieckich miasta Starej Warszawy, aprobuje go i potwierdza.

Zawiera on dokonaną 13 VI 1644 (*feria tertia post Dominicam Sanctissimae Trinitatis*) przed urzędem radzieckim warszawskim sprzedaż kamienicy własnej, dziedzicznej, na ulicy Piwnej pomiędzy kamienicami Maternińska i konwentem augustianów, przez znakomitego Adama Jarzębskiego budowniczego i muzyka królewskiego i jego żonę Elżbietę Sieniczkę, poprzednio małżonkę czcigodnego Piotra Cybulskiego, malarza i ławnika, w asystencji Walentego Kociszewskiego rajcy warszawskiego, za kwotę 6 000 złp (na złotówkę po 30 groszy licząc), ojcu Stanisławowi Cornicio doktorowi teologii i prowincjałowi, Aegidio Miller bakałarzowi teologii przeorowi z zakonu św. Augustyna eremity konwentu warszawskiego, położonego przy kościele św. Marcina, dokonanego w imieniu całego konwentu. Małżonkowie zeznają otrzymanie pełnej sumy i kwitują z niej zakon, i przyznają mu intromisję i spokojne posiadanie wspomnianej kamienicy. Urząd radziecki Starej Warszawy wyznaczył do intromisji dzień 13 VI 1644 (*feria quarta ante festum S. Antonij de Padva*)¹ Jana Kommer² muzyka JKM ławnika, i Jana (*Joanato*) Godała³ aptekarza i ławnika warszawskiego, którzy zeznali przed urzędem dokonanie intromisji.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jana Gembickiego sekretarza wielkiego koronnego.

j. łac.

¹ Data wątpliwa, winno chyba być „post festum”. ² Poza „Kommer” niżej pisownia „Gommer”. ³ Lekcja nazwiska niepewna, słowo poprawiono.

267/4232

k. 236–236v

Warszawa, 18 luty 1645

Król za wstawiennictwem pewnych doradców zezwala, by Wasyl Sachnowski (*Basilus Sachniowski*) scedował swe prawa do pewnych części wsi Sachny albo Chamuczyna w województwie podolskim, powiecie latyczowskim na rzecz swych braci, Michała i Stefana Sachnowskich. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Michał i Stefan Sachnowscy będą posiadali dożywotnio wspomniane części wsi ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli te części są obciążone starymi sumami, zostaną zmniejszone o część opisaną prawem, jeśli nie, winni płacić dupłą kwarty do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę.

j. łac.

268/4233

k. 236v–237

Warszawa, 18 luty 1645

Król za wstawiennictwem pewnych doradców zezwala, by zasłużeni żołnierze, Andrzej, Stefan i Maciej Sachnowscy scedowali swe prawa do pewnych części wsi Sachny albo Chamuczyna w województwie podolskim w powiecie latyczowskim na Wasyla, Teodora synów, oraz H[r]yćka¹ siostrzeńca (*filiastro*). Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi będą posiadali pewne części wsi Sachny dożywotnio, z przynależnościami i dochodami. Jeśli te części są obciążone starymi sumami, zostaną zmniejszone o część opisaną prawem, jeśli nie, winni płacić dupłą kwarty do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę.

j. lac.

¹ W Metryce „Hychowi”, zapewne winno być „Hryckowi”.

269/4234

k. 237–238

Warszawa, 14 lutego 1645

Król ze względu na zasługi Kaspra Denhoffa wojewody sieradzkiego i hrabiego Cesarstwa Rzymskiego zezwala jemu, oraz jego żonie [Annie Aleksandrze Koniecpolskiej]¹ de Koniecpole na scedowanie starostwa sokalskiego ich synowi, Zygmuntowi Denhoffowi dworzaninowi pokojowemu królewskiemu i hrabiemu Cesarstwa Rzymskiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Zygmunt Denhoff będzie dysponował dożywotnio starostwem ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, płacąc z niego dupłą kwarty do skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej.

j. lac.

¹ W źródle puste miejsce na nazwisko i imię.

270/4235

k. 238v–239

Warszawa, 14 lutego 1645

Król ze względu na zasługi Kaspra Denhoffa wojewody sieradzkiego i hrabiego Cesarstwa Rzymskiego oraz [Anna Aleksandra Koniecpolska]¹ de Koniecpole małżonki zezwala im na scedowanie starostwa bolesławskiego ich synowi, Zygmuntowi Denhoffowi dworzaninowi pokojowemu królewskiemu i hrabiemu Cesarstwa Rzymskiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Zygmunt Denhoff będzie dysponował dożywotnio starostwem ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, płacąc z niego dupłą kwarty do skarbu, winien strzec granic, lasów i konserwując budynki, nie uciskając poddanych niezwykłymi ciężarami².

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej.

j. lac.

¹ W źródle puste miejsce na nazwisko i imię. ² Dokument pisany dwoma rękami.

271/4236

k. 239–239v

Warszawa, 14 [lutego]¹ 1645

Król ze względu na zasługi Kaspra Denhoffa wojewody sieradzkiego i hrabiego Cesarstwa Rzymskiego zezwala mu, by wraz z małżonką [Anną Aleksandrą Koniecpolską]² de Koniecpole scedowali tenutę klonowskiej ich synowi, Zygmuntowi Denhoffowi, dworzaninowi pokojowemu królewskiemu i hrabiemu Cesarstwa Rzymskiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Zygmunt Denhoff będzie dysponował dożywotnio starostwem ze wszystkimi

przynależnościami i dochodami, płacąc z niego dupłą kwarty do skarbu, winien strzec granic, lasów i konserwować budynki, nie uciskać poddanych niezwykłymi ciężarami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej.

j. łac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na wpisanie nazwy miesiąca, zob. dwa poprzednie dokumenty.

272/4237

k. 240–241

Warszawa, 164...¹

Król zasłużonemu [Janowi Szymonowi Szczawińskiemu]² wojewodzie brzeskiemu [kujawskiemu] i staroście łęczyckiemu zasłużonemu żołnierzowi, zwłaszcza w kampaniach pruskich z wystawioną swoim kosztem jazdą, niemniej obywatelowi w licznych funkcjach publicznych, w tym marszałkowi Trybunału Koronnego, oraz jego małżonce Reginie [Sierakowskiej] de Bogusławice nadaje starostwo golubskie po zmarłej królowej Cecylii Renacie. Nadanie dożywotnie obejmuje gród i wszystkie przynależności i dochody, z których należy płacić dupłą kwarty do skarbu³.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej.

j. łac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie daty dziennej, miesiąca i roku, zob. dok. nr 260, Kraków, 28 czerwca 1644. ² Zostawiono puste miejsce na nazwisko i imię. ³ Zob. dok. 261.

273/4238

k.

241–242

164...¹

Król mając w pamięci zasługi i cnoty Jana Zawadzkiego wojewody parnawskiego i starosty świeckiego, senatora, który posłował do wielu władców, nadaje Janowi Zawadzkiemu podkomorzemu parnawskiemu, licznych cnót i nauk mężowi, obywatelowi zasłużonemu posłowaniami na sejmy, starostwo świeckie, po zmianie stanu przez królewicza Jana Kazimierza. Nadanie obejmuje małżonkę Zawadzkiego, Teresę [Szczawińską] de Szczawin. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie będą dysponowali dożywotnio starostwem ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, płacąc z niego dupłą kwarty do skarbu. Małżonkowie winni strzec granic, lasów i konserwować budynki, nie uciskając poddanych niezwykłymi ciężarami. Ponadto mają wypłacać corocznie pensje: Stanisławowi Skarszewskiemu podstolemu sandomierskiemu 2000 złp., Wolffowi² 3000 złp., Denhoffowi³ 2000 złp., Aderkasowi 2000 złp.,⁴

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej.

j. łac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie miejsca, daty dziennej, miesiąca i roku. ² Puste miejsce na imię. ³ Puste miejsce na imię. ⁴ Pozostawiono miejsce na wpisanie dwóch osób.

274/4239

k. 242–243

[1644]¹

Król po śmierci [Jana] Boguskiego nadaje urząd kasztelana czechowskiego zasłużonemu żołnierzowi [Dobiesławowi] Cieklińskiemu².

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę regenta kancelarii większej.

j. łac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie miejsca, daty: w dok. „MDCXL”, które jednak nie trzeba traktować jako 1640 (zob. U IV/3, nr 126), tylko „164...”, gdyż – zob. poprzednie dokumenty – jednocześnie zapisano, że nastąpiło to w XI roku panowania szwedzkiego i polskiego, tj. 6 II –28 IV 1644. ² Por. U IV/3 nr 125–126.

275/4240

k. 243–243v

Warszawa, 25 lutego 1645

Król pozwala małżonkom Aleksandrowi Grotowi i Dorocie Nakielskiej na zrzeczenie się łąnu wybranieckiego we wsi Skórków (*Skorkowej*) w starostwie małogoskim na małżonków Jana Czechowskiego i Katarzyny Pilichowską. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie będą dysponować dożywotnio gruntem od utoru [?] dworskiego ku granicom Gruszczyńskim z wszystkimi przynależnościami i prawami, w tym rąbaniem drzewa, połowu ryb i wyrobem gorzałek na własne potrzeby, wolni od czynszów i robót, co daje do wiadomości starostów małogoskich.

Podpis Władysława IV.

j. pol.

276/4241

k. 243v–244

[1645?]

Król zezwala, by Jan Denhoff dworzanin pokojowy i pułkownik chorągwi gwardii królewskiej (*cohortis stipatorum*) i jego małżonka Elżbieta Bilaph scedowali swe prawa do wsi Bronowo (*Bronowa*), Bożejowo, Kalinowo, Ruda, wszystkie z folwarkami, i ...¹, nadto ziemia spustoszona Brzozowa Wólka w powiecie wiskim, na Jana Stanisława Korycińskiego z Pilczy starostę gniewkowskiego i dworzanina pokojowego JKM. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi².

j. łac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na wpisanie nazwy wsi. Chodzi o leśnictwo/dzierżawę Bronowo w woj. mazowieckim. ² Wydaje się, że brak końcowej części dokumentu; zob. następny.

277/4242

k. 244–244v

Warszawa na sejmie, 10 marca 1645

Król zezwala by Jan Doenhoff dworzanin pokojowy i pułkownik chorągwi gwardii królewskiej (*cohortis stipatorum*) i jego małżonka Elżbieta Bilaph scedowali swe prawa do starostwa albo dzierżawy wiskiej, z miastami Wizną z folwarkiem, Wąsosz (*Wąszoie*), Radziłów (*Radziłowo*), wsie Nurkowo¹, Zainklów (*Zaienkłowo*), Rusokrasyw², Kędzierowo z folwarkiem, Krężawieś, na Jana Stanisława Korycińskiego z Pilczy starostę gniewkowskiego i dworzanina pokojowego JKM. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Koryciński będzie dysponował dożywotnio starostwem ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których winien płacić corocznie kwartę do skarbu⁴.

Podpis Władysława IV i Stanisława Leżeńskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Nie zidentyfikowano, może Krąmkow?. ² Nie zidentyfikowano, zapewne Wierciszew albo Russ.

³ Krężawieś – może Księża Wieś (Szczuki Litwa). Nadanie dotyczy dzierżawy ekonomii, nie zaś starostwa sądowego, por. LWMaz1660, s. 167.

278/4243

k. 244v–247

Warszawa na sejmie, luty 1645¹

Król po naradzie z senatem nadaje po śmierci Aleksandra Trzebińskiego biskupa przemyskiego urząd podkanclerzego koronnego Andrzejowi Leszczyńskiemu z Leszna biskupowi kamienieckiemu i opatowi tynieckiemu, pochodzącemu z wielkiej rodziny, którego ojciec Wacław był wielce utalentowanym, doświadczonym i zasłużonym kanclerzem wielkim koronnym. Świadcami nadania byli: Szoldrski Andrzej biskup poznański; Leszczyński Andrzej biskup kamieniecki i opat tyniecki podkanclerzy koronny [sic!]; Sokołowski Aleksander biskup kijowski opat trzemeszneński; Krosnowski Mikołaj biskup wendeński opat czerwński; Koniecpolski Stanisław kasztelan krakowski i hetman wielki koronny; Donhoff Kasper wojewoda sieradzki; Szczawiński Jan Szymon wojewoda brzeski kujawski; Sobieski Jakub wojewoda ruski; Piaseczyński [Aleksander] kasztelan kijowski; Żabicki Piotr kasztelan liwski; Opaliński Łukasz marszałek wielki koronny; Ossoliński Jerzy kanclerz wielki koronny; Radziwiłł Albrycht Stanisław kanclerz wielki litewski; Kazanowski Adam marszałek nadworny koronny; Sapieha Kazimierz Leon marszałek nadworny litewski; Gembicki Jan sekretarz wielki koronny, prepozyt miechowski, dziekan krakowski; Leszczyński Wacław biskup nominat warmiński, referendarz koronny; Isaykowski Franciszek referendarz litewski, prepozyt wileński, gieranojski, grodzieński; Naruszewicz Stanisław referendarz i pisarz litewski; Ryłski Samuel podkomorzy koronny; Koniecpolski Aleksander chorąży koronny starosta korsuński i perejasławski; Ostroróg Mikołaj podczaszy koronny; Tyszkiewicz [Kazimierz] podczaszy litewski (*pocillator*)²; Daniłowicz Piotr krajczy koronny starosta parczewski, krzemieniecki; Gembicki Krzysztof stoplnik koronny; Zadorski Stanisław cześnik koronny; Pac Feliks cześnik litewski; Leżeński Tomasz pisarz najwyższy skarbu, prepozyt łączycy, kanonik warszawski; Fredro Jakub Maksymilian podkomorzy przemyski, regent kancelarii większej koronnej; Komorowski Adam kanonik krakowski regent kancelarii mniejszej koronnej; Radziejowski Hieronim Krzysztof starosta łomżyński i kamionacki marszałek izby poselskiej; Pstrokoński Stanisław biskup nominat chełmski, prepozyt plocki; Starczewski [Marcin] kanonik krakowski i warszawski; Zaremba [Stanisław] opat sulejowski; Lubieniecki [Łukasz] archidiakon lwowski i kanonik warszawski; Czartoryski [Kazimierz Florian] kanonik krakowski; Zagórski Teodor kantor włocławski; Krzemieniecki [Jan?] kanonik warszawski; Skarszewski Stanisław podstoli sandomierski; Tomasz Ujejski sekretarz JKM; Leżeński Stanisław sekretarz JKM; Cielecki Maciej sekretarz JKM; Sławiński³ sekretarz JKM; Lubowiecki Franciszek sekretarz JKM i inni, nie wymienione z nazwiska osoby.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej oraz podkomorzego przemyskiego.

j. lac.

¹ Taką datę przyjęto w U X, nr 662; przekazanie pieczęci 18 II 1645, Radziwiłł, *Pamiętnik*, t. 2, s. 435. Dokument pisany dwoma rękami. ² U XI, nr 69, 1256, cześnikiem był Antoni T. w 1640 r., potem podskarbin nadwornym. ³ Puste miejsce na imię.

279/4244

k. 247–248

Warszawa na sejmie, 8 marca 1645

Król ze względu na zasługi Kaspra Rostopcza (*Rostopcze*, *Rostopca*) pisarza ziemskiego Nowogródka Siewierskiego zezwala, aby małżonkowie Samuel Gismont¹ i Anna Kozieńska scedowali na Rostopcę i jego żonę Zofię z Bartnik prawa do wsi, albo derewni Sawinki² z horodyszczami dwoma nad rzekami

Bystrzycą (*Bystrojcą*) i Demenką, nad Desną w województwie czernihowskim w powiecie Nowogródka Siewierskiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą dysponowali derewnią Sawionka i slobodą Tuchanową³ nad rzeką Desną w województwie czernihowskim w powiecie Nowogródka Siewierskiego z dwoma horodyszczami nad rzeką Bystrzycą i Demenką⁴, wraz z łubami, a zwłaszcza Łubem Mychle, z wszystkimi przynależnościami i dochodami, wyjąwszy saletry i towary leśne, wymagające zgody króla. Lenno wieczyste szlacheckie będą posiadali w linii męskiej, rozporządzać nim będą tylko za zgodą króla, wypełniając obowiązek obrony zamków siewierskich.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej koronnej.

j. pol.

¹ Także pisali się Eysmont; Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwierszczyna*, s. 18, 57, 307, 411, 429, 430. ² W źródle najpierw Sawionki, potem Samionki; Sawynky, sióło stanu kołohorodnego nad Desną, Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwierszczyna*, s. 307, 386, 411, 429. ³ W źródle najpierw slobodka „Tuchranowa” (lekcja niepewna), potem „Tuchanowo”; Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwierszczyna*, s. 307, 411, 340 (Tuchaniw). ⁴ Rzeki niezidentyfikowane; Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwierszczyna*, s. 307 wymienia: Horodyszcze, Budysze albo Hlynna.

280/4245

k. 248–248v

Warszawa, 8 marca 1645

Król pozwala, by małżonkowie Jakub i Zofia Promniccy scedowali swe prawa do wsi Kątna Wólka i folwarku Orlicz w województwie i powiecie lubelskim na Zbigniewa Firleja z Dąbrowicy starostę lubelskiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Firlej będzie posiadał dożywotnio wspomniane dobra ze wszystkimi dochodami i przynależnościami, płacąc z nich corocznie dupłą kwarty do skarbu.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej koronnej.

j. lac.

281/4246

k. 248v–249

Warszawa, 10 marca 1645

Król za wstawiennictwem Stanisława Koniecpolskiego kasztelana krakowskiego i hetmana wielkiego koronnego, ze względu na zasługi podczas wojny i pokoju Wojciecha (*Albrachti*) Boruckiego, obejmuje jego żonę Maruszę Tyrawską dożywotnim prawem do wsi Szachynie¹ w starostwie barskim, niedawno mu nadaną. Małżonkowie dożywotnio będą posiadali wspomniana wieś z wszystkimi przynależnościami i dochodami, płacąc corocznie z nich dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej koronnej.

j. lac.

¹ Nie zidentyfikowano.

282/4247

k. 249–250

Warszawa, 10 marca 1645

Król ze względu na zasługi w licznych ekspedycjach wojennych Piotra Roźniatowskiego pod komendą Stanisława Koniecpolskiego kasztelana krakowskiego i hetmana wielkiego koronnego, za wstawiennictwem tegoż

obejmuje dożywociem na wójtostwo albo sołectwo w mieście Górny Bar albo Cemerysty żonę Roźniatowskiego, Kobielską¹. Małżonkowie będą dysponowali dożywotnio wszystkimi przynależnościami i dochodami starostwa, jurysdykcję nad mieszczanami. Po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej koronnej.

j. łac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na imię.

283/4248

k. 250–250v

Warszawa, 10 marca 1645

Król zezwala, by Wilhelm le Vasseur de Beauplan szlachcic francuski, budowniczy wojskowy, kapitan artylerii królewskiej, który pomierzył i wykonał niemałym nakładem i trudem mapę od granic węgierskich po moskiewskie i dla korzyści publicznej niemałym sumptem przygotował, za wstawiennictwem Stanisława Koniecpolskiego kasztelana krakowskiego i hetmana wielkiego koronnego, w przeciągu dziesięciu lat od chwili obecnej udziela przywileju drukowania i sprzedaży map, pod karą 50 złotych węgierskich dla przeszkadzających w tej działalności (w połowie dla Beauplana i skarbu królewskiego).

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej koronnej.

j. łac.

284/4249

k. 250v–251

Warszawa, 23 września 1644

Król pozwala małżonkom Jakubowi i Agnieszce de Przesławsko Manieckiem na przekazanie praw do wsi Wiesiołka w starostwie wałęckim na Stanisława Poklateckiego, zasłużonego w różnych wojnach i długie lata przebywającego w niewoli tureckiej, oraz jego żony Anny Śmiełowskiej. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, małżonkowie będą posiadali dożywotnio wieś ze wszystkimi przynależnościami i dochodami; jeśli jest obciążona starymi sumami, zostaną one zmniejszone o część zgodną z prawem, jeśli nie, winni płacić corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Podpis Władysława IV i Jana Gembickiego sekretarza wielkiego koronnego.

j. łac.

285/4250

k. 251–251v

Warszawa, 10 marca 1645

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej poniższego listu papierowego, który aprobuje i konfirmuje.

Albrycht Stanisław Radziwiłł kanclerz wielki litewski starosta tucholski uznał za słuszną prośbę księdza Mikołaja Topolskiego plebana bobowskiego, że ma w administracji cztery włóki ziemi pod Jabłowem i Bobowem znacznie odległe i zwrócił się o zamianę na cztery pobliskie włóki, zwane Herstowskie, i zgodził się na zamianę, pod warunkiem zatwierdzenia jej przez króla. Tuchola, 25 VIII 1642, podpis i pieczęć A.S. Radziwiłła.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej koronnej.

j. łac. i pol.

286/4251

k. 252–252v

Warszawa, 20 kwietnia 1645

Król zalicza do swych dworzan Aleksandra Muzella (*vicarius generalis Nobilis Justionopolitanus*), zasłużonego i poleconego sobie, który podczas wyprawy fińskiej przeciwko Szwedom okazał wierność [domowi Wazów]. Okazując mu specjalną łaskę król zezwala na swobodne dysponowanie spadkiem, czy to na rzecz kościoła, czy przyjaciół, o czym informuje wszelkie władze.

*j. lac.***287/4252**

k. 252v–253v

Warszawa, 30 kwietnia 1645

Król, któremu zalecono pobożność ojca Pachomiusza Pachowskiego ihumena monasteru drohickiego, przy cerkwi św. Spasa, to jest Przemienienia Pańskiego religii greckiej, potwierdza go na urzędzie i prawa monasteru, z wszystkimi gruntami i przynależnościami w Drohiczynie, a dla dobrego przykładu dla innych miast pozwala posiadać bractwo wg reguły św. Bazylego, nadto zbudować szpital na placu należącym do cerkwi. Potwierdza też, bez przytaczania treści, dekret komisarzski, zachowując ich przy prawach i wolnościach, z wolną elekcją duchownych i świeckich na ihumeństwo i informuje o tym wszystkich, a zwłaszcza Marka Wodyńskiego kasztelana podlaskiego i starostę drohickiego.

j. pol.

[większa część k. 253v pusta, k. 254r i v pusta, skasowana]

288/4253

k. 255–259

Warszawa, 23 kwietnia 1645

Król zezwala na oblatowanie poniższego listu, który aprobuje i potwierdza, powtarzając jego treść.

Władysławowi IV okazano list pergaminowy czcigodnego Pawła Gosławskiego opata paradyskiego i Leonarda Rembowskiego opata pelplińskiego wikariusza generalnego, komisarzy zakonu cystersów z wizytacji przeprowadzonej w powyższym konwencie i ordynację spisaną 26 XII 1640, podpisaną przez obu wspomnianych oraz licznych braci tegoż konwentu, opatrzonego dwoma pieczęciami. Ponieważ bracia skarżyli się słusznie na brak środków do życia i pożywienia, szkodzącym dyscyplinie zakonnej, dokonano przeglądu rachunków dochodów i wydatków, oraz między innymi uwzględniono praktykę świętej pamięci Marka Łętowskiego (*Lentowski*) i Edmunda *a Cruce* generała zakonu i kapituły generalnej dotyczącej stołu zakonnego. Dużo uwagi poświęcono odzyskaniu niewybieganych robocizn, czynszów, dochodów ze wsi i miasteczek, karczem, młynów, foluszy, stawów, lasów dla zwiększenia dochodów, niemniej remontom i renowacjom budynków, ołtarzy. poprawie wyposażenia, w tym w paramenty kościelne. Warszawa, 17 II 1645, podpisy Władysława IV i Jana Gembickiego sekretarza wielkiego koronnego.

*j. lac.***289/4254**

k. 259–259v

Warszawa, 7 marca 1645

Feria tertia post Dominicam Invocavit

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej listu podpisanego przez siebie i opatrzonego pieczęcią koronną.

Król udziela konsensu ur. małżonkom Jackowi Derszniakowi (Dersniak) de Rokitnica i Annie Derszniak (Gerłowska)¹ na scedowanie starostwa radoszyckiego Aleksandrowi Derszniakowi ich synowi. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Aleksander Derszniak będzie posiadał starostwo; ponieważ jest ono obciążone zastawem¹, dopóki nie zostanie spłacony, a nawet gdyby to nastąpiło, zachowa starostwo dożywotnio, wraz z miastem Radoszyce i wszystkimi przynależnościami i dochodami, płacąc corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego. Warszawa, 12 lutego 1643, podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

Relacja Jerzego Ossolińskiego kanclerza wielkiego koronnego.

j. lac.

¹ Lekcja niepewna, słowo poprawiano. Boniecki (IV, s. 264) podaje, że Anna występuje jako Anna z Horyniec Gocławska, z Gorynic Gribowska, być może jako druga żona, jednak w 1660 r. zapisano ją w cesji Anna z Orynca Derszniakowa, LWSand1660, cz. II, s. 28. ² W dokumencie „Quingentorum Millium Florenorum”, co jest sumą nieprawdopodobnie wysoką.

290/4255

k. 259v–260

Warszawa, 12 III 1645

Król nadaje dobrze zasłużonemu Hieronimowi Radziejowskiemu staroście łomżyńskiemu i swemu dworzaninowi pokojowemu, a w chwili obecnej marszałkowi izby poselskiej wieś Zebry (*Zębry*) w starostwie łomżyńskim¹ po Janie Kossakowskim staroście wiskim dekretem sejmowym skazanym na karę śmierci i śmierć cywilną. Nadanie dożywotnie obejmuje wieś z wszystkimi przynależnościami i dochodami, z której winien płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.

j. lac.

¹ W star. łomżyńskim znajdowała się dzierżawa Zembrów („Zębrów”), ale jej siedzibą było miasto; w dokumencie chodzi raczej o wieś „Zebry” w starostwie wiskim, obciążona dawnymi sumami, na które żona K. Marianna otrzymała 21 II 1645 *ius communicativum*, LWMazXVIIw., cz. II, s. 170, 281.

291/4256

k. 260–261

Warszawa, 8 marca 1645

Król za wstawiennictwem pewnych doradców zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej poniższego dokumentu, aprobuje go i potwierdza.

Albrycht Stanisław Radziwiłł kanclerz wielki litewski i dzierżawca tucholski ze względu na zasługi Jana Tokarskiego, który przez lat dwadzieścia kilka wiernie służył na zamku tucholskim, synowi tegoż Olbrychtowi Tokarskiemu i jego potomkom nadaje *pustkowie* Sienicę (*Sięnicę*) i Kłodno w starostwie tucholskim, z prawem budowy karczmy i sprzedawania w niej piwa, z prawem oczyszczenia pobliskich zarosłych pól i łąk, do dawnych granic; ponadto część łąki Sczania i Wierzchołaka nad rzeczką idącą od Sienicy do Malechyńskiego Mostu, jeziora Nętno, Kłodno, wszystkie na lat 40 z zapisem 300 złp. wykupu od uczciwego Stanisława Rurbickiego, do tego nakłady, które zostaną poczynione. Tokarski lub jego sukcesorzy nie ustąpią z wspomnianych dóbr przed zwrotem 300 złp., tymczasem mają się wystarać o konfirmację królewską niniejszego listu. Warszawa, luty 1645, podpis Albrychta Stanisława Radziwiłła i jego pieczęć.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.
j. pol.

292/4257

k. 261–261v

Warszawa, na sejmie [13 II – 27 III] 1645¹

Król nadaje zasłużonemu i pochodzącemu z czołowej w Rzeczypospolitej rodziny Władysławowi Dominikowi księciu na Zasławiu i Ostrogu koniuszemu koronnemu urząd wojewody sandomierskiego.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej i podkomorzy przemyski.

j. łac.

¹ W U IV/3 nr 962 przyjęto datę 3 marca, ale Radziwiłł, *Pamiętnik*, t. 2, s. 440 pod datą 3 III 1645 zapisał, iż urząd ofiarowano najpierw Tarnowskiemu, a po jego odmowie Zasławskiemu, co budzi wątpliwość co do ścisłości daty.

293/4258

k. 261v–262v

Warszawa, 12 marca 1645

Król nadaje dożywotnio zasłużonemu podkomorzemu zakroczymskiemu Krzysztofowi Brochowskiemu, po skazaniu wyrokiem sądu sejmowego Jana Kos[s]akowskiego, starostwo wiskie, w tym Przytuły, gród z jurysdykcją i wszystkie przynależności oraz dochody. Starosta winien dbać o granice, lasy, nie może obciążać poddanych niezwykłymi ciężarami.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.
j. łac.

294/4259

k. 262v–263

Warszawa, 14 marca 1645

Król przychyła się do prośby Piotra Sieniuty (*Sieniutha*) i w mieście własnym tegoż Sieniutowo (*Sieniutkowo*)¹ w województwie [kaliskim] ustanawia targi cotygodniowe w poniedziałki i soboty (*unum videlicet feria 2da alterum die sabbati*) oraz cztery jarmarki: pierwszy w oktawę św. Macieja Apostoła (*in octiduo post festum Sancti Mathaei Apotoli*) [24 II], drugi w poniedziałek po Wniebowstąpieniu (*feria 2da post festum Ascensionis Domini*), trzeci w Niedzielę Środopostną (*pro Dominica Laetare*), czwartą w święto Wniebowzięcia NMP (*pro festo Assumptionis Beatissimae Virginis*) [15 VIII]. Targi i jarmarki mają być wolne, na zwykłych zasadach.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.
j. łac.

¹ Ob. część miasta Zduny.

295/4260

k. 263–263v

Warszawa, 15 marca 1645

Król przychylił się do prośby Lamberta Sierakowskiego zasłużonego w wyprawach pod Smoleńskiem, Chocimiem i przeciwko księciu sudermańskiemu Gustawowi¹ i żony Sierakowskiego, Katarzyny Jaromirskiej de Koszycyn, zezwalając na scedowanie miasteczka Kopanica z przynależnościami, mianowicie Wielka Wieś, Mała Wieś, Wąchawno (*Wachabno*)¹ z wójtostwem na rzecz ich syna Konstantego Janusza Sierakowskiego. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Sierakowski będzie dożywotnio dysponował wspomnianymi dobrami wraz ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, płacąc z nich

corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego. Po śmierci Sierakowskiego wójtostwo będzie podlegać wykupowi.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.
j. lac.

¹ Gustaw II Adolf Waza, król Szwecji. ² Dzierżawa Kopanica w woj. poznańskim.

296/4261

k. 263v–264

Warszawa, 15 marca 1645

Feria quarta post Dominicam Reminiscere Quadragesimalem

Król zezwala na oblatę w aktach kancelarii większej poniższego dokumentu.

Władysław IV zezwala, by Stanisław Bonifacy Mniszech scedował na rzecz zasłużonego Franciszka Mniszcha (*Mniszek*) de Magna Kończyce kasztelana sądeckiego i starosty sanockiego, swego brata, wsie Skniłów, Sokolniki, Rokitna, Lubiany w starostwie lwowskim. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, Franciszek Mniszech będzie dysponował dożywotnio wspomnianymi dobrami wraz z przynależnościami i dochodami, płacą z nich do skarbu corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego. Warszawa, 26 III 1645.

j. lac.

297/4262

k. 264–265

Warszawa, 15 marca 1645

Feria quarta post Dominicam Reminiscere Quadragesimalem

Król zezwala na oblatowanie poniższego listu przez ręce Jana Gawłowskiego.

Król zezwala staroście lwowskiemu Stanisławowi Bonifacemu Mniszchowi (*Mniszek*) de Magna Kończyce na scedowanie praw do miasteczka Szczyrzec (*Szcyrzec*) z folwarkiem albo przedmieściem Łany i Piaski i wsiami Popielany, Brody, Krasow, Polana z rudą żelazną i folwarkiem, Humieniec z (*Humieniec*) folwarkiem i wsiami Dobrzany, Porszna (*Porsna*), Żerawka (*Żyrawka*), Sołomka w województwie ruskim, ze wszystkimi przynależnościami i dochodami na dobrze zasłużonego Franciszka Mniszcha (*Mniszek*) de Magna Kończyce kasztelana sądeckiego i starostę sanockiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Franciszek Mniszech i jego małżonka Barbara [Stadnicka] de Żmigród będą posiadali dożywotnio powyższe dobra. Jeśli są obciążone starymi sumami, zostaną zmniejszone zgodnie z prawem, jeśli nie, winni płacić z nich dupłą kwarty do skarbu rawskiego. Wójtostwa, sołectwa i ruda po ich śmierci będą podlegały wykupowi. Wilno, 10 III 1644, podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.

j. lac.

298/4263

k. 265–266

Kraków, luty 1644¹

Król nadaje niezwykle zasłużonemu kanclerzowi wielkiemu koronnemu Jerzemu Ossolińskiemu z Tenczyna starostwo brodzkie po śmierci królowej Cecylii Renaty, obejmujące miasto Lidzbark (*Lyczburt*), z wszystkimi przynależnościami i dochodami, z którego winien płacić kwartę do skarbu.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.
j. lac.

¹ Puste miejsce na wpisanie daty dziennej.

299/4264

k. 266–266v

Warszawa, 14 luty 1645

Król za wstawiennictwem pewnych doradców zezwala, by prawa do młyna zwanego Klapsten (*Klapstjñ*) w starostwie ujskim uzyskanego za zgodą królewską przez cesję niegdyś Stanisława Pawłowskiego, na rzecz znakomitego Baltazara Fryzela (*Fryzel*) otrzymała także jego żona Marianna Budzen (*Budzen*). Małżonkowie będą posiadali młyn dożywotnio z wszystkimi przynależnościami i dochodami; po ich śmierci młyn będzie podlegał wykupowi.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.
j. łac.

300/4265

k. 266v–267

Warszawa, 14 luty 1645

Król pozwala, by sławetna Marianna Małkowa, wdowa po sławetnym Monhow¹ scedowała swe prawa do karczem zwanych Belzanty pomiędzy Treleskami i Krampskiem², koło drogi wałeckiej w kierunku Prus idącej, w starostwie ujskim, sławetnym małżonkom Pawłowi Schowa i Annie Wielzanownie. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali dożywotnio karczmę Belzanty z przynależnościami, w tym połowami ryb (*stępnemi sieciami*), jak to opisano w przywileju lokacyjnym Piotra Potulickiego wojewody chełmińskiego³ dla Jana Kwiaty, po nim Piotra Guze, oraz przez starostę i wojewodę rawskiego Stefana Grudzińskiego⁴ dla Joachima Monhow [*Monkow?*], dokumentu potwierdzonego przez Władysława IV. Po śmierci małżonków karczmy będą podlegały wykupowi.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.
j. łac.

¹ W tym i innych miejscach lekcja nazwiska niepewna: Monkow lub Monkow. ² Karczmy i punktów tych nie zlokalizowano. Może chodzi o wieś Krapskie (Krapsko) i teren na południe od niej. ³ W dokumencie omyłka, był faktycznie wojewodą kaliskim, starostą 1588–1606, Chłapowski, *Starostowie w Wielkopolsce*, s. 44. ⁴ Nie był wojewodą rawskim, tylko starostą 1635–1640, Chłapowski, *Starostowie w Wielkopolsce*, s. 45.

301/4266

k. 267–268

Warszawa, 1 marca 1645

Król pozwala zacnemu Pawłowi Bursza (*Bursa*)¹ scedować sołectwo we wsi Leżenica² (*Leženice*) nowo lokowane w starostwie wałeckim na zacnych Jakuba i Macieja Burszow (*Bursow*) jego synów. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Jakub i Maciej Burszowie będą posiadali sołectwo z dwoma łanami, przynależnościami w tym wysepką zwaną Ostrzow, łąką nad rzeczką Lewnica³ koło mostu na rzece, przy drodze z Wałcza do wsi Biała, połowem w jezioru Żyrowo⁴ na własne potrzeby, a opisanymi przez niegdyś starostę Jana Gostomskiego wojewodzica poznańskiego w przywileju lokacyjnym dla Pawła Bursza, oraz prawem warzenia piwa na własne potrzeby od Melchiora Weyhera wojewody chełmińskiego⁵. Wolni będą od ciężarów na rzecz starostwa, poza czynszem 10 talarów srebrnych, licząc talar po 36 groszy. Po śmierci braci sołectwo będzie podlegać wykupowi.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.
j. łac.

¹ W dokumencie „Bursa”, w nagłówku „Bursza”; „Busz”, LWlkpKuj., cz. I, s. 52. ² Leżenica, Ryga, potem także Nowa (Riege i Neu Riege), prawd. ok. 20 km (drogą) na pñ.–zach. od Wałcza, między miejsc. Rudki i Wielboki, SGKP, V, s. 195. Może tożsama z wsią Łażenica/Lezenica, ale w star. nowodworskim – LWlkpKuj., cz. I, s.52. ³ Ostrzow i Lewnica nie zlokalizowane. ⁴

Tamże, s. 52, „Zytowo”, ob. Sitowo?. ⁵ Jan Gostomski woj. kaliski, starosta 1593–12 III 1623; Melchior Weyher/Wejher star. 1623– ok. 1639, Chłapowski, *Starostowie w Wielkopolsce*, s. 45.

302/4267

k. 268

Warszawa, 1 marca 1645

Król zezwala, by zacny Michał Paweł młynarz scedował swe prawa – zapisane sumy – na młynie Podolny Pokrzywniak¹ na zacnych Bartłomieja i Michała Wilków. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Wilkowie będą posiadali młyn dożywotnio, wraz ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Po ich śmierci młyn będzie podlegał wykupowi.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.
j. lac.

¹ Nie zlokalizowany.

303/4268

k. 268–268v

Warszawa, 1 marca 1645

Król zezwala, by zacny Michał Pałka, młynarz, scedował swe prawa – zapisane sumy – na młynie Podolny Pokrzywniak (*Pokrzywnak*)¹ na zacnego Marcina Pałkę, swego brata i jego żonę Mariannę Eluanstundo [sic]. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie będą dysponowali młynem dożywotnio, z przynależnościami i dochodami; po ich śmierci młyn będzie podlegał wykupowi.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.
j. lac.

¹ Nie zlokalizowany.

304/4269

k. 268v–269

Warszawa, 17 marca 1645

Król nadaje urząd pisarza ziemi inowrocławskiej zaleconemu sobie, zasłużonemu i doświadczonemu prawnikowi Andrzejowi Głębockiemu (*Glembocki*) komornikowi granicznemu inowrocławskiemu, jednemu z kandydatów wybranych przez szlachtę, po śmierci Stefana Włosinowskiego (*Włosiłowski*)¹.

Podpis Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. lac.

¹ Zob. U VI/2 nr 677, 678.

305/4270

k. 269–269v

Warszawa, 17 marca 1645

Król zaleconego przez pewnych doradców sławetnego Walentego Chodora rajcę bieckiego, wielce zasłużonego, uwalnia spod władzy urzędów miasta Biecza, podobnie jak jego dom.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.

j. lac.

306/4271

k. 269v–270

Warszawa, 18 marca 1645

Król za wstawiennictwem Jakuba Sobieskiego wojewody ruskiego proszony był o odnowienie jego miastu dziedzicznemu Zborów w województwie ruskim utraconego przez pożar przywileju Zygmunta III na jarmarki. Król przychyła się do prośby i wyznacza pierwszy jarmark w Boże Ciało (*pro festum ss. Corporis*

Christi), drugi na św. Szymona i Judy (*pro sancti Simonis Judae Apostoli*) [28 X], trzeci na święto Trzech Króli (*pro festo Trium Regum*) [6 I]. Jarmarki mają być otwarte dla wszystkich, jednak bez szkody dla sąsiednich miast.

Dokument podpisany Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.

j. łac.

307/4272

k. 270–270v

Warszawa, 20 marca 1645

Król pozwala Augustynowi Mogilnickiemu zasłużonemu żołnierzowi na ustąpienie 16 włók lennych w Sobiczowie na wierszynach rzeczki Terebiny [?] przy drodze Peresepskiej idącej z Czuktory¹ do Nowogródka w powiecie Nowogródka Siewierskiego w województwie czernihowskim na małżonków Sebastiana Wilczka i Reginę Mogilnicką. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą dysponowali wieczystym lennem w linii męskiej, którym mogą dysponować za zgodą króla, z wszystkimi przynależnościami i dochodami, poza saletami i towarami leśnymi.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ Kułakowskyj wymienia Sobycziw w stanie kołohorodnym, jednak innych właścicieli – na końcu A. Piasoczyńskiego (inne niezłok.), Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwerszczyna*, s. 429, 441.

308/4273

k. 270v–271

Warszawa, 20 marca 1645

Król zezwala, by Jerzy Bałaban starosta trembowelski scedował wsie Mogilnica, Chmielowka¹, Romanowka w starostwie trembowelskim na chorążego podolskiego [kamienieckiego] Aleksandra Cetnera i jego żonę Annę Zamojską. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie będą dysponować dożywotnio wspomnianymi wsiami ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli dobra są obciężone starymi sumami, zostaną one zmniejszone o część zgodną z prawem, jeśli nie, winni płacić do skarbu rawskiego duplę kwarty. Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.

j. łac.

¹ Inna nazwa: Wola Romanowska.

309/4274

k. 271–271v

Warszawa, 21 marca 1645

Król zezwala, by Elżbieta Wojakowska, wdowa pod Andrzejem Zagórskim scedowała swe prawa do sołectwa we wsi Olszana w powiecie czechowskim na małżonków Adauktusa Szawłowskiego (*Szawlowski*) i Małgorzatę Bielszowną. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali dożywotnio sołectwo ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, po ich śmierci sołectwo będzie podlegało wykupowi.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

310/4275

k. 271v–272

Warszawa, 25 marca 1645

Król dla miasta ukraińskiego, Niżyna leżącego za Dnieprem, ważnego z powodu obrony, handlu i pożytków postanawia, by dla powiększenia ludności i

pomnożenia uszczuplonych przez różne niebezpieczeństwa dostatków, trzy jarmarki. Pierwszy na Świętą Niedzielę¹, drugi na Świętą Pokrowę [1/11 X], trzeci jarmark na „Wsciednią Ruską Niedzielę”², jednak bez szkody dla sąsiednich miast. Jarmarki mają być wolne dla wszystkich i wszelkich towarów, a uczestnicy zostają objęci gwarancją bezpieczeństwa tożsamą z glejtem królewskim. Król uwalnia też miasto Niżyn od wszelkich podwód od osób mających i nie mających listów podwodnych, z wyjątkiem bezpośredniego rozkazu królewskiego, skierowanego do Niżyna. O czym informuje wszystkich, osobliwie obecnego i przyszłych starostów niżyńskich.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ Nie ustalono, o jakie święto chodzi. ² Może chodzi o Niedzielę palmową.

311/4276

k. 272v–273

Warszawa, 21 marca 1645

Król mając wzgląd na zasługi Krzysztofa Kolczyckiego¹ starego żołnierza, mianowicie w ekspedycji cecorskiej pod rotmistrzem Hannibalem, pod Chocimiem z Fedorem Woroniczem podczaszym kijowskim, potem pod [Janem] Goślickim strażnikiem [polnym koronnym] i cztery lata cierpiał ciężkie więzienie w ordzie, nadaje mu wieczyste po zbiegłym Moskwicinie Huściejku pustosz albo siedliszcze Huściecowszczyznę, Mutyczoch, Doradankę² między rzeczkami Białouszem i Czarną³ w województwie czernihowskim. Siedliszcza winien rewindykować od obecnych posesorów, nie posiadających podstawy prawnej posiadania. Prawo lenne w linii męskiej obejmie wszystkie przynależności i dochody, oraz obowiązki takie, jakie mają inni lennicy. Winien z przysięgłym mierniczym dobra pomierzyć; może dysponować lennem, za zgodą królewską, wypełniając obowiązek obrony tamtych krajów zgodnie z ordynacją.

Podpis Władysława IV i Adama Jana [Komorowskiego] de Komorów kanonika krakowskiego.

j. pol.

¹ Kułakowskyj utożsamia Kolczyckiego/Kolczyńskiego z Kulczyckim, miecznikiem czernihowskim 1644–1674, zm. a. 4 II 1676, h. Sas, (U III/4, nr 1448), choć pewną wątpliwość budzi określenie „stary żołnierz”, zapewne słusznie przesuwając początek piastowania urzędu na rok 1647, Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwerszczyna*, s. 93, 158, 159, 165, 281, 288, 406, 417. ² Inaczej Husykiwszczyna, sióło Mutyczziw, Dorodanka, Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwerszczyna*, 230, 288, 417. ³ Biłous, rz. prawy dopływ Desny; Czarna (Czorna), rz. na granicy z włością trubecką, zob. Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwerszczyna*, s. 26, 223, itd.

312/4277

k. 273–273v

Warszawa, 21 marca 1645

Król zaleconemu sobie, uczciwemu Janowi Łońskiemu, synowi Mikołaja Łońskiego obecnego wójta długołęckiego i gorzońskiego¹, trzy włóki puste, nieosiadłe, zgodnie z listem rewizorów królewskich Sebastiana Sobieskiego chorążego koronnego i Floriana Zmiąckiego (Zmieskiego) sekretarza królewskiego, Macieja Ślubickiego podstarościego knyszyńskiego i Kaspra (Gaspara) Sułkowskiego nadaje dożywotnio. Są to włoka trzymana przez Bajkowskiego, który żadnych czynszów ani powinności nie dawał, i leżący obok półwłóczek i kolejny między pustymi włókami, gdzie Tatarzy trzymają i kolejną włokę obok brata rodzonego Janka; tak jak inni trzymający puste włóki ma płacić 5 złp. i 2,5 grosza spiśnego, ma być wolny od innych powinności, o czym informuje obecnych i przyszłych dzierżawców.

Dokument podpisany przez Władysława IV:

j. lac.

¹ Zapewne chodzi o wójtostwa Długoleka i Gora (ob. Góry), *Lustracje województwa podlaskiego 1570 i 1576*, wydali Jerzy Topolski i Jerzy Wiśniewski, Wrocław, Warszawa 1959, s. 74.

313/4278

k. 273v–274

Warszawa, 20 stycznia 1645

Król zaleconych sobie szanowanych i prawych synów Krzysztofa, Mikołaja, Piotra, Floriana, Kazimierza i córkę Mariannę z związku niegdyś z Jana Skulskiego, syna Stanisława i Anny Zdziarskiej (*Zdjarska*), legitymizuje uznając za urodzonych z prawego łoża i udziela im wszelkich prerogatyw zgodnie z rytym rzymskokatolickim, zdolnych do sprawowania urzędów i zawodów, o czym zawiadamia wszelkie władze.

Podpis Władysława IV.

j. lac.

314/4279

k. 274–274v

Warszawa na sejmie, 3 marca 1645

Król zaleconego sobie, zasłużonego Baltazara Libisowskiego (*Libiszewskiego*), weterana, który brał udział w wyprawach wojennych bez przerwy siedem lat, obejmuje dożywociem na wójtostwie piotrkowskim, posiadanym przez jego żonę, Dorotę Grabiankę. Małżonkowie będą posiadali dożywotnio wójtostwo ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, a po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.

j. lac.

315/4280

k. 274v–275

Warszawa, 23 marca 1645

Król dom w Radomiu leżący przy rynku pomiędzy domami sławetnych Adama Górki i ... Skrzyńskiego¹ należący do znakomitego Marcina Leonarda swego kamieniarza, rzeźbiarza (*Lapidary*), uwalnia od wszelkich ciężarów miejskich i udzielania gospód i udziela przywileju produkcji w nim wszelkich likworów (*liquores*), o czym zawiadamia odnośne władze.

Podpis Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Puste miejsce na imię.

316/4281

k. 275–276

Warszawa, 15 marca 1645

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej poniższego listu, aprobuje go i konfirmuje.

Mikołaj Weyher (*Weiher*) wojewoda chełmiński, starosta kowalewski i radzyński, ponieważ z braku ludzi zasiedlenie ziem spustoszonych wojną i zarazą odwleka się, dlatego [nie podważając prawa Macieja Żółtowskiego¹], cztery role puste gburskie zwane macedońskimi (?), oraz dwie role gburskie zwane Biesagowska i Jędrachowska mające razem cztery łany, we wsi starostwa kowalewskiego² z wszystkimi przynależnościami i dochodami nadaje małżonkom Maciejowi Foktowskiemu i Elżbiecie Lewiowni³. Nie deroguje to praw Macieja

Żółtowskiego, gdyby do tych włości pretendował. Nadanie obejmuje lat 40, sukcesorów małżonków, na co jednak muszą otrzymać konfirmację królewską. Mają płacić tylko czynsz corocznie na świętego Marcina [11 XI] w wysokości 4 grzywien pruskich z włości do zamku kowalewskiego, mają prawo do warzenia piwa na swe potrzeby i trzymania stu owiec; mają prawo dysponowania dobrami, pod warunkiem przejęcia zobowiązań przez następcę. Swym kosztem winni oczyścić pola, zbudować budynki, ponieważ żadnych nie ma; pola zasiane i budynki – nie pretendując do żadnych dodatkowych nagród – winni oddać za lat 40. Kowalewo, 17 XI 1645, podpis Mikołaja Weyhera wojewody chełmińskiego. Podpis Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

j. pol. i łac.

¹ Prawdopodobnie otrzymał on nadanie, ale nie był w stanie zasiedlić pustek. W dokumencie nie podano nazwy wsi. ³ Lekcja obu nazwisk niepewna.

317/4282

k. 276–276v

Warszawa, 25 marca 1645

Król pozwala, by starosta pucki Jan Działyński pewne domy i place w mieście Grudziądzu, łąki i folwark na przedmieściu położone scedować i podarować kolegium grudziądzkiemu jezuitów. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi dobra te będą wieczyście wolne od ciężarów i podatków publicznych.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na nazwisko.

318/4283

k. 276v–277

Warszawa, 27 lutego 1645

Król mając wzgląd na zasługi domowe i sejmowe Jana Ponętowskiego nadaje mu wakujące po Krzysztofie Bunieckim dobra, pustosz Romanków albo Zadorowszczyzna w województwie czernihowskim w powiecie Nowogródzkim Siewierskim wraz z wszystkimi przynależnościami i dochodami. Posiadanie będzie lenne, dziedziczne w linii męskiej, z obowiązkiem obrony tamtejszych zamków i z prawem dysponowania dobrami za zgodą królewską, której wymaga także produkcja towarów leśnych i salety.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.

j. pol.

319/4284

k. 277–278

Warszawa na sejmie, 15 marca 1645

Król nadaje pochodzącemu z wielkiej rodziny, synowi wojewody krakowskiego Stanisława Lubomirskiego, zasłużonemu staroście sandomierskiemu, hrabiemu na Wiśniczu, Aleksandrowi Lubomirskiemu urząd koniuszego koronnego awansie księcia [Władysława Dominika] Zasławskiego Ostrońskiego na województwo sandomierskie¹.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.

j. łac.

¹ Zob. U X nr 252.

320/4285

k. 278–278v

Warszawa, marzec 1645¹

Król na prośbę Dobrogosta Gembickiego starosty stawiszyńskiego i swego dworzanina oraz magistratu i mieszczan Stawiszyna, ponieważ po śmierci czcigodnego Jana Molewica wakuje, tak jak powierzona mu zgodnie z fundacją i regułą opieka nad ubogimi, król pozwala, by prepozytura [pod wezwaniem] Ducha Świętego na przedmieściu i szpital, wraz z wszystkimi przynależnościami i polami, przeszły pod patronat Zakonu [Kanoników Regularnych] od świętego Ducha de Saxia. Wymaga potwierdzenia miejscowego biskupa.

Podpis Władysława IV i Jana Gembickiego sekretarza wielkiego koronnego.

j. lac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na datę dzienną.

321/4286

k. 278v–279

Warszawa, 27 marca 1645

Król za wstawiennictwem pewnych doradców przychyła się do prośby czcigodnego Piotra Makowskiego prezbitera kolegiaty pułtuskiej mansjonarzy, by jego dobra nieruchome w mieście Maków, szczególnie zaś łąn ziemi należący do wspomnianego Piotra i jego brata Marcina Makowskiego oraz jego małżonki Agnieszki, nabyty od sukcesorów Kierzkowskich, Małkowskich i Chrzanowskich, pomiędzy gruntami sukcesorów Zeganowskich, Drozdakowskich, w trzech polach wraz z wszystkimi przynależnościami, budynkami i miejscem zwanym „Na Folwarkach”, stały się uposażeniem prezbitera kościoła pod wezwaniem świętych Marcina, Sebastiana i Rocha pod Makowem ufundowanego przez brata królewskiego Karola Ferdynanda biskupa płockiego, królewicza polskiego i szwedzkiego. Król uwalnia wspomniany łąn od jurysdykcji, ciężarów miejskich i podatków publicznych, o czym zawiadamia magistrat Makowa i starostę.

Podpis Władysława IV.

j. lac.

322/4287

k. 279–279v

Warszawa, 28 marca 1645

Feria tertia post Dominicam Laetare

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej poniższego listu.

Władysław mając wzgląd na zasługi wojenne w różnych ekspedycjach Zbigniewa Ryłskiego, nadaje mu po śmierci Jana Bielskiego wieś Werezy¹ w województwie kijowskim, w powiecie żytomierskim. Nadanie dożywotnie obejmuje wszystkie przynależności i dochody, z których winien corocznie płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego. Warszawa, 16 XII 1644, podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol. i lac.

¹ Wieś w starostwie żytomierskim, zapisywana zwykle jako „Weresy”, „Wereszcy”, w tym dok. *Werezy, Wierieza*.

323/4288

k. 279v–281

Warszawa na sejmie, 22 marca 1645

Król przychyła się do prośby Adama Kazanowskiego marszałka nadwornego koronnego, starosty borysowskiego, soleckiego, kozienickiego, bielskiego i nowotarskiego i zezwala mu na scedowanie dóbr należących do niego i żony, Elżbiety Słuszczańskiej prawem lennym w województwie czernihowskim,

mianowicie miasta Miana, Makoszyn, wsi Buba, Lypkowce, Maksaków (*Maxakow*), Chołmy, Deduty (?), Wysokie, Adamowka, Osmaki, Diachowa, Feskowka, Szarapowka albo Wielyczkowka, Mużyłowka, Turya, Rudnia, Kazanowka, Domyslyn, Domyslynka albo Olszana¹ na Adama Kisiela kasztelana czernihowskiego, starostę nosowskiego, i jego żonę Anastazję Bohuszewiczównę. Po dokonaniu tego małżonkowie i ich męscy potomkowie będą posiadać wieczyście powyższe dobra w wołosciach miańskiej, makoszyńskiej, domysłyńskiej, turiańskiej i innych ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, z wyjątkiem wypalania potażu i produkcji saletr, wymagających osobnej zgody królewskiej, podobnie jak dysponowanie dobrami, wypełniając obowiązek obrony tamtych krajów.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol. i lac.

¹ Wspomniane miejscowości, zob. Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwierszczyna*; poniżej w nawiasie podano strony. W ujeżdzie czernihowskim: miasteczko Mena (Miena) leżąca nad rzeką o tej samej nazwie (prawym dopływie Desny) 70 km na wsch. od Czernihowa, centrum wołosci (s. 294, 268–270), rozciągającej się pomiędzy oboma rzekami, w kierunku płd. Feskowka (Feskiwka) na płd.–wsch., nad rz. Mieną, podobnie dalej na płd.–wsch. Osmaki. Maksaki na płd. od Mieny na prawym brzegu Desny, Makoszyn (Makoszyne, s. 434) podobnie, ale bardziej na wschód. Turya (s. 436) znajdowała się ok. 56 km (drogą) na północ od Mieny. Na lewym brzegu Desny, na płd. od Mieny Adamowka (Adamiwka), ok. 15 km w linii prostej na płd. od Makoszyzna; Chołmy ok. 15 km na zach. od Adamowki; Wysokie (Wysoke) ok. 10 km w linii prostej na wschód od Adamowki. Pozostałe wsie (sioła): Rudnia, Domyslyn (ujazd czernihowski, s. 433, stanowił centrum wołosci, s. 294); Olszanka (Olszana), Kazanowka (Kazaniwka), Mużyłowka (Mużyliwka), Szarapowka albo Wielyczkowka (Szarapowe albo Wielyczkiwka). Trudne do zidentyfikowania: Buba (może Budy?), Lypkowce, Deduty (lekcja niepewna).

324/4289

k. 281–282

Warszawa, 21 marca 1645

Król pamiętając zasługi w różnych ekspedycjach Augustyna Mogilnickiego, który w chorągwi zamkowej Nowogródka Siewierskiego podczas wojny moskiewskiej kilkakrotnie ranny, spędził dwa lata w niewoli, dobrze stawał zawsze przeciwko Tatarom pod chorągwią kasztelana kijowskiego, pod Ochmatowem pobił i rozproszył zagon tatarski odbierając jasyr, postanawia nadać Mogilnickiemu i jego małżonce Fiedorze Niwskiej¹ derewnię Kopytowo Białe² w województwie czernihowskim w powiecie Nowogródka Siewierskiego po śmierci Macieja Przyśmiatowicza i małżonki jego Owdoty³ prawem lennym wieczystym w linii męskiej, z wszystkimi przynależnościami, w tym placem w Nowogródku Siewierskim, z wszystkimi dochodami.

Podpis Władysława IV i Jakuba Aleksandra Paprockiego.

j. pol.

¹ Uruski, XI, s. 209, przypisuje Mogilnickiemu h. Korczak. Lekcja nazwiska żony niepewna. ² Derwni nie zidentyfikowano; w nagłówku „Derewnia Kopytowo rzeczona Białe”. Uruski, XI, s. 209, podaje, że wieś nazywała się Kopytów, i nadana została dożywotnio, tj. nie była lennem. ³ Lekcja imienia żony niepewna, może chodzi o Eudoksję?

325/4290

k. 282

Warszawa, 13 luty 1645

Król zezwala, by Mikołaj Pogroszewski¹ scedował dwa łany ziemi i ogród zwany Kowalewski we wsi Łomżyca w starostwie łomżyńskim na Stanisława Pogroszewskiego, jego syna. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi

Stanisław Pogroszewski będzie dożywotnio posiadał wspomniane łąny i ogród, po jego śmierci będą podlegały wykupowi.

Podpis Władysława IV i Stanisława Laskowskiego.

j. lac.

¹ Nazwisko pisane także „Pogroszowski”.

326/4291

k. 282v

Warszawa, marzec 1645¹

Król nadaje zasłużonemu Józefowi Oksztuk² cztery łąny ziemi we wsi Jeziorki w starostwie augustowskim odebrane Srebrowskiemu³, z powodu niepłacenia dupli kwarty. Nadanie dożywotnie obejmuje wszystkie przynależności i dochody, z których Oksztuk winien płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Podpis Władysława IV.

j. lac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na datę dzienną. Uruski, XII, s. 283 notuje nazwisko Oksztul vel Oxtul h. Ślepowron w ziemi bielskiej; w dokumencie wyraźnie Oktszuk. ³ Pozostawiono dwukrotnie puste miejsce po nazwisku.

327/4292

k. 282v–283v

Warszawa, 1645¹

Król pozwala Ludwikowi Weyherowi swemu pułkownikowi i staroście wałeckiemu oraz dworzaninowi na scedowanie swego prawa emfiteutycznego posiadanego na spustoszonych wsiach Celbowo i Brudzewo w powiecie [i starostwie] puckim na rzecz jego brata Jakuba Weyhera wojewody malborskiego, i jego żony [Anny Elżbiety Schaffgotsch]². Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie, zgodnie z konstytucją 1631 roku wsie Celbowo i Brudzewo ze wszystkimi przynależnościami i dochodami zostaną oddane w emfiteuzę na lat 22 (z zachowaniem dożywocia) licząc od daty nadania Ludwikowi Weyherowi, przy czym ma nastąpić ich całkowita odbudowa, a przy zwrocie dóbr ma być zachowana w nich liczba poddanych, budynków, dokonane zasiewy, zgodnie z ordynacją; zapis 2000 złp. na tych dobrach winien zostać wpisany do akt publicznych w ciągu 12 niedziel, a potem do akt kancelarii większej lub mniejszej koronnej.

Podpis Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. lac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na datę dzienną i miesiąc. ² W dokumencie Anna Elżabetha Szangocowna.

328/4293

k. 283v–284

Warszawa, 30 marca 1645

Król pozwala Jakubowi Skrzelewskiemu¹ pisarzowi grodzkiemu buskiemu i jego żonie Teofili Świrskiej, by trzy pola pospolicie zwane *dworzyszczą* we wsi Pobuczany w starostwie buskim scedowali na ich syna Tomasza Skrzelewskiego i Katarzynę Trąkowską. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi będą posiadali dożywotnio wspomniane pola ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone zgodnie z prawem, jeśli nie, mają płacić corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Podpis Władysława IV.

j. lac.

¹ W nagłówku „Skrzeleckiem”.

329/4294

k. 284v

Warszawa, 30 marca 1645

Król zezwala, by Jan Przewłocki scedował wieś Kornaciówka¹ w starostwie barskim na małżonków Jerzego Maszewskiego i Przewłocką². Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie będą dysponowali dożywotnio wsią z wszystkimi przynależnościami i dochodami, płacąc z niej dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Podpis Władysława IV.

j. lac.

¹ We wcześniejszych lustracjach jako „Kornaczówka”. ² Pozostawiono puste miejsce na imię.

330/4295

k. 285–285v

Warszawa, 30 marca 1645

Król pozwala na scedowanie przez Jerzego Ossolińskiego kanclerza wielkiego koronnego starostę lubaczowskiego wsi Smolin (*Smolę*)¹ z dworem i folwarkiem w starostwie lubaczowskim na małżonków podkomorzego dorpackiego Jana Bębnowskiego de Końskie i Mariannę Ciołkówną de Gutow[o]. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali wieś dożywotnio, z wszystkimi przynależnościami i dochodami, płacąc corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Podpis Władysława IV.

j. lac.

¹ Por. LRuskPodBelz1564, cz. II, s. 212.

331/4296

k. 285v – 286

Warszawa, 30 marca 1645

Król zezwala, by posiadane przez zasłużonego Marcina Dąbrowskiego de Roxice skarbnika wołyńskiego, weterana wielu kampanii prawo dożywotnia na wieś Szvos w powiecie łuckim zostało rozciągnięte na jego żonę Krystynę Zawadzką. Małżonkowie będą posiadali wieś z wszystkimi przynależnościami i dochodami.

Podpis Władysława IV.

j. lac.

332/4297

k. 286 – 286v

Warszawa, 30 marca 1645

Król zezwala Stefanowi Wolanowskiemu weteranowi wypraw wołoskiej, moskiewskiej i ostatnio chocimskiej pod chorągwią Konstantego Plichty kasztelana sochaczewskiego na scedowanie miasteczka Wierzbowiec (*Wierzbowce*), wsi Wierzbowiec (*Wierzbowce*), Starczytniki, Bachryncze, Barhynki, Bakota (*Bachota*)¹ wraz z przynależnościami zwanymi Wysułki (*Wysiołki*?)¹ i innych niedawno przez Wolanowskich założonymi, jak to Basmaki, Woroniec w województwie podolskim, posiadanych przez Stefana Wolanowskiego i jego małżonkę Małgorzatę Gryczka, na ich synów. Części w posesji Stefana Wolanowskiego i Małgorzaty Gryczki przejdą na Michała, a posiadane przez małżonków Marcina Wolanowskiego i Katarzynę Gorecką, obecnie puste [na Łukasza Wolanowskiego?]. Po cesji przed aktami publicznymi Michał i Łukasz Wolanowscy będą posiadali dożywotnio wspomniane dobra ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, a po ich śmierci będą podlegały

wykupowi. Odnośnie wsi, jeśli są obciążone starymi sumami, będą zmniejszone zgodnie z prawem, jeśli nie, winni z nich płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Podpis Władysława IV.

j. lac.

¹ Jabłonowski, *Lustracye Królewsczyzn*: Wierzbowiec ok. 58 km (drogą) na pld.–wsch. od Baru (s. 192); Bakota (s. 12, 66–67, 192), Wierzbowiec i Buchtyn (s. 192). W rejestrze podatkowym 1661 r. *Archiv Jugo–Zapadnoj Rossii*, cz. 7, t. II, Kiev 1890: Bachtyn (s. 513), Bahrynówce (s. 514), Bakota (s. 506, 519), miasto Wierzbowiec (s. 522), wieś Wierzbowiec (s. 509).

333/4298

k. 286v – 287

Warszawa, 18 marca 1645

Król pozwala, by Jan Bębnowski podkomorzy dorpacki scedował¹ wieś Dębno z wójtostwem, Gronków (*Gronkow*) i Ostrowsko (*Ostrowko*) na Zygmunta Bębnowskiego, swego syna. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Zygmunt Bębnowski będzie posiadał dożywotnio wspomniane dobra z przynależnościami i dochodami, płacąc z nich dupłą kwarty do skarbu rawskiego².

j. lac.

¹ Nagłówek dokumentu zawiera błędny, wykreślony wpis, że jest to konsens udzielony chorążemu Bębnowskiemu na wykupienie wsi Dębno z rąk Węgra Horvata, nie posiadającego podstawy prawnej do posiadania. ² Dokument wzmiankuje przywieszenie pieczęci i złożenie podpisu królewskiego, zapewne na oryginalnym przywileju.

334/4299

k. 287 – 287v

Warszawa, 31 marca 1645

Feria sexta post Dominicam Laetare

Król zezwala na oblatowanie poniższego, opieczetowanego pieczęcią kancelarii mniejszej, listu¹.

Król zezwala, by Jan Bębnowski chorąży nowogrodzki [siewierski]² wieś Białą³ w województwie krakowskim, w powiecie sądeckim uwolnił z rąk Baltazara Horvata, Węgra, nie posiadającego podstaw prawnych posiadania. Po dokonaniu tego Bębnowski będzie dzierżył wieś z przynależnościami i dochodami, które mają zostać zlustrowane, i winien z niej płacić corocznie płacić dupłą kwarty do skarbu. Warszawa, 26 XII 1645⁴, podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.

Relacja Jerzego Ossolińskiego kanclerza wielkiego koronnego.

j. lac.

¹ Nagłówek dokumentu błędny, wykreślony. ² U III/4 nie notują go z tym urzędem, był natomiast podkomorzym dorpackim, por. U VIII, nr 111. ³ Z kilku wsi o tej nazwie w królewsczyznach województwa krakowskiego położenie w powiecie sądeckim spełnia Biała, należąca do tenuty grybowskiej. ⁴ Data roczna błędna, może winno być 1644.

335/4300

k. 288–288v

Warszawa, 31 marca 1645

Feria sexta post Dominicam Laetare

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej poniższego listu kancelarii mniejszej koronnej.

Król zezwala Zygmuntowi Bębnowskiemu na wykupienie z rąk sukcesorów zacnego Jana Ostrowskiego wójtostwa albo sołectwa we wsi Ostrowsko (*Ostrowko*) w powiecie sądeckim. Po dokonaniu tego będzie dysponował dożywotnio wójtostwem wraz z przynależnościami i dochodami, po jego śmierci

wójtostwo będzie podlegało wykupowi. Warszawa, 18 III 1645, podpis Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

Relacja Jerzego Ossolińskiego kanclerza wielkiego koronnego.

j. lac.

336/4301

k. 288v – 289

Warszawa, 13 marca 1645

Król zezwala małżonkom Józefowi Wróblewskiemu i Annie Boryszowskiej na sędowanie dwóch młynów z folwarkami, zwanych Zalesie Piezockie¹ i Fantazja (*Fantazyia*) i pewnej części ziemi we wsi Gorzyca (*Gorjicza*) w starostwie sandomierskim na Krzysztofa Giss. Po dokonaniu tego Krzysztof Giss będzie dysponował dożywotnio wspomnianymi dobrami, które są obciążone pewnymi sumami i które winien wypłacać.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Może tożsame z ob. Zalesiem Gorzyckim nad Wisłą.

337/4302

k. 289 – 290

Warszawa, 26 marca 1645

Król zezwala na wpisanie poniższego oryginalnego listu, który aprobuje i konfirmuje.

Stanisław Koniecpolski kasztelan krakowski i hetman wielki koronny ogłasza, że po śmierci sławnego Kiryła Okryszka (*Okryszka*) władze i mieszczanie Pere[j]asławia zgodnie z prawem przedstawili mu czterech wybranych spośród siebie kandydatów, znając cnoty i znajomość prawa sławnego Bogdana Okryszka burmistrza pere[j]asławskiego, wybiera go na wójta, powierzając dożywotnio jurysdykcję w sprawach kryminalnych i potocznych (z dopuszczeniem apelacji do sądu zamkowego) i wszystkimi prerogatywami i dochodami należącymi do urzędu wójta. Brody, 25 X 1644, podpis i pieczęć Stanisława Koniecpolskiego.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.

j. pol.

338/4303

k. 290 – 290v

Warszawa, 31 marca 1645

Król zwraca się do Janusza Tyszkiewicza z Łohojska wojewody kijowskiego, starosty żytomierskiego, a w jego niebytności podstarościego albo urzędu grodzkiego lub żytomierskiego ogłaszając, że wobec wieści, że Samuel Łaszcz strażnik koronny nie zadowalając się czynieniem nieznośnych krzywd sławnym mieszczanom owruckim Andrzejowi Szasimowiczowi i Mariannie Wojniczownie i ich synom Michałowi, Janowi, Piotrowi, Hrehoremu i Bazylemu, sam i przez osoby subordynowane grozi, nastając im na zdrowie, król, by prawo brało górę, ustanawia do zakończenia sprawy zakład w wysokości 15 000 kop groszy litewskich, płatnych w połowie na skarb, w połowie poszkodowanym. Gdyby zaś nie chciano zapłacić, ma się ustanowić rękojmię; ponadto wpisać list królewski do akt grodzkich kijowskich i ogłosić go stronom przez woźnego.

Podpis Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego z adnotacją: „Na własne Je<g>o Królewskiej Mci rozkazanie”.

j. pol.

339/4304

k. 290v – 291

Warszawa, 5 kwietnia 1645

Król zaleconemu sobie, uczciwemu Waśkowi Matwiejewiczowi synowi Smolyny potwierdza posiadanie pola wykopanego na surowym korzeniu pod Lasem Radruckim¹, będący „w głowach” ziemi Jacka Turkowicza, kończąc się pod doliną po ziemię Stanisława Godleckiego, po bokach mając ziemię Daniela Choreniewskiego i Iwana Choreniewskiego (*Choręnieckiego*) mieszczan putywlskich. Pole jest nagrodą za przejęcie na folwark dziewięcierski pola niegdyś Jana Łukowicza, potem odkupionego od tegoż sławnego (*sławnego*) Jana Łukowicza przez Waśka Matwiejewicza, nadany został dziedzicznie przez Jana Płazę z Mstyczowa starostę lubaczowskiego, co potwierdził Zygmunta III. Król uznaje zakup ziemi (lasu) przez Waśka Matwiejewicza za dziedziczny, którym może dysponować, i z którego mają płacić podatki i oddawać powinności do zamku lubaczowskiego.

Podpis Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. pol.

¹ W nagłówku zapisano, że pole to leży w Potyliczu, tj. ok. 40 km drogą na pñ.–wsch. od Lubaczowa.

340/4305

k. 291v – 292

Warszawa, 5 kwietnia 1645

Król zezwala, by Andrzej Gniewosz łowczy koronny i starosta zawichojski oddał warendę starostwo zawichojskie warendę ur. ...¹ na trzy lata. Przekazanie winno być wpisane do akt publicznych; arendarz nie może obciążać poddanych niezwycajnymi ciężarami.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.

j. lac.

¹ Pozostawiono prawie cały wiersz pusty na wpisanie osoby.

341/4306

k. 292 – 292v

Warszawa, 31 marca 1645

Król zasłużonemu rotmistrzowi Stanisławowi Potockiemu nadaje wsie Weleśnica (*Weleśnicze*), Kamienna (*Kamiënne*) i ...¹ po śmierci Andrzeja Kuropatwy. Nadanie dożywotnie obejmuje wszystkie przynależności i dochody. Jeśli doba są obciążone starymi sumami, zostaną one zgodnie z prawem zmniejszone, jeśli nie, winien z nich płacić dupłą kwarty do skarbu.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.

j. lac.

¹ Pozostawiono puste miejsce – na wpisanie kolejnej wsi. Weleśnica i Kamienna albo Nowe Sióło w ziemi halickiej, na pñd.–zach. od Tłumacza.

342/4307

k. 292v – 293

Warszawa, 6 kwietnia 1645

1645

Król zezwala małżonkom Pawłowi Czaplińskiemu i Barbarze Charzewskiej na scedowanie wójtostwa we wsi Jeżów (*Jeżowo*) w starostwie sandomierskim na małżonków Hieronima Baranowskiego i Dorotę Chynkównę. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali wójtostwo dożywotnio, ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, po ich śmierci wójtostwo będzie podlegać wykupowi.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.
j. łac.

343/4308

k. 293 – 293v

Warszawa, 29 marca 1645

Król stwierdza, że proszony był przez mieszczan Ostrzeszowa o potwierdzenie dawnych, uzyskanych od poprzednich królów przywilejów i wydanie nowego przywileju dla miasta, w tym swobodnego wyboru [urzędników] magistratu. Dokumenty utracono w zawierusze wojennej, na poświadczenie czego złożyli przysięgę przed urzędem grodzkim warszawskim, także co do zawartości tychże. Król potwierdza dawne prawo wolnej elekcji magistratu i inne przywileje, bez powtarzania ich.

Podpis Władysława IV i Adama Jana [Komorowskiego] de Komorow kanonika krakowskiego, regenta kancelarii.

j. łac.

344/4309

k. 293v – 294

Warszawa, kwiecień 1645¹

Król zezwala zasłużonemu Januszowi Oborskiemu de Obory swemu dworzaninowi i żołnierzowi, by scedował pensję 1000 złp. rocznie z dochodów starostwa mielnickiego na Wojciecha Emeryka Mleczkę. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi pensja będzie wypłacana dożywotnio na św. Marcina (*pro Festo Sancti Martini*) [11 XI], o czym król daje znać obecnemu² i przyszłym starostom mielnickim.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Puste miejsce na wpisanie daty dziennej. ² Starostą był Mieczysław Mleczko, U VIII, nr 1045.

345/4310

k. 294 – 294v

Warszawa, 20 kwietnia 1645

Król pozwala, by Marcin Oborski starosta liwski scedował starostwo liwskie zasłużonemu Janowi Oborskiemu staroście sochaczewskiemu, swemu ojcu¹. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Jan Oborski będzie posiadał dożywotnio jurysdykcję grodzką w grodzie liwskim, miasta Liw Stare i Liw Nowe, wójtostwa, folwark Zawady i wsie Popów (*Popowo*), Kropy (*Rypy*), Grodzisko, Czerwonka wraz z wszystkimi przynależnościami i dochodami.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ *LWMazXVIIw.*, s. 177, przyp. 471 podano omyłkowo, że niniejszy dokument zawiera konsens na cesję starostwa liwskiego przez Marcina Oborskiego na rzecz jego syna Jana, a nie ojca, por. Chłapowski, *Starostowie w Wielkopolsce*, s. 72.

346/4311

k. 294v – 295

Warszawa, 25 kwietnia 1645

Król na prośbę sławetnych burmistrzów, rajców i podwójców oraz wszystkich mieszczan miasta Oborniki dotkniętego pożarem zgadza się na oddanie w dzierżawę wsi Miejska Dąbrówka¹ zwanej, w Wielkopolsce, przyległej do miasta, na okres trzech lat. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, dzierżawca będzie posiadał wieś, tak jednak, by nie domagał się od poddanych do niezwykłych prac i ciężarów.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹Może ob. Dąbrowa Leśna 4 km na północ od miasta?

347/4312

k. 295–295v

Warszawa, 27 kwietnia 1645

Król pozwala, by Franciszek de Magna Kończyce [Mniszech] kasztelan sądecki dobra Sokolniki, Skniłów w dzierżawie Szczerec, Sołonki (*Sołomki*), Żerawka (*Żyrawka*), Porszna (*Porsna*), wraz z przynależnościami i folwarkami oddał w arendę Stanisława Głogowskiego pisarza skarbowego na okres trzech lat. Kontrakt na arendę winien zostać wpisany do akt publicznych, nie może powodować uszczerbku w dobrach, nakładania na poddanych niezwykłych prac i ciężarów.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

348/4313

k. 295v – 296

Warszawa, 20 maja 1645

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej poniższego listu.

Król do Piotra Gembickiego biskupa krakowskiego, księcia siewierskiego informując, że ponieważ po czcigodnym księdzu Aaronie Balickim (*Bałycki*) prepozycie wojnickim, na mocy kolacji królewskiej i prawa patronatu wakuje prepozytura wojnicka, zaleca na nią prepozyta czcigodnego księdza Mikołaja Leżeńskiego proboszcza trzebieszowskiego i sekretarza królewskiego, którego biskup winien wprowadzić na urząd.

Podpis Władysława IV i Adama Jana [Komorowskiego] de Komorów kanonika krakowskiego.

j. lac.

349/4314

k. 296 – 297

Warszawa, 24 kwietnia 1645

Król po śmierci Jerzego Krasickiego¹, doceniając znakomitość rodu Daniłowiczów i zasługi Jana Mikołaja Daniłowicza z Żurowa podskarbiego koronnego na różnych urządach, wyprawach wojennych nadaje mu dożywotnio starostwo dolińskie ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których winien corocznie płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Jerzy Krasicki był starostą do 1641 roku, po nim do 1645 r. jego syn Stanisław, zatem nadanie nastąpiło po śmierci Stanisława, a nie Jerzego, zob. Chłapowski, *Starostowie w Małopolsce*, s. 138.

350/4315

k. 297 – 298

Warszawa, 24 kwietnia 1645

Król zasłużonemu Janowi Mikołajowi Daniłowiczowi z Żurowa podskarbiemu koronnemu zezwala na wykupienie i objęcie w posesję wójtostwa w mieście Dolina wraz ze znajdującymi się tam łąkami, po śmierci Jerzego Krasickiego de Sieczyn [z Siecina]¹. Po dokonaniu tego będzie dysponował wójtostwem, łąkami i wszystkimi przynależnościami, w tym salinami i dochodami. Po jego śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.
j. lac.

¹ Zob. poprzedni dokument.

[dolna połowa karty 298r i 298v puste]

351/4316

k. 299 – 299v

Warszawa, 8 czerwca 1645

Król ze względu na zasługi rodziców i własne, obejmuje dożywociem na starostwie lubaczowskim posiadanym przez Franciszka Ossolińskiego z Tęczyna starostę bydgoskiego i jego małżonkę Katarzynę Działyńską (*de Działyń in Thori*) córkę wojewody pomorskiego. Nadanie obejmuje starostwo lubaczowskie z zapisem 10 tys. złp. dokonany przez dawniejszych królów oraz tenutę Lipowiec ze oboma wsiami Kobylnica [Ruska i Wołoska], Drohomyśl, Badawia, Podłubki, Wroców (*Wroców*)² i wszystkimi przynależnościami i dochodami. Małżonkowie mają dbać o starostwo, granice, lasy i budynki, nie obciążać poddanych niezwykajnymi ciężarami, płacić do skarbu rawskiego corocznie duplę kwarty. Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.

j. lac.

¹ Lipowiec ok. 75 km drogą na póln. Lubaczowa; Kobylnica Wołoska, ok. 24 km drogą na póln. od Lubaczowa; Kobylnica Ruska, ok. 4 km drogą na póln.–zach, od Kobylnicy Wołowskiej; Drohomyśl ok. 21 km drogą na póln. –wsch. od Lubaczowa. ² Miejscowości tych nie zidentyf., lekcja niewątpliwa, zapewne nazwy przekręcono – może były to Basznia; Podłubki – może chodzi o część Lipowca, SGKP, VIII, s. 434.

352/4317

k. 299v – 301v

Warszawa, 20 lutego 1645

Król zezwala zasłużonemu Jerzemu Ossolińskiemu kanclerzowi wielkiemu koronnemu na scedowanie synowi Franciszkowi Ossolińskiemu starostwa lubaczowskiego obciążonego starym zapisem 10 tysięcy złp. oraz tenuty Lipowiec z wsiami Kobylnica [Ruska i Wołoska], Drohomyśl, Badawia, Podłubki, Wroców (*Wroców*)¹. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Franciszek Ossoliński będzie dysponował dożywotnio starostwem lubaczowskim i tenutą Lipowiec ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których winien płacić corocznie duplę kwarty do skarbu rawskiego, dbać o starostwo, granice, lasy i budynki, nie obciążać poddanych niezwykajnymi ciężarami.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry podkomorzego przemyskiego, regenta kancelarii większej.

j. lac.

¹ Zob. przypisy do poprzedniego dokumentu.

353/4318

k. 301v – 302v

Warszawa, 3 czerwca 1645

Król pozwala, by wielce zasłużony Jerzy Ossoliński kanclerz wielki koronny scedował starostwo brodnickie na swego syna Franciszka Ossolińskiego i jego żonę Katarzynę Działyńską. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali dożywotnio starostwo brodnickie z miastem Lidzbark (*Lidzbarg*), wszystkimi wsiami, przynależnościami, dochodami, z których winni płacić corocznie duplę kwarty do skarbu rawskiego, dbać o

starostwo, granice, lasy i budynki, nie obciążać poddanych niezwykłymi ciężarami.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.
j. lac.

354/4319

k. 303 – 304v

Warszawa, 3 maja 1645¹

Feria tertia in crastino festi sanctorum Philippi et Jacobi Apostolorum

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej oryginalnego listu przez ręce Izraela Kohne Jaskiego tenutariusza barwałdzkiego.

Zygmunt August król Polski ogłasza, że ze względu na wyczerpanie skarbu wojną moskiewską, za zgodą senatu i stanów Królestwa na obecnym sejmie uchwalono zastawienie dóbr królewskich za kilkaset tysięcy złotych i założenie hipotek na tychże. Król zastawia za sumę 30 tysięcy złotych węgierskich Reinholdowi Krokow (*Krackaw*)² staroście Połagi (*Polangen*), Kretynki (*Kretingen*),³. Od stu ma być płacone osiem złotych węgierskich, zanim suma pożyczki nie zostanie spłacona Krokowskiemu lub jego sukcesorom. W zamian za spłacenie procentu (*pensione*) i sumy pryncypalnej król przekazuje na Żuławie Wielkiej (*in Maiori Insula*) wsie Furstenwerder, Neumonsterberg⁴ z łanem zwanym Mullhuben Berwald, łąką Wogzswise, wraz ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Na dobrach tych zapisuje wspomnianą sumę jako na hipotecę i przekazuje dobra w użytkowanie. Jeśli zaś dobra te nie przynosiły 8 procent od sumy 30 000, w danym roku ma być dopłacone. Jurysdykcja zwierzchnia nad tymi obszarami zostaje zastrzeżona do urzędników zamku malborskiego. Piotrków, 2 [4?] czerwca 1565, pieczęć i podpis Zygmunta Augusta

j. lac.

¹ Data budzi wątpliwości, gdyż 2 maja, nazajutrz po podanym święcie był wtorek. ² Mieszczanin gdański, później rodzina używała nazwiska Krokowski. ³ Lekcja nazwy trzeciego starostwa niepełna: „Gozden”? ⁴ Tenutę nazywano potem Berwałd, niem. Fürstenwerder – Żuławki, Neumünsterberg – Nowa Kościelnica, Czaplewski, *Senatorowie*, s. 48.

355/4320

k. 304v – 305v

Warszawa, 16 sierpnia 1642

Król zezwolił na dokonanie w aktach kancelarii większej poniższego listu.

Król zezwala znakomitemu Erhardowi Kleinpoltowi rajcy warszawskiemu i jego żonie Annie Rososzance (*Rososzanka*) na scedowanie połowy łąki ziemi zwanego Matejkowski, położonego obok łąki wybranieckiego we wsi Wielka Wola (*Magna Wola*) w starostwie warszawskim, na Jakuba Gissa (*Giss*) sekretarza królewskiego i skarbnika królewicza Karola Ferdynanda [Wazy] oraz żonę Gissa, Barbarę Kleinpoltównę. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, małżonkowie będą posiadali dożywotnio pół łąki z wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których winni płacić dupłą kwarty do skarbu. Po ich śmierci wspomniana połowa łąki będzie podlegać wykupowi.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.
j. lac.

356/4321

k. 305v – 306

Warszawa, 16 sierpnia 1642

Król zezwolił na dokonanie w aktach kancelarii większej poniższego listu.

Król zezwala znakomitemu Erhardowi Kleinpoltowi rajcy warszawskiemu i jego żonie Annie Rososzance (*Rososzanka*) na scedowanie pięciu i półłanków ziemi (*medios mansos*) zwanych Rabiertowski, Łądziński, Bączkowski, Wołochowski i Wojnowski we wsi Wielka Wola w starostwie warszawskim na ur. Jakuba Gissa (Giss) sekretarza królewskiego i skarbnika królewicza Karola Ferdynanda [Wazy] oraz żonę Gissa, Barbarę Kleinpoltównę. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, małżonkowie będą posiadali dożywotnio powyższe łany wraz z dworem i poddanymi, jako to wyrażono w przywileju Anny Jagiellonki, z wszystkimi przynależnościami i dochodami. Po ich śmierci wspomniane łany będzie podlegać wykupowi.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry regenta kancelarii większej.
j. łac.

357/4322

k. 306 – 307

Wilno, 11 grudnia 1643

Król zezwala na oblatowanie listu papierowego, opieczetowanego, a probuje go i konfirmuje.

Jerzy Ossoliński kanclerz wielki koronny starosta lubaczowski ze względu na wierną ponad dwadzieścia lat trwającą służbę Wojciecha (*Albert*) Włodkowskiego, swego sługi i kuchmistrza, niemniej małżonki tegoż Anny, służącej żonie Ossolińskiego, nadaje im łan wójtowski w mieście Lubaczowie wraz z domem (*siedliskiem*), budynkiem, ogrodami, łakami, dodając im do tego dwóch zagrodników ze wsi Wólki [Ostrowieckiej]¹, tak jak trzymał z pozwolenia Ossolińskiego Kasper Czechowski; na co mogą sobie wyjednać potwierdzenie królewskie. Tajkury, 15 września 1643, podpis i pieczęć Jerzego Ossolińskiego

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac. i pol.

¹ W dok. *Wólka, albo ...* (wyraz nieodeczytany;) *Lisiejamy*, ob. Lisie Jamy, dawniej też Wólka Ostrowiecka, na pld.–wsch. od Lubaczowa, w bezpośrednim sąsiedztwie. SGKP V, s. 310.

358/4323

k. 307–307v

Warszawa, 27 kwietnia 1645

Król zezwala, by małżonkowie Wojciech i Anna Włodkowscy (*Wołodkowscy*) scedowali łan wójtowski w mieście Lubaczów w starostwie lubaczowskim na rzecz małżonków ...¹. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie ...² będą dysponowali dożywotnio polem zwanym Siedlisko, budynkami i wszystkimi przynależnościami i dwoma zagrodnikami we wsi Wólka [Ostrowiecka] albo Lisiajama (*Lisichiam*)³. Po ich śmierci łan będzie podlegał wykupowi.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Puste miejsce na nazwisko i imię. ² Puste miejsce na nazwisko i imiona. ³ Zapewne tożsama z wsią Lisiejamy, ob. Lisie Jamy.

359/4324

k. 307v – 308v

Warszawa, 16 czerwca 1645

Król nadaje dożywocie zasłużonemu żołnierzowi i swemu dworzaninowi Krzysztofowi Ruszkowskiemu (*Ruskowskiemu*) stolnikowi brzeskiemu, na wieś Bogumiłów w województwie sieradzkim; prawa dożywotnie posiadał niegdyś Hieronima Lubiński i jego żonę Katarzyna Lubiatońska, obecnie małżonka

Ruszkowskiego. Małżonkowie będą dzierżyli wieś z wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli wieś jest obciążona starymi sumami, zostaną one zmniejszone o część zgodną z prawem, jeśli nie, winni płacić corocznie kwartę do skarbu rawskiego.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry referendarza koronnego.

j. łac.

360/4325

k. 308v – 309

Warszawa, 30 czerwca 1645

Król obejmuje dożywociem Krzysztofa Ruszkowskiego stolnika brzeskiego, na wójtostwie we wsi Bogumiłów w województwie sieradzkim, posiadany niegdyś przez Hieronima Lubińskiego i jego żonę Katarzynę Lubińską, obecnie małżonkę Ruszkowskiego. Po śmierci małżonków wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry referendarza koronnego.

j. łac.

361/4326

k. 309–309v

Warszawa, 7 maja 1645

Król po rezygnacji z pełnienia urzędu pisarza spraw bieżących (*notariatus paresentiarum*) dworu królewskiego Piotra Mirowickiego sekretarza królewskiego, nadaje ten urząd wiernemu Szymonowi Franciszkowi Wołczyńskiemu pisarzowi skarbu. Wołczyński podczas pełnienia urzędu będzie posiadał wszystkie uprawnienia związane z urzędem i pobierał przynależną pensję. O czym wszystkim informuje marszałków oraz podskarbie wielkich i nadwornych koronnych i litewskich oraz sekretarzy wielkich i innych urzędników¹.

j. łac.

¹ Na końcu formuła, że dokument został podpisany przez króla i opieczętowany, ale samego podpisu nie wpisano do Metryki.

362/4327

k. 309v–310

Warszawa, 13 lipca 1645

Król zasłużonemu żołnierzowi i swemu dworzaninowi Krzysztofowi Ruszkowskiemu (*Ruskowskiemu*) stolnikowi brzeskiemu i jego żonie Katarzynie Lubińskiej na scedowanie wsi Bogumiłów w województwie sieradzkim na rzecz ur. ...¹. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi ur. ...¹ będzie posiadał dożywotnio wieś z wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli wieś jest obciążona starymi sumami, zostaną one zmniejszone o część zgodną z prawem, jeśli nie, winien płacić corocznie kwartę do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Puste miejsce na nazwisko i imię.

363/4328

k. 310 – 310v

Warszawa, 13 lipca 1645

Król zezwala, aby Krzysztof Ruszkowski stolnik brzeski i dworzanin królewski oraz jego żona Katarzyna Lubiatońska sędowali wójtostwo we wsi Bogumiłów w województwie sieradzkim na ur. ...¹. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi ur. ...¹ będzie dysponować dożywotnio wójtostwem ze wszystkimi przynależnościami i dochodami.

Po śmierci ur. ...¹ wójtostwo będzie podlegało wykupowi².

Dokument podpisany przez Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na imię.

364/4329

k. 311–312v

Warszawa, 12 lipca 1645

Król zezwala, by Łukasz Opaliński starszy marszałek wielki koronny sędował starostwo pilskie na rzecz Mikołaja Grudzińskiego (*Grudzyńskiego*) syna wielce zasłużonego Stefana Grudzińskiego i Konstancji Kołaczkowskiej, córki niegdyś Mikołaja Kołaczkowskiego de Konary kasztelana krzywińskiego i starosty ujskiego i pilskiego. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Mikołaj Grudziński będzie dysponował starostwem pilskim dożywotnio, wraz z miastami Piła i Jastrowie (Jastrowo) z młynem Ptusza, folwarkiem Lubiński z wsiami Lubianka, Białagóra, Szprinberg (*Szprinbergk*), Hamrzysko (*Hamer Krempa*), wieś Pleczmin (*Plecimin*), Garbacz¹, Płytwica (*Plitwica*), Czechy (*Czech*), Welzanty², wsie Zelgniewo, folwark Zelgniewski, wsie Smiełowo (*Smielewo*), Brodna, Jeziorki, Kaczory, Skórka [Niemiecka] z młynem Skorecki, Prusatyli, Jaracz i Owczarz koło Jeziorki Orle, nadto młyny Koszycki, Płocicki, Mater [Matter] stary, Trzesiatyki, [młyn] Modest w dobrach pod Piłą³, stawy wraz z przynależnościami, obejmujące połowę starostwa ujskiego i połowę starostwa pilskiego, wedle podziału przeprowadzonego przez komisarzy. Z dochodów Grudziński ma płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego, dbać o granice i lasy, budynki, nie obciążać poddanych niezwykłymi ciężarami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego.

j. łac.

¹ Wieś nazywano też Zabrodzie. ² Nie zidentyfikowano. ³ Zob. LWlkpKuj1659, cz. I., s. 73–83; zob. następny dokument.

365/4330

k. 312v – 314

Warszawa, 12 lipca 1645

Król pozwala, by Łukasz Opaliński starszy marszałek wielki koronny sędował starostwo ujskie w województwie poznańskim na Zygmunta Grudzińskiego (*Grudzyńskiego*) syna wielce zasłużonego Stefana Grudzińskiego i Konstancji Kołaczkowskiej¹. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Zygmunt Grudziński będzie dysponował starostwem ujskim, obejmującym miasto Ujście (*Uście*), wsie Holendrowo (*Olędry*), Kotana (*Kotunia*) z folwarkiem Kotuński, wieś Stobno, Pokrzywnica, Dolasewo (*Dolaszewo*), młyn Klapsten (*Klapsztein*) i inne młyny do tych wsi należące, kopalnię (rudę) z wsią Motelowo, folwark Chrostowski i wsie do niego Chrostowo i Nowa Wieś, folwark Ratajski ze wsiami Rataje (*Rataie*) i Podanino, Kampie grunt (*fundus*) albo uroczysko, na którym łąka z której wiele wsi kosi, a która w połowie winna należeć według starych praw do wsi Kotana (*Kotunia*) i Lubianki, oraz liczne przynależności i dochody

wydzielono po połowie do starostwa pilskiego i ujskiego. Grudziński winien z starostwa płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego, troszczyć się o granice, lasy, budynki i nie uciskać poddanych.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego.

j. łac.

¹ Zob. poprzedni dokument.

366/4331

k. 314 – 315

Warszawa, 12 lipca 1645

Król zezwala, aby Łukasz Opaliński [starszy] marszałek wielki koronny scedował na rzecz Mikołaja Grudzińskiego (*Grudzyńskiego*) syna wielce zasłużonego Stefana Grudzińskiego de Grudna i Konstancji Kołaczkowskiej de Konary, wieś Tarnow¹. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Grudziński posiadał będzie wieś Tarnow ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których winien płacić corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego.

j. łac.

¹ Nie zidentyfikowano; może Tarnowo/Tarnowiec w star. rogozińskim, albo wałęckim?.

367/4332

k. 315 – 315v

Warszawa, 19 czerwca 1645

Król pamiętając zasługi Pawła Cellari (*Cellary*) rycerza (*equitis aurati*) już za panowania Zygmunta III, oraz jego syna służącego na dworze od kilku lat Andrzeja Cellari, zwalnia jego kamienicę [w Krakowie], należącą także do jego brata rodzonego Pawła Cellari – od obowiązku udzielania gospód dla przybywających z kraju i zagranicy, dworzan i serwitorów, także na sejmy, w tym koronacyjny, na przeciąg trzydziestu lat. O czym informuje marszałków koronnych i litewskich, urząd grodzki i magistrat krakowski

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. łac.

368/4333

k. 315v–316

Warszawa, 16 sierpnia 1645

Król stwierdza, że po śmierci Aleksandra Sokołowskiego biskupa kijowskiego na wakujące opactwo w Trzemesznie nominował słynącego z cnót i umiejętności Marcina Starczewskiego. Ten jednak pochłonięty jest obowiązkami referendarza [duchowanego] koronnego, dlatego w trosce o opactwo król desygnuje na jako koadiutora w opactwie trzemeszneńskim czcigodnego Gabriela Miłoszewskiego kanonika gnieźnieńskiego i inowrocławskiego oraz sekretarza królewskiego. Jeśli faktycznie przyjmie on regułę zakonną, król uzna go za koadiutora z prawem następstwa; w związku z tym król prezentuje go braciom wspomnianego konwentu, polecając wybrać Miłoszewskiego koadiutorem z prawem następstwa na opactwie.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Maciej Cielecki sekretarz królewski.

j. łac.

369/4334

k. 316 – 317v

Warszawa, 20 lipca 1645

Król podczas sejmu koronacyjnego w Krakowie 13 II 1633 wydał przywilej ośmiu kupcom szkockim uznając ich dożywotnio za kupców dworu, także na potrzeby wojenne. Byli to sławetni Gilbert Deins¹ junior, Wilhelm Torry, Andrew Hill, Jakub Magill, Robert Ros, David Wallwood, David Pitcairin, Richard Gordon. Otrzymali oni prawo swobodnego handlu w całym Królestwie, towarzyszenia dworowi, prawo handlowania na rynku Starej i Nowej Warszawy, Krakowa i innych miast, zarówno podczas pobytu króla, jak i królewiczów czy synów królewskich wszelkimi towarami, sprowadzania ich dla dworu. Król chcąc okazać im swą łaskę, pozwala im dysponować, również testamentowo, swymi ruchomościami i nieruchomościami, pieniędzmi i całym dobytkiem uwalniając od prawa kaduka, o czym informuje marszałków i magistraty miast, by nie czyniły im w tym trudności.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego.

j. łac.

¹ Lekcja niepewna, może być *Beins*.

370/4335

k. 317v – 318

Warszawa, 14 czerwca 1645

Król nagradza zaleconego sobie zasłużonego żołnierza Mikołaja Sławoszewskiemu, który od lat młodzieńczych walczył podobnie jak jego bracia rodzeni Władysław i Krzysztof Sławoszewscy w różnych ekspedycjach wojennych. Władysław w Moskwie pod Stanisławem Żółkiewskim hetmanem polnym, Krzysztof z Kozakami rebeliantami, co przypieczętowali ranami i życiem. Król daje Sławoszewskiemu prawo wykupu wójtostwa w mieście Piotrkowie, w tamtejszym starostwie, które z pewnych powodów znalazło się w jego dyspozycji, z rąk osób, nie mających podstawy prawnej do posiadania. Po dokonaniu tego będzie posiadał wójtostwo dożywotnio wraz ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, po jego śmierci starostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego.

j. łac.

371/4336

k. 318v – 319

Warszawa, 14 czerwca 1645

Król nadaje zasłużonemu Mikołaja Sławoszewskiemu¹, ogród, nadany ongiś przez Zygmunta Augusta Mikołajowi Brzeskiemu sekretarzowi i dworzaninowi, następnie posiadany przez Adama Migacza i ostatnio przez inne osoby, z młynem na gruncie wsi Wielka Wieś albo Długa Wieś pod Piotrkowem² i Staw Mały (*piscina parva*), leżący koło wielkiego. Dobra te z pewnych powodów wróciły do dyspozycji królewskiej i Sławoszewski ma je uwolnić i wykupić; po dokonaniu tego będzie posiadał dobra dożywotnio, a po jego śmierci będą podlegały wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego.

j. łac.

¹ Zob. poprzedni dokument. ² Wielka Wieś Piotrkowska, ob. w obrębie miasta Piotrkowa.

372/4337

k. 319 – 319v

Warszawa, 19 sierpnia 1645

Król oznajmia, że nadał prawem kaduka towary i wszelkie dobra po zmarłym znakomitym Martinie Teyfel mieszczaninie i kupcu wrocławskim znajdujące się w Polsce, Marcinowi Pigłowskiemu podrządcemu (*viceprocuratori*) krakowskiemu. Ponieważ jednak wpłynęły listy cesarza [Ferdynanda III] wstawiającego się za spadkobiercami, a Pigłowski dobrowolnie zrezygnował z nadania, król nakazał areszt wspomnianego przywileju i jego unieważnienie, zaś niniejszym listem go unieważnia, upoważniając dziedziców wspomnianego Teyfela (*Tefely*) do odzyskania znajdującego się w Królestwie spadku i informuje o tym władze grodzkie i magistraty miast, zabraniając czynienia trudności pod karą 10 000 złotych węgierskich płatnych skarbowi królewskiemu.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

373/4338

k. 319v – 320v

Warszawa, 9 sierpnia 1645

Król nadaje status i uprawnienia faktorów znakomitym Jakubowi Zollikoffer oraz Janowi, Jakubowi i Jeremiaszowi Knopff, braciom rodzonym, biegłym w sprawach pieniężnych i obrotów rynkowych. Nadaje im wszelkie uprawnienia serwitorów i faktorów królewskich, zezwalając na działanie we wszelkich miastach w Rzeczypospolitej, swobodne obracanie na targach i jarmarkach złotem i srebrem, jedwabiami i materiałami zagranicznymi i uwalnia ich od ciężarów i jurysdykcji grodzkiej i miejskiej, poddając pod władzę marszałków koronnych i litewskich i zabraniając czynienia im trudności.

Podpis Władysława IV i Jana Gembickiego sekretarza wielkiego.

j. łac.

374/4339

k. 320v – 321v

Warszawa, 16 września 1645

Sabbatho post festum Exaltationis Sanctae Crucis

Król zezwala przybyłemu osobiście Aleksandrowi Giss swemu sekretarzowi i pisarzowi skarbu koronnego na oblatowanie w aktach kancelarii większej poniższego listu.

Władysław IV zezwala Andrzejowi Marian na cesję wójtostwa w wsi Starokrzepice w starostwie krzepickim¹ na Aleksandra Giss, a obecnie za wstawiennictwem kilku doradców rozciąga posiadane na wójtostwie dożywocie na żonę Gissa, Cecylię Ostrogską. Małżonkowie będą posiadali wójtostwo ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi. Warszawa, 8 VIII 1645, podpis Władysława IV i Marcina Starczewskiego dziekana płockiego i sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Starostwo krzepickie leży prawie całkowicie w woj. krakowskim, ale Starokrzepice w sieradzkim.

[dolna połowa k. 321v pusta, skasowana]

375/4340

k. 322v – 322v

Warszawa, 19 czerwca 1645¹

Królowi okazano poniższy list papierowy starościny ujskiej, który aprobuje i konfirmuje.

Konstancja Grudzińska z Konar starościna ujska, pilska i bolemowska nadaje dożywotnio służącym sobie od dawna i mieszkającym we wsi Rataje uczciwym małżonkom Janowi i Annie pusty półwłoczek w tej ze wsi Rataje w starostwie ujskim wraz z przynależnościami i budynkami uwalniając od czynszów i powinności dworskich. W Dziedowie², 20 IV 1644, podpis Konstancji Grudzińskiej z Konar, pieczęć.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Maciej Cielecki sekretarz królewski.
j. pol. i lac.

¹ W dokumencie podano rok 1643, co jest oczywistą omyłką. ² Nie zidentyfikowano.

376/4341

k. 322v – 323

Warszawa, 3 stycznia 1645¹

Król zezwala, by Stanisław Rzeszotarski pisarz kancelarii królewskiej wykupił połowę wójtostwa we wsi Skorka [Skórka Niemiecka] w starostwie ujskim, które po śmierci Stefana Nieborowicza (*Nieborowic*) znajduje się w ręku osób nie mających podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego będzie Rzeszotarski dysponował dożywotnio połową wójtostwa z wszystkimi przynależnościami i dochodami, po jego śmierci starostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ W dokumencie „Anno Domini ut supra”, co oznacza chyba rok 1645, ale nie można wykluczyć 1643.

377/4342

k. 323 – 324

Warszawa, 21 czerwca 1645

Feria quinta intra octavas sacratissimi Corporis Christi

Król pozwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej poniższego listu.

Zygmunt III zaleconemu sobie, dobrze zasłużonemu Janowi Heina zezwala na objęcie dożywociem na wsiach Chylonia (*Chilona*) i Cisowa (*Cissowa*)¹ w województwie pomorskim żony Heina, Korduli Czirenberckownej². Małżonkowie będą posiadali obie wsie dożywotnio z wszystkimi przynależnościami, jeśli wsi są obciążone sumą na nich zapisaną zostanie umniejszona z godnie z prawem, jeśli są wolne, winni corocznie płacić kwartę do skarbu rawskiego. Warszawa, 20 IV 1632, podpis Zygmunta III i Piotra Żerońskiego.

Relacja Jerzego Ossolińskiego kanclerza koronnego.

j. lac.

¹ Obie wsie ob. stanowią część Gdyni. ² Lekcja niepewna (Czirenberżkowna?); w U V/2 s. 200 przyjęto pisownię nazwiska Cyremberk (h. własny), pierwotnie niem. Zierenberg, istniały liczne warianty tego nazwiska.

378/4343

k. 324 – 324v

Warszawa, [1645?]¹

Król mając w pamięci służbę znakomitego Pawła Płoskowskiego muzyka, niegdyś przy Annie [Wazównie] infantce szwedzkiej, a obecnie służącego przy osobie króla, chcąc zrekompensować mu wydatki poniesione przy wznoszeniu budynku (za zgodą starosty warszawskiego Jana Grzybowskiego i samego króla) na Przedmieściu Warszawy, temuż Płoskowskiemu i jego żonie Annie na ich gruncie zezwala warzyć piwo i wódkę na swój użytek i sprzedaż, uwalniając ich i

prawnych spadkobierców opłat i czopowego, poborów [gruntowych], podymnego i innych podatków i ciężarów i robocizn na przeciąg 15 lat od chwili obecnej, z wyjątkiem czynszu na rzecz starostwa za użytkowanie ziemi. O czym zawiadamia starostę Jana Grzybowskiego, poborców czopowego i innych poborców.

j. lac.

¹ Brak daty.

379/4344

k. 324v – 325

Warszawa, 30 czerwca 1645

Król mając na względzie dobre funkcjonowanie poczty nagradza Wawrzyńca Tucci (*Laurentii Tuccij*) poczmistrza (*postmagistri*) i zarazem mieszczanina i kupca krakowskiego, uwalniając jego dom albo posiadłość w ogrodzie pod Krakowem, za bramą świętej Anny, z drugiej strony łaźni tam będącej, od gospód i stacji, zarówno przyjeżdżającym z kraju, jak z zagranicy, w tym dworzan królewskich, serwitorów, straży przybocznej (*stipatoribus*), gwardii pieszej, żołnierzy, czy to w obecności, czy nieobecności króla, ponieważ w domu tym mają stacje przewożący listy (*latoribus literarum*) królewskie, a ich wierzchowce stajnię. O czym informuje marszałków koronnych i litewskich, urzędy grodzkie, miejskie krakowskie i dowódców straży i gwardii królewskiej i wszystkich zainteresowanych.

Podpis Władysława IV.

j. lac.

380/4345

k. 325 – 325v

Warszawa, 23 czerwca 1645

Król pozwala Adamowi Wolskiemu na scedowanie 5 łanów we wsi Stare Miasto [Stara Brzeźnica] w starostwie brzeźnickim na małżonków Wojciecha i Bogumiłę Miskowskich. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie dożywotnio będą posiadali wspomniane łany wraz z przynależnościami i dochodami; po ich śmierci łany będą podlegały wykupowi.

Podpis Władysława IV i Macieja Cieleckiego.

j. lac.

381/4346

k. 326 – 326v

Warszawa, 30 czerwca 1645

Król pozwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej poniższego opieczętowanego listu papierowego, który aprobuje i potwierdza.

Łukasz Opaliński marszałek wielki koronny, starosta ujski mając na uwadze zasługi Zygmunta Wolskiego pod różnymi chorągwiami w różnych ekspedycjach przeciwko wrogom pokazał swe męstwo, dlatego potwierdza na jego rzecz i jego żony Anny z Kęsowa przywilej Stefana Grudzińskiego z Grudny starosty ujskiego, pilskiego i bolemowskiego, konfirmowany przez króla, na pewne dzierżawy w Nowej Wsi i w Ujściu (*Uściu*). Ponieważ kosztem swym Wolski zbudował karczmę pod Ujściem, ma pozostawać dożywotnio w posesji małżonków, i zapisuje im na tej karczmie trzysta złotych, które po ich śmierci mają zostać wypłacone spadkobiercom. Warszawa, 19 czerwca 1645, podpis Łukasza Opalińskiego.

Podpis Władysława IV i Macieja Cieleckiego.

j. lac. i pol.

Feria 3^{tia} post Dominicam Judica quadragesimalem proxima Anno 1645

Król zezwala na wpisanie przez Johanna Howerbecka do akt kancelarii większej dokumentu pergaminowego w języku niemieckim.

Fryderyk Wilhelm Hohenzollern margrabia i elektor brandenburski² oświadcza, że członkowie rodu von Dohna, Achatius Starszy (*der Elter*), Achatius Młodszy (*der Jünger*)³, Fabian⁴ i Fryderyk Starszy (*Friedrich der Elter*) ojcowie, bracia, zmarły Christoff⁵ i jego pięciu synów, mianowicie Fryderyk Młodszy (*Friedrich der Jünger*), Christian Albrecht, Henryk (*Heinrich*), Christian, Dietrich, wszyscy jako hrabiowie (*Burggraffen*) zu Dohna prosili uniżenie elektora Jerzego Wilhelma⁶, przy jego wstąpieniu na Księstwo Pruskie, o potwierdzenie swych praw do posiadanych ziem. Chodziło o ziemie nabyte po przodkach i rodzicach, których część otrzymali w roku 1572 mocą przywileju Fryderyka Albrechta⁷. Ponadto uzyskali potwierdzenia i przywileje od Joachima Fryderyka⁸, Jana Zygmunta⁹, ojca Jerzego Wilhelma. Z dóbr kamery dwór starostwa w Morągu (*Ambt Morungen*), który jeszcze przodek Fabian Starszy nabył i wysłużył jako lennem na prawie magdeburskim (*zu magdeburgischen Lehe*), ale nie zdążył uzyskać potwierdzenia od Jerzego Wilhelma. Elektor Fryderyk Wilhelm biorąc pod uwagę wszystkie zasługi rodziny Dohnów, zwłaszcza związane z nabyciem lenne pruskiego, łaskawie potwierdza dawniejsze akty, dobra nadane 16 VIII 1572 roku za wstawiennictwem Zygmunta Augusta króla polskiego przez księcia pruskiego Albrechta Fryderyka, oraz liczne kontrakty i akty kupna (*Kauffbrieff*) aż do 1640 roku.

W szczególności elektor potwierdza posiadanie miasta Morąg (*Morungen*) z przynależnościami, to jest Richterswalde¹⁰ i Goldbach¹¹ w tych dobrach; dobra Silberbach¹² na terenie [starostwa] Liebstädt¹³ wraz z przynależnościami: wieś Deutschendorff¹⁴ wraz z lennem kościelnym (*Kirchen Lehn*), wiatrakiem (*Windmüle*) na granicy tychże, wolny połów ryb w jeziorze *Seebiegling*¹⁵, dalej Karwitten¹⁶ wraz jeziorem, karczmą, Karwinden¹⁷ z młynem. W starostwie (*Ambt*) Hollandt¹⁸, wieś Hermßdorff¹⁹, Laucken²⁰, Herndorff²¹ z młynem, Elerßbach, Groß Scharnitten und Klein Scharnitten, Schlobitten²², Henfelß, Neumarckt²³ z młynem, Fürstenaw²⁴, Brunnigken²⁵. Ponadto konfirmuje posiadanie Jönigkeim²⁶, Schönborn²⁷, Borckersdorff²⁸, Liebenaw²⁹ i inne liczne, przeważnie niewielkie dobra i własności, jak Peißhain wraz z młynem³⁰, cztery włóki (*huben*) przy Himmelpfort³¹, jezioro *Seehorn* posiadane na własność wraz połowem ryb oraz tenże na *See Morungen*.

Na posiadanych terenach otrzymali Dohnowie rozległe prawa i przywileje rycerskie, panowanie (*Herrschaft*), prawo patronatu i jurysdykcję nad poddanymi, prawo korzystania z lasów starostwa morąskiego. Z dóbr rycerskich burgrafowie Dohna, potomkowie i spadkobiercy winni wypełniać obowiązki obronne, w tym służbę konną rycerską ze zbroją z dziewięciu służb z starostwa hoładzkiego, dwie z morąskiego, trzy z liebstad (z czego dwie potomkowie Fabiana i Fryderyka Starszego). Mają informować urzędy państwowe o powiększeniu dóbr, liczby włók. Podpis Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego i księcia pruskiego, Królewiec (*Königsberg*) 10 II 1643, w obecności, jako świadków – nadradców pruskich, którymi byli: Hans Eberhard von Tettau³² ochmistrz krajowy (*Landhoffmeister*), Bernhard von Königsegg nadburgrabia³³, Fabian von Ostau (*Ostaw*) kanclerz, Aswerus (*Assuerus*) Brandt nadmarszałek, Christian Winter,

Christoff Napß³⁴, obaj nadsekreтары (*OberSecretary*) oraz Heinrich Wogesin pisarz kamery (*Kammerschreiber*) i inni.

Warszawa na sejmie walnym, 16 marca 1643, król aprobuje i konfirmuje dokument. Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.
j. niem i jęz. łac.

¹ Informacja o obłacie i data (roczna cyframi arabskimi) nadpisana nad dokumentem; najpierw wpisano *Joannis ab Hoffeberg*, następnie nazwisko skreślono i wpisano *Howerbeck*. ² Podano pełną tytulaturę Fryderyka Wilhelma I, zwanego Wielkim Elektorem, 1620-1688, panował od 1640 r. ³ Achatius Dohna (1533–1619), Achatius II Dohna (1581–1647). ⁴ Zapewne Fabian II Dohna (1577–1631). ⁵ Christoph Dohna (1583–1637). ⁶ Ur. 1595, elektor brandenburski 1620–1640 i książę pruski. ⁷ Ur. w 1553, książę pruski 1568–1618, ze względu na chorobę większą część życia spędził pod kuratelą. ⁸ Ur. 1546, elektor brandenburski 1598, książę kurator księcia pruskiego 1603/1606–1608. ⁹ Ur. 1572, elektor brandenburski 1608–1620 i kurator, a od 1617 r. książę w Prusiech. ¹⁰ Poniższe miejscowości leżą głównie na Wysoczyźnie Elbląskiej; Herrschafft Reichertswalde, ob. Markowo. ¹¹ Nie chodzi o Goldbach koło Welawy (Wehlau), ob. Sławinsk, tylko o osadę ok. 12 km płn. od Morąga, kilka km na wsch. od ob. Kalnika (Kahlau). ¹² Silberbach - ob. Strużyna. ¹³ Ob. Miłakowo. ¹⁴ Ob. Wilczęta. ¹⁵ Niezidentyf. ¹⁶ Także Carwitten, ob. Karwity. ¹⁷ Ob. Karwiny. ¹⁸ Inna nazwa *Preußisch Holland* – Pasłęk. ¹⁹ Inaczej *Herrmsdorf*, ob. Osiek. ²⁰ Inaczej *Lauck*, *Lauckis*, *Laucke*, *Lawken*, ob. Ławki. ²¹ Inaczej *Herrndorf*, ob. Wola Młynarska. ²² Ob. Słobity. ²³ Ob. Nowice. ²⁴ Inna nazwa *Fürstenau*, ob. Książno. ²⁵ Brunnigken to zapewne Breunken, ob. Bronki. ²⁶ Lekcja niepewna; może chodzi o Jankendorf? ²⁷ Ob. Studnica (?). ²⁸ Niezidentyf. ²⁹ Inna nazwa *Liebenau*, ob. Lubnowo. ³⁰ Może chodzi o *Peiskam*, ob. Piskajny. ³¹ Zapewne chodzi o *Himmelforth*, ob. Bramka. ³² W dokumencie: *Hanß Eberhardt von Tettaw*. ³³ W dokumencie: *Bernhart von Königsseck, Obrister burggraff*. ³⁴ Lekcja niepewna.

383/4348

k. 333 – 334v

Warszawa, 18 czerwca 1645

Król pozwala na wpisanie do akt kancelarii koronnej poniższego listu, wyjątego z akt miejskich aprobuje go i konfirmuje.

Rajcy, ławnicy i pospólstwo miasta Wielki Szydłów (*Schydlow*)¹ na posiedzeniu ławy i rady w obecności zgromadzonych mieszkańców, sławetnych Mikołaja Brewczyka, Macieja (Matthiasa) Warchoła, Jana Kępy, Sebastiana Palickiego, Jerzego Kręcisz, Marcina Morewicza piekarzy, przyjęli prośbę złożoną w imieniu wszystkich piekarzy o wpisanie do akt miejskich i aprobację statutu cechowego. Zgodnie z nim elekcja starszych – jak u innych cechów – będzie we wtorek po świętej Trójcy, jednego mają wybierać rajcy, drugiego bracia cechowi. Wyjątkowo, jedyny raz obecnie piekarze na starszych wybrali Mikołaja Brewczyka i Jana Kępę. Statut nakłada na członków obowiązek udziału w uroczystościach religijnych: na Suche Dni we mszy, wtedy też bracia mają wpłacić do skrzynki cechowej po groszu „na chwałę bożą”; uczestniczyć w nabożeństwach za zmarłych braci i siostry cechowe, w pogrzebach, pod karą dwóch groszy za absencję. Przy przyjmowaniu do cechu – wyłącznie godnych i niepodejrzanych – opłatę ustalono na 4 złp. 4 funty wosku (potomkowie założycieli, wdowy po braciach, żeniący się z wdowami jedną czwartą tego), nadto beczkę piwa wstępnego i służbę cechową. Zakazano rywalizacji w zakupach zboża i przy jego przemiale pod karą funta wosku; podczas targu – pod karą utraty zboża – zezwolono na jego zakup po znaku z ratusza.

Zakazano sprzedaży chleba podczas dni powszednich i targów przez obcych i nienależących do cechów, pod utratą towaru (z wyłączeniem szpitala i starostwa szydłowskich); podczas jarmarków obcy mają płacić za sprzedaż po dwa grosze. W zamian za to cech zobowiązuje się zaspokajać potrzeby miasta w dobrze

wypieczony chleb, w cenie corocznej taksy wojewodzińskiej. Cena może się zmieniać tylko w obliczu katastrof, niskiej lub wysokiej ceny zboża, kiedy starsi mają o zmianie poinformować urząd. Szydłów, 18 III 1642 (*feria tertia ante festum Sancti Jozepi Confessoris*), dokument podpisany przez Jana Gawędę burmistrza Szydłowa i Krzysztofa Lanckorońskiego z Brzezia starostę szydłowskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. pol. i lac.

¹ Ob. wieś Szydłów.

384/4349

k. 335 – 336

Warszawa, 2 lipca 1645

Król pochodzącemu z znakomitej rodziny hrabiów na Wiśniczu i zasłużonemu dworzaninowi, marszałkowi izby poselskiej, mężnemu żołnierzowi, Jerzemu [Sebastianowi] Lubomirskiemu staroście sądeckiemu nadaje dożywotnio starostwo chmielnickie po śmierci oboźnego koronnego Mikołaja Stogniewa. Starostwo obejmuje miasteczka Chmielnik, Lubicz albo Jowca (*Juwca*), wsie Grobla Nowa, Kuliszów¹, Dubowa, Słoboda Jowca albo Nowy Łubiec, Trybuchowce, Hurynowka i nowe osady, wszystkie przynależności i dochody, nadto mieszkańców zobowiązanych do służby wojennej i jurysdykcję. Ze starostwa winna być corocznie płacona dupla kwarty do skarbu rawskiego.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry referendarza koronnego.

j. lac.

¹ Także Kulików 1565, w 1616 Kuliczkowce, SGKP XV, cz. 1, s. 308; por. LRuskPodBełz1564, cz. I, s. 165–173.

385/4350

k. 336v – 337

Warszawa, 2 lipca 1645

Król nadaje urząd podsędka krakowskiego zasłużonemu między innymi na sejmikach i sejmach Stanisławowi Chrzastowskiemu z Brzezia¹, wybranego jako jeden czterech kandydatów szlachty województwa krakowskiego, po awansie Piotra Zbylitowskiego na urząd sędziego krakowskiego.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry referendarza koronnego.

j. lac.

¹ Zob. U IV/2, nr 265.

386/4351

k. 337 – 337v

Warszawa, 2 lipca 1645

Król po śmierci oboźnego koronnego Mikołaja Stogniewa nadaje dożywotnio wojewodzie ruskiemu Jakubowi Sobieskiemu wieś Załuże z folwarkiem, folwark Małoszkowice (*Mołoczkowice*), wieś Tuczały w województwie ruskim, powiecie lwowskim, niegdyś w starostwie jaworowskim, obecnie tenuta od niego odłączona. Sobieski będzie dysponował wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których ma płacić duplę kwarty do skarbu rawskiego.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry referendarza koronnego.

j. lac.

387/4352

k. 338–338v

Warszawa, 30 czerwca 1645

Król za wstawiennictwem pewnych doradców za zacnymi Tomaszem i Mateuszem (*Matthiae*) Sakowiczami, Kondratem Ustiańczykiem i Łukaszem Iwańczykiem potwierdza ich przy dożywotnim posiadaniu młyna na rzece Wodziłówka (*Wodziłowka*)¹ w tenucie knyszyńskiej², a właściwie trzeciej miarze z tego młyna wraz z wszystkimi przynależnościami i dochodami. Po ich śmierci młyn będzie podlegał wykupowi.

Podpis Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. lac.

¹ Wodziłówka, wieś i uroczysko 23 km od Białegostoku, zapewne w star. knyszyńskim, SGK, XIII, s. 732. ² W dok. *Krzysinen.*, w nagłówku „Knisowien.”, zapewne Knyszyn w woj. podlaskim.

388/4353

k. 338v–339

Warszawa, 4 lipca 1645

Król przychylając się do prośby, zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej poniższego listu papierowego, który aprobuje i konfirmuje.

Franciszek Ossoliński z Tęczyna na Ossolinie starosta bydgoski i lubaczowski oświadcza, że ze względu na usługi ur. Jana Czarnołęskiego (*Czarnoleskiego*) tak od młodości wobec swego ojca, jak obecnie, nadaje mu plac pusty na Przedmieściu Bydgoskim, leżący pomiędzy ogrodem [mieszczanina] Stanisława aptekarza i ogrodem Jana Krąpiewskiego, z trzeciej strony znajduje się uliczka, a z czwartej Piła Zamkowa. Na placu tym może się budować, scedować i dożywotnio dysponować, po uzyskaniu królewskiego potwierdzenia. Zamek Bydgoski, 10 V 1645, pieczęć, podpis Franciszka Ossolińskiego.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry referendarza koronnego.

j. pol. i lac.

389/4354

k. 339 – 339v

Warszawa, 30 czerwca 1645

Król za wstawiennictwem pewnych doradców za zacnymi Marcinem i Tomaszem braćmi, Grzegorzem i Mateuszem (*Matthia prior*) stryjecznymi Łysików¹, Michałem, Jakubem, Stanisławem Bajkami (*Bajkow*) ze wsi Gora w tenucie knyszyńskiej, potwierdza ich przy dożywotnim posiadaniu trzech pól albo włók, stosownie do posiadanej przez nich części, mianowicie Marcina i Tomasza Łysików przy nabytych przez ich ojca 12 morgach we wsi Gora.

Podpis Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. pol. i lac.

¹ Najpierw pisowania „Łyszkow”, potem „Łysikow”.

390/4355

k. 340 – 340v

Warszawa, 2 lipca 1645

Król za zaleceniem sobie uczciwego Mateusza Boszka¹ ze wsi Bielany w starostwie zatorskim, zasłużonego w różnych ekspedycjach wojennych z narażeniem i utratą zdrowia i znacznym nakładem, potwierdza go wraz synem Tomaszem przy wybraniectwie, z łanem wybranieckim, rolą zwana Boszkowską, uwalniając od wszelkich powinności poddanych, podatków, stacji żołnierskich, z prawem swobodnego wyrębu drzewa, warzeniem piwa, paleniem gorzałki, łowieniem w rzece ryb na swoje własne potrzeby. Nakazuje, gdyby nie miał pełnego łanu wymierzonego, wymierzenie im tego, ponadto zezwala na trzymanie komornika na swym gruncie.

Podpis Władysława IV i Macieja Cieleckiego.

j. pol. i lac.

¹ LWKra1659, cz. I, s. 121, cz. III, nr 717 na s. 836, nazywa go Mateuszem Boszkowiczem.

391/4356

k. 340v – 341

Warszawa, 13 lipca 1645

Król na podstawie starego przywileju potwierdza dożywotnie posiadanie młyna we wsi Brzozowa w starostwie knyszyńskim pracowitemu Bartłomiejowi Bojarczykowi, wraz z wszystkimi przynależnościami i dochodami. Po jego śmierci młyn będzie podlegał wykupowi.

Podpis Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. pol. i lac.

392/4357

k. 341 – 341v

Warszawa, 15 lipca 1645

Król na podstawie przywilejów – opieczętowanego, papierowego króla Stefana wystawionego w Malborku (*Mariaeburg*) 5 XII (*nona mensis decembris*) 1577, wydanego karczmarzowi Jakubowi Broniszowi przodkowi petenta, oraz pergaminowy, opieczętowany Zygmunta III wydany Warszawie 16 IV 1593, potwierdza Marcinowi Szeliskiemu (*Szelyski*) i jego spadkobiercom posiadanie karczmy we wsi Tropy w starostwie kiszporskim (*Christburgen*).

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego.

j. lac.

393/4358

k. 341v–342v

Warszawa, 14 lipca 1645

Król pozwala na wpisanie do akt kancelarii większej poniższego listu, aprobeje go i konfirmuje.

Mikołaj Weyher (*Weiher, Wehier*) wojewoda malborski, starosta malborski i kiszporski zasłużonemu leśnemu, sławetnemu Frydrychowi Lęga¹, któremu niegdyś starosta Samuel Konarski za zasługi obiecał podarować chałupę Smerłowską na przedmieściu kiszporskim² na Jurgassie, ale z powodu śmierci nie zostało przeprowadzone. Daruje zatem dożywotnio chałupę „mianowaną w budę”, z prawami i przynależnościami takimi, jakie mają inne tamtejsze budy, w tym z ogrodami. On i jego potomkowie, czy obcy nabywcy mają płacić czynsz jak inni na Jurgassie. Nowy Dwór, 11 VI 1642, podpis Mikołaja Weyhera.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego.

j. pol. i lac.

¹ W dokumencie polskim i w nagłówku – Lęga; w łacińskim streszczeniu – Liga. ² Kiszpork, Christburg, ob. Dzierzgoń.

394/4359

k. 342v–343

Warszawa, 15 lipca 1645

Król nadaje dożywocie Katarzynie Jadwidze Denhoff, córce Gerarda Denhoffa wojewody pomorskiego i podskarbiego pruskiego, małżonce Ludwika Weyhera (*Wehier*) na posiadanych przez niego wsiach w starostwie wałęckim Jaroszewo, Leżenica (*Lezenicza*), Róża (*Roża*), Gostomia i folwarki Skrzatusz (*Skrzetusz*) i Nowy Dwór¹. Małżonkowie będą posiadali wspomniane dobra wraz ze wszystkimi przynależnościami i dochodami; jeśli są obciążone starymi sumami,

zostaną one zmniejszone zgodnie z prawem; jeśli nie winni płacić corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego.

j. lac.

¹ Wsie te należały potem do starostwa nowodworskiego?

395/4360

k. 343v

Warszawa, 17 lipca 1645

Król potwierdza zacnych Andrzeja i Hryćka (*Chricium*) i Daniela popów (*popones*) przy dożywotnim posiadaniu popostwa we wsi Poława (*Polawa*) w starostwie sanockim, wraz ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, czego mają przestrzegać starostowie i dzierżawcy, z zastrzeżeniem praw Kościoła katolickiego.

Podpis Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. lac.

396/4361

k. 344 – 344v

Warszawa, 19 lipca 1645

Król pozwala wpisać do akt kancelarii koronnej poniższy list, aprobeje go i potwierdza.

Andrzej Leszczyński biskup kamieniecki i opat czerwiński, kanclerz i komisarz generalny do dóbr starostwa knyszyńskiego wyznaczony przez królową [Cecylię Renatę], podczas komisji w Knyszynie przyjął prośbę wniesioną osobiście przez Piotra i Wawrzyńca Bujnowskich, Mikołaja i Stanisława Ruszkowskich, osoczników ze wsi Rudy w tymże starostwie, którzy przedstawili ekstrakt z ksiąg rewizorów królewskich stwierdzający, że osocznicy mający obowiązek strzeżenia zwierzyny mają dwie włóki wolne, z których winni płacić staroście po 10 złp. rocznie. Leszczyński potwierdza ich prawa i obowiązki; ponieważ mają też trzecią włókę, z niej także mają płacić 10 zł. i wystarać się o przywilej na nią. Knyszyn, 27 X 1643, podpis Andrzeja Leszczyńskiego.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego.

j. pol. i lac.

397/4362

k. 345

Warszawa, 19 lipca 1645

Król za wstawiennictwem pewnych doradców przychyła się do supliki uczciwego Jacuka Walentego, nadając mu czynszową włókę pustą zwaną Bakanowska we wsi Zastucy w starostwie ...¹. Czynsz z włóki na wzór czynszu z innych włók pustych wynosić będzie 10 złp., a spisnego 2,5 gr. corocznie tamtejszemu dzierżawcy. Jacuk Walenty i jego spadkobiercy będą wolni od innych powinności, zwłaszcza straży i podwód, o czym zawiadamia starostę...

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego.

j. pol. i lac.

¹ W dokumencie dwukrotnie puste miejsce na wpisanie starostwa (nie zidentyf. starostwa, ani miejscowości).

398/4363

k. 345v–346v

Warszawa, 5 sierpnia 1645

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej dwóch poniższych dokumentów, które aprobeje i konfirmuje.

Ponieważ mieszczenie z Babimostu rzemiosła szewskiego¹ uskarżali się na miasteczko Zbąszyń (*Zbażyn*), gdzie podczas jarmarków ściągają z nich podatki, są też obrażani, a nawet bici. By tego uniknąć zakazuje się mieszczanom z Babimostu udawania na jarmarki do Zbąszynia (*Zbażyna*) i odwrotnie pod utratą towaru. Czego pilnować i egzekwować ma urząd miejski. Na Zamku w Babimoście, 26 X 1644, podpis Jana Bartochowskiego starosty babimojskiego, pieczęć.

Drug list wydano w Babimoście 4 XI 1644 (*feria quarta post festum Omnium Sanctorum*), w nim władze miejskie i pospólstwo przyjmują do wiadomości list starosty od niego samego otrzymany i zawarte w nim rozporządzenie; szewcy babimojscy zgodzili się wnosić do skrzynki [miejskiej] 7 złotych „względem nagrody targowego”, i poprosili o przyłożenie pieczęci miejskiej do dokumentu, co uzyskali. Podpisał sławetny Maciej Kawka burmistrz, świadkami byli sławetni Jakub Koziełka, Stanisław Syrecki, Wojciech Piotrkowicz, Łukasz Kocielczyk, pan wójt babimojski Michał Biały, Błażej Tumule (*Fumule?*), Michał Ginik, Szymon Pluta, Marcin Ryska rajcy. Wyciąg z ksiąg miejskich podpisał Maciej Kawka burmistrz, pieczęć.

Podpis Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. pol. i lac.

¹ W dokumencie „Szwieckiego”, potem „Szewcy”, w nagłówku także szewcy.

399/4364

k. 346v–347v

Warszawa, 8 sierpnia 1645

Król pozwala na wpisanie do akt kancelarii poniższego listu wyjętego z protokołu radzieckiego krakowskiego, aprobeje go i potwierdza.

Na ratuszu miasta Krakowa, 18 II 1645 (*sabbatho post festum Sancti Valentini Martyris*)¹ burmistrz i rajcy zgromadzeni wspólnie z radą czterdziestu mężów, plac pusty z tyłu ogrodu szlachetnego Dominika Ługowskiego, do pomierzenia którego deputowano Andrzeja Cieniewicza ławnika, Wojciecha Domial (*Domiał?*) lonera miasta Krakowa, Jana Pieszkowicza hetmana ratusznego (*capitaneum praetorii*) i wiertelnika krakowskiego, którzy zeznali przed urzędem, że od stawu św. Sebastiana odmierzyli i zostawili ku Wiśle 24 łokcie drogę zwykłą ku dworkowi i ogrodowi Ługowskiego, wbili kołek wzdłuż nad Wisłę, wszczepili 55 łokci nad Rudawę, do wrót mostku na palach przez Nidawę do dworku Ługowskiego prowadzącego, aż na cztery łokcie od wrót wspomnianego dworku; brzegiem nad Nidawą do Wisły, od brzegu pochyłego Rudawy, na szerokość 24 łokci. Na gruncie tym sławetny Maciej Lipowski rybak i obywatel krakowski oraz jego sukcesorzy tytułem emfiteuzy mogą stawiać budynki albo korzystać w inny sposób z czynszem rocznym czterech złotych do skarbu Krakowa kwartalnie, poczynawszy od świętej Łucji bieżącego roku licząc.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry referendarza koronnego.

j. pol. i lac.

¹ Winno być 19 lutego.

400/4365

k. 348 – 348v

Warszawa, 28 kwietnia 1645

Król nadaje zasłużonemu porucznikowi (*vicerothmagister*) wojewody podolskiego Janowi Błażejowskiemu, zasłużonemu w ekspedycjach wojennych, dożywotnio wieś Pukow albo Dubowie¹ w województwie podolskim po śmierci

Trzebuchowskiego², wraz z wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których ma płacić duplę kwarty do skarbu rawskiego.

Podpis Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. lac.

¹ Może tożsama ze wsią Dubowa, SGKP II, s. 198. ² W dokumencie puste miejsce na wpisanie imienia.

[połowa karty 348v pusta, skasowana]

401/4366

k. 349 – 352v

Warszawa, 10 kwietnia 1645

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej poniższych listów papierowych w języku niemieckim, podpisanych przez elektora brandenburskiego i księcia pruskiego Fryderyka Wilhelma, opieczetowanych pieczęcią Księstwa Pruskiego, aprobuje je i konfirmuje w części odnoszącej się do Prus Królewskich. Fryderyk Wilhelm elektor brandenburski i książę pruski w imieniu swym, dziedziców i następców oświadcza, że jego ojciec, elektor i książę pruski [Jerzy Wilhelm] 29 II 1639 zastawił starostwo (*Ambt*) Hohenstein Janowi Zawadzkiemu (Zawacki) dworzaninowi króla polskiego i szwedzkiego, a obecnie wojewodzie parnawskiemu. Termin zastawu dobiegł końca na Wielkanoc 1642 roku, elektor wspomnianemu wojewodzie powtórnie zastawił to samo starostwo. Ponieważ Zawadzki mając duże płatności za dobra w Polsce, listownie i ustnie domagał się zwrotu sumy zastawnej, elektor za zdaniem nadradców dla wypłacenia sumy zastawnej, zastawił starostwo Tajnemu Radcy, Johannowi von Hoverbeck, dworzaninowi króla polskiego i szwedzkiego, za tę sama kwotę, tj. 50 000 grzywien pruskich, licząc po 20 groszy w dobrej monecie za grzywnę. Zastaw na starostwie (*Ambt*) Hohenstein biegnie od 25 II bieżącego [1643] roku, starostwo wraz z wszystkimi uprawnieniami zostało przekazane Hoverbeckowi przez komisarzy. Elektor zastrzegł, by przed wykonaniem wyroku śmierci zastawnik winien znieść się z Sądem Dworskim (*Hoffgerichte*), zaś w sprawach dotyczących kościelnego patronatu ze starostą (*Hauptman*) w Ostródzie (*Osterode*). Zalecił spisanie przez komisarzy i Hoverbecka dwóch jednobrzmiących inwentarzy dóbr. Ponieważ Hoverbeck na własny koszt chce reperować budynki, w tym domy, folwarki, owczarnie, młyny, nadto obsadzić puste role, dając środki – po parze koni, wołów, dziesięć owiec i zboże, potrzebne na reparacje i budowy drewno, pod nadzorem komisarzy książęcych, poniesione wydatki zostaną zaasekurowane przez nadradców i policzone niezależnie od zasadniczej kwoty zastawu. Dobra będą wolne od wszelkich powinności publicznych, poza podatkami uchwalonymi na sejmie krajowym (*Landtag*). Z kolei elektor upewnia Hoverbecka, że w rozliczeniach uwzględnione zostaną wypadki losowe i zniszczenia, także z powodu wojny. Zastaw trwać będzie sześć lat, po których zostanie wypłacona suma zastawu i środki wyłożone na meliorację dóbr Hoverbeckowi lub jego spadkobiercom, zastaw może być przedłużony. Królewiec (*Königßbergk*) 25 VII 1643, podpis Fryderyka Wilhelma, pieczęć.

Drugi dokument został wystawiony przez elektora na prośbę Johanna Hoverbecka stanowi, że po spłaceniu wspomnianej sumy i hipoteki na starostwie Hohenstein, starostwo to pozostanie dożywotnio przy Hoverbecku jako аренда, po wycenie przez komisarzy. Cölln nad Szprewą, 2 I 1645, podpis Fryderyka Wilhelma.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry referendarza koronnego.

j. niem. i lac.

¹ Poza Hoverbeck, także pisownia Höverbeck, Hüewerbeck, Howerbeck.

402/4367

k. 352v – 353v

Warszawa, 10 kwietnia 1645

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej opieczetowanego listu pergaminowego, który aprobuje i potwierdza.

Fryderyk Wilhelm elektor brandenburski i książę pruski nadaje indygenat Księstwa Pruskiego Pierre Gotiere de la Caven, swemu koniuszemu (*Stallmeisterß*) i kapitanowi gwardii przybocznej (*capitanis von der Leib Garde*) i wyposaża we wszystkie przywileje przynależne stanowi szlacheckiemu. Cölln nad Szprewą, 25 XI 1644, podpis Wilhema Fryderyka.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry referendarza koronnego.

j. niem. i łac.

403/4368

k. 353v – 355v

Warszawa, 25 września 1644

Król zasłużonemu Mikołajowi Ostrorogowi podczaszemu koronnemu¹ staroście rohatyńskiemu, który pełnił rozmaite funkcje publiczne, uczestnikowi wypraw przeciwko Tatarom, Turkom i do Prus, nadaje dożywotnio starostwo tykocińskie po śmierci Aleksandry Wiesiołowskiej de Sobieszyn, wdowie po Krzysztofie Wiesiołowskim marszałku wielkim litewskim. Starostwo obejmuje miasto Tykocin, wsie Stalmachowo (*Stalmachowski*), Sanniki, Sawino, Leśniki, Broniszewo, Radule (*Radale*), Pajewo (*Paiewo*), Jeżewo (*Jezowo*), Łopuchowo, Stelmachów (*Stalmachow*) z folwarkami Lipnicki, wieś Złotoria, Sierki (*Sukierki*), Mazury, Brok, Wolka, Kobylino (*Kobelino*), Kalinowo, Makowo i Siekierki, wraz z leśnictwami (*cum custodia sylvarum*) Trzcianne (?), Trzciana, folwarkiem Trzciański, wsiami Chobotki (*Choboty*), Brzeziny (*Brzezina*), Brzeźolnino, Spiki, Zamianowo (*Zamianow*), folwarkami Morusy, Smolnikowie, Brzeziny, wraz z administracją dóbr Dolistów na szpital żołnierzom, fundowany przez wspomnianego marszałka litewskiego, dobra Białystok dla napraw i konserwacji zamku tykocińskiego przez wspomnianą fundację, wójtostwa we wsiach Broniszewa, Łopuchowa, Złotoria i Mazury, nadto leśnictwem Trzciana. Ostroróg będzie posiadał te dobra wraz ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, z zastrzeżeniem, że z dochodów dóbr Dolistów zgodnie z ordynacją wspomnianego marszałka litewskiego, aprobowanej konstytucją pewną prowizję ma przeznaczać na szpital żołnierski, zbudowany w Tykocinie. Posesor winien dbać o naprawy zamku tykocińskiego, lasy, granice i budynki i corocznie płacić duplę kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego.

j. łac.

¹ W dokumencie „podczaszy nadworny koronny”.

404/4369

k. 355v – 356

Warszawa, 26 października 1645

Król zezwala, aby Felicjan Zaklika, za konsensem Jana Mikołaja Daniłowicza podskarbiego koronnego i starosty samborskiego scedował swe prawa do wójtostwa we wsi Stronna w starostwie samborskim na Krzysztofa Osękowskiego¹. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Osękowski będzie

posiadał wójtostwo ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, a po jego śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ W dokumencie nazwisko wpisano trzykrotnie, jako Osekowski, Oszekowski, Ossekowski; przyjęto, że chodzi o Osękowskiego h. Osęka, Uruski, XIII, s. 30.

405/4370

k. 356 – 357v

Warszawa, 18 października 1645

Król pochodzącemu ze znakomitej rodziny księciu Michałowi [Jerzemu] Czartoryskiemu synowi Mikołaja Czartoryskiego kasztelana wołyńskiego, nadaje starostwo krzemienieckie w województwie wołyńskim po śmierci Piotra Daniłowicza krajczego koronnego, starosty krzemienieckiego i parczewskiego. Czartoryski będzie posiadał starostwo z wyjątkiem tych wsi i folwarków, na które dożywocie otrzymała Krystyna Wiśniowiecka, małżonka Piotra Daniłowicza, wraz z wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli dobra te są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone o czwartą część, jeśli nie winien płacić dupłą kwartę; dbać o budynki, lasy, nie obciążać poddanych niezwyczajnymi pracami¹.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego.

j. łac.

¹ Por. U III/r nr 149, podano późniejszą datę nadania - 8 XI 1645.

[reszta karty 357v. skasowana, z podpisem S. Leżeńskiego]

406/4371

k. 358 – 358v

Warszawa, 28 września 1645

Król zezwala na wpisanie okazanego oryginalnego listu króla Zygmunta I z pieczęcią kancelarii mniejszej, spisanego w języku niemieckim, aprobuje dokument i potwierdza.

Zygmunt I król Polski na prośbę ojca [Piotra] Łaskiego (*Lasky*) z kościoła pod wezwaniem Najświętszej Panny Marii w mieście Malborku (*super portam civitatis Marienburgen.*) na Przedmieściu Toruńskim, zniszczonego przez Krzyżaków dla lepszej obrony tegoż miasta, stanowi fundację, aby kościół ten został przywrócony do dawnego stanu. Przekazuje na ten cel cały plac przed Bramą Mariacką (*Marien Thor*) z miasta wychodzącą, wraz z mieszkaniami kapłanów, słodownią (*Mälztzhaus*) blisko wałów i fosy. Brama, do której obecnie klucze ma jeden z rajców, a winien zarządzać proboszcz. Król nadaje na restaurację i utrzymanie kościoła folwark we wsi Bisterfeldt¹ na Żuławie Większej Malborskiej (*im grossen Werder*) należący do Zamku Malborskiego wraz z należącymi do niego 12 łanami ziemi, uwalniając je spod zwierzchności świeckiej i oddaje pod władzę proboszcza kościoła; kościół będzie znajdował się pod bezpośrednim patronatem króla i jego następców. Król kasuje wszelkie przywileje obce, w tym krzyżackie, sprzeczne z wydawanym obecnie listem, a także dotyczące podległości proboszcza. Piotrków, 12 I 1508, podpis Zygmunta I i Jana Zamojskiego sekretarza królewskiego².

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. niem. i łac.

¹ Bisterfeld – ob. Bystrze. ² Zob. Kolejny dokument.

407/4372

k. 359

Warszawa, 26 września

1645

Król dla lepszego szerzenia wiary, na mocy patronatu królewskiego przekazuje jezuitom prepozyturę kościoła pod wezwaniem Najświętszej Maryi Panny w Malborku, znajdującego się przed bramą [na Przedmieściu Toruńskim], wraz ze znajdującymi się tam budynkami i innymi przynależnościami, placami i folwarkiem we wsi Bisterfeld na Wielkiej Żuławie, zgodnie z przywilejem udzielonym ojcu Piotrowi Łaskiemu w Piotrkowie 12 I 1508. Król potwierdza wyjęcie fundacji spod władzy świeckiej i poddaniu kościelnej¹.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Zob. poprzedni dokument.

408/4373

k. 359v

Warszawa, 18 grudnia 1645

Król nadaje serwitoriat znakomitemu (*egregio*) Pawłowi Bojarowiczowi biegłemu w rzemiośle wosku, wyjmując go spod władzy grodów i władz miejskich i poddając pod jurysdykcję marszałków koronnych i litewskich¹.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

j. łac. i pol.

¹ Zob. dok. 411.

409/4374

k. 360 – 360v

Warszawa, 26 września 1645

Król dla lepszego szerzenia wiary, na mocy patronatu królewskiego przekazuje jezuitom prepozyturę kościoła pod wezwaniem Najświętszej Maryi Panny w Malborku, znajdującego się przed bramą [na Przedmieściu Toruńskim], wraz ze znajdującymi się tam budynkami i innymi przynależnościami, placami i mającym 12 łąnów folwarkiem we wsi Bisterfeld na Wielkiej Żuławie, zgodnie z przywilejem udzielonym ojcu Piotrowi Łaskiemu w Piotrkowie 12 I 1508. Król potwierdza wyjęcie fundacji spod władzy świeckiej i poddaniu kościelnej¹.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Zob. dok. 405.

410/4375

k. 360v–361v

Warszawa, 18 grudnia 1645

Król nadaje serwitoriat znakomitemu (*egregio*) Pawłowi Bojarowiczowi biegłemu w rzemiośle wosku (*cerae daelbationis*). Może on kształcić uczniów, towarzyszyć dworowi ze swymi towarami, także sprzedawać je w innych miejscach bez przeszkód. Wyjmuje go spod władzy grodów i władz miejskich i innych, poddając pod jurysdykcję marszałków koronnych i litewskich¹.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

j. łac. i pol.

¹ Zob. dok. 409.

411/4376

k. 361v–362

Warszawa, 20 grudnia 1645

Król po śmierci Andrzeja Tomasza Jarzyny nadaje urząd cześnika podlaskiego Mikołajowi Łyczko¹.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego.

j. łac.

¹ Zob. U VIII, nr 1151–1152.

412/4377

k. 362 – 363v

Warszawa, 2 sierpnia 1645

Odpowiedź Janowi Klee wysłannikowi trzech miast królewieckich posłowi do króla polskiego. Wysłannik skarżył się w imieniu kupców, że Królewiec (*Regiomonti*) cierpi wskutek naruszania pisanych paktów, a także reskryptu udzielonego w Warszawie przez króla Zygmunta III dnia 12 IV 1631 roku. Król, któremu zależy na pomyślności handlu kupców Królewieckich upomina [władze], by zbierający się na ratuszu miejskim Starego Miasta Królewca sąd generalny (*judicium generale censorium*) pracował swobodnie bez żadnych przeszkód, także podczas negocjacji, a wybrani do niego sędziowie i deputaci nie natrafiali na przeszkody ze strony władz miejskich. Odnośnie ustanowienia nowego urzędu, czy rajcy przez trzy miasta, nie poprze bez przegłosowania i poparcia przez całą społeczność.

Dla zbadania i poprawy starego i nowego cła wybieranego w porcie w Piławie król wyśle swych komisarzy. Zbadana zostanie sprawa składu (*depositorii*) wileńskiego, czy nie sprzeciwia się prawom Królewca. Król potwierdza przywileje i wolności Królewca, unieważni przeciwne im. Odnośnie szerzenia obcej religii przez sprawujących lub starających się o urzędy król sądzi, że zgodnie z recesem komisji w Królewcu 29 V 1612 i responsu danego elektorowi Joachimowi Fryderykowi, nie jest to zakazane. Król zwróci się w sprawie innych grawaminów, których nie uspokojono, o zniesienie tychże do elektora i właściwych władz. Będzie się domagał wypełnienia responsów udzielonych w latach 1631 i 1635, by nie dawać miastu powodu do skarg.

j. łac.

[reszta karty 363v. pusta]

413/4378

k. 364–366

Warszawa, 16 grudnia

1645

Król udziela odpowiedzi w formie responsu (deklaracji) Janowi Klee, wysłannikowi (*internuncio*) kolegium kupców królewieckich. Władysław IV popiera działanie sądu (*Judicium Censorium Generale*) zgodnie z ordynacją 1620 roku, i wspólnie obrani przez miasta [królewieckie?] trzech deputaci winni być zaprzysięgani w ciągu dwóch miesięcy (zgodnie za wiedzą i wolą elektora brandenburskiego), jak już to w swym responsie określił. Uznaje negocjacje

względem składu [towarów] w Wilnie, podjęte przez trzy rady miejskie [królewieckie] bez wiedzy i zapytania pospólstwa (*Communitate*) i aprobaty elektora, uznaje za nieważne i potwierdza przywileje kolegium kupców. Udziela pouczenia odnośnie produkcji piwa (Jan Quantt) i potwierdza dawny sposób i kolejność głosowania, w innych sprawach odsyłając do dawniejszych responsów.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego.

j. łac.

414/4379

k. 366v – 374v

Warszawa, 20 grudnia 1645

Król zezwala na wpisanie przez znakomitego Bernharda Derschau¹ notariusza publicznego i prawnika królewskiego poniższego listu, przetłumaczonego wiernie z języka niemieckiego i dokument aprobuje i potwierdza.

Transakcja zawarta pomiędzy magistratami (senatami) trzech miast królewieckich i plenipotentami skarżących się kolegów kupieckiego i piwowarów (*Utriusque Colegii Mercatorum et Braxatorum*) podjęte 15 X 1619 z interwencji regentów pruskich, a ponieważ nie udało się jej rozstrzygnąć, została skierowana na drogę apelacji do króla Polski i Szwecji [Zygmunta III], skąd została odesłana dekretem do sądu nadwornego pruskiego (*ad Aulicum Iudicium Prutenicum*).

Asesorzy tego sądu i regenci zabiegali o polubowne rozstrzygnięcie i przyjęcie dekretu w obecności wszystkich stron. Budzące kontrowersje złożenie przysięgi poddańczej (*iuramentum subiectionis*) przez mieszczan trzech miast królewieckich wobec elektora brandenburskiego jako pana dziedzicznego, w tym przez przyjezdnych cudzoziemców, zarówno kupców, w tym holenderskich, szkockich i indygenów, marynarzy, na co zastosowano specjalne formuły i przepisy co do uprawnień osobistych, handlowych, religijnych na czas pobytu i przewozu towarów. Określono zasady wyboru i kandydatów do rad miejskich, ławników, organizację sądu kompromisarskiego (*judicio compromissoriali*) przez radców, ławników i zgromadzenie mieszczan (*Civium Universitate*), elektora, lub reprezentujących go regentów. Określono sposób funkcjonowania zgromadzeń miejskich z uwzględnieniem dekretów z 5 IV 1600, 17 IV 1601, 20 VIII 1612, 2 II 1613, w tym zgłaszania skarg, wniosków, sposobu głosowania, sposobu rozwiązywania sporów pomiędzy instytucjami miasta, podejmowania uchwał, w tym podatkowych, zmiany prawa. Królewiec, 20 II 1620, podpis Alberta ab Ostau (Ostaw) sędzia dworski.

Po tym trwający od dawna spór pomiędzy senatem (radami) miast Królewca i plenipotentami skarżących się kolegów kupieckiego i piwowarów został rozstrzygnięty przez sąd dworski pruski (*coram Electorali Aulico Iudicio Prutenico*) i wydany wyrok został opatrzony wadium w wysokości 300 złotych węgierskich, po połowie dla skarbu elektora i strony poszkodowanej. Elektor uznał wszelkie przyszłe protesty, grawamina i skargi sprzeczne z podjętymi decyzjami i prawem za bezzasadne i pozbawione znaczenia prawnego, a przekraczający prawo będą skazywani. Elektor w porozumieniu z królem potwierdził pozostanie Joba Lepneusa [w senacie], co jednak nie będzie stanowiło prejudykatu na przyszłość. Skarżącym się przysądzone 8000 złotych polskich zwrotu wydatków w ciągu dwóch lat, po czym elektor skasować chce upoważnienia plenipotentów. Elektor chcąc załagodzić spory między poddanymi, nakazał pogodzenie się zwaśnionym stronom i uznanie władzy miejskiej pod groźbą surowych represji, by zakończyć rozruchy (*motus*) w mieście, Królewiec, 26 VIII 1621.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jana Gembickiego sekretarza wielkiego koronnego.

j. lac.

¹ W dok. imię *Bernhardi*.

[karty 375 i 375v puste]

[karta 376r. – informacja o rozpoczęciu wpisów w roku 1646; k. 376v pusta]

415/4380

k. 377 – 378

Warszawa, 10 stycznia 1646

Feria tertia post festum Sanctissimum Trium Regum

Król zezwala na oblatowanie przez Jana Błońskiego w aktach kancelarii większej poniższego listu, który aprobuje i konfirmuje.

Król za wstawiennictwem pewnych doradców, widząc, że w mieście Poznaniu rzemiosło medyczne popadło w zamęt z powodu nieumiejętności i braku nauki akademickiej i promocji wielu praktykujących w tych dziedzinach, zabiegając dalszym szkodom mieszkańców i sąsiadów Poznania, ustanawia *Collegium Medicorum* na czele z dziekanem, które ma dopuszczać do publicznej praktyki leczniczej. *Collegium* ma dysponować wszelkimi prerogatywami, prowadząc egzaminy, śledztwa i nadzór nad przygotowaniem leków (*farmacopolarum*), chirurgami. Ustanawia karę 1000 złotych polskich, płatnych w połowie do skarbu królewskiego, w połowie poznańskiemu *Collegium Medicum* za naruszenie tego porządku, o co można wnosić do któregokolwiek sądu, urzędu radzieckiego, wójtowskiego, miejskiego w Poznaniu, lub do króla. Warszawa, grudzień¹ 1645, podpis Władysława IV.

Relacja Jerzego Ossolińskiego kanclerza wielkiego koronnego.

j. lac.

¹ Na datę dzienną pozostawiono puste miejsce.

416/4381

k. 378 – 378v

Warszawa, 5 grudnia 1645¹

Król biorąc pod uwagę cnotę i prawość oraz zasługi Salomona Ottinghausen dla siebie i Rzeczypospolitej, zalicza go do swych dworzan i serwitorów królewskich, nadając mu prawa przez nich posiadane, a zwłaszcza wyłącza spod jurysdykcji grodów oraz miast i poddaje jurysdykcji marszałkowskiej, a nadto prawo sporządzenia testamentu i przekazania swej własności dziedzicom, a nie skarbowi królewskiemu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Aleksandra Paprockiego.

j. lac.

¹ Data dzienna niepewna, odczytano jako „V^o Decembris”.

417/4382

k. 378v – 379

Warszawa, 30 grudnia 1645

Król zezwala Janowi Nowosielskiemu weteranowi dobrze zasłużonemu w różnych okazjach, na wykupienie z rąk nie mających podstawy prawnej do posiadania pewnego dworu z placem i wszystkimi budynkami w mieście Krzemieńcu¹. Po dokonaniu tego porucznik (*viacrothmagister*) kasztelana bractawskiego² Jan Nowosielski będzie posiadał dożywotnio wspomniany dwór ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, po jego śmierci dwór podlegał będzie wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

jęz. lac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie nazwy ulicy. ² Może chodzi o Gabriela Stempkowskiego.

418/4383

k. 379 – 379 v

Warszawa, 30 grudnia 1645

Król zezwala Maciejowi (*Matthiae*) Kaczorowskiemu pisarzowi kancelarii na scedowanie dwóch młynów zwanych Piasty na rzece Świder w starostwie latowickim na szanowanych (*honestum*) małżonków Wawrzyńca Piasta i Mariannę. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Piastowie będą posiadali dożywotnio młyny ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, trzema polami, w tym jednym pod wsią Oleksianka (*Olexin*), łąką pod wsią Strachomin; mają prawo warzyć piwo na własne potrzeby, za wiedzą starosty. Winni płacić czynsz roczny zgodnie z dawnym przywilejem 30 złotych polskich, licząc po trzydzieści groszy staroście albo dzierżawcy na św. Marcina [11 XI]. Po śmierci małżonków młyny będą podlegały wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego.

jęz. lac.

419/4384

k. 380 – 380 v

Warszawa, 15 stycznia 1646

Król zezwala Janowi Nowosielskiemu weteranowi dobrze zasłużonemu w różnych okazjach, porucznikowi (*viacrothmagister*) kasztelana braclawskiego¹ na scedowanie wójtostwa albo sołectwa zbuczynskiego (*zbuinickiego*) w starostwie łukowskim², na swego brata Adama Nowosielskiego. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Adam Nowosielski będzie dożywotnio dysponował wójtostwem ze wszystkimi przynależnościami i dochodami; po jego śmierci wójtostwo będzie podlegać wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego.

jęz. lac.

¹ Zapewne chodzi o Gabriela Stempkowskiego. ² Wedle lustracji 1661 wieś Zbuczyn leżała w powiecie łukowskim, ale odłączona została od tenuty wiśniowskiej, nie łukowskiej, *Lustracja województwa lubelskiego 1661*, wydały Henryk Oprawko i Kamila Schuster, Warszawa 1962, s. 13–15.

420/4385

k. 380 v – 381

Warszawa, 30 grudnia 1645

Król nadaje Janowi Nowosielskiemu weteranowi dobrze zasłużonemu w różnych okazjach, porucznikowi (*viacrothmagister*) kasztelana braclawskiego¹ oraz jego potomkom prawem kaduka dobra ruchome i nieruchome w mieście Łukowie i poza nim, sumy pieniężne i obligacje, które posiadali Jan Krzyżanowski i niejaki Naczor, mieszkańcy Łukowa. O czym informuje zainteresowanych, zwłaszcza władze Łukowa.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

jęz. lac.

¹ Zob. przyp. do poprzedniego dokumentu.

421/4386

k. 381 – 381 v

Warszawa, 15 stycznia 1646

Król zezwala, by Maciej (*Matthiae*) Kaczorowski pisarz kancelarii królewskiej scedował z pewnych części młyna i łana we wsi Goschorza (*Gostchorza*) w tenucie wiśniowskiej na rzecz zacnych (*honestum*)...¹. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi ... małżonkowie Gostkowscy i Mrowiccy² będą dysponowały dożywotnio wspomnianymi dobrami ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, płacąc z nich czynsz roczny [starostwu]; po ich śmierci młyn będzie podlegał wykupowi za 200 grzywien [srebra], albo wedle taksy ustalonej przez komisarzy.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Aleksandra Paprockiego.

j. lac.

¹ Pozostawiono pusty wiersz na wpisanie nazwisk. ² Pozostawiono pusty wiersz na wpisanie nazwisk, z końcowego fragmentu wynika, że chodzi o małżonków – zapewne mąż nosił nazwisko Gostkowski, a żona Mrowicka.

422/4387

k. 381 v – 382

Warszawa, 1646¹

Król zezwala zacnemu (*honesto*) Pawłowi Nigbor na oddanie połowy sołectwa we wsi Skorka w starostwie ujskim małżonkom zacnym małżonkom Janowi i Elżbiecie Cikom naarendę w okresie trzech lat, przy czym kontrakt arendy winien zostać wniesiony do akt publicznych.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie daty dziennej i miesiąca.

423/4388

k. 382 – 382 v

Warszawa, 15 stycznia 1646

Król zezwala by Mikołaj Słaboszewski scedował wójtostwo w mieście Przedecz na Przemysławą Bykowskiego kasztelana sieradzkiego i jego żonę Zofię [Lipską] de Lipie. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, małżonkowie będą dysponowali dożywotnio wójtostwem ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jana Adama Komorowskiego de Komorow obranego opata wąchockiego, regenta kancelarii.

j. lac.

424/4389

k. 382v – 383

Warszawa, 15 stycznia 1646

Król zezwala, by Jan Słaboszewski, syn Wojciecha (*Alberti*) Słaboszewskiego zasłużonego w licznych ekspedycjach wojennych, został objęty prawem posiadany przez Mariannę Gronowską na wójtostwie we wsi Dębna (*Dembny*) w starostwie kolskim. Małżonkowie będą posiadali dożywotnio wójtostwo ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jana Adama Komorowskiego de Komorow obranego opata wąchockiego, regenta kancelarii.

j. lac.

425/4390

k. 383 v

Warszawa, 18 stycznia 1646

Król zezwala Stanisławowi Rzeszotarskiemu na scedowanie czwartej części sołectwa we wsi Skórka (*Skorka*) w starostwie ujskim, otrzymanego po śmierci zanego Stefana Nigbor, zacnemu Pawłowi Nigbor. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Nigbor będzie posiadał wspomnianą czwartą część sołectwa ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, po jego śmierci zaś będzie podlegała wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

426/4391

k. 384 – 384v

Warszawa, 20 stycznia 1646

Sabbatho ante festum Sanctae Agnetis

Król zezwolił na oblatowanie przez Andrzeja Żeromskiego w aktach kancelarii większej poniższego listu.

Władysław IV mając wzgląd na Mikołaja Konstantego Gizę, zasłużonego szczególnie podczas ekspedycji moskiewskiej, wołoskiej i pruskiej, który nadal służy jako porucznik królewskiej piechoty dworskiej, nadaje mu oraz jego żonie Katarzynie Boimównie (*Boiamownie*) dożywotnio przewóz na rzece Niemen pod Grodnem. Małżonkowie mają posiadać przewóz z przynależnościami i dochodami, o czym informuje obecnych i przyszłych administratorów ekonomii grodzieńskiej. Nie mają świadczyć na rzecz ekonomii, poza bezpłatnym przewozem na potrzeby królewskie. Warszawa, 8 IV 1638, podpis Władysława IV i Stanisława Naruszewicza pisarza, dokument opieczetowany pieczęcią wielką litewską.

[Relacja J. Ossolińskiego kanclerza koronnego?]¹

j. pol. i lac.

¹W dokumencie *Relatio ut supra*.

427/4392

k. 384 v – 387 v

Warszawa, 20 stycznia 1646

Sabbatho ante festum Sanctae Agnetis virginis

Król zezwolił na oblatowanie przez Macieja Włodarza i Szymona Komona (*Komon*) przedmieszczan miasta Lelowa poniższego dokumentu.

Władysław IV na podstawie oryginalnych dokumentów potwierdza regulację stosunków pomiędzy mieszkańcami Lelowa i kmieciami ze wsi Ślężany (*Ślezany*), Staromieście (*Staromieście*, *Staremiasto*), Zbyczyce (*Zbycicze*, *Zbyczicze*) w starostwie lelowskim, w związku ze sporami o robocizny, wykonywaniem kar, na sejmie w Warszawie 3 III 1633, dokument podpisany przez Władysława IV i Łukasza Zdrojewskiego.

Jan Olbracht król Polski który dla rozsądzenia sporu wysłał komisarzy Macieja Drzewickiego prepozyta Samborskiego i sekretarza królewskiego, oraz Stanisława Młodziejowskiego kasztelana rad omskiego¹. Uznali oni, że chociaż wsie są dołączone do miasta Lelowa (*in subsidium eiusdem*), to kmiecie z nich nie powinni być więzieni i karani [samowolnie], lecz gdy ktoś [z mieszczan] czuje się poszkodowany, winien poskarżyć się wójtowi, ten zaś będzie pozywać chłopów zgodnie z przywilejami i ferować wyroki; podobnie w sprawach skarg kmieci. Kmiecie winni płacić podatki i ciężary miejskie oraz wykonywać robocizny od dawna istniejące, nie zaś nowe i niezwykłe. Komisarze potwierdzają stare przywileje dotyczące kmieci. Kraków, 10 VI 1499 (*feria secunda proxima ante festum sancti Antonij*). Dokument konfirmowali: Aleksander I w Krakowie 9 VIII

1505 (*sabbatho in vigilia sancti Laurentij*); Zygmunt August w Krakowie 10 VIII 1553 (*feria quinta post festum sancti Laurentij*); Stefan Batory na sejmie w Warszawie 14 II 1578 (*die sancto Mattheo Apostolo*); Zygmunt III na podstawie dokumentu pergaminowego Stefana Batorego okazanego przez Krzysztofa Gorzdowskiego wójta miasta Lelowa, w Warszawie na sejmie 13 IV 1589.

[Relacja J. Ossolińskiego kanclerza koronnego?]²

j. lac.

¹Stanisław Szafraniec h. Sarykoń z Młodziejowic, także Młodziejowski. ² W dokumencie „Relatio ut supra”.

428/4393

k. 387 v – 388

Warszawa, 5 marca 1646

Król ze względu na zasługi marszałka wielkiego koronnego Łukasza Opalińskiego, obejmuje dożywociem na starostwie leżajskim jego żonę Elżbietę Firlej z Dąbrowicy. Małżonkowie będą posiadali starostwo ze wszystkimi miastami, wsiami i przynależnościami, płacąc z dochodów corocznie do skarbu rawnego dupłą kwarty, mają dbać o budynki, granice i lasy, nie uciskając poddanych niezwykłymi ciężarami¹.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Zob. dok. 442.

429/4394

k. 388 v – 389 v

Warszawa, 16 marca 1646

Król pochodzącemu z wielkiego rodu Mikołajowi Ostrorogowi podczaszemu koronnemu staroście rohatyńskiemu i tykocińskiemu, zasłużonemu w czasie wojny i pokoju, posłowi z województwa rawnego i bełskiego na sejmy, marszałkowi izby poselskiej na sejmie koronacyjnym Władysława IV, nadaje starostwo buskie w województwie bełskim po śmierci kasztelana krakowskiego i hetmana wielkiego koronnego Stanisława Koniecpolskiego. Starostwo obejmuje wszystkie dobra posiadane przez poprzednika, wyjąwszy miasteczko *Jezuwiec*¹ i folwark Łopacin, będące dożywociem Krystyny [Lubomirskiej] do Lubomierz, żony Koniecpolskiego. Ostroróg będzie dożywotnio dysponował wszystkimi przynależnościami i dochodami starostwa; ma dbać o budynki, granice i lasy, nie uciskając poddanych niezwykłymi ciężarami. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone. Jeśli są wolne, winien płacić symplę kwarty do skarbu rawnego. Król informuje o nadaniu szlachcie województwa bełskiego, przypominając, że Ostroróg będzie teraz starostą grodzkim z pełną jurysdykcją. Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego i podkomorzego przemyskiego.

j. lac.

¹ Jedyne miasto o podobnie brzmiącej nazwie w pobliżu Buska, to Jaryczów (od Buska na płd.-zach. w kierunku Lwowa), który jednak był własnością szlachecką.

430/4395

k. 390 – 391

Warszawa, 16 marca 1646

Król po śmierci Stanisława Koniecpolskiego kasztelana krakowskiego i hetmana wielkiego koronnego Jakubowi Sobieskiemu de Sobieszyn wojewodzie rawnemu i staroście jaworowskiemu, zasłużonemu za Zygmunta III oraz za obecnego

panowania, jako marszałkowi izby poselskiej sejmu elekcyjnego, nadaje miasto Szczurowice (*Szczurowicze*) wraz ze wsią i folwarkiem Łopatyń (*Łopacin*), wsiami Chmielno, Nowostawce (*Nowostawcze*), Nowagrobla, wsią i folwarkiem Mikołajów, wsią Styrkowce (*Styszkowicze*), wsią i folwarkiem Ohładów (*Ochladow*), Opłocko, Kulików, Niemiłów (*Niemolów*), Pustelnik, Niwica w województwie bełskim, powiecie buskim, oraz wszystkie wymienione niegdyś w przywileju dla wspomnianego Koniecpolskiego oraz jego małżonki Katarzyny Koniecpolskiej z Lubomirskich¹. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami, zapis zostanie zmniejszony o czwartą część, jeśli nie są obciążone, winien płacić corocznie do skarbu rawskiego symple kwarty, dbać o budynki, granice, lasy i nie uciążać poddanych niezwykłymi ciężarami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego i podkomorzego przemyskiego.

j. lac.

¹ „insolidum iure communicativo avulsa”.

431/4396

k. 391 – 391v

Warszawa, 15 marca 1646

Król zezwala Bartłomiejowi Kazanowskiemu a Kazanow swemu dworzaninowi i staroście łukowskiemu na scedowanie wsi Świętkowa Wólka¹ w starostwie łukowskim na Wacława Rosińskiego pisarza grodzkiego łukowskiego. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Rosiński będzie dysponował dożywotnio wsią z przynależnościami i dochodami; jeśli wieś jest obciążona starymi sumami, zostaną zmniejszone zgodnie z prawem, jeśli nie winien płacić duplę kwarty do skarbu rawskiego. Po śmierci Rosińskiego wieś powinna wrócić do starostwa łukowskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ W 1661 już jako Sieciaszki, obec. Sięciaszki Pierwsza, Druga i Trzecia, kilka km na zach. od Łukowa, zob. LWLub1661, s. 66–67.

432/4397

k. 391v – 393

Warszawa, 16 marca 1646¹

Król zasłużonemu Krzysztofowi Opalińskiemu² wojewodzie poznańskiemu, który od młodości służył jako starosta śremski, posłował do króla arcychrześcijańskiego [francuskiego] nadaje starostwo kowelskie z miastem Kowel po śmierci Stanisława Koniecpolskiego kasztelana krakowskiego i hetmana wielkiego. Opaliński będzie dysponował dożywotnio wszystkimi przynależnościami i dochodami starostwa; jeśli jest obciążone starymi sumami, zostaną zmniejszone zgodnie z prawem, jeśli nie winien płacić duplę kwarty do skarbu rawskiego. Winien dbać o budynki, granice, lasy i nie uciążać poddanych niezwykłymi ciężarami.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ W dokumencie omyłkowo „MDCXLIV” zamiast „MDCXLVI”. ² Raz w dokumencie nazwany Andrzejem O., woj. poznańskim.

433/4398

k. 393 – 393v

Warszawa, 8 marca 1646

Feria quinta post Dominicam Oculi Qadragesimaem

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej przez Daniela Kąckiego poniższego listu.

Król zezwala Wincentemu Przerembskiemu porucznikowi chorągwi Stanisława Koniecpolskiego kasztelana krakowskiego i hetmana wielkiego, na scedowanie wójtostwa w mieście Potylicz w starostwie lubaczowskim na Jana Bębnowskiego de Końskie podkomorzego dorpackiego i sekretarza królewskiego oraz Mariannę Ciołkównę jego małżonkę. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali dożywotnio wójtostwo ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi. Warszawa 11 I 1646.

[Relacja J. Ossolińskiego kanclerza koronnego?]¹.

j. łac.

¹ W dokumencie „Relatio ut supra”, co zapewne odnosi się do J. Ossolińskiego.

434/4399

k. 393v – 394v

Warszawa, 20 marca 1646

Król zważając na liczne zasługi Marcina Żegockiego kasztelana przemęckiego podczas pełnienia funkcji publicznych, w tym marszałka izby poselskiej, sędziego trybunalskiego, zezwala, by dożywocie na tenucie babimojskiej, które posiada Jadwiga Zbijewska, żona Jana Bartochowskiego, a obecnie Krzysztofa Żegockiego, syna wspomnianego Marcina, objęło Krzysztofa Żegockiego. Małżonkowie będą dożywotnio posiadali tenutę obejmującą miasta Babimost, Brodzie (*Broyce*), wieś Podmokłe Wielkie i Małe z folwarkiem, wieś Gorojce (*Groycze*) Wielkie i Małe ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których mają corocznie płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

435/4400

k. 394v–395v

Warszawa, 24 marca 1646

Feria sexta ante Dominicam Palmarum

Król zezwolił na oblatowanie w aktach kancelarii większej przez ręce Mikołaja Semplawskiego poniższego dokumentu.

Eufrozyna (*Eufrosia*) Radziejowska (z Tarnowskich) z Tarnowa, starościna łomżyńska z powodu złego zdrowia, ale sprawna na umyśle, spisała testament. Prosi w nim męża o modlitwy za swą duszę. Ponieważ zapisali z mężem dożywocie na wszystkie ruchomości i nieruchomości, przekazuje mu ruchomości, włącznie ze stadami bydła rogatego i nierogatego, oddalając od nich swych najbliższych. Córkę Konstancję (*Kostusię*) oddaje pod opiekę mężowską prosząc, by wydzielił jej część majątku, i nie dopuścił, by była ukrzywdzona. Poleca, by córka została oddana na wychowanie księżnej Jeremiejowej; o synu nie wspomina, bo zostanie u ojca². Poleca oddać do kościoła w Gidlach swą suknię, gdyż wcześniej przeznaczoną haftowaną, użyła gdzie indziej; także do Częstochowy na ornat by małżonek kazał przerobić którąkolwiek suknię. Prosi o zaopiekowanie się swą służbą, pani pisarzowej zapisuje 300 złotych, pannie Sobolownie jako starszej słudze, 500 złotych i suknię tabinową, brzoskwiniovą; pannie Jaskiej suknię *w wode ze złotymi pasamonami* i 200 złotych; robotnicom – Nasteczce 300 złotych, K...³ złotych 200, Tercianie złotych 200, innym po 50 złotych; pani Samborskiej 400 złotych, innym sługom po 50 złotych, i małżonek

ma zadbać, żeby służba przez nią nie płakała. Brodowskiemu 100 złotych. Prosi o pogrzebanie swego ciała tam, gdzie małżonek ma być pochowany. Żegna dobrodziejkę matkę i bliskich³, darując rodzicielce miednicę srebną z nalewką, sześć tasz i lichtarze złociste pożyczone. Lublin, 20 X 1644, podpisana Eufrozyna Radziejowska starościna łomżyńska; Aleksander Nieborowski archidiakon łowicki i deputat gnieźnieński [trybunalski] JKM, jako proszony świadek.

Dodatkowy legat 11 XII 1645 w Radziejowicach – zapisuje małżonkowi sumę kryłowską 100 000 złotych; podpis Radziejowskiej [jak wyżej] oraz Mikołaja Kazimierza Cebrowskiego ordynaryjnego medyka ks. arcybiskupa gnieźnieńskiego, jako świadka.

[Relacja J. Ossolińskiego kanclerza koronnego?]⁵.

j. pol. i lac.

¹ Chodzi o Gryzeldę Wiśniowiecką, z domu Zamoyską; pierwszym mężem Eufrozyny był Jerzy Wiśniowiecki. ² Michał Radziejowski. ³ Lekcja niepewna, może „Kawatecze”? ⁴ Matką była Anna z Korniaaków Tarnowska. ⁵ W dokumencie „Relatio ut supra”, co zapewne odnosi się do J. Ossolińskiego.

436/4401

k. 395v – 396a¹

Warszawa, 24 marca

1646

Król mianuje kardynała [Gasparo] di Mattei² protektorem Królestwa Polskiego w Stolicy Apostolskiej, z wszystkimi przysługującymi mu uprawnieniami.

Podpis Władysława IV.

j. lac.

¹ Taka numeracja w Metryce. ² Miał być kardynałem-protektorem od 1644 do 1650 roku.

437/4402

k. 396av

Warszawa, 28 marca 1646

Król zezwala, by małżonkowie Piotr Chruślicki i Anna Krukowska scedowali wójtostwo w mieście Mikołajowie w starostwie drohowiskim¹ na Waleriana Podleckiego² zasłużonego w ekspedycji pruskiej przeciwko Gustawowi. Po przeprowadzeniu tego przed aktami publicznymi Podlecki będzie dysponował wójtostwem ze wszystkimi przynależnościami i dochodami oraz jurysdykcją; po jego śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry referendarza koronnego.

j. lac.

¹ W Metryce – drohobyckim, ale Mikołajów należał do starostwa drohowiskiego, leżał w ziemi lwowskiej. ² Lekcja „Podlecki” niewątpliwa, ale możliwe, że chodzi o Podlęskiego, albo o Podleskiego późniejszego starostę borzechowskiego h. Grzymała, posła na sejm 1666, Uruski, XIV, s. 142.

438/4403

k. 396b

Warszawa, 26 marca 1646¹

Król zezwala, by Mikołaj Ostroróg podczaszy koronny scedował swe prawa do wójtostwa we wsi Demna w starostwie drohowiskim² w ziemi lwowskiej na swego syna Mikołaja Ostroroga. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Mikołaj Ostroróg będzie dysponował wójtostwem ze wszystkimi przynależnościami i dochodami; po śmierci tegoż wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry referendarza koronnego.

j. lac.

¹ Lekcja niepewna – pierwsza cyfra po „XX” przypomina „v”, ale zamknięte od góry („v”), możliwa też data XXI lub XXII marca. ² W Metryce – drohobyckim, ale Demna należała do starostwa drohowiskiego.

439/4404

k. 396bv – 398

Warszawa, 22 marca 1646

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej poniższego dokumentu.

Zygmunt August król Polski i Wielki Książę Litewski oświadcza, że ze względu na wielkie zasługi Jana Mieleckiego de Mielecz wojewody podolskiego i starosty chmielnickiego na jego prośbę zezwala mu na zbudowanie młyna na brzegu Dniestru (*Niester*) we wsi swej Kołodruby i daruje mu potrzebne do zbudowania grobli albo tamy brzegi rzeki pod wsiami królewskimi Medynice (*Medinicze*) i Horucko (*Horuczko*). Ponadto zezwala Mieleckiemu i jego sukcesorom dla naprawy tejże tamy i budynków korzystanie z lasów, oraz wszystkich pożytków na gruntach wspomnianych wsi Medynice (*Medinicze*) i Horucko (*Horuczko*). Piotrków, na sejmie 28 XII 1548 (*feria sexta ipso die Sancorum Innocentium*), podpis Zygmunta Augusta i lista świadków; przez ręce Samuela Maciejowskiego biskupa krakowskiego i kanclerza koronnego, i według jego relacji. Król stwierdza, że ponieważ przywilej obejmował Jana Mieleckiego i jego żonę Annę [Mielecką] de Daleiow i ich sukcesorów, potwierdza dokument i posiadanie przedmiotu nadania obecnie przez Mikołaja Ostroroga podczaszego koronnego. Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry referendarza koronnego.

j. lac.

440/4405

k. 398 – 399v

Warszawa, 4 kwietnia 1646

Król po dojrzałym namyśle, po awansie Jakuba Sobieskiego na kasztelaniego krakowską, nadaje urząd wojewody ruskiego wielce zasłużonemu podczas pokoju jak i wojny, zwłaszcza przeciwko Turkom i Tatarom Jeremiu Michałowi Korybutowi Wiśniowieckiemu, księciu na Wiśniowcu¹.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry referendarza koronnego, regenta kancelarii i podkomorzego przemyskiego.

j. lac.

¹ Por. U III/1 nr 1259.

441/4406

k. 399v – 400

Warszawa, 5 marca 1646

Król biorąc pod uwagę zasługi Łukasza Opalińskiego marszałka wielkiego koronnego i starosty leżajskiego, dożywociem posiadanym przez niego na starostwie leżajskim obejmuje jego żonę, Elżbietę Firlej z Dąbrowicy. Małżonkowie będą posiadali starostwo ze wszystkimi miastami, wsiami i przynależnościami, płacąc z dochodów corocznie do skarbu rawskiego dupię kwarty, mają dbać o budynki, granice i lasy, nie uciskając poddanych niewyzwyczajnymi ciężarami¹.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Zob. dok. nr 429.

442/4407

k. 400

Warszawa, 23 marca 1646

Król zezwala Olbrachtowi (*Albrachto*) Starołęskiemu staroście piotrkowskiemu na wydzierżawienie starostwa piotrkowskiego wraz z miastem Tuszyn i wsią Tuszynek, Mikołajowi Krzyżtoporskiemu, Baltazarowi Libiszewskiemu, Remigianowi Rzuchowskiemu czy wspólnie, czy osobno, na okres trzech lat. Kontrakt winien zostać wpisany do ksiąg publicznych.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jana Gembickiego sekretarza wielkiego koronnego.

j. lac.

443/4408

k. 400v – 401

Warszawa, 21 kwietnia 1646

Król zezwala Janowi Mackiewiczowi na scedowanie dóbr lennych obejmujących derwienki Chłopkow i Bamizy¹ w Nowogrodzyczynie na małżonków [Stefana] Reczyńskiego sędziego nowogrodzkiego [siewierskiego] wielce zasłużonego i Ewy Strojłowskiej. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie będą dysponowali dziedzicznie w linii męskiej wspomnianymi dobrami z przynależnościami i dochodami, prawem szlacheckim, mogą nimi dysponować tylko za zgodą królewską, wypełniając obowiązek obrony tamtejszych zamków.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry referendarza koronnego.

j. pol.

¹ Chłopkowo nagłówku dokumentu, por. Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwerszczyna*, s. 408 – Chołopkiw?, stan podputywłski; Bamizy (Ramizy?), lekcja niepewna, niezidentyfikowane.

444/4409

k. 401 – 401v

Warszawa, 21 kwietnia 1646

Król mając zaleconą mądrość i dzielność zasłużonego Jana Sebastianowicza¹ nadaje mu dożywotnio wojstwo nowogrodzkie siewierskie po awansie [Jana] Milanowskiego na podsędkowstwo starodubowskie, wraz ze wszystkimi prawami, prerogatywami i dochodami².

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry referendarza koronnego.

j. pol.

¹ Także pisownia *Sebastianowicz*. ² Zob. U III/4 nr 2020–2021.

445/4410

k. 401v – 402

Warszawa, 21 kwietnia 1646

Król zezwala zasłużonemu Kasprowi Rostopcza pisarzowi ziemskiemu nowogrodzkiemu [siewierskiemu] na wykupienie derewni Błunie¹ leżącej w Nowogrodzyczynie z rąk [Jana] Osińskiego². Po dokonaniu tego Rostopcza, jego żona i potomkowie będą posiadali prawem lennym derewnię z przynależnościami i dochodami, wyjąwszy saletry i towary leśne, wymagającymi zgody królewskiej, podobnie jak dysponowanie dobrami. Podlegać będą obowiązkowi obrony tamtejszych zamków.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry referendarza koronnego.

j. pol. i lac.

¹ Wg Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwerszczyna*, s. 411, chodzi o Obołoń. ² W Metryce „ob amissum certis de causis ius suum feudale...”. Imię Osińskiego, za: Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwerszczyna*, s. 411.

446/4411

k. 402 – 402v

Warszawa, 21 kwietnia 1646

Król za wielkie zasługi Jerzego Ponętowskiego, tak na sejmikach, sejmach i podczas wypraw wojennych, nadaje mu pustosz Pohrebki (*Bohrebki*) slobodkę i Obłoszki z horodyszczem Korzeniowem w Nowogrodczyźnie leżące, po Michale Essence¹ przypadłe z pewnych względów skarbowi i pozwala odzyskać sposobami prawnymi. Po dokonaniu tego Ponętowski i jego potomkowie w linii męskiej będą posiadali prawem lennym dobra ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, wyjąwszy saletry i towary leśne, wymagającymi zgody królewskiej, podobnie jak dysponowanie dobrami. Podlegać będą powinności obrony tamtejszych zamków.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwerszczyna*, s. 308, Pohrebki i Korzniow niezlokalizowane.

447/4412

k. 403 – 404v

Warszawa, 5 lutego 1646

Król zezwolił na oblatowanie w aktach kancelarii większej poniższego listu.

Król wysoko ocenił książęcą rodzinę Światopełków Kisielów istniejącą za czasów króla Bolesława Chrobrego, której członkowie dokonywali wielkich czynów wojennych. Z nich Adam z Brusiłowa Kisiel dworzanin królewski i rotmistrz, służył z pocztami i chorągwiami od młodości za Zygmunta III, uczestniczył w ekspedycji królewicza Władysława na Moskwę, potem pod Buszą (*Bussia*), Cecorą, Chocimiem, przeciwko Tatarom i Turkom pod dowództwem hetmanów wielkich [Stanisława] Żółkiewskiego, [Jana Karola] Chodkiewicza, [Stanisława] Koniecpolskiego, tak samo w wyprawie pruskiej za Zygmunta III, gdzie pod Gniewem na oczach królewskich, w ogniu nieprzyjacielskim stracił braci stryjecznych Pawła i Gabriela Kisielów Dorohińskich, trzeci Mikołaj Kisiel otrzymał szkodliwy postrzał w głowę. Władysław IV będąc pod Smoleńskiem powierzył Kisielowi obronę granicy koronnej od Putywła, który to Kisiel zdołał uwolnić z oblężenia zamek czernihowski. Z woli królewskiej udał się na Zaporozże, gdzie zaciągnął 20 tysięcy wojska, połączywszy się z Łukaszem Żółkiewskim wojewodą braclawskim i starostą kałuskim oraz księciem Jeremim Korybutem Wiśniowieckim poszedł w ziemię moskiewską, siły moskiewskie, mające ruszyć pod Smoleńsk odciągnął, pustosząc włości. Po zakończeniu wojny z poruczenia hetmana wielkiego Stanisława Koniecpolskiego administrował Wojskiem Zaporoskim; gdy nastąpiły bunty, w kilkaset ludzi wsparł Mikołaja Potockiego hetmana polnego pomagając w uzyskaniu zwycięstwa i zwiedziwszy Zaporozże obmyślił i zrealizował sposoby utrzymania Kozaków Zaporoskich w posłuszeństwie. Odprawił z pochwałą komisje pograniczne z Moskwą, nadto 24 razy posłował na sejmy z różnych województw z wielką sławą, piastował urząd podkomorzego czernihowskiego, kasztelana czernihowskiego *dając poważne i zdrowe consilia swoje*, toteż król nadaje mu wakującą po śmierci Aleksandra Piaseczyńskiego (*Piaszczynskiego*) kasztelanję kijowską¹.

Podpis Władysława IV.

j. pol. i lac.

¹ Por. U III/4, nr 97.

448/4413

k. 404v – 405

Warszawa, 17 kwietnia 1646

Król prawem kaduka wszystkie rzeczy ruchome i nieruchomości gdziekolwiek się znajdujące w Rzeczypospolitej i pod jej panowaniem się znajdujące po Annie

Gibalskiej zmarłej w Wiślicy i jej synu Pawle [Gibalskim] oraz po Pawle Dąbrowskim (*Dąmbrowski*) nadaje wieczyście Jakubowi Judeckiemu. O czym zawiadamia król wszelkie władze.

Podpis Władysława IV.

j. lac.

449/4414

k. 405 – 405v

Warszawa, 21 kwietnia 1646

Król zezwala Stanisławowi Witkowskiemu na scedowanie prawa lennego wieczystego na wsie Jesmiana i Lenkowa¹ w województwie czernihowskim w powiecie Nowogrodka Siewierskiego na Andrzeja Ognickiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Ognicki będzie dysponował dziedzicznie w linii męskiej prawem szlacheckim wsiami ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, ale dysponowanie dobrami wymaga zgody królewskiej podobnie jak czerpanie dochodu z saletr i towarów leśnych.

Podpis Władysława IV.

j. lac.

¹ W jednym wypadku w Metryce pisownia *Jesmiana*, w drugim *Jasmiana*, wg Kułakowskiego *Esmień*, który już w 1629 miał posiadać Ognicki; w Metryce *Lenkow*, *Lenkowo*, wg Kułakowskiego *Lenkiw*, siółko stanu Kołohorodnego; Kułakowskyj, *tamże*, s. 424, 426.

450/4415

k. 405v – 406v

1646¹

Król nadaje pochodzącemu ze znakomitego domu nieświeskich Radziwiłłów, Michałowi [Karolowi] krajczemu litewskiemu, zasłużonemu jako dworzanin i obywatel, starostwo hamersztyńskie po śmierci [Andrzeja Stanisława] Sapiehy kasztelana wileńskiego. Radziwiłł będzie posiadał starostwo dożywotnio ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, płacąc dupłą kwarty do skarbu rawskiego, winien dbać o lasy i granice, nie uciskać poddanych.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry referendarza koronnego.

j. pol. i lac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie miejsca, daty dziennej i miesiąca.

451/4416

k. 406v – 407

Warszawa, 1646¹

Król zezwala, by Tomasz Ujejski de Rupniew sekretarz królewski scedował wójtostwo w mieście Krzemieńcu obejmujące także wieś Nowosiółka (*Nowosiółki*) na małżonków Stanisława Leżeńskiego de Leżnicze i Zuzannę [Bystrzejowską] de Bystrzeiów. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali wójtostwo z wszystkimi przynależnościami i dochodami oraz jurysdykcją. Po śmierci małżonków wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry referendarza koronnego.

j. pol. i lac.

¹ Pozostawiono miejsce na datę dzienną i miesiąc; 11 rok panowania szwedzkiego i polskiego.

452/4417

k. 407 – 408v

Warszawa, 28 kwietnia 1646

Król znając umiejętności i zasługi Krzysztofa Arciszewskiego (*Arciszowskiego*) który walczył pod Radziwiłłem hetmanem wielkim litewskim w Inflantach, potem

za granicą, także w Indiach pełniąc różne urzędy wojskowe, w tym admirała, i zdobywając sławę, nadaje mu urząd generała artylerii koronnej po śmierci Pawła Grodzickiego. Ma dbać o artylerię i jej ekwipunek, proch i amunicję i wszystko co potrzebne do prowadzenia wojny, zgodnie z konstytucją sejmu 1638 roku, z prawem wyznaczania zastępców i jurysdykcją, za co będzie pobierał corocznie pensję 2000 talarów albo 6000 złotych polskich z nowej kwarty. Warszawa 28 IV 1646, podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

Arciszewski złożył przysięgę w języku polskim, którą podpisał w Warszawie, 28 IV 1648; tekst przysięgi przytoczono.

Relacja Jerzego Ossolińskiego kanclerza wielkiego koronnego.

j. lac. i pol.

¹ Zob. U X, nr 37.

453/4418

k. 408v – 409v

Warszawa, 1 czerwca 1646

Feria sexta intra octavas Sacratissimi Corporis Christi

Król zezwolił na oblatowanie w aktach kancelarii większej koronnej przez ręce Pajeckiego¹ pisarza kancelarii mniejszej oryginału poniższego listu, wystawionego przez kancelarię większą.

Król zasłużonemu żołnierzowi Janowi Kornickiemu, który walczył za Zygmunta III pod chorągwią rotmistrza Olbrachta (*Alberti*) Odorowskiego, potem w Cesarstwie pod chorągwią Cyriaka Świrskiego (*Swierski*), wreszcie przeciwko Moskwie, nadaje dożywotnio wieś Hartaszyn² w powiecie lwowskim wakującą po śmierci Broniowskiej³ ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli wieś nie jest obciążona starymi sumami winien corocznie płacić do skarbu duplę kwarty do skarbu rawskiego. Dan w obozie pod ... (*ad Quidarum*) 12 IX 1635, podpis Władysława IV i Andrzeja Wilczyńskiego.

Relacja Jerzego Ossolińskiego kanclerza wielkiego koronnego.

j. lac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie imienia. ² Nie zidentyfikowana; może Artaszów, ale w lustracji dla okresu od 1646 roku nie wymienia się żadnej ze wspomnianych tu osób, tylko inne, LWRusk1661, cz. II, s. 54–55. ³ Pozostawiono miejsce na wpisanie imienia.

454/4419

k. 409v–421v

Warszawa, 25 kwietnia 1646

Feria quarta post Dominicam Iubilate proxima

Król zezwolił na oblatowanie w aktach kancelarii większej przez ręce Tomasza Ujejskiego de Rupniów sekretarza królewskiego sześciu oryginalnych przywilejów pergaminowych z podpisami i pieczęciami królów polskich dla miast pomorskich¹.

1. Zygmunt I jako król koronowany potwierdza prawa dziedziczne do zamku i miasta *Kerlin*, miasteczka i zamku Człuchów, zamku Słupsk i miasta Lębork z pałacem, miasta i zamku Bytów². Wspomniane zamki i miasta z powiatami w jego granicach zostały ongiś przez królów polskich włączone do Królestwa Polskiego i nie mogą być od niego oddzielone. Król potwierdza prace komisarzy polskich i cesarskich wysłanych do opisanie i wytyczenia granic kamieniami granicznymi i innymi znakami granicznymi aż do rzeki *Menceri*³, także za zgodą książąt pomorskich wyznaczonych; biegnącą do morza rzekę uznaje za granicę Polski i Pomorza, czemu towarzyszyć mają specjalne znaki, aż do granic śląskich.

Król Zygmunt I potwierdza inkorporację tych ziem do Królestwa, potwierdza prawa szlachty, dochody starostw, fundacji katolickich z siecią administracyjną i klasztorami, miast, mieszczan i ich mieszkańców. Potwierdza wymiar sprawiedliwości, w tym sąd starostów na zamku Darłowo (*Rugewalde*)⁴, dla powiatu (dystryktu) Słupsk (*Stolpen*) i człuchowskiego (*Slagen*). na zamku Stolpen; dla powiatu lęborskiego sąd starosty na zamku bytowskim, tam też będą rozpatrywane apelacje szlachty, miast i mieszczan do króla od wyroków niższych instancji. Starostowie (*capitanei*) mają złożyć przysięgi wierności królom polskim. Na zamku krakowskim 20 XII (*vigilia sancti Thomae*) 1507, podpis Zygmunta I oraz Jana Zamoyskiego i Jana Zalińskiego sekretarzy królewskich.

2. Filip książę szczeciński, pomorski, kaszubski, wandalcki, władca Rugii, hrabia na Gostrow, biskup kamieński, pan ziemi lęborskiej i bytowskiej, za uchwałą senatu i sędziów Księstwa Pomorskiego odwołuje się do układów granicznych z Królestwem Polskim, w oparciu o dokumenty z metryki zamku bytowskiego przytacza oryginalny dokument dotyczący granic powiatu. Kazimierz I⁵ król Polski i wielki książę litewski, inkorporuje zamki i miasta powiatu lęborskiego do Polski, zgodnie z granicami wytyczonymi przez komisarzy stron, i uznający te granice za wieczyste. Na zamku Rugenvalde 8 IX (*die nat<ivitat>is Virginis Mariae Genitricis Dei*) 1453⁶, podpis Kazimierza [Jagiellończyka], Jana Lutkowicza de Brzezie podkanclerzego koronnego⁷, Feliksa Żygoty marszałka królewskiego⁸, Jana Mortęskiego (*Mortenskiego*) sekretarza królewskiego, Andrzeja Baro sekretarza królewskiego, pieczęć. Dokument ten potwierdza w Szczecinie 9 V (*die nona May*) 1548 książę pomorski Filip i jego sekretarz i pisarz zaprzysiężony Laurenty Puthkamer.

3. Zygmunt I król Polski i wielki książę Litwy potwierdza swym krewniakom, książętom Jerzemu i Barnimowi braciom rodonym⁹, na ich prośbę prawa do lenna ziemi lęborskiej i bytowskiej nadane przez Kazimierza Jagiellończyka, i obejmuje tym prawem ich potomków. Gdańsk, 4 V (*postridie Inventionis Sanctae Crucis*) 1526, podpis Zygmunta I i sekretarzy Jana Zamoyskiego oraz Andrzeja Zalińskiego.

4. Szczecin, 10 V 1548. Filip książę pomorski, biskup kamieński, na prośbę burmistrzów i rajców miast ziemi bytowskiej potwierdza powyższy (nr 3) dokument, z dnia 4 V 1526.

5. Zygmunt król Polski i wielki książę litewski w Krakowie 12 XII (*in vigilia sanctae Luciae*) 1507 za zdaniem senatu potwierdza przytoczony dokument króla Polski i wielkiego księcia litewskiego Kazimierza [IV Jagiellończyka], który za poradą senatu polskiego ustanowił wieczyste na zamku bytowskim gród i kancelarię wieczystą dla szlachty powiatu lęborskiego i bytowskiego. Starosta bytowski będzie sędził wszystkie sprawy kryminalne świeckich i duchownych, niemniej plebejów na terenie powiatu; sądy będą odbywały się nazajutrz po świętej Małgorzacie [14 VII?] na zamku Bytów, sędzić będzie starosta oraz przysięgli sędziowie i pisarz. Starosta ustanawiany przez króla będzie posiadał dobra i dochody z nich. Dobra te, poza Bytówem, obejmują wieś Osieki¹⁰ z przynależnymi czynszami ze wsi Morgenstern¹¹, Damerdow¹², Borstuchom¹³, Stryszow¹⁴, Ratkow¹⁵, Grostuchom¹⁶, Tagen¹⁷, Kleintuchom¹⁸, Bernsdorf¹⁹, przynależna do zamku wieś Repnitsz²⁰, Damersdoph²¹, Medrin²², Gremnith²³, Dampen²⁴ z przynależnościami. Z dóbr tych czwarta część ma być płacona kwarta (*quarta consueta*) do skarbu Królestwa Polskiego²⁵. Przychody pieniężne z dóbr szlacheckich (*ex pagis feudalibus*) należnych królowi, winny wpływać do stołu królewskiego. Chodzi o wsie: Gostkowo Nowe oraz Gostkowo Małe (*novo et*

veteri)²⁶, Stare Powiski (veteri)²⁷, Sukowo Małe (Minori)²⁸, Rekow²⁹, Studnitsz³⁰, Charndambrow³¹, Osławdambrow³², Modrof³³, Dunckieldorph³⁴, Kramerzyn³⁵, Trzebetkow³⁶ od dawna szlacheckiej rodzinie Ossovienses³⁷ i do folwarków tychże w granicach powiatu król potwierdza spokojne zażywanie tychże; mieszczanom użytkowanie posiadanych ziemi po wniesieniu kanonu na zamek. Król kasuje przywileje udzielone poddanym w dobrach lennych przez krzyżaków i potwierdza fundacje kościelne i powinności na rzecz duchowieństwa, oraz króla i Królestwa. Na zamku bytowskim 7 IX (in vigilia Beate Mariae Virginis Nativitatis) 1453³⁸, król Kazimierz, Jan Lutkowic (Luthkowicz) de Brzezie podkanclerzy koronny, Felix Żigota marszałek królewski, Jan Mortęski (Mortenski) i Władysław Żaliński sekretarze królewscy.

6. Filip książę pomorski i biskup kamieński przytacza dokument nr 5. króla Kazimierza [IV Jagiellończyka] króla Polski i potwierdza go w Szczecinie 5 V 1556.

Relacja Jerzego Ossolińskiego kanclerza wielkiego koronnego.

j. łac.

¹ Nagłówki w Metryce: *Oblata literarum foundationis certorum Oppidorum et Arcium in Pomerania*. ² Kerlin – może miasto Karlino, które jednak leży dalej na zachód; identyfikacja Człuchowa z Słagovien., niepewna; Słupsk – dok. Stolpen; Lębork – Leoburgum (także Lewinburg); Bytów – Bittovien., niem. Bütow. ³ Także pisownia Mencen., chodzi może o rzeczkę przy jeziorze Manicz, gdzie dokonano niewielkiej korekty granicznej, Wojciech Kostuś, *Władztwo Polski nad Lęborkiem i Bytowie*, Wrocław 1954, s. 17, przyp. 3; Marek Dziecielski, *Kultura polityczna i drogi awansu szlachty kaszubskiej. Studium nad elitami ziemi lęborskiej w XVI – XVIII wieku*, Gdańsk 2010, s. 25-27, opis granic. ⁴ Także pisownia Rügenwalde.

⁵ Filip I zwany Pobożnym (1515-1560), ks. wołogojski od 1532, syn Jerzego I; w dok. winno być: Kazimierz IV (Kazimierz Jagiellończyk). ⁶ W dok. MCCCCCLIII, na marginesie cyframi arabskimi 1454. Data 1453, 1454 są zupełnie nierealne, podważają wiarygodność dokumentu. W 1453 r. król Kazimierz przebywał w Krakowie do 4 IX, potem przez Nowy Korczyn, Sandomierz, Zawichost i Lublin pojechał na Litwę. W roku 1454 do 9 IX przebywał w Toruniu, później pod Cerekwicą, potem nastąpiła bitwa pod Chojnicami, zob. Grażyna Rutkowska, *Itinerarium króla Kazimierza Jagiellończyka 1440-1492*, Warszawa 2014, s. 122-124, s. 132-134. ⁷ Od 1438 do 18 IX 1454, kiedy poległ, podkanclerzym kor. był Piotr Woda, następnie Tomasz Strzemiński; Jan Lutkowic notowany jest jako podkanclerzy od 9 VII 1455, co wespół z wyżej podanymi wątpliwościami podważa autentyczność dokumentu; U X nr 623-625. ⁸ U X, nie notują go. ⁹ Bogusław X Wielki z rodu Gryfitów (1454-1523), żonaty od 1491 z Anną Jagiellonką (1476-1503), siostrą Zygmunta I; Jerzy I pomorski, 1493-1531; Barnim IX Pobożny (w dok. *Barlaminum*), 1501-1573. ¹⁰ Osiek albo Osieki, niem. Wyseken, Wussecken, Gerard Labuda, *Inwentarze starostwa bytowskiego i lęborskiego z XVII i XVIII w.*, Toruń 1959, s. 18, 83, 140, 17. Odnośnie nazw niemieckich, zob. Reinhold Cramer, *Geschichte der Lande Lauenburg und Bütow*. t. I-II, Königsberg 1858, zaś polskich – cytowana wyżej praca Dziecielskiego.

¹¹ Polska nazwa Jutrzenka, Labuda, *Inwentarze*, s. 19, 136. ¹² Poprawniej: Damerkow, Damerckow albo Dąbrówka, Labuda, *Inwentarze*, s. 20, 128. ¹³ Poprawniej: Borntuchen albo Borzetuchomie, Borzytuchom, Labuda, *Inwentarze*, s. 19, 127. ¹⁴ Także pisany Strzyszew, Struszewo, Strusow, Strussow, Labuda, *Inwentarze*, s. 21, 138. ¹⁵ Poprawniej: Kotkow, Katckow, Chotkowo, Labuda, *Inwentarze*, s. 22, 131. ¹⁶ Także pisana: Gross Tuchom, Wielki Tuchom, Tuchomie, Labuda, *Inwentarze*, s. 23, 130. ¹⁷ Poprawniej: Tangen, Tagowie, Labuda, *Inwentarze*, s. 22, 139, 169. ¹⁸ Także pisana: Klein Tuchan, Klein Tuchen, Tuchomko, Labuda, *Inwentarze*, s. 23, 132. ¹⁹ Także pisownia: Bernsdorph, Berndorph, Ugoszcz, Labuda, *Inwentarze*, s. 14, 126. ²⁰ Repnitz albo Rzepnica, Labuda, *Inwentarz*, s. 36. ²¹ Zapewne chodzi o Damsdorff albo Niezaprzew, ob. Niezabyszew, Niezabyszewo, Labuda, *Inwentarze*, s. 26, 129. ²² Wersje: Medersin, Moderzyn, Niedarzyn, Niedarzyno, Labuda, *Inwentarze*, s. 16-17, 135.

²³ *Gremitt* - przerobiono ostatnią literę na *h*; w drugiej wersji *Gremnitz* – chodzi o Gramentz, Grzymienica, Grzmiąca, Labuda, *Inwentarze*, s. 15, 155. ²⁴ Dampen albo Dąbie, Labuda, *Inwentarze*, s. 34. ²⁵ To postanowienie wydaje się być późniejszej proveniencji. ²⁶ Gostkowo Wielkie/Gross Gustkow; Gostkowo Małe/Klein Gustkow, Labuda, *Inwentarze*, s. 35, 176. ²⁷ Niezidentyfikowana; może chodzi o Małe Pomysko/Klein Pomeisken, por. Labuda, *Inwentarze*, s. 33, 174. ²⁸ Niezidentyfikowana. ²⁹ Reckow, Labuda, *Inwentarze*, s. 50, 69, 174.

³⁰ Wersje pisowni: Studenitz, Stüdnitz/Studzienice, Labuda, *Inwentarze*, s. 138, 168. ³¹ Wersje nazwy: Charndambrow, Cziarendamerow, Czarnadamerow/Czarna Dąbrowa, Labuda, *Inwentarze*, s. 30, 142, 174. ³² Oslawdambrow, Oslawdamerow, Oslaw Damerow, potem Rudolfswalde/Osława Dąbrowa, Labuda, *Inwentarze*, s. 136. ³³ Poprawniejsza wersja: Moddrow, Labuda, *Inwentarze*, s. 174. ³⁴ Niezidentyfikowana. ³⁵ Kremerbruch, Kramarzyn, Kramarzyny, Labuda, *Inwentarze*, s. 34. ³⁶ Trzebiatckow, Trzebiatkowo, Labuda, *Inwentarze*, s. 175; w 1515 r. Trzebbetkow/Trzebiatkov, Cramer, *Geschichte*, II, s. 188. ³⁷ Ossowsky, być może h. Wussow. ³⁸ Lekcja daty niewątpliwa, w dokumencie MCCCLIII, poprawiano pierwszą cyfrę C. Zob. uwagi do dok. nr 2, z tą samą datą.

455/4420

k. 421v – 423¹

Warszawa, 25 kwietnia 1646

Król zawiadamia urzędników ziemskich, starościńskich, a zwłaszcza władze miast i miasteczek królewskich oraz duchownych klasztornych i opackich i innych zobowiązanych dawać podwody, iż wobec ciągłych skarg na wielkie, prowadzące do ruiny obciążenie, spowodowane wybieraniem podwód przez różne służby królewskie, naradził się z doradcami i urzędnikami koronnymi. Analiza konstytucji 1564 roku o podwodach², 1570 roku o poczcie zezwalają odpowiednio – na dokonanie zmian – oraz zniesienie podwód i przesyłanie wszelkich wiadomości, także od obcych panów przez poczty, i pozwalają wysyłać inne *missiones*. Konstytucja 1570 roku zakazała kancelariom królewskim wydawać listy podwodne, a uzyskane listy kasować; na tej podstawie wydane tracą moc, ważność i zostają skasowane od chwili ogłoszenia w grodach tego uniwersału. Zachowane zostają podwody dla posłów moskiewskich, tatarskich i tureckich, co wynika z zawartych traktatów. Miasta podlegające podwodom winny podwodne pieniądze, podwyższywszy je czterokrotnie, corocznie na św. Marcina [11 XI] wpłacać szlachetnemu [Karolowi] Montelupiemu, sekretarzowi królewskiemu i poczmistrza (*poszty magistra*) albo jego substytutowi, zgodnie z specjalną specyfikacją, ile każde miasto dawać powinno, która ukaże się z podpisem i pieczęcią królewską. Król uroczyście obiecuje, że żadnym swym komornikom ani innym osobom nie będą winni dawać podwód.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ Uwaga: brak karty 422v – przenumerowano ją na 423, brak karty o numerze 423v. ² „Uniwersał podwodny warszawski [1564]” „Okolo podwod. Uniwersał piotrkowski Anno 1565”, VL II, s. 42-44.

456/4421

k. 424 – 425

Warszawa, 4 (3?) kwietnia 1646

Król ze względu na zasługi przodków i zasługi oraz talenty wojewody ruskiego Jeremiego (*Hieremiego*) Michała księcia *na Wiśniowcu* podczas wojny moskiewskiej, pruskiej, tureckiej i innych, w których posiłkował Rzeczpospolitą, nadaje mu dożywotnio wakujące po śmierci Stanisława Koniecpolskiego kasztelana krakowskiego i hetmana wielkiego koronnego dobra Hadziacz (*Hadziacze*) i Bobryk (*Bobryk*) ze wszystkimi miasteczkami, wsiami slobodami założonymi przez Łukasza Żółkiewskiego wojewodę braclawskiego i Stanisława Koniecpolskiego, oraz innymi przynależnościami i dochodami, które na zamianę za włość trubecką do Korony przyłączono. Wyjątek stanowią Achtyr, Olszana, Kamienne Horodyszcze i inne, włączone przez pakta do granic moskiewskich. Będą one pozostawały w administracji Wiśniowieckiego, dopóki przez komisję na mocy układów nie zostaną przekazane stronie moskiewskiej, przy czym

Wiśniowiecki nie ma czynić żadnych trudności. Książę Wiśniowiecki ma ponosić zwyczajne ciężary z tytułu posiadania tych dóbr.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. pol.

457/4422

k. 425 – 426

Warszawa, 11 maja 1646

Król zasłużonemu księciu wojewodzie ruskiemu Jeremiemu Michałowi Wiśniowieckiemu pozwala przez 10 lat wytwarzać i sprzedawać towary leśne, potaż, popiół, szmelcugi, wańczos, klepkę i inne, w tym saletrę z lasów dzierżaw Hadziacz i Bobryk, o czym zawiadamia odnośne władze, mianowicie królewskich administratorów, dozorców i namiestników towarów leśnych.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. pol.

458/4423

k. 426 – 426v

Warszawa, 15 maja 1646

Król przy koronacji potwierdził wszystkim Żydom w Koronie ich prawa, jednak chętnie przyjmuje prośbę Żydów z Baru, którzy zwrócili się o potwierdzenie ich starodawnych praw, i za wstawiennictwem pewnych doradców potwierdza przy posiadaniu Bożnicy (*Bożnicze Kierchową albo okopiska*), z łaźnia studnią do niej należącą, domy i grunty w obu miastach barskich, a także prawa, w tym prawo do prowadzenia handlu wszelkimi towarami, w jatkach do nich należących bydła i trzody, trunków, jak to określono w przywileju dla miasta Baru. Mają wedle starego zwyczaju wykonywać powinności do zamku, ale mają być wolni od wszelkich ciężarów, w tym narzucania na nich [sprzedaży] towarów.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

459/4424

k. 426v – 427

Warszawa, 14 maja 1646

Król zezwala zasłużonemu żołnierzowi Zachariaszowi Strońskiemu na scedowanie wsi Przysieki, Przysieczki (*Przysiecki*), Pusta Wola i Siedliska (*Siedliszka*) z młynem w województwie krakowskim, w powiecie bieckim, małżonkom Adamowi Strońskiemu (*de Stronie*) i Jadwidze Strońskiej¹. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali dożywotnio wspomniane wsie z wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których winni płacić corocznie duplę kwarty do skarbu rawskiego².

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego.

j. łac.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

¹ W dokumencie „Hedwigis de ... Stronskich”. ² Zob. dok. 510.

460/4425

k. 427 – 427v

Warszawa, 12 maja 1646

Król zasłużonemu Tomaszowi Bildziukiewiczowi (*Bildziukiewiczowi*) wójtowi wileńskiemu i sekretarzowi królewskiemu nadaje urząd wojskiego dorpackiego po śmierci ...¹, o czym informuje szlachtę województwa dorpackiego.

Dokument opieczetowany pieczęciami koronną i litewską, podpisany przez Władysława IV i Franciszka Isajkowskiego referendarza i pisarza litewskiego.

j. łac.

¹W dokumencie pozostawiono puste miejsce na nazwisko i imię. U IX nr 217, nie podają, kto był wcześniej wojskim.

461/4426

k. 427v – 428

Warszawa, 18 kwietnia 1646

Król zasłużonemu Mikołajowi Bildziukiewiczowi (*Biłdziukiewiczowi*) sekretarzowi królewskiemu nadaje urząd stolnika parnawskiego po śmierci ...¹, o czym informuje szlachtę województwa parnawskiego.

Dokument opieczetowany pieczęciami koronną i litewską, podpisany przez Władysława IV i Franciszka Isajkowskiego referendarza i pisarza litewskiego.

j. łac.

¹W dokumencie pozostawiono puste miejsce na nazwisko i imię. U IX nr 542–543 nie podają, kto był wcześniej stolnikiem.

462/4427

k. 428 – 429

Warszawa, 17 kwietnia 1646

Feria quinta ante festum Sacrorum Pentecostes

Król zezwolił na wniesienie do akt kancelarii większej przez Jana Browskiego (*Brouski*) poniższego listu.

Władysław IV zwraca się do władz Gdańska, iż liczni kupcy z tego miasta w imieniu kolegium sukienników (*Colegij Pannicidorum*) skarżyli się, że z powodu pewnego reskryptu królewskiego ponoszą straty od cechu płócienników, pomimo zwyczajów i wyraźnych dekretów króla Zygmunta III. Król nie zamierzając derogować dawnym prawo uznaje słuszność próśb i przedłożonych argumentów, że powinni spokojnie używać swych praw i sprzedawać sukna, pod karami opisanych w prawie dla występujących przeciwko temu. Warszawa 22 III 1637, podpis Władysława IV i Jana Gembickiego sekretarza królewskiego. Kopia sporządzona w Gdańsku 19 III 1647¹ przez notariusza publicznego Melchiora Kurszoviusa z jego pieczęcią.

Relacja Jerzego Ossolińskiego kanclerza wielkiego koronnego („*Relatio ut supra*”).

j. łac.

¹ Zapewne 1646?

463/4428

k. 429 – 430v

Warszawa, 24 maja 1646

Król za wstawiennictwem pewnych doradców zezwolił na oblatowanie poniższego dokumentu, który aprobuje i potwierdza.

Władze na czele z burmistrzem i rajcami, wójtem i ławnikami oraz rada dwunastu mężów i seniorami wszystkich cechów zgromadzeni na ratuszu miasta Kazimierza, upatrując dobra wszystkich w skróceniu procesów przed urzędami i sądami radzieckim, wójtowskim i ławniczym, postanowili jednogłośnie i wiecześnie - z zastrzeżeniem potwierdzenia przez zwierzchnie władze i króla - by usunąć mniej potrzebne czynności powodujące zwłokę. Między innymi odnośnie

kontumacji, trzecią uznano za zawitą (*peremptoria*) jednakże z prawem aresztu; na etapie dekretu (*post gradus decretorum*) przysługiwać ma prawo odpowiedzi, ale bezpośredniej (*directe responde*), a nie w terminie z dylacji i deliberacji urzędu. Kazimierz pod Krakowem, 8 XI (*feria quarta ante festum Sancti Martini Pontificis et Confessoris*) 1645.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

464/4429

k. 430v – 431

[1646]¹

Król nadaje zasłużonemu w ekspedycjach wojennych sz Tobiaszowi Grochowskiemu urząd wojskiego łukowskiego po śmierci Adama Krzeskiego, o czym zawiadamia szlachtę powiatu łukowskiego².

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ W dokumencie brak miejsca i daty. ² Zob. U IV/4, s. 88.

465/4430

k. 431 – 431v

Warszawa, 24 maja 1646

Król zezwala małżonkom Sebastianowi Kaweckiemu i Katarzynie Wojnowskiej scedować części wsi Miczowce (*Micowcze, Micowce*)¹ w województwie podolskim, zasłużonemu w licznych ekspedycjach wojennych weteranowi i rotmistrzowi, Piotrowi Wichrowskiemu i jego żonie Joannie Humienieckiej (*Humienieczka*). Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali dożywotnio części wsi ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których winni corocznie płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Może chodzi o Miczowce albo Horodyszcze, zwane też Trychowce Stare w star. kamienieckim, Jabłonowski, *Lustracje Królewszczyn*, s. 4, 191.

466/4431

k. 432 – 432v

Warszawa, 27 maja 1646

Król zasłużonemu Januszowi Prusinowskiemu podkomorzemu bełskiemu, uczestnikowi wielu wypraw wojennych pod dowództwem zmarłego Walentego Kalinowskiego starosty kamienieckiego, potem Stanisława Koniecpolskiego kasztelana krakowskiego i hetmana wielkiego koronnego, który ponadto zasłużył się w czasie pokoju będąc deputatem trybunalskim, posłem na sejmy, nadaje mu i jego w żonie Rzeczyckiej¹ wsi Byszów (*Byszowo*) i Dryszczów (*Dryszczow*)² wakujące po śmierci Jana [Bąka] Lanckorońskiego kasztelana halickiego. Małżonkowie będą posiadali dożywotnio wspomniane wsie ze wszystkimi przynależnościami i dochodami; jeśli wsie są obciążone starymi sumami zostaną one zmniejszone zgodnie z prawem, jeśli nie, winni płacić corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego.

j. lac.

¹ Raz w dokumencie Krystyna de Rzeczyca, raz Katarzyna de Rzeczyca. Uruski, XIV, s. 369 notuje tylko – zapewne wcześniejsze małżeństwo – Prusinowskiego z Marianną Kalinowską, poprzednio żoną Mikołaja Potockiego. ² Wsie w star. halickim.

467/4432

k. 433 – 434v

Warszawa, 17 maja 1646

Król Stanisławowi Lanckorońskiemu staroście sokalskiemu, uczestnikowi wypraw chocimskiej, przeciw Abazy baszy, wyprawy pruskiej, przeciwko Tatarom, zbuntowanym Kozakom, dworzaninowi Zygmunta III, deputatowi na Trybunał Koronny, posłowi ziemskiemu sejmowemu nadaje urząd kasztelana halickiego po śmierci Jana [Bąka] Lanckorońskiego, o czym zawiadamia szlachtę halicką¹.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego.

j. łac.

¹ Zob. U III/1 nr 99-100.

468/4433

k. 434v – 435v

Warszawa, 1645¹

Król zezwala, by Jerzy Lubomirski na Wiśniczu starosta sądecki, spiski, chmielnicki i dobczycki, syn Stanisława Lubomirskiego na Wiśniczu wojewody i starosty generalnego krakowskiego, sławnego z bitwy z Turkami pod Chocimiem, sam również wielce zasłużony żołnierz, deputat na Trybunał Koronny, poseł ziemski i marszałek izby poselskiej, scedował starostwo sądeckie i tenutę grybowską swemu bratu rodzonemu Konstantemu Lubomirskiemu na Wiśniczu staroście białocerkiewskiemu. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Konstanty Wiśniowiecki będzie dożywotnio dysponował starostwem sądeckim, z miastem Sądecz², wsiami Stadło (*Stadla*), Gostwica, Biczycza (*Buczyce*) z folwarkiem, oraz do folwarku należącymi wsiami Kiestrzewina³, Krasne, Pisarzowa, wsią Kunow z folwarkiem, Mystków, Cieniawa z folwarkiem, Mszalnica (*Mszalnicza*), Ptaszkowa (*Ptaszkowo*), Pławna, Falkowa, Kamionka, Królowa⁴, Jamnica, miasto Piwniczna z wójtostwem, wieś Łomnica (*Łowinica*), Kokuszka (*Kokoszka*) wraz z przynależnościami i dochodami Będzie też dysponował tenutą grybowską z miastem Grybów, wsiami Gródek (*Grudek*), Kąclowa (*Konclowa*), Siólkowa (*Szolkowo*) z folwarkiem, Biała (*Biała Niżna*) z folwarkiem który nazywają Wyżnia Biała (*Wisnia Biała*), z folwarkiem Wróblewskie należącym do wsi Biała, z dwoma wsiami ruskimi (*Rhutenicis*) Binczarowa (*Pinczawa*)⁵ i Bogusza ze wszystkimi przynależnościami. Jeśli wspomniane dobra są obciążone starymi sumami, zostaną zmniejszone zgodnie z prawem; jeśli wolne, Wiśniowiecki winien corocznie wpłacać duplę kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego.

j. łac.

¹ W dokumencie puste miejsca na datę dzienną i miesiąc. Z boku dopisek, że powinien być rok 1646. ² Ob. Nowy Sącz. ³ Zapewne Trzetrzewina (Cietrzewina). ⁴ Były wsie Królowa Wołoska i Królowa Wola Polska. ⁵ Binczarowa (Bielczanowa) Wołoska.

469/4434

k. 436 – 437

Warszawa, 28 maja 1646

Król pamiętając zasługi rodziny i Stanisława Potockiego wojewody podolskiego zezwala, by scedował starostwo halickie na swojego syna Andrzeja Potockiego z Potoka. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Andrzej Potocki będzie dysponował dożywotnio miastem Halicz z jurysdykcją grodzką, miasteczkami Tustań i Kołomyja, wsiami Horoszko¹, Dubowce (*Dubowcze*), Kozina (*Kosina*), Wiatomna², Wysoczanka, Bryń³, Maydawiecz⁴, Węglowa, Karczma⁵, Kornce (*Korncze*) ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami zgodnie z prawem zostaną one zmniejszone, jeśli są wolne, winien płacić corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego, dbać o budynki, lasy i granice, nie uciskając poddanych niezwykłymi pracami. O nominacji król zawiadamia dygnitarzy, urzędników i szlachtę halicką. Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego.

j. łac.

¹ Zapewne chodzi o Chorostkow. ² Niezidentyfikowana. Lekcja niepewna, – może Miatomna?. ³ Bryn albo Słoboda. ⁴ Niezidentyfikowana, może Matyjowice na pld.–wsch. od Kołomyi. ⁵ Miejscowości niezidentyfikowane.

470/4435

k. 437 – 438v

Warszawa, 1646¹

Król przychyła się do prośby Stanisława Lanckorońskiego (*Landzkoronski*) z Brzezia kasztelana halickiego i starosty skalskiego, zasłużonego żołnierza, deputata trybunalskiego, posła sejmowego i podczas pełnienia wielu innych funkcji, wyraża zgodę, by dziedziczne miasto Lanckorońskiego Nowe Brzezie na gruntach [wsi] Charzowce (*Charzowcze*) i Stary Jarosław² w województwie³ i otrzymało prawo magdeburskie i jednocześnie nadaje je wszystkim mieszkańcom polskim i ruskim. Mieszkańcy zostają wyjęci spod prawa ziemskiego, mając odpowiadać na przyszłość przed prawem niemieckim i wójtem, z prawem apelacji do dziedzica. Otrzymują prawo wyboru spośród siebie burmistrzów, rajców, ławników i wójta. Wyroki i inne dokumenty publiczne mają wychodzić z akt miejskich pod pieczęcią³. Wójt ma otrzymać plac w mieście wyznaczony przez Lanckorońskiego, w którym ma sądzić, prawo propinacji i zwolnienie z ciężarów publicznych. Miasto otrzymuje cztery jarmarki⁵, z wolnym dostępem dla Polaków, Rusinów, Żydów i wszystkich innych, targi we wtorki i czwartki. Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego.

j. łac. i pol.

¹ Pozostawiono puste miejsce na datę dzienną i miesiąc. ² Brzezie Nowe, Zbrzezie, potem Zbrzyż nad Zbruczem, 40 km na pñ.–zach. od Kamieńca Podolskiego, SGKP XIV, s. 532–533. ³ Pozostawiono puste miejsce na wpisanie nazwy, winno być „podolskie”. ⁴ Pozostawiono miejsce na rysunek herbu. ⁵ Puste miejsce na wpisanie terminów odbywania jarmarków.

471/4436

k. 438v – 440

Warszawa, 1646¹

Król przychyła się do prośby Stanisława Lanckorońskiego (*Landzkoronski*) z Brzezia kasztelana halickiego i starosty skalskiego, zasłużonego żołnierza, deputata trybunalskiego, posła sejmowego i podczas pełnienia wielu innych funkcji, wyraża zgodę, by dziedziczne miasto Lanckorońskiego nowo założone Żwaniec na gruntach ... w województwie ...² otrzymało prawo magdeburskie, które jednocześnie nadaje król wszystkim mieszkańcom polskim i ruskim. Mieszkańcy

zostają wyjęci spod prawa ziemskiego, mając odpowiadać na przyszłość przed prawem niemieckim i wójtem, z prawem apelacji do dziedzica. Otrzymują prawo wyboru spośród siebie burmistrzów, rajców, ławników i wójta. Wyroki i inne dokumenty publiczne mają wychodzić z akt miejskich pod pieczęcią³. Miasto otrzymuje cztery jarmarki⁴, z wolnym dostępem dla Polaków, Rusinów, Ormian, Żydów i wszystkich innych, obdarzając je gwarancjami jak dla miast królewskich; targi we wtorki i czwartki.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego.

j. łac.

¹ Puste miejsce na datę dzienną i miesiąc. ² Puste miejsce odnośnie gruntów wsi, na jakich lokowano miasteczko i województwa; Żwaniec leżał nad granicą mołdawską w woj. podolskim, pow. kamienieckim, 18 km na płd.–zach. od Kamieńca, u ujścia rzeczki Żwańczyk do Dniestru, SGKP XIV, s. 871–872. ³ Miejsce na rysunek herbu. ⁴ Puste miejsce na terminy odbywania jarmarków.

472/4437

k. 440 – 440v

Warszawa, 2 czerwca 1646

Król nadaje zasłużonemu Olbrachtowi Opackiemu staroście latowickiemu i swemu dworzaninowi pokojowemu, urząd chorążego warszawskiego po śmierci [Wojciecha] Opackiego, jego brata.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

473/4438

k. 441 – 441v

Warszawa, 5 czerwca 1646

1646

Król zezwala, by małżonkowie Marcin Trzebieński i Elżbieta Puczkowna scedowali wieś Skórzewa w powiecie gostyńskim województwa rawskiego na małżonków Jana Trzebińskiego i Jadwigę Bąkowską. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą dysponowali dożywotnio wsią ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli wieś jest obciążona starą sumą, zostanie ona zmniejszona o część zgodną z prawem, jeśli nie, winni corocznie płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

474/4439

k. 441v – 443

Warszawa, 5 czerwca 1646

Król za wstawiennictwem doradców poinformowany został o prośbie Hermana a Swidern mieszkańca Gdańska i producenta jedwabiu (*sericae praeparatoris*), który niegdyś został zaliczony do królewskich serwitorów, o meliorację przywileju, mianowicie, by w Gdańsku ustanowić cech jedwabników (*serici praeparatoriam artem*), co wymaga znacznych nakładów. Trzeba bowiem barwników, jedwabiu, do tego z Cesarstwa Chińskiego, Persji i Włoch należy bowiem najostrożniej przewieźć jedwabniki (*bombicibus*), mieć wielu współpracowników. Swidern dobrał już sobie niemałą liczbę i wyuczył, pokazując szansę zastąpienia gotowych wyrobów sprowadzanych za gotówkę.

Król za wstawiennictwem doradców przychylił się do prośby i Herman a Swidern i jego sukcesorzy i wspólnicy otrzymali prawo wyłącznego wygotowywania jedwabiu i sprowadzania go przez kupców z różnych miejsc (z Włoch przez Holandię albo Hamburg, z Persji przez Ormian albo Moskwicynów), barwienia i wykańczania, do czego może zaciągać towarzyszy, wspólników, pracowników do produkcji, czy to w Gdańsku czy poza nim. Dla pokrycia wydatków król udziela przywileju na lat dwadzieścia od wystawienia tego dokumentu. Za stawianie przeszkód Swidernowi król wyznacza karę 1000 złotych węgierskich [dukatów] w połowie do skarbu królewskiego, w połowie Swidernowi lub jego sukcesorom. O czym zawiadamia zainteresowanych, a zwłaszcza magistrat Gdańska.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Leżeńskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

475/4440

k. 443 – 443v

Warszawa, 11 czerwca 1646¹

Król zasłużonemu w różnych ekspedycjach wojennych, mianowicie inflanckiej, wołoskiej, moskiewskiej Janowi Grabińskiemu urząd podstolego dorpackiego².

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Naruszewicza referendarza i pisarza litewskiego, opieczętowany pieczęciami koronną i litewską.

j. łac.

¹ Datę dzienną poprawiano. ² Zob. U IX, nr 155.

476/4441

k. 443v – 444

Warszawa, 29 maja 1646

Król słynącemu za poprzedniego i obecnego panowania z cnót i zasług, także podczas wypraw wojennych Salomonowi Rekuciovi¹ nadaje wakujący urząd podkomorzego wendeńskiego, o czym zawiadamia szlachtę województwa wendeńskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Naruszewicza referendarza i pisarza litewskiego, opieczętowany pieczęciami koronną i litewską.

j. łac.

¹ Por. U IX nr 836 – Jan Salomon.

477/4442

k. 444 – 445v

Warszawa, 6 czerwca 1646

Król kieruje uniwersał do administracji cel w komorach celnych wybierających niedawno wprowadzoną uchwałą sejmową induktę, by ze względu na wielkie zasługi zmarłego kanclerza koronnego Jana Zamoyskiego, i pozostałego po nim potomka [Jana Zamoyskiego] starosty kałuskiego, nie wybierali indukty od mieszczan miast Zamościa i Tarnowa. Gdyby wyszły wcześniej jakieś mandaty królewskie w tej sprawie, król unieważnia je i kasuje.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. pol.

478/4443

k. 445v – 446

Warszawa, 2 czerwca 1646

Sabbatho post festum Sacratissimi Corporis Christi

Król zezwala na oblatowanie przez swego sekretarza Macieja Cieleckiego w aktach kancelarii większej poniższego dokumentu.

Król nadaje zasłużonemu od wielu lat Maciejowi Cieleckiemu swemu sekretarzowi, prawo wykupu z rąk, nie posiadających podstawy prawnej posiadania, 7 łąnów ziemi, albo ile zostanie wykazanych z rewizji, we wsi Bratwin (*Bratuin, Bratuinin*), znajdujących się pomiędzy granicami stwoleńskimi i michalewickimi. Nadanie obejmuje w starostwie świeckim przynależny brzeg rzeki Wisły. Po dokonaniu tego Cielecki będzie dysponował wspomnianymi łąnami z przynależnościami, prawem emfiteutycznym na 50 lat, płacąc corocznie kwartę do skarbu rawskiego, której wysokość zostanie ustalona przez komisarzy królewskich. Warszawa, 10 IV 1645, podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego¹.

j. łac.

¹ Na końcu formuła „Relatio ut supra.”, chodzi o J. Ossolińskiego, choć poprzedni dokument takiej formuły nie ma.

479/4444

k. 446 – 446v

Obory, 9 czerwca 1646

Król nadaje zasłużonemu Aleksandrowi Dzieduszyckiemu (*Dziedusicki*) urząd kasztelana lubaczowskiego po awansie Wojciecha Aleksandra Przedwojewskiego na kasztelanię wiską, o czym zawiadamia szlachtę województwa bełskiego¹.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego i podkomorzego przemyskiego.

j. łac.

¹ Por. U III/2 nr 916–917.

480/4445

k. 446v – 447v

Obory, 9 czerwca 1646

Król nadaje zasłużonemu w doradzaniu Rzeczypospolitej, na sejmikach i sejmach Wojciechowi Aleksandrowi Przedwojewskiemu kasztelanowi lubaczowskiemu, po śmierci [Stanisława] Baranowskiego¹ kasztelana wiskiego, kasztelanię wiską, o czym zawiadamia szlachtę siemi wiskiej i województwa mazowieckiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego i podkomorzego przemyskiego.

j. łac.

¹ W metryce puste miejsce na imię, Boniecki, I, s. 100 podaje, że był to Stanisław Baranowski. Zob. poprzedni dok.

481/4446

k. 448 – 448v

Warszawa, 12 czerwca 1646

Król zezwala małżonkom Pawłowi Hładynowiczowi (*Hładynowicowi*) Dubiskiemu i Anastazji Podarzewskiej na scedowanie siedmiu włók albo łąnów ziemi ornej wraz z Ostrowem Melechowicz (*Melechowic*) we wsi Oblapy² starostwa kowelskiego na ...¹ małżonków Jakuba Łupieńskiego i Katarzynę Chyżewską. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie Łupieńscy będą posiadali dożywotnio wspomniane dobra wraz z dochodami, z których winni płacić duplę kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego.

j. pol.

¹ Miejsce na jeden wyraz. ² W źródle „Oblapiach”; SGK IV, s. 517: „Obtapy”. Ob. Oblapy.

482/4447

k. 449 – 449v

Warszawa, 7 czerwca 1646

Król w uznaniu zasług nadaje dożywotnio Janowi Radwańskiemu pokojowemu królewicza Zygmunta Kazimierza plac w Warszawie, zaczynający się od ogrodu królewskiego nad samą Wisłą idąc w kierunku [placu] Jana Wyszowskiego królewskiego przystawa tatarskiego, z drugiej strony [placu] marszałka nadwornego koronnego, gdzie uliczka *ściąga się* ku Wiśle. Król nadaje też drugi plac idąc od [placu] wspomnianego przystawa ku Wiśle, u końca ogrodu królewskiego. Radawański może tych placów używać, zabudowywać i ciągnąć z nich dochody, a król przestrzega, by nikt, w szczególności ogrodnik, architekt czy budowniczy królewscy nie ważyli przeszkadzać Radawańskiemu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. pol.

483/4448

k. 449v – 450

Warszawa, 15 czerwca 1646

Król zezwala zasłużonemu dworzanowi, żołnierzowi i posłowi na sejmy, Hieronimowi Radomickiemu wojewodzie inowrocławskiemu, staroście wschowskiemu, zezwala na scedowanie starostwa wschowskiego na rzecz Wojciecha (*Alberti*) Gajewskiego dworzanina królewskiego, zasłużonego także jako poseł królewski na sejmiki. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Gajewski będzie dysponował dożywotnio starostwem ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których winien płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. łac.

484/4449

k. 450v – 451v

Warszawa, 15 czerwca

1646

Feria sexta ipso die festi Sanctorum Vitti et Modesti Martyrum

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej listu w języku ruskim przez Jana Baczyńskiego (*Bacynskiego*) przetłumaczonego na polski opatrzonego pieczęciami 5 świadków.

Dymitr (*Dmitr*) Szczykityński (*Szczykityński*) i Sebastian Kulbicki¹ woźni powiatowi województwa braclawskiego zeznają, że na prośbę Jerzego Strusia (*Strusza*) z Komarowa starosty braclawskiego i winnickiego w roku obecnym 26 XII 1585 działając z urzędu, z polecenia Hieronima Czeczela podstarościego i Kondrata (*Konrata*) Kozara sędziego, urzędników grodzkich braclawskich wysłani zostali do przekazania połowy zakupionego przez księcia Janusza Zbaraskiego wojewody braclawskiego, starosty krzemienieckiego i pińskiego majątku miasta Przyłuka i sieliszcza Pohrebyszcze (*Pohrebyscz*)², kupionego od Jerzego Strusia z Komarowa starosty braclawskiego. Zeznają przekazanie w obecności szlachty wszystkich przynależności i połowy mieszczan oraz poddanych. Opisano też wytyczenie granicy od piątej („pietę”) z gruntu przyłuckiego na *Mogilkę Deszkowe*, dalej [rzeką] Żerdzią³ od Polaków do Doliny Deszkowej, wierzchem Żerdzi drogą czerepasyską i miedzą Dąbrówki Sokołowej i dalej do Czarnego Szlachu, i znowu do Mogiły Deszkowej i w dół rzeką Żerdzią do ujścia (*ustia*) Żerdzi, gdzie także Sannik wpada do Desny (w *Desnicze*), stąd od Uroczyska Ustia, w górę Desnicze do brodu Siwowskiego, stamtąd w górę

Kobyła (*Kobyliu*), od Kobylej do Wronego, dalej do lasu Hubina, połową tego lasu do granicy majątku Przyłuka i dalej tą granicą. Przyłuki, 26 XII 1585, podpisy obu woźnych.

(relatio ut supra – Jerzego Ossolińskiego).

j. pol. i lac.

¹ W dokumencie raz jako Kulbicki, raz jako Kolbicki. ² Przyłuka Stara i Nowa, 36 km (drogą) na płn.-wsch. od Winnicy; Pohrebyszcze – 52 km na wschód (ku północy) od Przyłuki, SGKP IX, s. 217-218.

³ Żerdź, rz. wpadająca do Desny Bohowej, SGKP XIV, s. 777.

485/4450

k. 451v – 452v

Warszawa, 15 czerwca 1646

Król zezwala, by zasłużony Mieczysław Mleczo¹ starosta mielnicki scedował starostwo mielnickie swemu synowi Wojciechowi Emerykowi Mlecze. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Wojciech Emeryk Mleczo będzie dysponował dożywotnio starostwem z miastem Mielnik i jurysdykcją grodzką, wsiami z wszystkimi przynależnościami oraz dochodami, z których winien płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ W dokumencie pisownia nazwiska: *Mleczo* i *Mlecko*.

486/4451

k. 452v – 453

Warszawa, 17 czerwca 1646

Król zaleconemu przez pewnych doradców Aleksandrowi Karlińskiemu (*Charlińskiemu*)¹, zasłużonemu podczas ekspedycji moskiewskiej i przeciwko Tatarom, nadaje wieś spustoszoną Zielińce (*Zieleńce*) z dworem i pewną część ziemi zwaną Grodzkie Pole w starostwie trembowelskim, wakującą po wstąpieniu brata rodzzonego beneficjenta Felicjana Karlińskiego do stanu duchownego. Posesja będzie dożywotnia, z nadanej wsi winien płacić corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Aleksandra Paprockiego.

j. lac.

¹ Stefan pierwszy raz pisany jako Charliński, drugi raz Karliński, także w nagłówku; jego brat – słowo poprawiano – ale zapisano niewątpliwie „Karliński”, a nie Charliński. Trudno rozstrzygnąć definitywnie pisownię, przyjęto tu „Karliński”, por. Boniecki, IX, s. 254–255, Karlińscy h. Ostoja. Jako posesorów Grodzkiego Pola nie wymienia się Karlińskich czy Charlińskich, zostało skupione do starostwa, LWRusk1661, cz. III, s. 151.

487/4452

k. 453 – 453v

Warszawa, 15 czerwca 1646

Król zezwala, by małżonkowie Jan Wacław Reklewski i Agnieszka scedowali folwark Czaków (*Czakow*) wraz z młynem, stawem i polami i wszystkimi przynależnościami w powiecie połanieckim¹ województwa sandomierskiego na rzecz małżonków Mikołaja Stokowskiego i Katarzynę Reklewską. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi wspomniani Stokowscy będą dysponowali dożywotnio dobrami z przynależnościami i dochodami, płacąc z nich dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Czajków, ok. 5 km na południowy wschód od wsi Jaślany, w pow. sandomierskim, ob. Czajkowa.

488/4453

k. 453v – 454

Warszawa, 19 czerwca 1646

Król nadaje dożywotnio zasłużonemu Janowi Tarnowskiemu i jego małżonce Elżbiecie Oleszkownej, pewne łany we wsi Srzodny (*Szayny*)¹ w starostwie kowalewskim, wakujące z powodu niepłacenia kwarty przez Mikołaja Nieświastowskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Wieś Srzodny albo Środoń.

489/4454

k. 454 – 454v

Warszawa, 24 października 1646

Król zalicza do grona swych serwitorów zaleconego sobie znakomitego Mikołaja Kierstenbruiker krawca niemieckiego i mieszkańca Warszawy, służącego mu wiernie od wielu lat w swym zawodzie. Nadaje mu wszystkie prerogatywy i prawa, w tym wykonywania zawodu i sprzedaży w Warszawie i innych miastach królewskich, naboru towarzyszy, uwalnia od opłat i podatków, poza podatkami publicznymi, zabrania czynienia przeszkód ze strony magistratów i cechów, grodów, poddając pod jurysdykcję królewską, o czym powiadamia odnośne władze.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

490/4455

k. 455 – 455v

Warszawa, 6 czerwca 1646

Król zasłużonemu za Zygmunta III i za obecnego panowania znakomitemu Baltazarowi Treichel budowniczemu statków i swemu serwitorowi, nadaje plac albo miejsce w Warszawie na brzegu Wisły. Nadanie wieczyste z wszystkimi przynależnościami obejmuje Treichela, jego żonę i legalnych spadkobierców, nadanie obejmuje miejsce, gdzie do tej pory przechowywano królewskie trzyczędownce (*triremis*), plac ma długość 8 prętów (*perticas*), szerokości zaś dwóch [prętów] i dwóch łokci. Król uwalnia nadanie od wszelkich ciężarów miejskich obecnych i na przyszłość uchwalanych oraz prawa kaduka. O czym zawiadamia magistrat Warszawy i administratora skarbu królewskiego i jego wicesgerenta.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

491/4456

k. 455v – 456v

Warszawa, 6 czerwca 1646

Król zezwala małżonkom Stanisławowi Leżeńskiemu de Lezenicze, swemu sekretarzowi i Zuzannie Bystrzejowskiej na scedowanie 200 złotych polskich, licząc po 30 groszy na złoty, stacyjnego (*stationum*) od Żydów lwowskich wypłacanych na mocy pewnego dekretu, a otrzymanych od Zygmunta III, które nadanie potwierdził obecnie panujący, na rzecz małżonków Piotra Ożgi pisarza ziemskiego lwowskiego i Heleny [Ostromęcką]¹ de Ostromech. Po dokonaniu

cesji przed aktami publicznymi, małżonkowie będą otrzymywali corocznie, dożywotnio od Żydów lwowskich, o czym zawiadamia seniorów tychże Żydów. Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego.

j. lac.

¹ Wg Uruskiego, XIII, s. 144.

492/4457

k. 456v – 457

Warszawa, 20 czerwca 1646

Feria quarta post festum Sanctorum Viti et Modesti Martŷrum

Król zezwolił na oblatowanie w aktach kancelarii większej przez ręce Jana Kozickiego poniższego listu.

Władysław IV zezwala, by ze względu na zasługi Stanisława Leżeńskiego, swego sekretarza, prawo posiadane przez niego na wieś Niemojewice (*Niemojowicze*)¹ w ziemi czerskiej i powiecie wareckim objęło także jego żonę Zuzannę Izabellę Bystrzejowską. Małżonkowie będą posiadali wieś z wszystkimi przynależnościami i prawem wyrębu w tamtejszych lasach, dochodami. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone o część zgodną z prawem, jeśli nie, winni płacić corocznie duplę kwarty do skarbu rawskiego. Wilno, 27 III 1645², podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego.

relatio ut supra [Jerzego Ossolińskiego?]

j. lac.

¹ Także Niemoiowice, ob. Niemojewice. ² Datę roczną poprawiano.

493/4458

k. 457 – 457v

Warszawa, 19 maja 1646

Król zezwala, by Stanisław Leżeński de Lezenice i Zuzanna Bystrzejowska scedowali wieś Niemojewice w ziemi czerskiej i powiecie wareckim (*varacen*.) na małżonków Jakuba Kadłubskiego (*Kadłupski*) de Kadłubek¹ i Zofii Gniewosz de Olexow. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali dożywotnio wieś z przynależnościami i dochodami. Jeśli wieś jest obciążona starymi sumami, zostaną one zmniejszone o część zgodną z prawem, jeśli nie, mają corocznie płacić duplę kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego.

j. lac.

¹ W dok. także *Kadłubscy*; Kadłubski od 1643 miał być wojskim czerskim, Boniecki, IX, s. 141.

494/4459

k. 458 – 459

Warszawa, czerwiec 1646¹

Król oświadcza, że zasłużony w sprawach publicznych Stanisław Leżeński de Lezenice jeszcze za Zygmunta III otrzymał przywilej, na mocy którego zmarły Jan Kochanowski chorąży koronny, starosta stężycki, kozienicki i jego żona Elżbieta Kamieńska scedowali wieś Niemojewice w starostwie wareckim na Stanisława i jego żonę Finetę (*Phinitae*) Dobieską przed aktami grodu radomskiego. Jednak przywilej ten nie został ingrosowany do Metryki, z dopustu Bożego zniszczony przez ogień. Po śmierci Dobieskiej król udzielił *ius communicativum* Zuzannie Bystrzejowskiej, drugiej żonie Leżeńskiego. Niniejszym na ich prośbę król potwierdza małżonków Leżeńskich przy

posiadaniu i udziela przywileju z mocą spalonego dokumentu, wyraża także zgodę na scedowanie wsi Niemojowice na małżonków Jakuba Kadłubskiego de Kadłubek wojskiego czerskiego i Zofię Gniewosz de Olexow. Jeśli wieś jest obciążona starymi sumami, zostaną one zmniejszone o część zgodną z prawem, jeśli nie, mają corocznie płacić duplę kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na datę dzienną.

495/4460

k. 459 – 460

Warszawa, 23 czerwca

1646

Feria sexta ante Festum Sancti Joannis Baptistae

Król zezwala na oblatowanie przez Aleksandra Warmińskiego poniższego listu.

Król mając w pamięci zasługi Zygmunta Ubysza swego dworzanina i chorążego (*signiferi*) królewskiego, uczestnika (*summa cum laude*) walk przeciwko Moskwie, Turcji, Tatarom, Szwedom, i rebeliantom kozackim, nadaje mu wakujący po śmierci jego brata Jakuba Ubysza chorążego dobrzyńskiego. Augustów, 30 VIII 1645¹, podpis Władysława IV.

relatio ut supra

j. lac.

¹ Datę roczną poprawiano. Zob. U VI/2, nr 1389.

496/4461

k. 460–461

Warszawa, 25 marca

[1646]¹

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej poniższego oryginalnego przywileju, opatrzonego pieczęcią polską i litewską.

Zygmunt III oświadcza, że na prośbę Fromholda (*Rhomholdi*)² Bercha Inflanctzyka, potwierdza [nadania] królów Zygmunta Augusta i Stefana [Batorego] udzielone baronowi Elertowi Krause³ za męstwo podczas wojny moskiewskiej. Berch otrzymał dobra Kellis wraz ze starostwem (*ambtu*) województwie dorpackim wraz z wszystkimi przynależnościami we władanie dziedziczne spadkobierców obojga płci. [Data] 1598. Król potwierdza Fromholdowi Berchowi posiadanie dóbr Kellis i sąsiednich dóbr Kin⁴ z przynależnościami, jako odziedziczonych po rodzie Krause i uznaje za dziedziczne posiadanie spadkobierców obojga płci. Berch i spadkobiercy z tytułu posiadania dóbr są zobowiązani jak inna szlachta inflancka do udziału w pospolitym ruszeniu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego, sekretarza królewskiego, opieczetowany pieczęcią koronną i litewską.

j. lac.

¹ W dokumencie „MDCLXV” (1665), co nie ma sensu, chyba chciano napisać „MDCXLV”, ale zanotowano, iż chodzi o 14 rok panowania polskiego i 15 szwedzkiego, tj. 6 II–28 IV 1646. ² W dalszej części dokumentu imię Fromhold, a w nagłówku „Jan”. ³ W dokumencie „Eiphlaro Krausio”, lekcja niepewna, słowo poprawiano, może chodzi o starostę trejdeńskiego, zob. U IX, nr 2249. ⁴ Kellis i Kin – niezlokalizowane.

497/4462

k. 461 – 461v
1646

Warszawa, 21 czerwca

Król zezwala Laurentiusowi Offemberk [Offenberg?]¹ na scedowanie posiadanych dożywotnio Mojzy Łos [i] Ewerlak² w powiecie rzeżyckim³ na zasłużonego w wyprawie inflanckiej z uszczerbkiem zdrowia ur. Melchiora Rik i jego żonę *Marantiae* Ossondowską. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, małżonkowie będą posiadali wspomniane dobra dożywotnio, ze wszystkimi przynależnościami jako lenno w linii męskiej, mogą dysponować dobrami za zgodą królewską, mając obowiązki jak inna szlachta inflancka; każdy chłop ma corocznie z uprawianego pola dawać miarę żyta (*pur*) oraz drugą jęczmienia [pobliskiemu] proboszczowi katolickiemu odprawiającemu msze. Dokument opieczetowany pieczęciami koronną i litewską, podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego, sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Możliwe Offenberg h. Offenberg, z Kurlandii, Uruski, XII, s. 258-259. ² Możliwe chodzi o Lassen, łot. Laši; niezid. Ewerlak pisane także jako „Everlak”. ³ W dokumencie „Resiten.”

498/4463

k. 462 – 463

Warszawa, 25 czerwca 1646

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii poniższego listu.

Mikołaj Potocki wojewoda braclawski hetman polny koronny, generał podolski starosta kamieniecki, latyczowski, niżyński, czerkaski czyni wiadomym zgodnie z wolą królewską, żeby chorągiew krupiczpolska (*krupiecpolska*) broniła zamku niżyńskiego, starostwa pozostającego pod jurysdykcją Potockiego. Z tego względu wyznaczono 800 włók ziemi prawem lennym w Księstwie Czernihowskim, w trakcie [stanie?] niżyńskim, między rzekami Udaj i Oster (*Ostrz*), by nadawano po 8 włók na koń towarzyszowi szlacheckiemu, w związku z tym nadaje godnemu tego Pawła Szmatowicza¹ zasłużonego w różnych ekspedycjach, w tym dwóch moskiewskich pod [Aleksandrem] Gosiewskim (*Gąsiewskim*) wojewodą smoleńskim i z królem, nie bez uszczerbku zdrowia, i w ostatniej z Świętosławem Kazanowskim. Ziemia leży na uroczysku pod Udajem² na Nowej Dziegtarni, o miedzę od Krupiczpola z panem Wiśniowskim, z drugiej strony z panem Koniskiem, zażywać jej ma wieczyście ze swymi potomkami, Latyczów, 4 VII 1639, podpis i pieczęć zwykła Mikołaja Potockiego wojewody braclawskiego i hetmana polnego koronnego. Król aprobuje nadanie 16 włók ziemi dla Pawła Szmatowicza i jego potomków ze wszystkimi przynależnościami na prawie lennym.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego, sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ Najpierw pisownia „Simatowicz”, potem „Szmatowicz”. ² Lekcja niepewna, „Ucbajem”?

499/4464

k. 463 – 464

Warszawa, 29 czerwca 1646

Król ze względu na zasługi wojenne Gabriela Orłowskiego w wielu ekspedycjach wojennych zezwala mu na scedowanie 16 włók posiadanych w gruntach krupiczpolskich i Łosinych Głowach, licząc po 8 włók na koń, przy wsiach Maksymowe (*Maximowie*), Perewsku i Dubrowie na rzecz Piotra Mankowskiego [*Mańkowskiego?*]. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi dobra te, wymierzone przez przysięgłego mierniczego w trakcie niżyńskim (*nizienskim*),

wraz z wszystkimi przynależnościami będzie posiadał Piotr Mankowski wraz z małżonką i potomkami męskimi jako lenno wieczyste, z obowiązkami opisanymi w oryginalnym przywileju, którym mogą dysponować za konsensem królewskim. Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego, sekretarza królewskiego.

j. pol.

500/4465

k. 464 – 465

Warszawa, 30 maja 1646

Król mając wzgląd na zasługi Mikołaja Bieganowskiego chorążego lwowskiego i oboźnego polnego koronnego w licznych ekspedycjach, jak to pruskiej, tureckiej, tatarskiej, w legacji tureckiej, obejmuje żonę Bieganowskiego Urszulę Krosnowską, żonę niegdyś Pawła Grodzickiego generała artylerii koronnej, dożywociem na tenucie Augustów Mosty¹ i należących do niej wsiach, jak to Wolica, Stanchowska Ruda, Dworce (*Dworek*), Butyn (*Butyny*), Chlewczań (*Chlewiany*)², Domaszów, Chronów (*Choronów*), Wola Łubella³, w województwie i powiecie bełskim. Małżonkowie będą dysponowali wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami, zostaną one umniejszone zgodnie z prawem, jeśli nie, winni płacić do skarbu rawnego corocznie dupłą kwarty.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego, sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Augustów Mosty – Augustów, potem Mosty Wielkie, ob. Wielyki Mosty. ² Zob. SGKP, VI, s. 715–718; Stanchowska Ruda niezidentyfikowana, może tożsama z Rudą Stanisławiecką (1765). W 1628 r. „Chlewczań”, w 1765 „Chliwczany”. ³ Lekcja niepewna, może być Wola Zubella, mjsc. niezidentyfikowana, zapewne nazwa przekręcona.

501/4466

k. 465 – 465v

Warszawa, 2 czerwca 1646

Król potwierdza szanowanym Andrzejowi i Maciejowi (*Matthiam*) Przełackim posiadanie sołectwa albo wójtostwa we wsi Brzoza w tenucie stanisławowskiej, którą przedtem posiadali bracia Przedklaccy (*Przedklacczy*). Posiadanie jest dożywotnie, obejmuje ich części i wszystkie przynależności; po śmierci Przełackich dobra będą podlegały wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego, sekretarza królewskiego.

j. łac.

502/4467

k. 465v – 466v

Warszawa, 22 czerwca 1646

Król ze względu na szczególne zasługi rodziny i samego Sędziwoja (*Sendivogŷ*) Leżeńskiego de Lezenice nadaje mu dożywotnio, oraz jego małżonce Jadwidze de Skrzywno Duninowej prawo wrębu w lasach starostwa osieckiego na potrzeby domowe i budynki, w roku bieżącym, w ciągu tygodnia w piątek na 10 wozów drewna. O czym zawiadamia obecnych i przyszłych administratorów starostwa.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

503/4468

k. 466v – 467v

Warszawa¹, 27 lipca 1646

Król zezwala na oblatowanie przez ręce Stanisława Kurowskiego w aktach kancelarii większej poniższego listu.

Król wyraża zgodę by zasłużony Stanisław Skarszewski podstoli sandomierski scedował swe prawa do pensji 2 000 złotych polskich płatnych ze starostwa świeckiego na Zygmunta Skarszewskiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Zygmunt Skarszewski będzie odbierał corocznie pensję na świętego Jana Chrzciciela [24 VI] i Trzech Króli [6 I], o czym zawiadamia Jana Zawadzkiego podkomorzego dorpackiego i starostę świeckiego i jego małżonkę, oraz ich następców. Warszawa, 27 IV 1645, podpis Władysława IV i Jakuba Maksymiliana Fredry referendarza koronnego.

relatio ut supra [Jerzego Ossolińskiego?]

j. łac.

¹ Zapewne powinno być „Kraków”.

504/4469

k. 467v

Warszawa, 27 czerwca 1646

Król nadaje dożywotnio zasłużonemu Janowi Tarnowskiemu oraz jego żonie Elżbiecie Oleszkowej pewne łany ziemi we wsi Szajno (*Sayny*) w starostwie kowelskim, zajęte na skarb z powodu niepłacenia kwarty przez obecnego posesora.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jana Franciszka Lubowickiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

505/4470

k. 468 – 469

Warszawa, 25 czerwca

[1646]¹

Król obejmuje Helenę Daniłowicz de Zurow córkę Piotra Daniłowicza krajczego koronnego, małżonkę Teodora [Karola] Tarnowskiego hrabiego na Tarnowie dożywociem na starostwie krzepickim. Małżonkowie będą posiadali starostwo z przynależnościami i dochodami, nie obciążając poddanych, dbając o budynki, lasy i poddanych. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone o część zgodna z prawem, jeśli nie, winni płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego. Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego, sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ W dokumencie „ut supra”.

506/4471

k. 469 – 469v

Kraków, 17 lipca 1646

Król zezwala by Adam Goszkowski scedował połowę sołectwa we wsi Suliszowicze (*Suliszewicze*) w starostwie olsztyńskim na małżonków Jana Łyszkowskiego i Agnieszkę Goszkowską. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali dożywotnio połowę wspomnianego sołectwa i całą zagrodą zwaną Perstałowska, łąką w lesie Homelnik wraz ze wszystkimi przynależnościami, które po ich śmierci dobra będą podlegały wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego, sekretarza królewskiego.

j. lac.

507/4472

k. 470 – 471

Kraków, 17 lipca 1646

Król potwierdza przedłożony sobie list Zygmunta III, aprobuje go i potwierdza. Zygmunt III oznajmia zainteresowanym, a zwłaszcza staroście olsztyńskiemu i jego następcom, że ze względu na posługi jako wybrańca uczciwego Wojciecha Głaba ze wsi Suliszowicze (*Suliszewic*) w starostwie olsztyńskim, który wszystkie wojny moskiewskie i obecnie inflancką wiernie służy, chcąc go zachęcić do dalszej służby, obdarza go i jego żonę Marynę [Głab] dożywotnio wszystkimi wolnościami konstytucji o wybrańcach, to jest ziemi, lasów i łąk, rąbania drzewa w lasach królewskich, jednak bez pustoszenia ich, nadto robienia piwa, palenia gorzałki, łowienia ryb na własne potrzeby. Uwalnia od wszelkich podatków i robocizn, stacji żołnierskich. Nakazuje również niezwłocznie domierzenie mu ziemi do pełnego łana.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. pol.

508/4473

k. 471 – 472v

Łobzów, 20 lipca 1646

Król wysoko ceniąc zasługi rodziny Jana Dominika Działyńskiego, bratanka Jana Działyńskiego starosty puckiego i pokrzywnickiego, spokrewnionego w trzecim stopniu pokrewieństwa ze zmarłym biskupem chełmińskim Kasprem Działyńskim i z Michałem Działyńskim biskupem kamienieckim, niemniej ze względu na cnoty i zasługi Jana Dominika Działyńskiego, jak świeżo kosztowna wyprawa do Paryża po królową Ludwikę Marię, zezwala, by wspomniany Jan Działyński starosta pucki i jego małżonka Kuczborska¹, scedowali swe dożywocie i emfiteuzę na starostwie pokrzywnickim, ze wsiami Pokrzywnica (*Pokrzywna*) z zamkiem, Okunin, Grabowiec, Pastwiska², Węgrowo, Skaszewy³, Łąki⁴ na Jana Dominika Działyńskiego. Będzie on dożywotnio posiadał starostwo, nawet po upływie emfiteuzy, ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których winien corocznie płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Pozostawiono miejsce na imię, chodzi o Annę Kuczborską, zob. *PSB*, VI, s. 83. ² Niezidentyfikowane. Zapewne inne Pastwiska leżą ok. 40 km na pñ.-zach, pod drugiej stronie Wisły. ³ Ob. Skarszewy. ⁴ Niezidentyfikowane; może Łąki Bratiańskie?.

509/4474

k. 472v – 473v

Kraków, 19 lipca [1646]¹

Król zezwala dobrze zasłużonemu żołnierzowi Zachariaszowi Strońskiemu i jego żonie Annie de Rabroch¹ na scedowanie wsi Przysieki, Przysieczki (Przysiecki), Pusta Wola, Siedliska (*Siedliszka*) wraz z młynami w województwie krakowskim, powiecie bieckim na syna tychże Adama Strońskiego i jego żonę Jadwigę de Mierzchowice. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, małżonkowie będą dysponowali dożywotnio wspomnianymi dobrami wraz ze wszystkimi przynależnościami. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone zgodnie z prawem, jeśli nie, winni płacić corocznie kwartę do skarbu rawskiego. Po śmierci małżonków młyny będą podlegały wykupowi³.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ W dokumencie „Anno ut supra”. ² Lekcja niepewna. ³ Zob. dok. 460.

510/4475

k. 473v – 475

Kraków, 19 lipca [1646]¹

Król zezwala zasłużonemu Zbigniewowi Oleśnickiemu staroście opoczyńskiemu, wielokrotnemu posłowi sejmowemu, deputatowi na Trybunał, na scedowanie starostwa opoczyńskiego jego synowi, Mikołajowi Oleśnickiemu. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, Mikołaj Oleśnicki będzie dysponował dożywotnio starostwem ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których corocznie ma płacić duplę kwarty do skarbu rawskiego. Król informuje szlachtę, że przejmie on jurysdykcję grodzką.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ W dokumencie „Anno ut supra”.

511/4476

k. 475 – 475v

Kraków, 18 lipca [1646]¹

Król ogłasza uniwersał skierowany w pierwszym rzędzie do zarządzającego łami w Fordonie i jego wicegerensa, iż doniesiono mu ze strony miasta Torunia¹, że wbrew prawom i przywilejom ziem i miast pruskich, niemniej starożytnym zwyczajom, mieszczanie i kupcy stamtąd wozili towary własne wszelkiego rodzaju swobodnie bez przeszkód, a tylko zaprzysiężone przed magistratem, mając jego certyfikat, w dół czy w górę rzeki. Obecnie są nagabywani o cło wodne od marynarzy albo wioślarzy (*a nautis sive Remigibus*), obyczajem niesłyszczanym wcześniej w Ziemiach Pruskich. Król zabrania tych praktyk, pod surowymi karami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ W dokumencie „Anno ut supra”. W nagłówku zaznaczono, że jest to uniwersał „pro civibus Thorunen.”

512/4477

k. 475v – 476v

Kraków, 18 lipca [1646]¹

Król ogłasza uniwersał do pułkownika Achacego Kreytzen (*a Kreiczen*) swego dworzanina i Ottona Fabiana Königsegg (*a Konigsek*) dowódcy straży królewskiej (*praefecto Nostro Excubiarum*) i ich urzędników i zastępców informując, że doszły go skargi miasta Torunia na zachowanie wojska, serio zatem upomina, by we wsiach i dobrach do miasta należących nie stawali na kwaterach, nie wybierali stacyjnego od poddanych, ani nie uciskali innymi sposobami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ W dokumencie „Anno ut supra”.

513/4478

k. 476v – 477
[1646]¹

Głowionka, 8 sierpnia

Król nadaje swemu zasłużonemu aptekarzowi, znakomitemu Janowi Ekker (*Ekkero, Ekker*) pewne łąny ziemi z kmieciami w ekonomii malborskiej, we wsi Tygendeff², przejęte przez skarb. Będzie je posiadał dożywotnio z przynależnościami, ponosząc zwykłe ciężary tam obowiązujące.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Miejscowości nie zidentyfikowano. Mało prawdopodobne, by chodziło o Głowienkę pod Krosnem. Data roczna: „ut supra”. ² Nie zidentyfikowano, ale prawie na pewno chodzi o Tynendorff, *Źródła do dziejów ekonomii malborskiej*, T. II, s. 81, T. III, s. 128.

514/4479

k. 477 – 477v

Warszawa, 17 października [1646]¹

Król po śmierci Jana Puchalskiego nadaje urząd wojskiego drohickiego Maciejowi Korowickiemu¹ podczaszemu drohickiemu i zasłużonemu żołnierzowi, i powiadamia o tym szlachtę drohicką.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej koronnej.

j. lac.

¹ Data roczna: „ut supra”. W dokumencie najpierw Kurowicki, potem Korowicki, tak też przyjęto w U VIII, nr 716, por. nr 714.

515/4480

k. 477v – 480

Warszawa, 19 października 1646

feria sexta post Festum Sanctae Hedwigis Electae

Król zezwala na oblatowanie przez ręce Bonawentury Rupniewskiego w aktach kancelarii większej koronnej poniższego listu.

Władysław IV doceniaja wielkie zasługi Mikołaja Potockiego kasztelana krakowskiego, który pod Smoleńskiem pod dowództwem jego ojca Jakuba Potockiego zdobył tam nieśmiertelną sławę, walczył z najazdami tatarskimi pod Haliczem, Oryninem, Cecorą, gdzie popadł w niewolę, w Prusach wojował cztery lata, z Kozakami Zaporoskimi pod Kurukowem² i Perejasławiem, jako hetman polny pod Kumejkami dwadzieścia cztery tysiące rebeliantów pod dowództwem Pawluka pokonał, nadaje mu urząd hetmana wielkiego koronnego po śmierci Stanisława Koniecpolskiego. Warszawa,¹ 1646, podpis Władysława IV.

Relatio ut supra [Jerzego Ossolińskiego?]

j. lac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na wpisanie daty dziennej i miesiąca. W U X, nr 127 przyjęto datę wpisu za datę powstania dokumentu. ² Chodzi o bitwę z 1625 r. na uroczysku Niedźwiedzie Łozy nad Jeziorem Kurukowskim

516/4481

k. 480 – 480v

Warszawa, 20 października 1646

Król potwierdza szanowanym Andrzejowi i Hieronimowi Kiliczom¹ posiadanie dożywotnie popostwa we wsi Lubcza² w województwie bełskim.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ W dokumencie najpierw „Kilicow”, potem „Kiliczowie”. ² Zapewne chodzi o wieś Lubica albo Lubicza w starostwie bełskim.

517/4482

k. 480v – 481

Warszawa, 20 października

[1646]¹

Król nadaje urząd podczaszego drohickiego wakujący po rezygnacji Macieja Korowickiego zasłużonemu Samuelowi Konstantemu Korowickiemu².

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej koronnej.

j. łac.

¹ Data roczna: „ut supra”. ² Zob. U VIII, nr 457, 458, Maciej Korowicki awansował na urząd wojskiego drohickiego.

518/4483

k. 481 – 481v

Warszawa, 22 października 1646

Król nadaje żołnierzowi, Janowi Leszczyńskiemu dwa łany we wsi Darów (*Darowo*) w starostwie sanockim po śmierci Darowskiego¹, które winien odzyskać z rąk, nie posiadających podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego będzie je posiadał dożywotnio ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Po śmierci Leszczyńskiego łany będą podlegały wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ Pozostawiono miejsce.

519/4484

k. 481v – 482

Warszawa, 21 października

1646]¹

Król zezwala żołnierzowi, Janowi Leszczyńskiemu na wykupienie trzech łanów albo wójtostwa szczawińskiego (*Szczawinen*).² w starostwie krośnieńskim z rąk nie posiadających podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego będzie je posiadał dożywotnio ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Po śmierci Leszczyńskiego łany będą podlegały wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ W dokumencie „Anno ut supra”. ² Chodzi o wieś Szczawne.

520/4485

k. 482 – 482v

Warszawa, 19 października

1646

Król mając wzgląd na codzienne prace, czujność i prawość Macieja Goliańskiego pisarza marszałkowskiego, od wielu lat służącego, także Zygmuntowi III, zezwala by po śmierci sławetnego Sebastiana chirurga wykupił wakujące wójtostwo garwolińskie. Dożywotnie posiadanie obejmie wójtostwo ze wszystkimi przynależnościami, po śmierci Goliańskiego wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej koronnej.

j. łac.

521/4486

k. 482v – 483v
1646

Warszawa, 31 października

*Feria quarta in vigilia Festi Omnium Sanctorum*¹

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej koronnej poniższego listu przez ręce Zawadzkiego².

Stanisław Łowski podstoli łomżyński zwraca się do króla, że względu na swoje podeszłe lata i porażenie paraliżem, nie mogąc uczestniczyć w pracach publicznych składa na ręce monarchy urząd otrzymany jeszcze od Zygmunta III. Spodiewając się rychłej śmierci prosi o uwzględnienie przy nominacji swego krewnego [Andrzeja] Kempskiego. Grądy³, 21 X 1646, podpis Stanisława Łowskiego podstolego łomżyńskiego.

[Relatio ut supra - Jerzego Ossolinskiego?]

j. pol. i lac.

¹ Winno być „feria tertia”; data rezygnacji niezgodna z datą nominacji następcy, zob. następny dokument. ² Pozostawiono miejsce na wpisanie imienia. ³ Nie wiadomo o które Grądy, z kilku istniejących, chodzi, może z. i pow. łomżyński, par. Nowogród.

522/4487

k. 483v – 484

Warszawa, 25 października [1646]¹

Król nadaje zasłużonemu Andrzejowi Kempskiemu, pochodzącemu z szacownej i zasłużonej rodziny, urząd podstolego łomżyńskiego po rezygnacji Stanisława Łowskiego, o czym informuje szlachtę łomżyńską.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej koronnej.

j. lac.

¹ Data roczna: „Anno ... ur supra”. Data nominacji niezgodna z datą rezygnacji poprzednika, zob. poprzedni dokument.

523/4488

k. 484 – 485v

Warszawa, 20 listopada 1646

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej poniższego listu, będącego wypisem z akt radzieckich nowogrodzkich, aprobuje go i zatwierdza.

Na ratuszu Nowogrodu 7 III 1572 (*feria sexta ante Dominicam Oculi*) w obecności władz miejskich, nadto Jana Wierzbickiego surrogatora testamentu zmarłego ... de Boguszyce¹, Paweł, dziedzic niegdyś Abrahama Tiszki (*Tiszki*) części [wsi] Tabaj [*Tabai*], podstarości Mikołaja Proszyńskiego (*Proszinski*) starosty łomżyńskiego, wraz Anną de Gołasze małżonką, zeznali darowiznę połowy łąny miary chełmińskiej pomiędzy łąnami miasta leżącego, to jest Stanisława Koczenka, a z drugiej strony niegdyś Stanisława Kuli (*Kula*), a obecnie Jażyńskiego. Cesja obejmuje wszystkie dochody, pożytki, budynki, łąki z zasiewem zimowym, oddają je urzędowi radzieckiemu nowogrodzkiemu na szpital Wszystkich Świętych na utrzymanie ubogich. Paweł Tiszka przyznaje urzędowi intromisję do połowy łąny zwanego Jaxiński i oddaje dochód z niego na utrzymanie prepozyta, który ma w piątki odprawiać mszę, obowiązkową dla ubogich.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej koronnej.

j. lac.

¹ Imienia nie odczytano (Wiech?, Miech?).

524/4489

k. 485v – 486

Warszawa, 2 listopada 1646

Król nadaje urząd burgrabiego zamku krakowskiego zasłużonemu Janowi Wierzbietę swemu pokojowemu, po śmierci Kaspra Poniatowskiego swego dworzanina pokojowego, o czym informuje szlachtę krakowską i Jerzego Lubomirskiego starostę krakowskiego¹.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej koronnej.

*j. łac.*¹ Zob. U IV/2 nr 990, 1000.**525/4490**

k. 486 – 487

Warszawa, 5 listopada 1646

Król obejmuje Annę Bruckowską¹ żonę zasłużonego Konstantego Janusza Sierakowskiego dożywociem na starostwie kopanickim. Małżonkowie będą posiadali dożywotnio miasto Kopanica, wsie Wielka (Wielga) Wieś, Mała Wieś, Wąchawno (*Wąchabno*) i wójtostwo albo sołectwo się w tej wsi znajdujące wraz ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, z którego winni płacić corocznie 300 złotych pensji Eremianowi Sierakowskiemu nazajutrz po święcie Narodzenia Jana Chrzciciela [25 VI], nadto corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej koronnej.

j. łac.

¹ W lustracji Anna jest nazywana „Brackowska” w LWlkpKuj1659, cz. I, jednak w rejestrowanym dokumencie wyraźnie jest „Bruckowska” (tak samo w nagłówku dokumentu), czy nawet „Bruchowska”.

526/4491

k. 487 – 487v

Warszawa, 5 listopada 1646

Król zezwala, by zasłużony Jan Pasienkowski¹ wykupił części wsi Kniehynin (*Kniehynin*)² w województwie podolskim po śmierci Aleksandra Humieckiego wakującej, z rąk nie posiadających podstawy prawnej posiadania. Będzie dzierżył te części dożywotnio z wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone o część zgodą z prawem, jeśli nie, winien płacić corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej koronnej.

j. łac.

¹ Tak w pierwszym zapisie, w drugim *Paszenkowski*”, w nagłówku *Passienkowski*. ² W 1570 r. jako Knehinin; Kniehynin w 1661, s. 509, *Akty o zaseleni jugo-zapadnoj Rossii, Archiw Jugo-Zapadnoj Rossii*, cz. 7, t. II, Kiev 1890.

527/4492

k. 487v – 488v

Warszawa, 5 listopada 1646

Król zezwala małżonkom Andrzejowi Mniszkowi i Annie de Karwice¹ na scedowanie wójtostwa albo sołectwa we wsi Waleńczów (*Walencow, Walenczow*) w starostwie krzepickim, wraz z należącymi do tego wójtostwa czterema kmieciami (*coloni*) zwanych Wolny, Gorka, Czeka (Czekai), Machowa oraz dwa łany na gruntach miasta Kłobucka wraz ze wszystkimi przynależnościami i

dochodami, na małżonków Aleksandra Skrzyńskiego i Jadwigę Mniskównę. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą dysponowali dożywotnio wójtostwem, chłopami i dwoma łanami z przynależnościami, oraz wolnym wrębem w lasach starostwa krzepickiego na potrzeby domowe i budynki, produkcją piwa, gorzałki na własne potrzeby, wolni wszelkich ciężarów i jurysdykcji miejskiej i grodzkiej. Po śmierci małżonków dobra będą podlegały wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej koronnej.

j. łac.

¹ Andrzej Mnisek h. Poraj w 1632 elektor z z. wieluńskiej, Anna Dunin-Karwicka, Uruski, XI, s. 178.

528/4493

k. 488v – 490v

Warszawa, 5 listopada 1646

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej koronnej poniższego papierowego, opieczetowanego listu, który aprobejuje i potwierdza.

Dadzibog Niemojewski z Lubienia wojewodzie pomorski i dzierżawca słoński po upływie kontraktu zawartego przez przodków niżej wymienionych o pewne *Londy* należące do dzierżawy słońskiej z Maciejem Smoguleckim (*Smogoleckim*) starostą bydgoskim, podówczas dzierżawcą słońskim, która to umowa została aprobejowana przez Zygmunta III, dla utrzymania prowentów dzierżawy, zawiera kontrakt z Jakubem Nasz, Michałem Woltrem, Jachim¹ Aską, Simonem Buchmanem Hamskurkiem *Olędrami* na zagospodarowane przez powyższych 10 włók chełmińskich prawem olęderskim na lat 40 począwszy od 1 VIII 1645. Powyżsi i ich sukcesorzy zostaną zachowani przy posiadaniu włók, ale na własny koszt mają wystarać się o potwierdzenie królewskie. Mają corocznie płacić *na dzień starego zapustu* po 30 złotych polskich z włóki, odpowiadając zbiorowo za czynsz; dzierżawca nie ma żądać od nich szarwarków i innych robót, niczego nie wymuszać, Holendrzy winni jednak płacić podatki koronne, a zboża mleć w dzierżawie, jeśli będzie w niej młyn. Otrzymują wolność sprzedaży swych towarów i nabiału, posiadania barci, łowienia zwierzyny na swym gruncie, odprawiania swego nabożeństwa. Mają dbać wedle potrzeb o wspomniane *londy*, tamować powodzie wiślane wraz z innymi Holendrami osiadłymi w Starym i Nowym Słońsku. Sami będą obierać sołtysa do sądzenia spraw sąsiedzkich z apelacją do dzierżawcy, do którego będą należały sprawy kryminalne. Mogą czasowo opuścić *londy*, nie tracąc do nich prawa, odstąpić czy sprzedać swe prawa komu innemu. Po upływie kontraktu oddadzą swe pola i domy, ale spadkobiercy ich zachowają prawo bliższości, za zgodą króla i dzierżawcy. Dan w Służewie 1 VIII 1645, podpis Dadziboga Niemojewskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol. i łac.

¹ Lekcja niepewna, może być „Jackim”.

529/4494

k. 490v – 492v

Warszawa, 5 listopada 1646

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej koronnej poniższego papierowego, opieczetowanego listu, który aprobejuje i potwierdza.

Dadzibog Niemojewski z Lubienia wojewodzie pomorski i dzierżawca słoński zawiera kontrakt z Urbanem Nigbor, Jurga Gramansem, Jachim¹ Maską, Simon Boniną i ich sąsiadami w *lądach* (*ladach*, *londach*) osiadłymi *Olędrami*, zarówno starymi jak i nowo osiadłymi Polskiego Słońska, w miejscu zwanym Piaskowe. W miejscu tym wylewy wiślane powodują, iż ziemia leży odłogiem i nie ma z niej pożytku, dlatego chcąc zwiększyć dochody dzierżawy Niemojewski nadaje wspomnianym wyżej i ich sąsiadom 7 łanów chełmińskich prawem olęderskim na lat 40 począwszy od 1 VIII 1645, przy czym Holendrzy i ich sukcesorzy zostaną zachowani przy posiadaniu przez następnych dzierżawców, ale na własny koszt mają wystarać się o potwierdzenie królewskie. Mają corocznie płacić po 35 złotych polskich z włóki, odpowiadając zbiorowo za czynsz; dzierżawca nie ma żądać od nich żadnych szarwarków i innych robót, ani niczego nie wymuszać, winni jednak płacić podatki koronne, zboża mleć w dzierżawie, jeśli będzie w niej młyn. Otrzymują wolność sprzedaży swych towarów i naboja, trzymania barci, łowienia zwierzyny na swym gruncie, odprawiania swego nabożeństwa. Mają dbać wedle potrzeb o wspomniane londy, rowy i chrusty wkopywać; mają tamować powódzie wiślane wraz z innymi Holendrami osiadłymi w Starym i Nowym Słońsku. Sami będą obierać sołtysa do sądzenia spraw sąsiedzkich z apelacją do dzierżawcy, do którego będą należały sprawy kryminalne. Mogą czasowo opuścić londy w razie wojny, w tym czasie nie będą płacić czynszu nie tracąc prawa do gospodarstw, które mogą odstąpić czy sprzedać. Po upływie kontraktu mają oddać swe pola i domy, spadkobiercy ich zachowają jednak prawo bliższości, za zgodą króla i dzierżawcy. W Służewie 1 VIII 1645, podpis Dadziboga Niemojewskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol. i łac.

¹ Lekcja niepewna, może być „Jackim”.

530/4495

k. 492v – 493

Warszawa, 14 listopada [1646]¹

Król Król zezwala Lambertowi Sierakowskiemu na wydzierżawienie starostwa kopanickiego wraz z miastem Kopanica i wsiami, Katarzynie Zołtowskiej de Domiechowo od dnia świętego Jana Chrzciciela [24 VI] bieżącego roku do świętego Jana Chrzciciela [24 VI] 1649. Kontrakt ma być wpisany do ksiąg publicznych; poddani z tego tytułu nie mogą być obciążani niezwykłymi ciężarami, a budynki naprawiane.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ Data: „Anno ut supra”.

531/4496

k. 493 – 494

Warszawa, 14 listopada 1646

Król zezwala Katarzynie Kopystyńskiej (*Kopystinska*) wdowie po Ustrzyckim na scedowanie wsi Bereski¹ w województwie ruskim na małżonków Andrzeja Dwernickiego i Mariannę Ustrzycką. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Dwerniccy będą dożywotnio posiadali wieś Bereski ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone o część zgodną z prawem; jeśli nie, powinni płacić dorocznie podwójną kwartę do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej koronnej.

j. łac.

¹ Nie zidentyfikowana; może leżała nad potokiem Bereskim w z. sanockiej, zob. RZPrzem1655, s. 31-31; indeks na s. 142 odsyła do Bereski na s. 30, ale jej tam nie odnaleziono; Berezka/Bereska nad Bereźnicą z kolei była własnością szlachecką, *tamże*, s. 83.

532/4497

k. 494 – 494v

Warszawa, 14 listopada 1646

Król nadaje zasłużonemu w różnych ekspedycjach wojennych Kasprowi Wojakowskiemu urząd podstolego przemyskiego po śmierci Marcina Fredry, o czym informuje szlachtę przemyską¹.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Zob. U III/1 nr 1951–1952.

533/4498

k. 494v – 495v

Warszawa, 27 października 1646

Król wydaje uniwersał skierowany do podskarbiego koronnego, starosty przemyskiego i samborskiego Jana Mikołaja Daniłowicza, administratora cel ruskich Stanisława Głogowskiego, administratora cel wielkopolskich Adama Świętochowskiego, pisarza celnego komory dybowskiej Wojciecha Laskowskiego¹, iż z powodu przemytu przez obcego Żyda, Dawida Delima czamletów, zajęte zostały one przez skarb, i ich połowę król nadał Maciejowi Cieleckiemu swemu sekretarzowi, jako delatorowi. Towary te są w areszcie w komorze dybowskiej, a uzyskawszy o tym dostateczne wiadomości nakazuje wydanie bez żadnych trudności połowy wspomnianych towarów Cieleckiemu, albo jego plenipotentowi; druga połowa ma przypaść skarbowi; inne uniwersały w tej sprawie zostają anulowane.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ Lekcja niepewna, może być „Loskowski” lub „Lorkowski”. Prawdopodobnie Wojciech Laskowski h. Korab, Boniecki XIII, s. 378.

534/4499

k. 495v – 496v

Warszawa, 25 listopada 1646

*Feria quarta p<os>t Festu<m> Sanctae Catherinae Virginis et Martyris*¹

Król zezwala na wpisanie do akt kanclerii większej listu przez Jana Korzymskiego.

Władysław IV zasłużonemu Piotrowi Stankar² in Zurawie, dziedzicowi pewnych części w Horodyszczach (*Horodisczyce*) i Oskieroszczycach (*Oskierozyce*) w województwie i powiecie bełskim, sekretarzowi królewskiemu i podstaroście horodelskiemu nadaje urząd wojskiego grabowieckiego, wakującego po [Wojciechu Orzeszce Czarnołoskim] wyroku Trybunału. O nadaniu informuje szlachtę ziemi grabowieckiej. Warszawa, 23 VI 1646, podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

Rellatio ut supra [Jerzego Ossolińskiego?]

¹ *Feria quarta* wypada w dzień świętej Katarzyny. ² Zob. U III/n nr 742–743, Stankar procesował się o urząd od 1638 r., w U III/2 nr 743 podano, że potwierdzenie na urzędzie nastąpiło 28 XI

1646, nie zaś 23 VI 1646. ³ Może Horodyszcze ok. 20 km w linii prostej na pld.-wsch. od Bełża; druga wieś niezidentyf.

535/4500

k. 496v – 497v

Warszawa, 26 listopada 1646

Król zasłużonemu w sprawach publicznych posłowi, żołnierzowi Mikołajowi Ostrorogowi podczaszemu koronnemu staroście tykocińskiemu i buskiemu nadaje starostwo ulanowskie (*ulanowskie*) i Rohaczówkę (*Rohacowkę*) po śmierci [Aleksandra] Piaseczyńskiego starosty nowogrodzkiego i ulanowskiego. Dożywotnie nadanie obejmuje miasta Ulanów i Rohaczówkę (*Rohacowką*)¹ z wsiami, wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których winien corocznie płacić dwoje kwartę do skarbu rawskiego, pilnować ma lasów i granic, dbać o budynki, nie będzie pociągać poddanych do niezwykajnych robót.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej koronnej.

j. pol. i łac.

Ulanów nad Śniwodą, ok. 210 km drogą na pln.-wsch. od Kamieńca Podolskiego, ok. 77 km na pln. od Winnicy. Wcześniej Rohaczowska Słoboda, Jabłonowski, *Lustracje Królewszczyzn*, s. 51-52.

536/4501

k. 497v – 499v

Warszawa, 26 listopada 1646

Król zasłużonemu podczas pełnienia wielu funkcji, mianowicie sekretarza królewskiego, dyplomaty w rokowaniach z Danią, komisarza do inwestytury księcia kurlandzkiego Jakuba [Kettlera], sędziego, żołnierza, kasztelanowi dorpackiemu Henrykowi Denhoffowi (*Denhoph*) staroście ermeskiemu (*Hermesen.*), nadaje dożywotnio urząd wojewody parnawskiego, po postąpieniu Jerzego Littawora Chreptowicza (*Kreptowicz*) na województwo nowogrodzkie¹.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Franciszka Isajkowskiego regenta kancelarii i pisarza litewskiego.

j. łac.

¹ Wg U IX, nr 633–634, jest to powtórna nominacja, pierwsza miała mieć miejsce ok. 15 IV 1646.

537/4502

k. 499v – 501

Warszawa, 26 listopada [1646]¹

Król wysoko oceniając zasługi i ciągłe prace przy swym boku, kanclerzowi koronnemu Jerzemu Ossolińskiemu nadaje przywilej taki, jak udzielony Aleksandrowi Piaseczyńskiemu kasztelanowi kijowskiemu w Wilnie 5 V 1636. Nadanie obejmuje lennym prawem na dobra trzymane dawniej przez bojarów i pustynie w nowogrodzyczynie² nad rzeką Klewanią³ od Większych Klewieni u Kalinowych Lasów od granicy moskiewskiej, ze wszystkimi rzeczками wpadającymi z obu stron, aż do Ujscia⁴. Do tego należą dobra lenne kupione od różnych osób, mianowicie Derewnią nad rzeką Desną⁵, pustosz Wierbczy (*Wierbczyi*) nad rzeką Wierzba⁶, pustosz Pohorylec (*Pohorylec*) nad rzeką Pohorylcem (*Pohorylcem*)⁷ wpadającą w Rewne⁸; Sośnica (*Sosnie*) nad rzeką Ubidą (*Ubiedzq*)⁹, sioło Pohar nad rzeką Sudością¹⁰, siedlisko Sudow nad rzeką Płotem¹¹, Szapieżyk nad rzeką Sapieżą¹² i Badkowskie Sielisko pustynię¹³; dwór po bojarze Cernihowskim¹⁴, Siedliszcze Bezobrazowo¹⁵ z dwoma krynicami, od Konotopu Chyski¹⁶ na Sieni rzeczce¹⁶, młyny Lubitow, Zapłoth, Ozarycz, Kosterow, nadto młyny nowe na gruncie Sośnie, miasta Ołownia¹⁷, Huście¹⁸,

miasteczko Pohary (*Puharyj*)¹⁹ i wsie do niego przynależne. Ossoliński obejmie wspomniane dobra ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, wyjąwszy saletry i towary leśne, wymagające osobnej zgody królewskiej wraz z małżonką szlacheckim prawem i lennym; może nimi dysponować za zgodą królewską. Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. pol.

¹ Data roczna: „ut supra”. ² Chodzi o powiat Nowogrodu Siewierskiego w woj. czernihowskim. ³ Kleweń (*Wielika Kleweń*), prawy dopływ Sejmu, na wsch. od Głuchowa, w górnym biegu granica Korony i Rosji. ⁴ Ujście (Ustja), w 1643 r. sióło, włość sośnicka, Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwerszczyna*, s. 439. ⁵ Derewnia – niezidentyf.; może omyłkowo pominięto nazwę, gdyż słowo *derewnia* tłumaczy się jako „wieś”. ⁶ Może pustosz Werba, w 1638, 1643 sióło we włości sośnickiej, ok. 25 km (linia prosta) na pñ.-wsch. od Sośnicy, leży nad Bahaczką, lewym dopływem Ubidy, por. Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwerszczyna*, s. 439. ⁷ Może chodzi o Pohorylec (Pohorylci), w 1621 derewnia, w 1637 sióło, ok. 50 km na pñ. (linia prosta) od Sośnicy, we włości sośnickiej; rzeka Pohorylec być może już nie istnieje, Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwerszczyna*, s. 441. ⁸ Rzeka Rewne, ok. 1,5 – km na pñ. od Pohorylca. ⁹ Sośnica nad Ubidą, kilka km na pñ. od Desny. ¹⁰ Pohar nad Sudością (prawy dopływ Desny), w 1621 derewnia, w 1638 miasteczko (może z tego względu występuje raz jako derewnia, raz miasteczko), siedziba włości poharskiej, 70 km na pñ. od Nowogrodu Siewierskiego, ob. Rosja; zob. Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwerszczyna*, s. 303, 443. ¹¹ Sudow (Sodow?) nad rzeką Płotem, niezłok. ¹² Szapieżyk nad rzeką Sapieżą, niezłok. ¹³ Badkowskie Sielisko pustynia – zapewne Batowskie (Batkiwskie) Sidlisko, pustosz 1636, w 1639 już derewnia, Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwerszczyna*, s. 442. ¹⁴ Bojar Cernihowski – może tożsamy z Iwanem Wasiliewiczem Czerniechowcem, zob. nadanie z 15 III 1635, W. Krawczuk, *Sumariusz Metryki Koronnej. Księga wpisów podkanclerzego Tomasza Zamoyskiego z lat 1628-1635*, Kraków 1999, nr 259. ¹⁵ Bezobrazowo Siedliszcze, Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwerszczyna*, s. 404. ¹⁶ Jerzy Ossoliński nabył jesienią 1643 od A. Piaseczyńskiego miasto Konotop (ok. 110 km drogą na pñ. od Nowogrodu Siewierskiego), Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwerszczyna*, s. 224, 444; *Sieni* – chodzi o rz. Sejm, która płynie ok. 4 km na pñ. od miasta; „na gruncie Sośnie” – włość sośnicka. ¹⁷ Ołownia, niezidentyf. ¹⁸ Huście, miasto – niezidentyf.; jakieś Husty łoża znajdowały się na granicy z Moskwą, Kułakowskyj, *Czernihowo–Siwerszczyna*, s. 219. ¹⁹ Pohary (*Puharyj*), zob. wcześniejsze przypisy.

538/4503

k. 501 – 502

Warszawa, 6 grudnia 1646

Król zezwala zasłużonemu w licznych ekspedycjach wojennych Janowi Aleksandrowi Chomentowskiemu na scedowanie wsi Grudno (*Grudna*) i Głęboka (*Glembokie*) w województwie krakowskim, powiecie bieckim na jego syna, Aleksandra Chomentowskiego (*Chometowski*). Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi będzie posiadał dożywotnio wspomniane wsie ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Po jego śmierci dobra będą podlegały wykupowi. Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej koronnej.

j. łac.

539/4504

k. 502 – 502v

Warszawa, 6 grudnia 1646

Król zezwala zasłużonemu żołnierzowi Marcinowi Górskiemu na wykupienie sołectwa albo wójtostwa we wsi Surowica w starostwie sanockim z rąk nie posiadających podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego Górski będzie dzierżył dożywotnio wójtostwo ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, może nim dysponować, a po jego śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi. Dokument podpisany przez Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

j. *lac.*

540/4505

k. 502v – 503

Warszawa na sejmie walnym, 29 listopada [1646]¹

Król na prośbę wniesioną przez Gerharda Denhoffa (*Denhoph*) wojewodę pomorskiego, podskarbiego pruskiego i ekonoma malborskiego w imieniu sławetnego Michaela Helbrandta mieszczanina malborskiego, zezwala temu ostatniemu wraz z żoną na zbudowanie karczmy we wsi Nidowo (*Nidau*) w rogu (*in Leswigensi angulo*) Żuławy Wielkiej (*maioris insulae*) Malborskiej, w której może sprzedawać wszystko co konieczne, napoje z propinacji, śledzie, świece, żywność (*Hackwerck*). Z tytułu tego przywileju ma corocznie płacić 6 grzywien pruskich na świętego Marcina biskupa [11 XI] ekonomowi. O czym informuje wszystkich, zwłaszcza administrację ekonomii malborskiej i mieszkańców wsi Nidowo; kto by w tym przeszkadzał, zapłaci karę stu złotych węgierskich do skarbu królewskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

j. *lac.*

¹ Data roczna: „Anno ut supra”.

541/4506

k. 503 – 503v

Warszawa na sejmie walnym, 28 listopada [1646]¹

Król ze względu na zasługi w ekspedycjach wojennych znakomitego Adama Colbia (*Colbium*) ławnika malborskiego, nadaje mu oraz jego spadkobiercom takie wolności i przywileje, jak otrzymali jego przodkowi Amando de Feitenstein z synami Amando i Janem Feitstein² na dwa łany we wsi Gniazdowo (*Schonhortz*)³ na Wielkiej Żuławie Malborskiej. Przywilej nadał Zygmunt III⁴, uwalniając od prac, czynszów i jurysdykcji, o czym informuje administrację ekonomii malborskiej oraz sołtysa i kmieci wsi Gniazdowo.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

j. *lac.*

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. ² Pisownia nazwiska w dokumencie niejednolita. ³ Także Schonhortsz, w nagłówku Schondorzt, nazywana też Schonhorst, Schonorst, *Źródła do dziejów Ekonomii Malborskiej*, T. II, s. 15, 104. ⁴ Informacja na ten temat w nagłówku.

542/4507

k. 504 – 504v

Warszawa, 5 grudnia 1646

Feria quinta in vigilia festi Sancti Nicolai Pontificis [sic]

Król zezwolił na wpisanie przez ręce Andrzeja Żeromskiego do akt kancelarii większej poniższego opieczętowanego listu.

Władysław IV zezwala Stanisławowi Kretkowskiemu wojewodzie brzeskiemu na scedowanie wsi Śmiełowice (*Smielowice*), Kruchowo, Nakunowo (*Nadonowo*) z młynem Wola Nakunkowska (*Wolia Nakonowska*), pustego wójtostwa we wsi Śmiełowice (*Smielowice*) w województwie brzeskim kujawskim na małżonków Stanisława Czosnowskiego miecznika brzeskiego kujawskiego i Jadwigę Sokołowską. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali powyższe dobra z przynależnościami i dochodami, [stare sumy zapisane na dobrach] zostaną zmniejszone o czwartą część. Kraków, 30 VII 1646, podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

[*Rellatio Illustrissimi ut supra* - Jerzego Ossolińskiego]
j. lac.

543/4508

k. 505

Warszawa, grudzień [1646]¹

Król zezwala małżonkom Bernardowi Śmigielskiemu z Bnina i Mariannie Pleskowskiej na arendę wsi Sielce (*Sielcze*) w powiecie gostyńskim² na trzy lata urodzonemu ...². Kontrakt ma być wpisany do akt publicznych Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej koronnej.

j. lac.

¹Data roczna: „Anno ut supra”. ² W z. gostyńskiej, w pow. gąbińskim. ³ Pozostawiono miejsce na wpisanie imienia i nazwiska.

544/4509

k. 505 – 507

Warszawa, 12 grudnia [1646]¹

Feria sexta post Festum Sanctae Luciae Virginis et Martyris

Król zezwala na wpisanie przez ręce Jana Kamieńskiego do akt kancelarii większej poniższego listu, naruszonego zębem czasu i źle czytelnego.

Zygmunt [I] król polski aprobuje i potwierdza w Krakowie 9 II 1531 (*feria quinta die sanctae Apolloniae Virginis*) wywód szlachectwa Jana Ratowskiego zwanego Obar przeprowadzony w sądzie ziemskim wieluńskim, Wieluń, 2 X (*feria secunda post festum sancti Michaelis Archangeli*) 1528, lista świadków.

Rellatio ut supra [Jerzego Ossolińskiego]

j. lac.

¹Data roczna „ut supra”; data dzienna nie zgadza się z dniem tygodnia, gdyż św. Łucji wypadało 13 XII w sobotę, zapewne winno zatem być „ante festum”, chyba, że chodzi o 19 grudnia. ²

Data wątpliwa. Przyjęto, że chodzi o poniedziałek, który wypadł dopiero 2 X, a nie ten przed św. Michałem, tj. 28 IX 1528.

545/4510

k. 507 – 508v

Warszawa na sejmie walnym, 30 października 1646

Król popierając rozwój i bogacenie się Królestwa przez powstawanie miast przychyła się do prośby Jana Kłosińskiego i Zofii Zahorowskiej dzierżawców miasteczka Bohaczki (*Bohacki*) w województwie kijowskim zezwala, aby ze slobodki Białocerkiewka leżącej na granicy Bohaczki (*Bohacki*)¹, za rzeką Psioł (*Pślem*) ufundować miasteczko *tegoż nazwiska*. Król daje mieszkańcom wolność obioru wójta, który z sądów ma otrzymywać trzeci grosz, a pozostałe dwa dzierżawcy. Daje też wolność sycenia miodów, warzenia piwa oraz szynkowania, pod warunkiem płacenia dzierżawcom zwykłej *kupczyzny*. Mieszkańcy będą obowiązani do gacenia, sypania grobli i budowania jak najbliżej młyna, wraz z mieszkającymi w futorach. Dla rozwoju handlu ustanawia dwa targi tygodniowo, w środy i soboty, dwa jarmarki rocznie jeden na Zielone Świątki, drugi na Trzech Króli [6/16 I] wg starego kalendarza, na zwykłych zasadach z dostępem dla wszystkich, poza wykluczonymi przez prawo, dla wszelkich towarów, poza końmi i wołami, dla których wyznaczony zostanie dzień lub dwa przed jarmarkiem. Jarmarki te mają być obwołane we wszystkich miastach do wiadomości. Mieszczanie białocerkiewscy będą opłacać czynsze z domów, placów i ról tak pieniędzmi, jak zbożem, wzorem innych miasteczek ukraińskich, nadto pełnić inne powinności względem dzierżawców królewskich.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej koronnej.

j. pol.

¹ Bohaczka, ob. Welyka Bohaczka, 25 km na pld.-wsch. od Mirhorodu, SGKP XV, cz. 1, s. 181.

546/4511

k. 508v – 509

Warszawa, 12 grudnia [1646]

Feria sexta post Festum Sanctae Luciae Virginis et Martyris

Król zezwala na oblatowanie przez ręce Stanisława Jurkowskiego w aktach kancelarii większej poniższego listu.

Władysław IV zwraca się do władz miasta Starej Warszawy, że doszło go od kilku doradców, iż po śmierci znakomitego Stanisława Kędrowskiego (*Kendrowski*) wakujący urząd rajcy powierzono sławetnemu Janowi Milewskiemu mieszczaninowi warszawskiemu. Nastąpiło to wbrew prawu, wolnemu wyborowi udzielonemu przez królów, gdyż Milewski nie ma posesji, jest zaangażowany w administrację skarbu królewskiego i żupy zakroczymskiej, przeto winni wybrać na ten urząd męża zdatnego i zasłużonego miastu i Rzeczypospolitej. Warszawa, 12 XII [1646?]², podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

Relatio ut supra [Jerzego Ossolińskiego?].

j. lac.

¹ Data roczna „ut supra”, ale data dzienna nie zgadza się z dniem tygodnia, gdyż św. Łucji wypadało 13 XII w sobotę, zapewne winno zatem być „ante festum”, chyba, że chodzi o 19 grudnia. ² Data roczna: „Anno ut supra”.

547/4512

k. 509 – 509v

Warszawa, 14 grudnia [1646]¹

Król nadaje zasłużonemu Władysławowi Kossakowskiemu (*Kosakowski*) urząd łowczego wiskiego po awansie Kazimierza Brzostowskiego na chorążego wiskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Data roczna „ut supra”.

548/4513

k. 509v – 510v

Warszawa, 26 czerwca 1646

Król ze względu na wielkie zasługi rodu Denhoffów za obecnego i poprzedniego panowania zezwala Henrykowi Denhoffowi (*Donhoph*) staroście starogardzkiemu, pułkownikowi, na cesję posiadanego dożywocia i emfiteuzy na małżonków Jana Denhoffa (*Donhoph*) pułkownika, zasłużonego w różnych ekspedycjach i Elżbietę a Bielaph¹. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali dożywotnio starostwo z miastem Starogard, wsiami Kokoszkowy, Rywałd (*Rjwaltow*), Nowa Wieś, Kurztyn (*Kurstyn*), wszystkimi przynależnościami i dochodami, ponadto emfiteuzę posiadaną przez Henryka Denhoffa na starostwie. Corocznie winni płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego, nie obciążając poddanych niezwykajnymi pracami i czynszami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Bielaph vel Bylan, vel Bylow, Boniecki, IV, s. 254.

549/4514

k. 511 – 511v

Warszawa na sejmie walnym, 30 listopada [1646]¹

Król na prośbę szlachty „*Ziemie Inflanskiej*” pozostałej przy Rzeczypospolitej, na mocy konstytucji 1608 roku składa na zamku dynaburskim (*Dunaborskiem*) na dzień 8 II 1647 elekcję sędziów. Wyznacza komisarzem do tej sprawy wojewodę wendeńskiego [Mikołaja Korffą], który winien stawić się osobiście na tę elekcję, by *szlachta starożytna* z narodów polskiego, litewskiego i inflanckiego, mająca osiadłości w Inflantach, mogła dokonać wyboru czterech sędziów i pisarza. Zgodnie z powyższą konstytucją będą oni z pieczęcią *Ziemie Inflantskiej* wydawać pozwy w sprawach tak cywilnych, jak kryminalnych. Sąd do czasu odzyskania Inflant ma zbierać się na Nowy Rok (*na nowe latho*) i na św. Jana [24 VI] wg kalendarza rzymskiego, po złożeniu przysięgi sąd ma wydawać dekrety w języku polskim. Kompetencje obejmują także sprawy należące do sądów podkomorskich z wizją lokalną na miejscu sporu, rozgraniczenia będą czynić wzorem powiatu piltyńskiego, z pełnomocnikami obu stron. Ponieważ Ziemia Inflantska nie ma własnego prawa, zgodnie z Konstytucją Wielkiego Księstwa Litewskiego 1589² [sic] posługiwać się ma prawem magdeburskim albo saskim według wzoru Prus. Bezpieczeństwo sądu i urzędu warowane będzie wszystkimi konstytucjami sejmowymi. Do ksiąg, które będą przechowywane na zamku dyneburskim winny być wpisywane w języku polskim wszystkie sprawy, protestacje; apelacje od spraw o wartości ponad 500 złotych maja być kierowane do króla.

Dokument opieczetowany pieczęciami koronną i litewską, podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. ² Może chodzi o III Statut Litewski?

550/4515

k. 511v – 512

Warszawa, 19 grudnia 1646

Król zalicza do swych serwitorów sławetnego Antoniego Markiezy¹, jako doskonałego i zasłużonego królowi kamieniarza (*kamiennika*), pracującego w kamieniu i marmurze, nadając mu wszystkie prawa i wolności, poddając wyłącznie jurysdykcji marszałkowskiej.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej koronnej.

j. lac. i pol.

¹ W nagłówku „Markiezemu”.

551/4516

k. 512 – 513

Warszawa, 14 grudnia

[1646]¹

Król zezwala, by małżonkowie Samuel Malawski i Katarzyna Witowska² scedowali swe prawa do Rudy (*mineram ferrariam*)³ we wsi Basznia (*Basnia*)⁴ w starostwie lubaczowskim na Krzysztofa Linowskiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi będzie on posiadał dożywotnio rudę pomiędzy rzeczkami Wielką Krzywe i Małą Krzywe oraz Bołtocie⁵ wraz z czterema kmieciami, którymi są Stefan Buczka, Maciej Demkowian, Tymko Miczkow i Karp Onuczkow, dwoma zagrodnikami, którymi są: Iwan Radawiec i Fiedko Ziemiak

oraz wszystkimi przynależnościami i nowymi polami Nowiny i Węglarzyska. Po śmierci Linowskiego ruda będzie podlegała wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej koronnej.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. ² Lekcja niepewna, może być „Nitowska”. ³ Zapewne tożsama z Rudą, na pld.–wsch. od Baszni Dolnej. ⁴ Ob. Basznia Górna i Dolna. ⁵ Niezidentyfikowane, możliwe, że już nie istnieją.

552/4517

k. 513 – 513v

Warszawa, 1646¹

Król zezwala, by żona zasłużonego Piotra Przebendowskiego (*Przebedowski*) ...² została objęta dożywociem na karczmach Anckerhold i Borna³ w województwie pomorskim. Małżonkowie będą posiadali karczmy z wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których winni płacić zwyczajowe obciążenia.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej koronnej.

j. łac.

¹ Pozostawiono miejsce na wpisanie miesiąca i dnia. ² Pozostawiono miejsce na wpisanie imienia i nazwiska; wg Uruskiego, XV, s. 2, żoną była Katarzyna Krokowska. ³ Nie zlokalizowano. Pisownia najpierw „Anskerhold”, potem „Anckeldord” (lekcja niepewna, słowo poprawiano).

553/4518

k. 513v – 514v

Warszawa na sejmie walnym, 19 grudnia

[1646]1

Król zezwala, by zasłużony w ekspedycjach wojennych moskiewskiej, pruskiej, wołoskiej przeciwko Osmanowi cesarzowi tureckiemu Stanisław Duczyński (*Ducimiński*) został objęty dożywociem na starostwie ostrołęckim w ziemi łomżyńskiej województwa mazowieckiego, posiadanym przez jego żonę Zofię Szujską (*Szuyska*), po tym jak z powodu infamii i śmierci cywilnej je utracił, a obecnie mocą sejmu 1646 roku odzyskał dobre imię. Małżonkowie będą posiadali starostwo dożywotnio wraz z jurysdykcją, w tym także na młynie zwanym Tartak, sprzedają jego produkcji drewna, zgodnie z przywilejem. Starostwo obejmuje miasto Ostrołęka z wójtostwem, wsie i folwarki, to jest folwark Pomian, Osmolno², wsie Sekwa (*Sezkwa*), Budne, Dylów (*Dilowo*), Dąbrowy (*Dąbrowa*), Lipniki³, trzecie miary z młynów na rzekach Narew i Omulew (*Osmolew*), nowym młynie Tartak⁴ na rzece Szkwa (*Szczkwa*). Po śmierci Duczyńskich wójtostwo i młyny będą podlegały wykupowi. Ze starostwa winni płacić corocznie duplę kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej koronnej.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. ² Omolew, czy raczej Ruda Omolew stanowiła potem osobną dzierzawę. ³ Wieś Lipniki 30 km (drogą) na północ od Ostrołęki, w 1660 w starostwie łomżyńskim, jako nowo zasadzona, zob. dok. 563. ⁴ Tartak – zob. poprzedni przypis.

554/4519

k. 514v – 515v

Warszawa, 24 listopada 1646

Król zezwala Elżbiecie (*Helźbiecie*) Sokolińskiej, wdowie po Piotrze Trubeckim podkomorzym starodubowskim z pierwszego małżeństwa, Krzysztofie Wołodkiewicz z pisarzu ziemskim mińskim z drugiego małżeństwa, oraz jej

synowi Jerzemu Trubeckiemu w obecności i przy zezwoleniu jego opiekuna przyrodzonego, Jana Sokolińskiego marszałka orszańskiego, na scedowanie derewni Znoby¹ w województwie czernihowskim w powiecie nowogrodzkim siewierskim nad rzeką Desną na Jerzego Ossolińskiego kanclerza wielkiego koronnego i jego małżonkę. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Ossolińscy będą dysponowali derewnią ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, wyjąwszy salety i towary leśne, wymagające królewskiej zgody, jako lennem dziedzicznym, szlacheckim w linii męskiej; mogą dysponować lennem za zgodą królewską, z obowiązkiem obrony tamtejszych zamków. Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej koronnej.

j. pol.

¹ Jeden Znob w woj. czernihowskim należał do star. Nowogrodu Siewierskiego, drugi odkupili w 1629 kniaz. Trubeccy, podobnie jak trzeci Znob – słobodkę, którą z Znobem Trubeckim (Trubczewskim) połączył kniaz Piotr Trubecki, Kułakowskyj, *Czernihowo-Siwerszczyna*, s. 307-308, 404, 424.

555/4520

k. 516 – 517

Warszawa, 19 grudnia [1646?]¹

Król zezwala, by małżonkowie Stefan Chomentowski (*Chomętowski*) i Konstancja Kochanowska scedowali wójtostwa w Chmielniku oraz we wsiach Hodaki (*Cholatki*) i Łachodowle na rzecz ...³. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi wspomniane wójtostwa z przynależnościami i dochodami będą dożywotnio w posiadaniu ...³, z których ma być płacona corocznie dupla kwarty. Po śmierci ...³ wójtostwa będą podlegały wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej koronnej.

j. łac.

¹ W dok. „MDCXL”, pozostawiono puste miejsce na wpisanie ostatniej cyfry, na wpisanie lat panowania. Dok. z licznymi opustkami. ² Chodzi o starostwo chmielnickie w woj. podolskim. Wieś Łachodowle i Hodaki względnie Chodaki – Jabłonowski, *Lustracje Królewszczyn*, s. 46. ³ Puste miejsce na nazwisko i imię.

556/4521

k. 517 – 518v

Warszawa, 19 grudnia 1646

Król nadaje Mikołajowi Arciszewskiemu, bratankowi Krzysztofa Arciszewskiego generała artylerii koronnej, któremu będzie podlegał, urząd zastępcy generała artylerii koronnej¹. Arciszewski służył jako żołnierz zdobywając sławę, wiedzę i doświadczenie, szczególnie w sprawach dotyczących artylerii, w różnych krajach, mianowicie we Francji, Szwecji.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ W nagłówku: *VicePraefectura Artilleriae*, dokumencie *rei Tormentariae regni Praefecto*. Pełnił urząd oberstlejtanta.

557/4522

k. 518v – 519v

Warszawa, 20 grudnia [1646]¹

Feria quinta in Vigilia festi Sanctae Thomae Apostoli

Król pozwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej koronnej przez ręce Izraela Koehne (*Kochne*) Jaskiego starosty berwałdzkiego, królewskiego dworzanina pokojowego poniższego listu pergaminowego.

Król potwierdza miastu Gdańsku prawo do swobodnego wyznania religii chrześcijańskiej wyznania luterńskiego. Gdańsk, 30 XII 1634, podpis Władysława IV i Wojciecha Kadzidłowskiego.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno Domini ut supra”.

558/4523

k. 519v – 520v

Kraków, 21 lipca 1646

Król zaleconemu sobie przez Jana Mikołaja Daniłowicza podskarbiego wielkiego koronnego, Stanisława Ćwiklińskiego, faktora służącego od 25 lat skarbowi, zalicza dożywotnio do grona swych serwitorów.

Podpis Władysława IV.

j. łac.

559/4524

k. 520v – 521v

Warszawa, 19 grudnia [1646]¹

Król na podstawie przywilejów Zygmunta Augusta z 4 VI 1565 potwierdza prawa dzierżawców berwałdzkich do korzystania z brzegu rzeki Wisły i profitów z tego płynących uznając, że należą one do obecnego tenutariusza Izraela Koehne Jaskiego (*Kochne Jaski*) swego dworzanina pokojowego. Zabrania turbowania Jaskiego w tej sprawie, szczególnie Janowi Tesmerowi sekretarzowi królewskiemu i wiceekonomowi malborskiemu, który niesłusznie żąda prowentu zwanego *Vistulae vulgo Uffergeld* dla ekonomii malborskiej. O czym zawiadamia zainteresowanych, zwłaszcza urzędników zamku malborskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”.

560/4525

k. 521v – 522

Warszawa, 19 grudnia 1646¹

Król w związku z doniesieniami, iż poddani tenuty berwałdzkiej otrzymują liczne pozwy wbrew swym prawom i jurysdykcji Izraela Koehne Jaskiego starosty berwałdzkiego i królewskiego dworzanina pokojowego. Król potwierdza uprawnienia sądowe starosty i zabrania urzędnikom ekonomii malborskiej turbowania poddanych tenuty berwałdzkiej, pod karami przewidzianymi dla naruszcycieli reskryptów monarszych.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ „Datum ut supra, Anno ut supra”.

561/4526

k. 522 – 522v

Warszawa, 21 grudnia 1646

Król zalicza sławetnego Marka Kruger¹ znakomitego chirurga gdańskiego do grona swych serwitorów. Oddał on wielkie usługi, szczególnie podczas wyprawy pruskiej. Król zezwala mu na swobodne praktykowanie w ziemiach sobie

podległych i w Gdańsku pozwalając szkolić uczniów, bez żadnego turbowania ze strony cechu chirurgów gdańskich czy magistratu, i wyposaża we wszystkie uprawnienia serwitora.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ W innym miejscu „Marcum Kruger”.

562/4527

k. 522v – 523v

Warszawa, grudzień [1646]¹

Król zezwala by Stanisław Duczymiński starosta ostrołęcki i Zofia Szujka (*Szuyska*) jego małżonka scedowali wieś Lipniki Tartak² wraz z młynem i ziemią w pobliżu lasu starostwa łomżyńskiego rozciągającą się do rzeki Szkwa (*Szcziłwa*), na rzecz Hieronima Radziejowskiego starosty łomżyńskiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi wieś Lipniki Tartak z wszystkimi przynależnościami nad rzeką Szkwa (*Szcziłwa*) będzie posiadał dożywotnio Radziejowski, płacąc corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii królewskiej.

j. łac.

¹ Pozostawiono miejsce na datę dzienną, „Anno ut supra”. ² Lipniki 30 km. na północ od Ostrołęki, ok. 1,5 km na pld.–zach. Tartak; zob. *Lustracja województwa mazowieckiego 1660–1661*, s. 286–287.

563/4528

k. 523v – 524

Warszawa, grudzień [1646]¹

Król pozwala Aleksandrowi Kazimierzowi Brochowskiemu na wykupienie wójtostwa ciechanowskiego z rąk nie posiadających podstawy prawnej do posiadania. Po dokonaniu tego będzie dysponował wójtostwem z wszystkimi przynależnościami i dochodami dożywotnio, po jego śmierci będzie ono podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ Pozostawiono miejsce na datę dzienną, „Anno ut supra”.

564/4529

k. 524 – 525

Warszawa, 3 listopada [1646]¹

Król pamiętając zasługi Melchiora Głączyńskiego² pod chorągwią Jana Rozrażewskiego, zezwala jego ojcu, Wawrzyńcowi (*Laurentio*) Głączyńskiemu na ustąpienie wójtostwa w mieście Budziszewice (*Budziszowicze*) i wsi Regny w ziemi rawskiej na rzecz syna, wspomnianego Melchiora. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Melchior Głączyński będzie dysponował wspomnianymi dobrami, przynależnościami i dochodami; po jego śmierci dobra będą podlegały wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii królewskiej.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”. ² Pisownia nazwiska: Głączyński i Głaczyński.

565/4530

k. 525 – 526
[1646]¹

Warszawa, 23 grudnia

Król wydaje uniwersał do poddanych starostwa berwałdzkiego na prośbę wniesioną w ich imieniu ogłaszając, że uwzględniając zubożenie, potrzebę reparacji pól i brzegów naruszonych przez wodę, uwalnia ich od płacenia (na trzy lata?) po 6 florenów z łanu na gwardię królewską. O czym zawiadamia urzędników ekonomii malborskiej, zbierających ten podatek.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ „Anno ut supra”.

566/4531

k. 526 – 527

Warszawa na sejmie walnym, 5 listopada 1646

Król znakomitemu Wilhelmowi Turnemini¹, swemu faktorowi, zasłużonemu ekspertowi w licznych rokowaniach, nadaje uprawnienia serwitora, oddając pod wyłączną jurysdykcję marszałkowską. Zezwala w miastach czy w obecności, czy pod nieobecność króla, zarówno samemu, jak przez czeladź (*famulos*) wystawiania i sprzedawania towarów francuskich i holenderskich. O czym informuje magistraty, zwłaszcza Warszawy, Lwowa i Wilna. Za naruszenie uprawnień ustanawia karę tysiąca złotych węgierskich.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jana Gembickiego sekretarza wielkiego koronnego.

j. lac.

¹ W nagłówku „Turnemino”.

567/4532

k. 527 – 528v

Warszawa, 29 grudnia [1646]¹

Król pozwala Erhmutcie Gottbergownej² wdowie po Gneomerze Reinholdzie Krokowskim staroście łęborskim i pułkownikowi królewskim, na scedowanie prawa do starostwa na małżonków Marcina Dymitra Krokowskiego podpułkownika i Weronikę Natzemerówną³, pamiętając zasługi podpułkownika, zwłaszcza podczas wyprawy wołoskiej i pruskiej. Po dokonaniu tej cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali starostwo łęborskie z miastami Łębork, Łeba, wsiami, przynależnościami i dochodami, z których corocznie winni płacić ustaloną przez lustratorów kwartę do skarbu rawskiego. Weronika Natzemer gdyby została wdową, ma ustanowić administratora – wicestarostę, indygenę–posesjonata także do spraw wojskowych.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ „Anno ut supra”. ² W nagłówku: „Erhmutae Gottbergowna”, Boniecki, XII, s. 293 „Gottbergówna”. ³ Lekcja zapisanego kilkakrotnie nazwiska „Natzemer” niewątpliwa; Boniecki, XII, s. 293, na podstawie tego źródła nazywa ją „Natremerówną”.

568/4533

k. 528v – 529v

Warszawa, 29 grudnia [1646]

Sabbatho post Festum Solen. Nativitatis Christi Domini

Król pozwala na wpisanie do akt kancelarii większej przez ręce Michała Kochańskiego listu, akceptuje go i potwierdza.

Król stwierdza, że Erhmuta Gottberg (*Godbergowna*) wdowa po Gneomerze Reinholdzie Krokowskim staroście łęborskim otrzymała dożywocie (*Jus Communicationis*) na starostwo łęborskie na sejmie walnym 22 II 1645 roku w Warszawie, pod warunkiem wyznaczenia substytuta – administratora, indygeny – posesjonata. Gottbergówna po śmierci męża wyznaczyła na zastępcę jego brata rodzonego, Marcina Dymitra Krokowskiego, pułkownika królewskiego, doświadczonego żołnierza, co król aprobuje i potwierdza, dając Krokowskiemu pełną moc działania jako administratora starostwa łęborskiego. Blechowo, 18 IX [1646]¹, podpis Władysława IV i Jana Gembickiego sekretarza wielkiego.

j. lac.

¹ „Anno Domini ut supra”; niejasne, o jaką miejscowość chodzi; na pewno nie o Bolechowo w poznańskim, czy o Bolechów 90 km na pld. od Lwowa; może Bełchów wieś w woj. rawskim, pow. skierniewickim?

569/4534

k. 529v – 531

Warszawa, 23 grudnia [1646]¹

Król pozwala, by Feliks [Jan] Pac podkomorzy litewski starosta brasławski, rakiborski, dzisieński cedował pensję 250 złotych węgierskich z kwoty 2000 złotych węgierskich czynszu wypłacanego królowi i skarbowi królewskiemu na świętego Jana Chrzciciela [24 VI] i na Boże Narodzenie [25 XII], na rzecz zasłużonego Izraela Koehne Jaskiego starosty berwałdzkiego, dworzanina królewskiego oraz jego żony Barbary Kielmer (*Kielmerowna*). Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, małżonkowie będą pobierali 250 dukatów dożywotnio, corocznie na świętego Jana, wydając pokwitowanie magistratowi miasta Gdańska. Dokument podpisany przez Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ „Anno Domini ut supra”.

570/4535

k. 531 – 545v

Warszawa na sejmie walnym, 5 grudnia 1646

Król potwierdza, że Łukasz Witkowski albo Jaroszkowski a Witkowice kanonik lwowski, pleban jaworowski, sekretarz królewski, przedłożył pergamin i poprosił o potwierdzenie fundacji kościoła parafialnego pod wezwaniem Wniebowstąpienia Matki Boskiej i świętej Barbary Dziewicy i Męczennicy, w mieście królewskim Jaworów w archidiakonacie lwowskim. Przedstawił kilka dokumentów.

1. Waław [II] książę na Opawie i Raciborzu, dziedzic na Jaworowie, kościołowi w swym mieście dziedzicznym Jaworowie pod wezwaniem Boga Wszechmogącego i Świętej Barbary Dziewicy, nadaje dziesięcinę (*Decimam Metretam*) z młyna w Jaworowie na rzece Szkło, od wszystkich ziaren zbóż, maki i słodu. Staw rybny w dolinie Jaksa (*Jaxa*), leżący pomiędzy wsiami Załuże i Jezów, wraz z przynależnościami do granic, zwanymi Olszary¹, dalej dwa łąny z łąkami *in Luto*, dwa ogrody, dziesięcinę snopową ze wszystkich upraw we wsi Zbudzin², nadto ze wszystkich wsi do niego należących i wszystkich siedzących na prawie niemieckim, którzy winni dawać cztery razy w roku po groszu przez dziesięć lat, potem zaś annonę albo *meszne* i po cztery grosze, a kto nie da winien z każdego łąna kłodę żyta i kłodę owsa i z cła jaworowskiego (jedna tysięczną z sprzedaży) cztery razy dorocznie. Proboszczem będzie Mikołaj de Grodek kapelan księcia, a po jego śmierci prezenta będzie należała do właścicieli miasta.

Kraków, 20 II (*feria quarta ante Cathedram Sancti Petri*) 1454, pieczęć, lista świadków.

2. Dokument Piotra z Szamotuł (*Schamotuły*) kasztelana poznańskiego i generalnego starosty wielkopolskiego, który ogłasza, że fundowana w Jaworowie parafia Najświętszej Maryi Panny posiada dwa łany ziemi pomiędzy łanami miejskimi, łan na Przedmieściu, inne łany pod prawem magdeburskim wspomnianego miasta, corocznie kłode żyta i kłode owsa z tytułu mesznego (*missalium*) na św. Marcina [11 XI], nadto dziesięcinę z ziemi ornej folwarków i pługów wystawcy dokumentu w Jaworowie i we wsi Tuczapy, Skwarzawa (*Skwarzewo*), Jeżów (*Jeżowe*)³ itd. Dwa stawy, jeden na rzece Jaksa (*Jaxa*) i drugi w lesie Wiązownica pomiędzy drogami *Porudzińska* i *Wiśniewska* i łąkę, na nowym korzeniu przy drodze na Rogużno⁴. Piotr de Szamotuły potwierdza te nadania. Jaworów, 14 II (*Feria quarta die Sancti Valentini*) 1470, pieczęć, lista świadków.

3. Andrzej z Szamotuł (*Schamotuły*) kasztelan kaliski, dziedzic na Jaworowie potwierdza wieczyście wcześniejsze nadania na rzecz parafii i rektora, w tym cztery łany z łąkami *in Luto*, dwa ogrody, dziesięciny z Jaworowa, wsi Zbudzin (*Zbadzin*), Tuczapy, Skwarzawa (*Skwarzewo*), Jeżowa i wszystkich siedzących na prawie niemieckim, meszne – kłode żyta i kłode owsa z łana, dochód z cła. Przytacza nadanie Wacława Raciborskiego [dok. 1] oraz Piotra z Szamotuł [dok. 2], które potwierdza. Kraków, 10 IX 1499.

4. Andrzej [Boryszewski] arcybiskup lwowski zatwierdza donacje dla kościoła w Jaworowie, poddając je jurysdykcji duchownej, w domu kanoników we Lwowie, 15 VI 1501, lista świadków.

5. Łukasz [II] z Górki kasztelan poznański i starosta generalny wielkopolski i dziedzic na Jaworowie nadaje kościołowi parafialnemu jaworowskiemu, obecnemu rektorowi, dostojnemu Tomaszowi Rudzkiemu i jego następcom pusty plac koło szpitala i szkoły dla zbudowania browaru, który uwalnia jednocześnie od wszelkich ciężarów miejskich. Kraków, 26 IX (*Sabatho proximo post Festum Sancti Mathiae Apostoli*) 1512, lista świadków.

Król aprobuje i konfirmuje powyższe listy, dodając ze szczególnej łaski prawo wycinki drzewa w lasach starostwa na budynki probostwa i dom plebański, mianowicie dwóch wozów drzewa tygodniowo, zaś w zimie czterech.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego z Rupniowa, sekretarza królewskiego.

¹ Możliwa też lekcja „Obszary”. ² W pierwszym dok. „Zbudzin”, w kolejnym „Zbadzin”, wieś niezidentyf., może nazwę przekręcono. ³ Skwarzawa Stara i Nowa; Jeżów Stary, Jeżów Nowy. ⁴ W Metryce zarówno Rogożno jak Rogużno, wieś kilkanaście km na pld.-zach. od Jaworowa.

[brak kart o numerach 536r–539v]

[połowa karty 545v pusta, podobnie karta 546v]

[na karcie 546r informacja o rozpoczęciu wpisów na tok 1647]

571/4536

k. 547 – 547v

Warszawa, 10 stycznia 1647

Króla zalicza do swych serwitorów, zaleconego przez doradców sławetnego Franciszka Krzeczkowicza¹ strzelca (*sclopetarius*), obdarzając go wszystkimi uprawnieniami serwitora, poddając pod wyłączną jurysdykcję swoją i

marszałkowską. Król zleca mu doradztwo w negocjacjach odnośnie broni palnej (*sclopetorum et bombardarum*) wystawionej na sprzedaż.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ W dok. Krzeczkowic, w nagłówku Krzeczkowicz.

572/4537

k. 547v – 548v

Warszawa, 25 stycznia [1647]¹

Król zaleconego sobie znakomitego Macieja Perignon, Lotaryńczyka, pomocnego od kilku lat przy niezbędnych zakupach towarów (*merces exotices*) z Francji, Anglii i Niemiec, zalicza do swych serwitorów. Zezwala mu na sprzedaż towarów z tych krajów w Koronie i na Litwie bez żadnych przeszkód i poddaje wyłącznej jurysdykcji sądów zadwornych i marszałkowskich.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ „Anno ut supra”.

573/4538

k. 548v – 549v

Warszawa, 3 stycznia [1647]¹

Król za wstawiennictwem pewnych doradców znakomitemu Maciejowi Perignon Lotaryńczykowi, swemu serwitorowi i faktorowi udziela prawa rozporządzenia zapisem testamentowym wszystkimi swymi dobrami ruchomymi i nieruchomościami, uwalniając go od zajęciem tych dóbr na skarb prawem kaduka, o czym powiadamia wszelekie władze miejskie i grody.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Filipa Huttiniego sekretarza królewskiego i pisarza dekreto-owego kancelarii królewskiej.

j. lac.

¹ „Anno ut supra”.

574/4539

k. 549v – 550v

Warszawa, 23 stycznia 1647

Feria tertia post Festum S. Agnethis Virginis et Martyris

Król pozwolił na oblatowanie przez ręce Jana Kamińskiego w aktach kancelarii większej poniższego listu.

Władysław IV wydaje mandat do starosty gostyńskiego Oktawiana Plichty, że zezwolił, i niniejszym listem zezwala, Stefanowi Gembartowi (Gembartowi) na wycięcie dwóch kóp drewna budulcowego w lasach Łuczyn (*Doluczyn*) i Rudy¹ i wywiezienie tychże do wsi dziedzicznej Kamienica tegoż Gembarta, w ziemi dobrzyńskiej, by starosta nie zabraniał tego przez stróżów leśnych pod utratą łaski królewskiej. Warszawa, 28 XII 1646, podpis Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

Tytułatura: *Władysław Czwartý z Bożey łaski Król Polski Wielkie Księżę Litewskie Ruskie Pruskie, Mazowieckie Żmudzkie Inflanskie Smoleńskie Cerniechowskie a Swedzki Gotski Wandalski dziedziczny król.*

¹ W metryce „doLuczyn” i „Rudý”, potem zaś lasów i borów „Łuczyńskich” i „Rudzkich”, w nagłówku „z puszczy Łuczyńskiej i Rudzkiej”.

575/4540

k. 550v – 553v

Warszawa, 26 stycznia [1647]¹

Król odpowiada na wniesioną w imieniu magistratu Gdańska uniżoną prośbę przez syndyka Wincentiusa Fabriciusa. Przedstawił on, że od najdawniejszych czasów miasto przestrzega nakazów zajęcia majątku czy to obywateli miasta, czy cudzoziemców na skarb królewski, jednakże winien upłynąć rok i dzień, w czasie którym zgłosić się może spadkobierca, posiadający tytuł prawny do dziedziczenia. Liczni nie czekają na upływ terminu, zajmują majątki cudzoziemców, molestują spadkobierców, a nawet magistrat gdański procesami; co potwierdzili niektórzy z doradców królewskich. Syndyk wywiódł też, że jeszcze przed inkorporacją do Królestwa Polskiego prawo kaduka zostało ograniczone mocą ustaw hanzeatyckich (*Foederis Hanseatici et Dattorum*), by uniknąć wzajemnych represji i retorsji przy zajmowaniu statków i towarów między krajami prowadzącymi handel, ustawy przez Zygmunta I wprowadzonej 22 VII (*die Sanctae Mariae Magdalenae*) 1526, potwierdzonej przez Stefana Batorego w 1585, a również przez Władysława IV w responsie z 1641 r. Król za wstawiennictwem doradców, biorąc pod uwagę prawa, przywileje, sposoby prowadzenia handlu, groźbę strat w wyniku represji, stwierdza, że donatariusze królewscy winni zajmować dobra i podejmować akcje zgodne z prawem, zaś Gdańsk ma cieszyć się swymi przywilejami. Akcje przeciwne prawu nie będą miały mocy.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej.

j. łac.

¹ „Anno Dni ut supra”.

576/4541

k. 553v – 554v

Warszawa, 26 stycznia 1647

Król za wstawiennictwem pewnych doradców nadaje Piotrowi Minockiemu swemu dworzaninowi, sumę 36 000 złotych polskich z dóbr podpadających kadukowi w Gdańsku, które w chwili obecnej lub w przyszłości przypadną do dyspozycji królewskiej. O czym zawiadamia władze Gdańska, żeby uczyniły zadość nadaniu Minockiego, względnie jego spadkobiercom w gotówce.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej.

j. łac.

577/4542

k. 554v – 558v

Warszawa, 28 stycznia 1647

Feria 2da post Festum Conversionis Sancti Pauli

Król pozwala na wpisanie do akt kancelarii większej przez ręce Michaela Bema agenta i sekretarza miasta Gdańska poniższego listu.

Respons królewski na prośbę magistratu Gdańska 26 I 1647, wniesionej przez znakomitego Wincentiusa Fabriciusa syndyka miasta Gdańska, z relacji Jerzego Ossolińskiego kanclerza koronnego. Co się tyczy sporu między Gdańskiem a kolegium Towarzystwa Jezusowego w [Starych] Szkotach, król z miejsca polecił Aleksandrowi Zaleskiemu referendarzowi koronnemu po zakończeniu sprawy w Królewcu udanie się do Gdańska i mediowanie po przyjacielsku w sprawach naruszających prawa i spokój miasta, bez wdawania się w długotrwałe spory prawne. Król odłożył sprawę glejtu i publikacji banicji wieczystej przeciwko miastu do zakończenia negocjacji. Gdyby doszło jednak do procesu, król obiecuje

zadbać o bezpieczeństwo i spokój Gdańska. W sprawie Wigibolda Haxberga, wniesionej wbrew przywilejom do sądu zadwornego, za wstawiennictwem doradców, a zwłaszcza Jerzego Ossolińskiego król również obiecał pomoc. Odnośnie ksiąg publicznych zwanych *Libri fundorum* albo *Erbbücher* (*Erbbucher*), które pod pretekstem prywatnych hipotek i zapisów są podważane, król się temu sprzeciwia, widząc w nich księgi wiary publicznej niezbędne w różnych operacjach i handlu. Król udzielił też odpowiedzi odnośnie sporów: postrzygaczy (*pannitonsoribus*) i cechu lamówkarzy (*Fimbriariorum seu Segmentariorum*) oraz magistratu Gdańska; znakomitych Michała Chowet¹ (*Chovet*) radcy Starego Miasta gdańskiego z Janem a Koldum² ławnikiem. Podpisany Stanisław Skarszewski regent kancelarii większej koronnej, na polecenie króla.

j. łac.

¹ Pisownia „Chovet”, potem „Hoveliuss”. ² Najpierw pisownia „Koldum”, potem „Keldum”.

578/4543

k. 558v – 559v

Warszawa, styczeń 1647¹

Król znakomitego Jana Meys (*Meys*) mieszkańca Starej Warszawy, wyćwiczonego w sztuce malarskiej (*in ars pictoriae*), zasłużonego Zygmuntowi III i za obecnego panowania, zalicza do grona serwitorów, ze wszystkimi uprawnieniami posiadanymi przez serwitorów i hafciarzy (*Acupictores*), w tym poddaje wyłącznej jurysdykcji marszałkowskiej, o czym informuje wszelkie władze.

Podpis Władysława IV.

¹ Puste miejsce na datę dzienną. Data roczna: „Anno ut supra”.

579/4544

k. 559v – 560v

Warszawa, 10 luty [1647]¹

Król nadaje zasłużonemu Janowi Sawickiemu (*Szawicki, Sawicki*) urząd skarbnika województwa podlaskiego, wakujący po rezygnacji Jana Suchodolskiego².

Podpis Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej koronnej

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. ² Informacja o rezygnacji w nagłówku dokumentu. Zob. U VIII, nr 1317, 1318, data nominacji 4 II 1647, wg MK 190, 204–204v.

580/4545

k. 560v – 561v

Warszawa, 15 II [1647]¹

Król nadaje dobrze zasłużonemu Stanisławowi Kowalskiemu stolnikowi lwowskiemu po śmierci Reginy Trzebińskiej, wdowy po Jerzym Krasickim chorążym halickim, staroście dolińskim wakującą wieś Gaje; wcześniej Kowalski otrzymał miasto Bóbrka (*Bobrka*), [wsie] Łazki², Łany, Sarniki (*Sarnki*), Pietniczany (*Pietnicany*) z przynależnościami. Kowalski będzie posiadał dożywotnio wieś Gaje z przynależnościami i dochodami, z których ma corocznie płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Podpis Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej koronnej

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. ² Najpierw napisano „Łanki”, potem nad „n” nadpisano „z”, z pewnością chodzi o Łanki Małe, albo Łąki Małe.

581/4546

k. 561v – 562

[1647?]¹

Król zezwala Pawłowi Manikowskiemu² na wykupienie sołectwa we wsi Nowosielce w starostwie sanockim z rąk nie posiadających podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego będzie posiadał dożywotnio ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Po jego śmierci sołectwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Puste miejsce na miejsce, datę dzienną i miesiąc. Data roczna: „Anno ut supra”. ² W dokumencie imię Paweł, w nagłówku „Mikołaj”.

582/4547

k. 562 – 563

Warszawa, 15 luty [1647]¹

Król zezwala [Janowi Ściborowi] Chełmskiemu łowczemu krakowskiemu na scedowanie wsi Boronice w województwie krakowskim na Jana Grabkowskiego. Po dokonaniu tego Grabkowski będzie posiadał dożywotnio wieś z przynależnościami i dochodami, po jego śmierci wieś będzie podlegała wykupowi. Jeśli wieś jest obciążona starymi sumami, zostaną one zmniejszone o część zgodną z prawem, jeśli nie, winien płacić dupłą kwarty do skarbu rawnego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. lac.

¹ Data roczna: „Anno Domini ut supra”.

583/4548

k. 563 – 564

Warszawa, 19 luty [1647]¹

Feria tertia post Dominicam Septuagesim. proxima

Król zezwolił na oblatowanie przez ręce Stanisława Ciemiernickiego w aktach kancelarii większej poniższego listu.

Władysław IV² do Tomasza Leżeńskiego z Lezenic kanonika krakowskiego, proboszcza łączyckiego, archdiakona sandomierskiego i najwyższego pisarza skarbu koronnego, aby zapłatę należną komornikowi królewskiemu Stanisławowi Ciemiernickiemu z rozliczenia rozkazał wydać pieniędzmi i sukniem. Na przyszłość należy wydawać mu bez trudności coroczną należność w suknie i innych należnościach za służbę komorniczą, gdyż wydany kwit król przyjmie w rachunkach; dotyczy to też następców Leżeńskiego na urzędzie. Warszawa, 30 XII 1646, podpis Władysława IV.

j. pol i lac.

¹ Data roczna: „Anno Domini ut supra”. ² Tytułatura jak w dok. 575.

584/4549

k. 564–566v

Warszawa, 20 luty [1647]¹

Król ogłasza uniwersał skierowany do wojewodów, kasztelanów, starostów, podstarościch, burgrabiów sądowych, magistratów, burmistrzów, rajców, wójtów, ławników i wszystkich, iż za zdaniem pewnych doradców Krzysztofowi Rumler (*Rumlere*) mieszczaninowi gdańskiemu, komisarzowi i faktorowi wraz z synami wydaje dożywotni glejt i moratorium względem wszelkich długów i dłużników z

wyjątkiem szlachty, szczególnie zaś względem Żydów. Rumlerowie mogą odwoływać się do sądów, spłacając gotówką zobowiązania, lub wydając poręczenia; mogą się odwoływać od sądów niższych instancji do króla. By uniemożliwić nadużycia, Żydzi dla dowiedzenia racji winni składać przysięgę na Rodał (*Rhodale*). Za naruszenie tego rozporządzenia król ustanawia karę 2000 złotych węgierskich, w połowie na skarb, w połowie dla Rumlerów.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno Domini ut supra”.

585/4550

k. 566v – 568

Warszawa, 16 luty [1647]¹

Król zezwala dobrze zasłużonemu Stanisławowi Oświęcimowi (*Oświęcim*) wykupić wsie Bachtyn (*Bachtyn*), Bachtynek, Bakota, Słoboda, Bachodka Uszycza, połowę wsi Oschora² wraz z innymi wsiami i folwarkami przynależnymi do tenuty wierzbowieckiej w województwie podolskim z rąk osób nie posiadających podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego Oświęcim będzie dzierżył dożywotnio wszystkie dobra z przynależnościami i dochodami. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone o część zgodna z prawem; jeśli nie, winien płacić corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego. Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. ² W 1628-1629: Bakota, Buchtyn, Jabłonowski, *Lustracye królewsczyzn*, s. 192. Butyn ob. 25 km (drogą) na pld.-zach. od Wierzbowiec; Bakoty 5 km na pld.-wsch. od Butyna, obie nad rz. Horyń; Bachtynek istniał w końcu XIX wieku; Bachodka Uszycza (lekcja niepewna) – nie zlokalizowana, zapewne Uszycza; Oschora – lekcia niepewna, może być Oschova (Oszowa); Słoboda – nie zlokalizowana.

586/4551

k. 568 – 569

Warszawa, 22 luty [1647]¹

Król uznał słuszność supliki wniesionej przez Andrzeja Borkowskiego, wspartego przez kilku doradców królewskich odnośnie zaścianka zwanego Kucewicowna¹ niedaleko od miasta Suraż (*Surah*) w województwie podlaskim, z jednej strony między polami tegoż miasta, z drugiej folwarkiem Suraża zwanym Zawoykowski. Król uwalnia wieczyście zaścianek od podatków publicznych uchwalanych konstytucjami, laudami, niemniej innych ciężarów, w tym straży, czynszów i wszelkich obciążeń miejskich, jako niezgodnych z przynależnością do stanu szlacheckiego. Uwalnia szlachtę od jurysdykcji miejskiej, poddając pod jurysdykcję grodu w Brańsku. Borkowski postulował również uwolnienie od chleba zimowego (hiberny) i stacji wojskowych; król wyraził zgodę na ugodę z Surażem w opłacaniu podatkiem ciężarów wojskowych. O czym informuje zainteresowanych, w tym starostów suraskich.

Podpis Władysława IV.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. ² Ob. Końcowizna, na pld.-wsch. od miasta, na prawym brzegu Narwi.

587/4552

k. 569v – 571v

Warszawa, 28 luty [1647]¹

Feria secunda post Festum S. Mathiae Apostoli

Król pozwolił na oblatowanie w aktach kancelarii większej koronnej przez ręce Adama Franciszka Zawadzkiego poniższego listu.

Władysław IV ze względu na zasługi rodu i osobiste, zezwala Stanisławowi Lubomirskiemu hrabiemu na Wiśniczu wojewodzie krakowskemu i staroście krakowskemu i niepołomickiemu na scedowanie starostwa niepołomickiego w województwie krakowskim na syna, Aleksandra Lubomirskiego z Wiśnicza, starosty lubomelskiego, sandomierskiego i zatorskiego, dworzanina pokojowego królewskiego. Starostwo obejmuje² zamek w Niepołomicach z folwarkiem, wsie Wola Batorska (*Boturska*) z folwarkiem, Stanisławice (*Stanisławowice*) z folwarkiem, Damianice z folwarkiem, Bratucice (*Bratuczyce*) z folwarkiem, Miklusowice (*Miklusowice*) z folwarkiem, Drwienia (*Drwnia*) z folwarkiem, Sierosławice z folwarkiem, Rudno (*Kudno*) z folwarkiem, Kłacykowice, Okulice z folwarkiem, Gawłówek, Baczków (*Bachow*), Dziewin, Wola Drwińska (*Drzeńska*), Śmiłowice³. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, Aleksander Lubomirski wraz z żoną Heleną Teklą Ossolińską de Tenczyn będą dożywotnio dysponowali starostwem niepołomickim ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli wspomniane dobra są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone zgodnie z prawem, jeśli nie, winni płacić corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego, dbać o lasy, granice, rudy i zwierzyńce, nie obciążać poddanych niezwykłymi pracami i ciężarami. Warszawa, 10 IV 1646, podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. ² Dokument zawiera dwie listy wsi należących do starostwa, druga z nich jest pełniejsza; w nawiasach warianty pisowni. Śmiłowice należały najpierw do wielkorządów, potem do dzierżawy Sierosławice, LWKrak1659, cz. II, s. 685-687.

588/4553

k. 571v – 572v

Warszawa, 28 lutego [1647]¹

Feria secunda post Festum S. Mathiae Apostoli

Król zezwolił na oblatowanie w aktach kancelarii większej przez ręce Łukasza Grzymały poniższego, opieczetowanego pieczęcią kancelarii mniejszej listu.

Władysławowi IV oznajmia, że ponieważ Jan Hejna (*Heyna*) sekretarz królewski, obecny dzierżawca wsi Chyłów, Cistowa i Redłowo², które mają piaszczyste i słabe gleby oraz niskie dochody, udziela mu dożywotniego zezwolenia na coroczny wyręb czterdziestu kóp drzew, zwanych *pręty*, zgodnie ze zwyczajem na sprzedaż, nie na użytek domowy, jednakże bez znaczącej szkody w tych lasach. Gdańsk, 8 II 1646, podpis Władysława IV i Jana Gembickiego sekretarza wielkiego koronnego.

j. lac.

¹ Data roczna: „Anno Domini ut supra”. ² W nagłówku pisownia: Chyłów, Cistowa, Redłowa; później wsie: Chyłów = Chylonia; Redłowo; Cistowa - Cisowa na terenie ob. Gdyni.

589/4554

k. 572v – 573

Warszawa, 1 marca [1647]¹

Król zaleconemu sobie za rycerskie dzieła Stanisławowi Uhernickiemu skarbnikowi czernihowskemu, za udział w ekspedycjach przeciwko nieprzyjacielowi chrześcijaństwa i przeciwko Moskwie, nadal pozostającemu służbie, zezwala na wyrób przez trzy lata towarów leśnych i saletry w jego dobrach lennych, w lasach łosinowskich, mianowicie w Łosinach Głowach² w

województwie czernihowskim, w ujeździe niżyńskim. Data liczy się od postawienia odpowiednich bud i rozpoczęcia działalności, po zawiadomieniu faktorów królewskich do tych towarów, o czym uwiadamia wszystkich, by nie czynili trudności.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ Data roczna: „Roku ut supra”. ² Łosyny hołowi, uroczyszcze; łosynohłowski lisy i sioło Łosyniwna, Kułakowskyj, *Czernihowo-siwierszczyna*, s. 485.

590/4555

k. 573 – 573v

Warszawa, luty [1647]¹

Król zezwala małżonkom Olbrychtowi Wiśniewskiemu i Barbarze Kumanowskiej na scedowanie lennych dóbr łosinowskich, mianowicie Łosinnych Głów² w województwie czernihowskim w ujeździe niżyńskim na małżonków Stanisława Uhernickiego skarbnika czernihowskiego i Katarzynę Santanowską³. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, małżonkowie Uhernicy i ich potomkowie w linii męskiej będą posiadali dobra prawem lennym z wszystkimi przynależnościami i dochodami, wyjąwszy towary leśne i saletry, wymagające zgody królewskiej, podobnie jak dysponowanie dobrami, pod warunkiem wypełniania powinności, jakie mają inni lennicy.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ Puste miejsce na datę dzienną; data roczna: „Roku ut supra”. ² Zob. poprzedni dokument. ³ Pisownia niewątpliwa, występuje jednak w literaturze jako *Santarowska*, zob. Kułakowskyj, *Czernihowo-siwierszczyna*, s. 418.

591/4556

k. 573v – 574v

Warszawa, 4 marca [1647]¹

Feria secunda post Dominicam Quinquagesimae

Król pozwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej przez ręce Stanisława Jurkowskiego listu z kancelarii mniejszej koronnej.

Władysław IV zezwala pisarzowi kancelarii Stanisławowi Jurkowskiemu na wykupienie młyna, a właściwie trzeciej miary z młyna we wsi Kamionka w starostwie bełskim na rzece Rata (*Ratha*) z rąk nie posiadających podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego Jurkowski będzie posiadał dożywotnio młyn ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Po jego śmierci młyn będzie podlegał wykupowi. Warszawa, 1 XII 1646, podpis Władysława IV i Wojciecha Kadzidłowskiego.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”.

592/4557

k. 574v – 575

Warszawa, 8 marca [1647]¹

Król nadaje pochodzącemu z znakomitego roku i zasłużonemu Władysławowi Wierzbowskiemu kasztelanię inowłodzką po śmierci Wojciecha Wierzbowskiego².

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. ² Zob. U II/2 nr 135.

593/4558

k. 575 – 576

Warszawa, 8 marca [1647]¹

Król zezwala małżonkom Łukaszowi Marchockiemu Zofii i Zofii de Stronie na scedowanie wsi Luchów (*Łuchow*) w starostwie leżajskim, na małżonków Walentego Ligowskiego i Magdalenę Fałęcką de Sulimow. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą dożywotnio posiadali wieś z przynależnościami i dochodami, z których winni płacić corocznie duplę kwarty wg rewizji lustratorów, do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. ² Por. dok. 594.

594/4559

k. 576 – 576v

Warszawa, 8 marca [1647]¹

Król pozwala małżonkom Łukaszowi Marchockiemu Zofii i Zofii de Stronie na scedowanie wójtostwa we wsi Luchów (*Łuchow*) w starostwie leżajskim, na ur. małżonków Walentego Ligowskiego i Magdalenę Fałęcką (*Falecka*) de Sulimow. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą dożywotnio posiadali wójtostwo z przynależnościami i dochodami, po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi².

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. ² Por. dok. 593.

595/4560

k. 577 – 577v

Warszawa, 8 marca 1647

Król nadaje urząd miecznika warszawskiego Zbigniewowi Oborskiemu de Obory, żołnierzowi, po śmierci Piotra Dąbskiego (*Dąbski*) miecznika warszawskiego i sekretarza królewskiego, o czym zawiadamia szlachtę ziemi warszawskiej.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

596/4561

k. 577 – 578

Warszawa, 9 marca [1647]¹

Król nadaje zasłużonemu Maksymilianowi Ossolińskiemu z Tęczyna podskarbiemu nadwornemu koronnemu pusty plac na Krakowskim Przedmieściu, zwrócony od kościoła świętej. Trójcy do Żupy królewskiej, pomiędzy stajnią Jerzego Ossolińskiego kanclerza koronnego i dworem Grzybowskich, a stajnią Stanisława Denhoffa starosty sokalskiego, szerokości 36 łokci, [na długość] od drogi publicznej do wspomnianych dworów. Pozwala mu się na tym placu budować, użytkować i sprzedać albo przekazać sukcesorom, o czym zawiadamia odnośne władze.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”.

597/4562

k. 578 – 579

Warszawa, 8 marca [1647]¹

Król zalicza Krzysztofa Wisener, znakomitego doktora filozofii i medycyny, sławnego w wielu krajach chrześcijańskich lekarza do swych medyków pokojowych (*Camerae Nostrae*), nadając mu wszystkie uprawnienia serwitorów królewskich. Może on praktykować na dworze królewskim, w swym domu, gdzie będzie mu się to wydawało korzystne położonym, gdzie będzie miał swą aptekę prywatną (*officinam Pharmaceuticam Privatam*), może dobierać sobie współników i uczniów. Uwalnia go od ciężarów miejskich i grodzkich i poddaje pod wyłączną jurysdykcję marszałkowską, o czym informuje wszystkie władze. Dokument podpisany przez Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”.

598/4563

k. 579 – 579v

Warszawa, 13 marca [1647]¹

Król ze względu na zasługi Jakuba Grabkowskiego w różnych ekspedycjach wojennych zezwala mu na wykupienie dóbr Chobotki (*Hobothka*) w województwie podlaskim, w starostwie tykocińskim z rąk nie posiadających podstawy prawnej do posiadania. Po dokonaniu tego będzie dzierżył dożywotnio wspomniane dobra.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”.

599/4564

k. 579v – 581

Warszawa, 10 stycznia [1647]¹

Król pochodzącemu z zasłużonego rodu, wypróbowanemu w służbie publicznej Aleksandrowi Derszniakowi (*Dersniak*) swemu dworzaninowi, legatowi królewskiemu na sejmik wiszeński, zezwala na przejęcie od Anny Derszniakowej (*Dersniakowej*) de Oryniec starostwa radoszyckiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Derszniak będzie dysponował starostwem z przynależnościami i dochodami, z których będzie corocznie wpłacał kwartę² do skarbu rawskiego, winien dbać o lasy, granice, budynki i nie uciskać poddanych. Starostwo nie zostanie odebrane jego spadkobiercom przed wypłaceniem sumy zapisanej w oryginalnym przywileju.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. ² W dokumencie przy kwarcie pozostawiono puste miejsce, może na określenie, czy chodzi o symplę, czy duplę.

600/4565

k. 581 – 581v

Warszawa, 18 marca [1647]¹

Król dla małoletnich dzieci zmarłego Samuela Konarskiego wojewody malborskiego, z małżeństwa z Izabellą Karnkowską, mianowicie: Mikołaja, Jana, Andrzeja, Adama, Michała, Samuela oraz Heleny i Zofii Konarskich ustanawia opiekunami Stanisława Karnkowskiego kasztelana wyszogrodzkiego i Michała Karnkowskiego starostę wyszogrodzkiego, braci rodzonych, by zgodnie z

obyczajem zadbali o wychowanie i administrowali majątkiem, a także o wydanie córek za mąż. Po uzyskaniu dorosłości dzieci mają zdać sprawę z opieki. Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”.

601/4566

k. 581 – 582v

Warszawa, 18 marca [1647]¹

Król za wstawiennictwem pewnych doradców wydaje atestację, iż sławetny Wilhelm (*Gwilhelmi*) Gordon obywatel miasta Mławy, narodowości szkockiej jest synem Wilhelma (*Gwilhelmi*) Gordon mieszczanina z Aberdeen i Krystyny Fulartow (*Fulartowane*), urodzony w wierze Kościoła świętego, jak o tym świadczy oryginalny dokument wydany w Aberdeen, 14 IV 1642 przez króla Wielkiej Brytanii, Francji i Irlandii (*Hiberni*) Karola wydany w 18 roku panowania, podpisany sekretarza Robertsona i opieczętowany. Król bierze Gordona pod protekcję i ogłasza go zdolnym do wszelkich czynności, w tym prawnych, zawierania kontraktów i sporządzenia testamentów i zapisów, uwalniając od prawa kaduka, o czym zawiadamia wszelkie władze, w tym magistrat Mławy.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data „Anno ut supra”.

602/4567

k. 582v – 584

Warszawa, 18 marca

[1647]¹

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej dokumentu z akt radzieckich lwowskich, który aprobuje i potwierdza.

Lwów, 26 IX (*feria quarta pridie Festi Translation. S. Stanislai*) 1646, rajcy miasta Lwowa wobec licznych skarg rady 40 mężów, na czele z sławetnym Janem Zuchorowiczem i całej społeczności wprowadzają następującą ordynację odnośnie piwa i napojów (miodów) sprowadzanych do miasta. Wprowadzają kontrolę urzędu radzieckiego nad warzonym na miejscu piwem i kary dla produkujących złej jakości piwo. Zabrania się mieszczanom i przedmieszczanom szynkowania przywożonego piwa i miodu, może on być przeznaczony tylko na potrzeby własne. Szynkujący za pierwszym razem stracą towar, za drugim razem także karę 10 grzywien z wyroku burmistrza, przy czym mieszczenie pod taką samą karą mają towarzyszyć konfiskacie; takie napoje muszą przy wwozie otrzymywać *cechy miejskie*. Szynkowanie obcych piw i miodów ma się odbywać w czterech domach w mieście, tyleż na Przedmieściu Krakowskim i sześć na Halickim. Szynkujący je zawrą z miastem kontrakt i będą przestrzegać postanowień dekretu królewskiego wydanego w Warszawie 17 XII (*feria secunda ante F. Thomae Apostoli*) 1635. Przestrzegać tego mają i wnosić skargi wyznaczeni przez Czterdziestu Mężów Grzegorz Despot i Jakub Leszczyński; ordynacji nie podlegają na wniosek Czterdziestu Mężów piwa żółkiewskie. Likwiduje się przy pomocy urzędu grodzkiego *przedniejsze* browary. Dokument opieczętowany, podpisany przez burmistrza Jana Schulca (*Szchulcz*).

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol. i lac.

¹ Data „Anno ut supra”.

603/4568

k. 584 – 584v
[1647]¹

Warszawa, 15 marca

Król po śmierci Białobłockiego² nadaje urząd sędziego ziemskiego puckiego Ernestowi [Krokowskiemu] a Krokow, zasłużonemu i pochodzącemu ze znakomitej rodziny, jednemu z czterech kandydatów wybranych przez szlachtę.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Data „Anno ut supra”. ² Puste miejsce na wpisanie imienia, chodzi o Jana, zob. U V/2 nr 1078 – 1079.

604/4569

k. 584v – 585
[1647]¹

Warszawa, 11 marca

Król nadaje kadukiem dobra ruchome i nieruchome, gotówkę i zobowiązania pieniężne po zmarłym Krzysztofie de Cieszyn, towarzysza cechu malarskiego (*pictoriae artis*), albo wędrownego ucznia (*discipuli vagabundi*) w Krakowie zajęte przez skarb, Wojciechowi Świąteckiemu, dworzaninowi królewskiemu.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Data „Anno ut supra”.

605/4570

k. 585 – 586
[1647]¹

Warszawa, 18 marca

Król zezwala, by ur. Prandota Dzierżek (*Dzierzek*) tłumacz i sekretarz królewski wykupił dwa młyny, pierwszy pod miastem Jaworów, drugi pod wsią Olszanica w starostwie jaworowskim, albo inaczej trzecią miarę z nich, z rąk obecnych posesorów, nie mających podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego będzie dożywotnio posiadał młyny z przynależnościami. Po jego śmierci młyny będą podlegały wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Data „Anno ut supra”.

606/4571

k. 586 – 587
[1647]¹

Warszawa, 18 marca

Król zezwala Agnieszce Kryskiej de Drobnin, wdowie po kasztelanie ciechanowskim [Ludwiku] Krasińskim, staroście płockim na scedowanie wsi Dzierżazna w starostwie płockim na jej syna Dominika Krasińskiego. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Dominik Krasiński dożywotnio będzie

posiadał wieś z przynależnościami i dochodami, z których będzie płacił corocznie duplę kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Data „Anno ut supra”.

607/4572

k. 587 – 587v

Warszawa, 18 marca [1647]¹

Król nadaje nowo kreowany urząd stolnika drohickiego zasłużonemu Janowi Saczko (*Sacko*), obdarzając urząd prawami i prerogatywami, jakie posiadają inni stolnicy, o czym informuje szlachtę drohicką².

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Data „Anno ut supra”. ² Zob. U VIII, nr 673.

608/4573

k. 587v – 590v

Warszawa, 18 marca [1647]¹

Król zezwolił na wpisanie do akt kancelarii większej poniższego listu, który aprobuje i potwierdza.

Mława, 26 IV (*Feria quarta post Festum S. Adalberti Episcopi et Martyris*) 1646 roku cech krawców (*artis sartoriae*) uchwala jednogłośnie ordynację cechową. Wyznacza ona coroczny dzień wyboru przez mistrzów władz cechu – seniorów – na poniedziałek po Zielonych Świątach (*Pentecostes*). Władze mają utrzymywać porządek, karać za naruszenia i dbać o członków cechu i naukę zawodu. Zebrania cechu będą obowiązkowe, pod karą kamienia wosku, czeladnicy winni zachowywać się na nich przystojnie i spokojnie. Nowy mistrz winien przedstawić majstersztyk (*sztuka*), dać wpisowego 6 kamieni wosku na świecę ołtarza świętej Anny, nadto cztery beczki piwa i sześć złotych polskich do skarbu cechowego, wyprawić zwyczajową biesiadę [dla cechu]. Synowie i córki mistrzów winni dawać połowę z tego. Do obowiązków w cechu należał udział w czterech nabożeństwach za zmarłych członków (pod karą trzech groszy za absencję), wybór kapłana do ołtarza świętej Anny, któremu płacić miano kopę groszy. Postrzygacze sukna (*tonsorres panni*) mają mieć w tym cechu własnych seniorów, obowiązki i prawa; zabrania się wykonywania zawodu bez zgody cechu w promieniu mili od miasta. Dokument podpisali sławetni Adam Kopka i Paweł Gorczyński, senior i junior cechu krawieckiego, Adam Krzyszkowicz (*Krzyszkowic*) przysięgły pisarz Mławy, Szymon Maruna burmistrz Mławy, pieczęć miejska.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Data „Anno ut supra”.

609/4574

k. 590v – 592

Warszawa, 18 marca 1647

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej koronnej poniższego listu
Zygmunt III król Polski i Szwecji zezwala 12 II 1609 w Warszawie na wpisanie do akt kancelarii przywileju króla Kazimierza. Kazimierz [Jagiellończyk], ustanawia cło we wsi Gościejowo (*Gościeiowo*) w ziemi lwowskiej. Od każdego

wozu z towarem (*curru onerato*) kupieckiego za zdaniem doradców wprowadza pół grosza cła monety obiegowej na prośbę mieszczan lwowskich, na koszty budowy i napraw mostu i drogi oraz na utrzymanie kościoła Bożego Ciała i konwentu kaznodziejskiego (dominikanów) we Lwowie. Król obliguje konwent do odprawiania w soboty mszy za siebie oraz za królową Elżbietę [Rakuszanek] królową Polski i swą żonę. Bełz, 22 X (*feria secunda die undecem Millium Virginum*) 1476, lista świadków.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

610/4575

k. 592 – 592v

Warszawa, 18 marca 1647

Król nadaje biegłemu w prawie (*juris consulto*) Tomaszowi Urbankowskiemu, zajęte kadukiem dobra ruchome i nieruchome, sumy pieniężne po niejakim Albercie Topolskim, o czym informuje odnośne władze.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

611/4576

k. 593 – 593v

Warszawa, 18 marca 1647

Król nadaje zajęte kadukiem dobra ruchome i nieruchome, sumy pieniężne po niejakim Jakubie Rozner, zmarłym mieszkańcu Lublina Prandocie Dzierżkowi sekretarzowi królewskiemu, o czym zawiadamia odnośne władze, a zwłaszcza magistrat Lublina.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

612/4577

k. 593v – 594v

Warszawa, 2 marca 1647¹

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej poniższego dokumentu.

Zygmunt III król Polski mając zalecone prace i gorliwość oraz zasługi ur. Jana Szałapskiego pisarza kancelarii uwalnia jego kamienicę na rynku miasta Starej Warszawy obok kamienicy sławetnego niegdyś Jakuba Gیزی (Gyzy) rajcy warszawskiego od ciężaru udzielania gospód wieczyste, wyjąwszy okres sejmów i pobytu legacji od panów chrześcijańskich. Nadanie dotyczy Szałapskiego i jego spadkobierców, o czym informuje marszałków koronnych i litewskich i ich wicesgerendów. Warszawa, 20 VI 1615, podpis Zygmunta III i Stanisława Falenckiego.

Król przychyła się do prośby sławetnego Dawida Mincera z małżonką potwierdzając przywilej swego ojca. Warszawa, data jak wyżej.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. łac.

¹ W dokumencie 30 lutego; data roczna „Anno Domini ut supra”.

613/4578

k. 595 – 597

Warszawa, 2 marca 1647¹

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej poniższego listu, akceptuje go i potwierdza.

Dokument spisano w Stopnicy (*Stobnicy*) 7 I 1632 w obecności starszych, średnich i młodszych mistrzów i braci cechu płócienników, mianowicie sławetnych Mariana Ambrozowicza (*Ambrozowic*), Wawrzyńca Łabęckiego cechmistrzów, przysięgłych Szczęsnego (*Sczesnyj*) Kolanowski, Jana Zapartowskiego i wszystkich innych należących do kongregacji. Ustanawiają oni ordynację cechu. Reguluje ona warunki uzyskania godności mistrza (*magister*) przez rzymskich katolików mających dobre urodzenie z obojga rodziców, wyzwolony czeladnik winien wpłacić 1 złoty polski *wstępny* i 16 funtów wosku na potrzeby kościelne, achteł piwa i dalszych 10 złotych do Skarbu Braterskiego na potrzeby cechowe w ciągu dwóch lat. Nadto na każde Suche Dni 2 złote i 7,5 grosza opłaty. Jeśli nie był na wędrownie pełne 2 lata i 6 niedziel, ma dać dwa achtele piwa. Dla synów miejscowych mistrzów opłaty obniżono do 15 groszy, 5 złotych i 8 funtów wosku, a jeśli nie wędrował roku i sześciu niedziel – achteł piwa. Takie opłaty wyznaczono też braciom żeniącym się z *mistrzównami*. Ustanowiono też opłaty przy przyjmowaniu do nauki, wyzwolinach oraz kary dyscyplinarne, w tym za nieuczestniczenie w obrzędach kościelnych, dla starszych po 10, średnich po 6, młodszych po 3 grosze. Wzorem innych cechów, które ustanowiły opłaty za sprzedaż w mieście, za pozwoleniem starosty stobnickiego i urzędu miejskiego wprowadzają *lokciowe*, które wybierać mają bracia *młodzi*. Ustanowiono ściganie nie należących do cechu (*partacze, tulace, biegunowie*) za zgodą burmistrza i rady i powiadomieniem ich. Dokument ustanawia karę kamienia wosku i achtele piwa dla sprzeciwiających się obecnej ordynacji i potwierdza wcześniejsze rozporządzenia nadane cechowi. Dokument potwierdził Krzysztof Baldwin Ossoliński starosta stobnicki i ropczycki. Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. pol. i łac.

¹ W dokumencie 30 lutego; kilka kolejnych dokumentów ma datę roczną podaną jako „ut supra”, rok niewątpliwie 1647.

614/4579

k. 597 – 598v

Warszawa, 18 marca 1647¹

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej poniższego podpisanego i opieczetowanego listu papierowego, który aprobuje i potwierdza.

Zbigniew Firlej z Dąbrowicy (*Dąmbrowicy*) starosta lubelski dla pomnożenia chwały Bożej i zaradzenia niedostatkom pańien konwentu karmelitańskiego przy kościele świętych Józefa i Teresy w Lublinie zezwala na nabycie pewnego gruntu, przynoszącego niewiele starostwu, mianowicie na Wierzchowinie Stawu Żydowskiego. Leżący naprzeciw ogródka zmarłego Masła, niegdyś przez nieżyjącego Jana Firleja kasztelana wojnickiego i starostę lubelskiego grunt ten, jako niepożyteczny nadany został sławetnemu Jakubowi Thebuldemu, mieszczaninowi i malarzowi lubelskiemu. Długi na 60 sążni od między ogródka Kupcowskiego przez 60 sążni do uliczki biegnącej między ogródkami do wody; szeroki od ogrodu masłowego do rzeczki Czechowskiej, pośrodku na 24, na końcach po 15 sążni. Thebuldy (*Thebuldy*) sprzedał grunt sławetnemu Guckierowi i Krzysztofowi Biekierowi, po których śmierci prawem przyrodzonym trafił do obecnych posesorów, sławetnych małżonków ...² Rychtera i Barbary Rychterowej, od których pozwala płac wykupić. Po dokonaniu tego, zakonnice będą dysponowały placem z przynależnościami po wieczne czasy, wolne od

czynszu i obowiązków zamkowych, mają starać się o konfirmację królewską. W Horodyczczu (*Horodyszczu*), 11 X 1646, podpis.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol. i lac.

¹ Data „Anno Domini ut supra”. ² Lekcja imienia niepewna: „Jachna”?

615/4580

k. 598v – 599v

Warszawa, 30 marca 1647¹

Sabbatho ante Dominicam Laetare Quadragesimalem

Król zezwolił na wpisanie przez ręce Pieglowskiego do akt kancelarii większej poniższego listu.

Król zezwala dobrze zasłużonemu Andrzejowi Zebrzydowskiemu na wykupienie wójtostwa albo sołectwa we wsi Borzyków w starostwie pyzdrowskim² po śmierci Andrzeja Strzyżymińskiego (*Strzyzminski*)³ z rąk nie posiadających podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego Zebrzydowski będzie posiadał dożywotnio wójtostwo wraz ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Po jego śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi. Warszawa, 15 II 1647, podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Data roczna: „Anno Domini ut supra”. Borzyków notowany był niedługo potem jako część dzierżawy Pietrzyków, leżącej blisko Pyzdr, WWlkpKuj, cz. I, s. 90 – 91. ³ Pisownia nazwiska wg Niesiecki, VIII, s. 554.

616/4581

k. 599v – 600v

Warszawa, 2 kwietnia 1647¹

Król zezwala Samuelowi Dłotowskiemu podkomorzemu koronnemu, staroście rabsztyńskiemu, przasnyskiemu, kampinoskiemu, na scedowanie wójtostwa we wsi Spikłasy (*Spikolasy*) w starostwie hrubieszowskim na rzecz małżonków Michała Dłotowskiego i Anny Lisowskiej. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali dożywotnio wójtostwo z przynależnościami i dochodami, po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Data roczna: „Anno Domini ut supra”.

617/4582

k. 600 – 601

Warszawa, 2 kwietnia 1647

Król zezwala zasłużonemu Samuelowi Ryłskiemu podkomorzemu koronnemu, staroście rabsztyńskiemu, przasnyskiemu i kampinoskiemu scedować swe prawo dożywotnie do trzech poddanych ze wsi Spikłasy (*Spikolasy*) w starostwie hrubieszowskim w wójtostwie Spikłasy na rzecz małżonków Michała Dłotowskiego i Annę Lisowską. Wspomniani poddani to Nester Suchańczyk, Paweł Mikita, Mikołaj Hrydz. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi, małżonkowie będą dożywotnio posiadali wspomnianych poddanych.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

618/4582

k. 601 – 602v

Warszawa, 4 kwietnia 1647

Feria quinta ante Dominicam Judica Quadragesimalim

Król zezwolił na oblatowanie przez Alexandra Rosibras poniższej opieczętowanej atestacji.

Władze miasta Aberdeen (*Abredon*) w Królestwie Szkocji, na posiedzeniu Trybunału w ratuszu oświadczają, że Aleksander Ros, kupiec i Szkot zwrócił się o atestację odnośnie swego urodzenia. W związku z tym, na podstawie zaprzysiężonych zeznań świadków zaświadcza o prawym pochodzeniu tegoż od małżonków Wilhelma Ros in Lovett i Jonety Fraser, obojga pochodzących z rodzin szlacheckich, mianowicie baronów de Balnagorin z przydomkiem Ros ze strony ojca, i rodu panów de Lovett z przydomkiem Fraser. Aberdeen (*Aberdoniae*) 3 VII 1609, za panowania króla Jakuba [VI], podpisał w imieniu senatu pisarz Ulius Mollesonus.

*j. łac.***619/4583**

k. 602v – 603

Warszawa, 6 kwietnia

[1647]¹*Sabbatho ante Dominicam Judicae Quadragesimalem*

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej przez ręce Stanisława Czermiernickiego swego dworzanina pokojowego² poniższego listu.

Król poleca Samuelowi Nadolskiemu staroście tczewskiemu (*Czcowskiemu*) i jego następcom, by z dochodów ekonomii tczewskiej (*z assygnacyjej czcowskiej*) komornikowi królewskiemu Czermiernickiemu by wypłacił kilkuletnie zaległe pobory, zaś na przyszłość corocznie wydawał pensję. Kwity będą przyjmowane przez skarb królewski. Warszawa, 20 II [1647]³, podpis Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego sekretarza królewskiego.

j. pol. i łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra.” ² W nagłówku: „komornika K.J.M.” ³ Data: „Roku ut supra”.

620/4584

k. 603 – 609v

[1647]

Król dla poślubionej za radą senatu drugiej żony, królowej Ludwiki Marii Gonzagi księżnej Mantui, Nivers, Retelu (*Rhetaliae*), [hrabiny] Montferrat, dziedziczki rodu Gonzagów, wyposażonej w 500 000 złotych polskich posagu (*dotis*) zgodnie z paktami zawartymi przez posłów wysłanych do arcychrześcijańskiego króla Francji, król za zgodą stanów na sejmie walnym ustanawia równej wysokości wiano (*contradotis*), na dobrach królewskich Polski i Wielkiego Księstwa Litewskiego, w proporcji 2/3 z Polski, 1/3 z Litwy. Królowa na (dochód roczny) w wysokości 200 000 złotych polskich otrzymuje: w Koronie Rajgród, Grudziądz, Tucholę, Świecie, Łomżę, Luboml, Ujście i Piłę, Kampinos (*Kapinosum*) z Młodzieszynem, zaś w Wielkim Księstwie Litewskim Jurborg¹ (pierw. zapisano *Turborcum*) z Nową Wolą², leśnictwo Upita oraz wszystkie wsie i folwarki, Bobrujsk, Sokółkę leśnictwo i wszystkie przynależności. Królowa może w pełni zarządzać dobrami, będzie jej przysługiwało prawo patronatu kościelnego. Dobra te zostaną oddane królowej z zapisami tak, jak na hipotecę, i będzie z nich korzystała dożywotnio, także jako wdowa. Poddani dóbr przekazanych królowej winni jej posłuszeństwo; mają też płacić podatki

uchwalone na sejmach i zgodnie ze zwyczajem oddawać na rzecz państwa podwoły, konie i wykonywać inne powinności. Ponieważ nadania dokonywane są z zastrzeżeniem praw obecnych posesorów. zanim nastąpi fizyczne przekazanie dóbr, dwa tysiące florenów węgierskich z czystego złota rocznie, płatnych z żup wielickich. Królowa może dysponować kwotą stu tysięcy z posagu i zgromadzonych pieniędzy, zapisem testamentowym, czy w inny sposób, a zwłaszcza spadkobiercom płci męskiej, w ich braku żeńskiej. Warszawa, 5 XII 1646. Świadkowie: Łubieński Maciej arcybiskup gnieźnieński, prymas; Krosnowski Mikołaj arcybiskup lwowski, administrator opactwa czerwińskiego; Gniewosz Wojciech Mikołaj de Olexow biskup kujawski i pomorski; Szoldrski Andrzej biskup poznański; Gembicki Andrzej biskup łucki; Tyszkiewicz (*Tyskiewicz*) Jerzy biskup żmudzki; Leszczyński Andrzej biskup nominat chełmiński podkanclerzy koronny; Pstrokoński Stanisław biskup chełmski; Zaremba (*Zaręmba*) Stanisław biskup kijowski; Parczewski [Piotr] biskup smoleński³; Szczawiński (*Sczawiński*) Szymon wojewoda brzeski kujawski, starosta łęczycki i golubski; Potocki Stanisław de Potok wojewoda podolski, starosta halicki, kołomyjski; Warszycki Stanisław wojewoda mazowiecki; Niemiera Stanisław wojewoda podlaski; Grudziński Andrzej wojewoda rawski; Abrahamowicz Mikołaj wojewoda mścisławski; Weyher (*Weiher*) Jakub wojewoda malborski, starosta bytowski; Donhoff Gerhard wojewoda pomorski, starosta malborski i kościerzyński; Bykowski [Przemysław]⁴ kasztelan sieradzki; Radziejowski Mikołaj kasztelan łęczycki; Krasieński Jan Kazimierz kasztelan płocki; Leśnowolski Prokop kasztelan podlaski; Kos [Jan]⁵ kasztelan elbląski; Kobierzycki [Stanisław]⁶ kasztelan gdański; Pękosławski Maciej kasztelan radomski; Dunin [Grzegorz]⁷ kasztelan żarnowski; Grochowski (*Grohowski*) Felicjan kasztelan przemyski; Bogucki [Andrzej]⁸ kasztelan sanocki; Gorayski Zbigniew kasztelan chełmski; Charbicki Piotr kasztelan brzeziński; Łajszczewski (*Łasciszewski*) [Mikołaj]⁹ kasztelan sochaczewski; Laskowski Stanisław kasztelan warszawski; Przedwojewski [Przedwojowski Wojciech Aleksander]¹⁰ kasztelan wiski; Żabicki Piotr kasztelan liwski¹¹; Opaliński Łukasz marszałek wielki koronny, starosta leżajski, hrubieszowski; Ossoliński Jerzy hrabia na Tęczynie, kanclerz wielki koronny, starosta lubomelski, adzelski, rycki; Stanisław Albrycht Radziwiłł książę na Nieświeżu i Ołyce, kanclerz wielki litewski, starosta merecki, tucholski i piński; Sapieha Leon podkanclerzy litewski, starosta słonimski; Daniłowicz [Jan] Mikołaj z Żurowa podskarbi wielki koronny, starosta samborski, przemyski, ratneński, doliński; Tryzna Michał podskarbi wielki litewski, starosta suraski; Kazanowski Adam marszałek nadworny koronny, starosta solecki, nowotarski, borysowski, kozienicki, warecki; Tyszkiewicz (*Tyskiewicz*) Antoni marszałek nadworny litewski; Gembicki Jan sekretarz wielki koronny, kanclerz królowej; Starczewski Marcin referendarz duchowny koronny; Zaleski Aleksander referendarz świecki koronny; Isaykowski Franciszek referendarz litewski; Stankiewicz Stanisław Mikołaj marszałek izby poselskiej; Radziwiłł Janusz książę na Birzach i Dubinkach hetman polny koronny; Ostroróg Mikołaj hrabia ab Ostrorog, podczaszy koronny starosta buski, rohatyński, tykociński; Gembicki Krzysztof krajczy koronny; Zadorski Stanisław cześnik koronny; Koniecpolski Stanisław chorąży koronny, starosta perejasławski, korsuński; Lubomirski Aleksander koniuszy koronny starosta sandomierski i zatorski; Pac Krzysztof koniuszy litewski¹²; Leszczyński Bogusław de Leszno generalny starosta wielkopolski; Lubomirski Jerzy [Sebastian] hrabia na Wiśniczu, generalny

starosta krakowski, starosta chmielnicki i dobczycki; Radziejowski Hieronim in Radziejowice krajczy królowej, starosta łomżyński i kamionacki; Donhoff Zygmunt hrabia a Donhoff, starosta sokalski; Skarszewski Stanisław regent kancelarii większej; Ujejski Tomasz sekretarz królewski i wielu innych urzędników, dworzan i posłów ziemskich zgromadzonych na sejmie.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. lac.

¹ Pierwotnie zapisano *Turborcum*, potem „T” przerobiono na „J”. ² Nowa Wola – ob. Wierzbołów. ³ W dok. „Parzniewski”, zostawiono puste miejsce na imię. ⁴ Puste miejsce na imię. ⁵ Puste miejsce na imię. ⁶ Puste miejsce na imię. ⁷ Puste miejsce na imię. ⁸ Puste miejsce na imię. ⁹ Puste miejsce na imię. ¹⁰ Puste miejsce na imię. ¹¹ W dok. „Łucen.” ¹² Wg U XI nr 248, nominowany 13 IV 1646, zmuszony do rezygnacji, ale jak widać znacznie później niż 7 IX 1646 występował z urzędem.

621/4585

k. 609v – 610

Warszawa, 17 kwietnia 1647

Król za wstawiennictwem pewnych doradców za uczciwymi Stanisławem i Adamem Grzybikami młynarzami kłonowskimi potwierdza ich posiadanie barci i lasu w dzierżawie kłonowskiej, jak poprzednio posiadali ich przodkowie, z takimi powinnościami, jakie świadczyli na rzecz dzierżawcy.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. pol.

622/4586

k. 610 – 611

Warszawa, 17 kwietnia 1647

Król za wstawiennictwem doradców potwierdza uczciwych Łukasza i Wojciecha Młynarzy braszowickich, także ze względu na koszty jakie ponoszą na utrzymanie młynów, potwierdza posiadanie młynów zbudowanych *na Żurawik*¹ należących do wsi Brząszewice (*Braszowic*) dla nich i ich potomków; po śmierci obecnych posesorów młyny mogą zostać wykupione. Na mocy lustracji z 31 III 1629 jak inni młynarze wsi Kłonowa (*Kłunowj*) i Brząszewice (*Brąszowic*) płacić corocznie dzierżawcy czynsz 12 złotych polskich 12 groszy, dawać kapłona i dwie gęsi, z siekierą do dworu służyć przy poprawie budynków *tylko* trzy dni tygodniowo.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. pol. i lac.

¹ W innym miejscu „na Żurawiu”. Posesorzy młyna Żuraw na rz. Oleśnicy występują potem jako Żurawscy, LWlkpKuj1659, część II, s. 131.

623/4587

k. 611 – 611

Warszawa, 24 marca

[1647]¹

Król cztery włóki ziemi z zabudowaniami, w dobrach lennych Horany (*Horanyj*)² w powiecie Nowogródka Siewierskiego, wydzielonych i sprzedanych bez konsensu królewskiego przez małżonków Jana Ciszkowskiego i Połonię Czyżowną Bazylemu Jepacewiczowi (*Jepaciewicz*), jako przypadłe do dyspozycji królewskiej, nadaje prawem lennym zasłużonemu Tymoteuszowi Szczechwiczowi (*Szyciewiczowi*) Wasiutyńskiemu³. Będzie je posiadał ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, z wyjątkiem towarów leśnych i salety,

wymagających zgody królewskiej, podobnie jak dysponowanie tymi dobrami. Jako lennik ma wypełniać powinności obrony tamtejszego zamku.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. pol. i łac.

¹ Data: „Roku ut supra”. ² Horiany, Kułakowskyj, Czernihowo – Siwierszczyna, s. 87, 424. ³ Kułakowskyj, Czernihowo – Siwierszczyna, s. 87, podaje nieco inną pisownię nazwisk: Tymofiej Szycewicz, Bazyli Jepancewicz (Epancewicz), zob. dok. 697.

624/4588

k. 612 – 612v

Warszawa, 17 kwietnia

[1647]¹

Król zezwala małżonkom Stanisławowi Malickiemu i Zofii de Baranow na scedowanie trzeciej miary z młyna we wsi Jelna w starostwie leżajskim na rzecz małżonków Hieronima Baranowskiego de Baranow i Doroty de Kuchary (*Kuchary*). Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie Baranowscy będą dysponowali młynem wraz z przynależnościami, w tym karczmą, dożywotnio, po ich śmierci dobra będą podlegały wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ Data: „Anno ut supra”.

625/4589

k. 612v – 613v

Warszawa, 17 kwietnia

[1647]¹

Król pamiętając wieloletnie służby na dworze znakomitego Jakuba Ricke, mieszczanina i faktora królewskiego, jego synowi Natanielowi Ricke nadaje dożywotnio godność swego serwitora ze wszystkimi prerogatywami, a nadto swobodnego wwozu i wywozu oraz sprzedaży wszelkich towarów, zwalniając go od płacenia cła i myta. O czym informuje administrację celną i władze miejskie i grodzkie.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ Data: „Anno ut supra”.

626/4590

k. 613v – 614v

Warszawa, 17 kwietnia

[1647]¹

Król zezwala małżonkom Walentemu Ligowskiemu i Magdalenie de Sulimow na scedowanie wsi Luchow² w starostwie leżajskim na małżonków Łukasza Ossolińskiego z Bnina marszałka wielkiego koronnego i Elżbietę Firlej (*Firleiowna*) z Dąbrowicy. Po dokonaniu tego małżonkowie będą dysponowali dożywotnio wsią ze wszystkimi dochodami, z których corocznie winni płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. łac.

¹ Data: „Anno ut supra”. ² W Dokumencie Luchow, w nagłówku Łuchów, ob. Łuchów górny i Dolny.

627/4591

k. 614v – 615
[1647]¹

Warszawa, 15 kwietnia

Król ze względu na zasługi [Krzysztofa] Brochowskiego² podkomorzego zakroczymskiego zezwala mu nawiązanie wójtostwa we wsi Lewice w ...³ po śmierci ur. Piotra Ślubowskiego (*Slubowski*) z rąk nie posiadających podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego będzie posiadał wójtostwo dożywotnio z przynależnościami i dochodami, po jego śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. lac.

¹ Data: „Anno Domini ut supra”. ² Dwukrotnie puste miejsce na imię. ³ Puste miejsce na nazwę, zapewne chodzi o Lewice, przynależne do tenuty nowomiejskiej, potem była osobną dzierżawą.

628/4592

k. 615 – 616
[1647]¹

Warszawa, 17 kwietnia

Król zezwala małżonkom Walentemu Ligowskiemu i Magdalenie de Sulimow na sędowanie wójtostwa we wsi Luchow (*Łuchow*)² w starostwie leżajskim na małżonków Łukasza Ossolińskiego z Bnina marszałka wielkiego koronnego i Elżbietę Firlej (*Firleiowna*) z Dąbrowicy. Po dokonaniu tego małżonkowie będą dysponowali dożywotnio wójtostwem ze wszystkimi dochodami, po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. lac.

¹ Data: „Anno Domini ut supra”. ² Zob. dok. 625.

629/4593

k. 616 – 618

Warszawa, 10 kwietnia [1647]¹

Feria quarte ante Dominicam Ramis Palmarum

Król na prośbę cechu rzeźników w Gródku zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej poniższego listu, który aprobuje i potwierdza.

Zygmunt [I] król Polski ogłasza, że od lat w mieście Gródek w ziemiach ruskich odbywa się wolny targ mięsny albo *Sochacki*, od święta Bożego Ciała, w pewne dni cotygodniowe, w miejscu zwanym *Lanji*. Jan Kamionacki starosta grodecki i drohobycki, deputowany do tego potwierdził niedogodność terminu jarmarku w Boże Ciało. Król Zygmunt na prośbę rzeźników z Gródka przesuwając termin odbywania jarmarku od święta Wniebowstąpienia NMP [15 VIII] we czwartki (*ferys quintis*), uwalnia też cech wspomnianych rzeźników od opłat. Lwów, 1 VIII (*feria quarta Festi S. Petri ad Vincula*) 1537, przez ręce Pawła Wolskiego podkanclerzego koronnego, starosty gostyńskiego, lista świadków.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Data: „Anno Domini ut supra”.

630/4594

k. 618 – 618v
[1647]¹

Warszawa, 20 kwietnia

Król nadaje urząd chorążego mielnickiego zasłużonemu Marcinowi Kąckiemu miecznikowi mielnickiemu po śmierci Wawrzyńca Węża (*Wqsz*)².

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data: „Anno ut supra”. ² Por. U VIII, nr 751 – 752.

631/4595

k. 618v – 619

Warszawa, 20 kwietnia [1647]¹

Król nadaje urząd miecznika mielnickiego, wakujący po awansie Marcina Kąckiego, Franciszkowi Suchodolskiemu².

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data: „Anno ut supra”. ² Por. U VIII, nr 830 – 831.

632/4596

k. 619 – 619v

Warszawa, 20 kwietnia

[1647]¹

Król zezwala małżonkom Stefanowi Żaboklickiemu (*Zaboklicki*) i Krystynie Sobolownej na scedowanie wójtostwa w mieście Koło na małżonków Wojciecha (*Alberto*) i Felicję Świderskich. Po dokonaniu cesji w aktach publicznych Świderscy będą dysponowali dożywotnio wójtostwem z przynależnościami i dochodami; po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. łac.

¹ Data: „Anno ut supra”.

633/4597

k. 619 – 620

Warszawa, 20 kwietnia

[1647]¹

Król mając wzgląd na wieloletnie zasługi uczciwego Macieja Lorkowicza (*Lorkowica*) woźnicy królewskiego potwierdza temuż, wraz z jego małżonką, uczciwą Jadwigą Bębenkówną, przy posiadaniu gruntu zwanego Bębenkowskim, między domami uczciwego Węgra Bałazy Samody (*Bałaży Samody*) i uczciwego Adama Wolskiego na Krakowskim Przedmieściu, leżącego za stajniami królewskimi. Grunt ten niegdyś posiadał Jan Gumowski masztalerz z nadania królowny polskiej Anny [Jagielloński], co potwierdził król Stefan Batory. Małżonkowie będą posiadać grunt dożywotnio, wraz z potomkami, mogą nim dysponować za konsensem królewskim.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Leżeńskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ Data: „Roku Pańskiego ut supra”.

634/4598

k. 620v – 621

Warszawa, 4 maja [1647]¹

Król ze względu na zasługi Wojciecha (*Alberti*) Łowickiego rozszerza posiadane przez niego dożywocie na wsiach Świętosławice, Skaszyn i ...² w województwie i

powiecie brzeskim kujawskim na jego małżonkę, Annę Sierakowską de Bogusławice. Małżonkowie będą posiadali wsie dożywotnio, z wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których winni płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ Data: „Anno Domini ut supra”. ² Puste miejsce na nazwę. Zapewne chodzi o wieś Sarnowo.

635/4599

k. 621 – 622

Warszawa, 6 maja [1647]¹

Król zasłużonemu Wojciechowi (*Alberti*) Rusieckiemu serwitorowi królewskiemu od czasów Zygmunta III i jego żonie Dorocie, praczce (*Lotricis*) królewskiej za wierne służby i prace nadaje dożywotnio pewien plac albo grunt za Zamkiem Królewskim w Warszawie, pomiędzy królewskim ogrodem, albo sadem owocowym, a ścieżką prowadzącą nad Wisłę, i przyległy do wału czy muru (*muro*) zamkowego. Małżonkowie będą posiadali cały plac wraz ze znajdującymi się tam zrujnowanymi budowlami, sami mogą wedle swej woli restaurować, stare, budować nowe budynki. Po ich śmierci sukcesorzy otrzymają zwrot poniesionych kosztów na remonty i budowy.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Leżeńskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data: „Anno Domini ut supra”.

636/4600

k. 622 – 623

Warszawa, 16 kwietnia 1646

Król ze względu na zasługi Ewalda Schlippenbacha pułkownika królewskiego w licznych ekspedycjach wojennych, zezwala, by Teodor Denhoff królewski dworzanin pokojowy scedował na wspomnianego Schlippenbacha dobra lenne Moyza albo Dwór (*Curia*) Wormsaten¹ i folwark Winda oraz grunt zwany Titelsch w granicach dóbr Wormsaten w powiecie piltyńskim. Po dokonaniu tej cesji przed aktami publicznymi polskimi lub litewskimi Schlippenbach i jego legalni męscy potomkowie będą dysponowali wspomnianymi dobrami wraz z przynależnościami i dochodami. Król obejmuje dożywociem małżonkę pułkownika, ur. Dorotę Brachlian (*Brachlianae*). Z tytułu posiadania małżonkowie mają wypełniać powinności jak reszta szlachty inflanckiej.

Dokument opieczętowany pieczęciami koronną i litewską, podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Może tożsama z ob. miejscowością Varme na Łotwie.

637/4601

k. 623 – 623v

Warszawa, 7 maja

[1646]¹

Król ze względu na zasługi Jana Gnińskiego Tracha starosty gnieźnieńskiego, dożywociem na wspomnianym starostwie i wójtostwie gnieźnieńskim obejmuje małżonkę Gnińskiego, Dorotę Jaskólską. Małżonkowie będą dysponowali wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których winni corocznie płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego. Po śmierci małżonków wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”, prawdopodobnie jednak chodzi o rok 1647.

638/4602

k. 623v – 625
[1646]¹

Warszawa, 10 maja

Król potwierdza zasłużonego Kaspra Rostopcę (*Rostopcę*) pisarza ziemskiego Nowogródka Siewierskiego przy posiadaniu wsi lennych² Stary i Nowy Klin³, Kojakowicze (*Koiakowicze*)⁴, Pustosze, Chocieszyn⁵, Sawronki⁶ i Słobody na gruncie sawronskim, czyli Horodyszcze⁷ i Tuchanów⁸, Budyszcze (*Budyszcze*) alias Hlinna⁹. Król umarza wszelkie prawa cesjonariuszy, gdyby jakieś jeszcze były, dając pełne prawa Rastopczy, jak gdyby dobra lenne konferował mu od początku monarcha. Rastopcza będzie dysponował dziedzicznie w linii męskiej wszystkimi dobrami, przynależnościami i dochodami, włącznie z uroczyszciami, osobiwie Horodeczką, Kołybeliszczą¹⁰. Jedyne wyjątek stanowią towary leśne i saletry, których wyrób wymaga osobnej zgody królewskiej, podobnie jak dysponowanie dobrami, podlegając prawom o obronie tamtejszych zamków.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. pol.

¹ „Anno ut supra”, prawdopodobnie jednak chodzi o rok 1647. ² Kułakowskyj, *Czernihowo – Siwierszczyna*, s. 307, 411, 426, 426, inf. o dwóch kompleksach dóbr w rej. Kojakowiczy i Klinow na lewym i prawym brzegu Desny; zob. dane poniżej (w nawiasie strony), wymienia też derewnię Obołoń. ³ Derwnia Klin (Klyn), od lat. 1640. Nowy Klyn; nazywana też siołem, w stanie Kołohorodnym pow. Nowogródka Siewierskiego. ⁴ Derew. albo sioło Kojakowyczi, stan Kołohorodny. ⁵ „Pustosze” to zapewne nie jest rzeczywista miejscowość, zapewne określenie dotyczy (niezidentyfikowanego) Chocieszyna. ⁶ Sawronki to może derewnia Sawynki, sioło w pow. Nowogródka Siewierskiego. ⁷ Horodyszcze osadzone w rejonie Sawinek (s. 307). ⁸ Tuchanów – słoboda Tuchaniw. ⁹ Osadzone w pobliżu Sawinek Budyszcze/Hlinna (s. 307). ¹⁰ Nie zlokalizowane. Zapewne nazwy mocno zniekształcone.

639/4603

k. 625 – 625v
[1647]¹

Warszawa, 14 maja

Feria tertia post festum Sancti Stanislai Pontificis et Martyris

Król zezwolił na oblatowanie w aktach kancelarii większej przez ręce Stanisława Jurkowskiego poniższego listu.

Król zezwala Andrzejowi Zarzyńskiemu² i Annie Krasinionka na scedowanie wójtostwa w mieście Hrubieszowie na rzecz małżonków Bartłomieja Kowalskiego i Ewy Bratszewiczówną. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą dożywotnio dysponowali wójtostwem z przynależnościami i dochodami; po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi. Warszawa, 15 I 1643, podpis Władysława IV.

j. łac.

¹ Data: „Anno ut supra” oznacza 1646 rok, jednak św. Stanisława wypada w nim we wtorek, tj. w samo święto, wydaje się zatem, że chodzi o 1647 rok, kiedy św. Stanisława wypadało w środę. ² Przyjęto za Niesieckim (X, s. 160, Zerzyński h. Janina) pisownię występującą w nagłówku dokumentu; w samym dokumencie *Zerzeński*. ³ Najpierw pisownia: *Braczewiczowna* (*Braczewicowna*), potem podana wyżej; Boniecki, II, s. 95, 114, notuje tylko Bratoszewskich h. Sulima i Braciszewskich h. Zagłoba.

640/4604

k. 625v – 626v
[1647]¹

Warszawa na sejmie walnym, 11 maja

Król nadaje prawem kaduka Janowi [Szymowowi] Dąbskiemu (*Dąbskiemu*) kasztelanowi brzeskiemu kujawskiemu dobrze zasłużonemu, wszystkie ruchomości i nieruchomości, sumy pieniężne i zobowiązania po Jonaszu Slichtingu skazanym za bluźnierstwo i arianizm przez sąd sejmowy na infamię i utratę gardła, o czym król zawiadamia wszystkie władze.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Leżeńskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data: „Anno ut supra”

641/4605

k. 626v – 627
[1647?]¹

Warszawa, 30 kwietnia

Król za wstawiennictwem Adama Kazanowskiego marszałka nadwornego, starosty bielskiego, soleckiego, kozienickiego, wareckiego, borysowskiego, zasłużonemu wieloletnią służbą w żupach wielickich i udziałem w ekspedycji wojennej w regimencie królewicza Jana Kazimierza Wacławowi Grabońskiemu oraz jego żonie Ewie Okuniewnej i ich potomkom, nadaje plac po spalonym szybie zwanym „Boner”, leżący obok domu niegdyś Kobierskiego, w Wieliczce. Na placu tym mogą zbudować dom i korzystać ze wszystkich dochodów z placem związanych, płacąc co roku 40 groszy czynszu na świętego Marcina [11 XI] do żup wielickich.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ Data: „Roku ut supra”.

642/4606

k. 627 – 627v

Warszawa, 18 maja [1647?]¹

Król zasłużonemu w różnych okazjach, niemniej ekspedycjach wojennych, w tym pruskiej i moskiewskiej Rafałowi Grochowskiemu a Grochowice podkoniuszemu koronnemu oraz jego żonie Urszuli Tarnowskiej², z pierwszego małżeństwa żonie Jana Korytko łowczego lwowskiego, nadaje dożywotnio miasto Wiśnia z przedmieściami i wsią Bortatyń (*Bortatin*) w powiecie przemyskim, wraz z przynależnościami i dochodami. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone o część zgodną z prawem, jeśli zaś nie, winni płacić do skarbu rawskiego corocznie duplę kwarty.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ Data: „Anno ut supra”. ² Niesiecki, t. 4, s. 283, jako żonę wymienia Krystynę Zborowską.

643/4607

k. 627v – 628v

Warszawa, 18 maja [1647?]¹

Król zasłużonemu Rafałowi Grochowskiemu a Grochowice podkoniuszemu koronnemu nadaje dożywotnio wieś Makowniów (*Makuniow*) w powiecie przemyskim, wraz z przynależnościami i dochodami. Jeśli dobra są obciążone

starymi sumami, zostaną one zmniejszone o część zgodną z prawem, jeśli zaś nie, winni płacić do skarbu rawskiego corocznie duplę kwarty.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Data: „Anno ut supra”.

644/4608

k. 628v – 629

Warszawa, 18 maja [1647?]¹

Król zasłużonemu jeszcze za Zygmunta III, uczestnikowi ekspedycji wojennych, w tym pruskiej i moskiewskiej Rafałowi Grochowskiemu a Grochowice podkoniuszemu koronnemu nadaje sumę pozostałą w skarbie Zygmunta III z rozliczenia z sukcesorami zmarłego Marcina Krasickiego wojewody podolskiego, od których winien ją odzyskać.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Data: „Anno ut supra”.

645/4609

k. 629 – 629v

Warszawa, 14 maja [1647?]¹

Król ze względu na zasługi Hieronima Przerembskiego (*Przerębski*) nadaje mu wieś Grzybów w województwie sieradzkim w powiecie szadkowskim; ma ją odzyskać z rąk nie mających podstawy prawnej do posiadania. Będzie posiadał wieś dożywotnio, z wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których ma płacić corocznie duplę kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Data: „Anno ut supra”.

646/4610

k. 629v – 630v

Warszawa, 18 maja

[1647?]¹

Król zezwala Maciejowi Stachurskiemu (*Stachorski*) na ustąpienie pustoszy i siedlisk w Chwacowszczyźnie². Są to Torki, Nowosiołki, Storczone³, Weretenna, Czyścik, Rublowa, Warmińskie wraz z innymi siedliszczami w województwie czernihowskim w powiecie nowogródzkim siewierskim na rzecz...⁴. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, wspomniane dobra wraz z przynależnościami i dochodami, poza towarami leśnymi i saletrami, wymagającymi osobnej zgody królewskiej, będą należały do ...⁴, jego małżonki i potomków męskich prawem lennym szlacheckim, z obowiązkiem obrony tamtejszych zamków. Mogą dysponować dobrami za zgodą królewską.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ Data: „Anno ut supra”. ² Chwacowszczyzna – inaczej Fajewszczyzna (*Chwajewszczyzna*) a potem Stachurszczyzna w dorzeczu Ubidy, Kułakowskiej, *Czernihowo – Siwierszczyzna*, s. 299 – 300. ³ Raz Storczone[ze], raz Storczone. ⁴ Puste miejsce na wpisanie nazwiska i imienia.

647/4611

k. 630v – 631

Warszawa, 18 maja

[1647?]¹

Król zezwala uczciwemu Wasilowi Chwacowi² na ustąpienie zasłużonemu żołnierzowi Maciejowi Stachurskiemu (*Stachorski*) trzeciej części Chwacowszczyzny³ w województwie czernihowskim w powiecie Nowogrodzkim Siewierskim. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi, wspomniane dobra wraz z przynależnościami i dochodami, poza towarami leśnymi i saletrami, wymagającymi osobnej zgody królewskiej, będą należały do ...⁴, jego małżonki i potomków męskich prawem lennym szlacheckim, z obowiązkiem obrony tamtejszych zamków. Mogą dysponować dobrami za zgodą królewską. Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ Data: „Anno ut supra”. ² Nazwisko pisane też „Chway”. ³ Chwacowszczyzna – w dok. „Chwaiewszczyzna”, inaczej Fajewszczyzna (Chwjewszczyzna) a potem Stachurszczyzna w dorzeczu Ubidy, Kułakowskij, Czernihowo – Siwierszczyzna, s. 299 – 300, zob. poprzedni dokument.

648/4612

k. 631 – 631v

Warszawa, 30 kwietnia

[1647?]¹

Król zasłużonemu sobie i zaleconemu przez pewnych komisarzy Sebastianowi Wąsowiczowi (*Wąszowic*) oraz jego żonie Zofii Domaniowskiej zezwala na wykupienie karczmy we wsi Sieniczno (*Sienniczno*) w starostwie rabsztyńskim po znakomitym Adamie Słomce (*Słonka*) z rąk nie posiadających podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego małżonkowie będą posiadali dożywotnio karczmę z przynależnościami i dochodami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Data: „Anno Domini ut supra”.

649/4613

k. 631v – 632v

Warszawa, 30 kwietnia

[1647?]¹

Król zasłużonemu żołnierzowi Sebastianowi Wąsowiczowi (*Wąszowicz*) nadaje wszystkie przypadłe skarbowi prawem kaduka, ruchomości i nieruchomości, sumy pieniężne u różnych osób się znajdujące, po zmarłym Pawle Radawskim² mieszkańcu Olkusza.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Data: „Anno Domini ut supra”. ² Tak w dokumencie, w nagłówku „Rudawski”.

650/4614

k. 632v – 633

Warszawa, 20 kwietnia 1646¹

Król na prośbę Piotra Sieniuty² założonemu przez tegoż na surowym korzeniu miastu Sieniutowo (*Sienutkowo*) nadaje prawa miejskie, targi tygodniowe w poniedziałki i soboty, jarmarki – jeden w oktawie po świętym Macieju Apostole [24 II], drugi we wtorek po Wniebowstąpieniu, trzeci po Niedzieli Środopostnej (*Letare*), czwarty na Wniebowzięcie NMP [15 VIII], na które wszyscy mają mieć wolny wstęp i wolność handlowania wszystkimi towarami. Zgodnie z

konstytucjami Królestwa uwalnia mieszkańców miasta od płacenia podatków i cel na lat osiem.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii większej.

j. łac.

¹ Data roczna budzi wątpliwości, ale zgadza się z latami panowania, 14. polskiego, 15. szwedzkiego. ² W tekście raz *Sienuta*, raz *Sianuta*.

651/4615

k. 633

Warszawa, 30 kwietnia 1646¹

Król wszystkie dobra ruchome i nieruchome w powiecie i województwie kaliskim, sumy i obligacje gdziekolwiek się znajdujące po pewnym Mikołaju Kochowskim albo Gałęskim zajęte prawem kaduka nadaje Krzysztofowi Wieczkowskiemu.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ Data roczna „Anno ut supra” budzi wątpliwości (1647?).

652/4616

k. 633 – 634

Warszawa, 18 maja

[1646]¹

Król ze względu na zasługi zezwala Stefanowi Reczyńskiemu (*Raczyński*)² sędziemu ziemskiemu nowogrodzkiemu siewierskiemu na produkcję towarów leśnych w dobrach Mytyńskich (*Mutinskich*)³ w województwie czernihowskim, w powiecie Nowogródka Siewierskiego przez okres sześciu lat, licząc od daty rozpoczęcia produkcji. O czym król informuje swoich administratorów, budników i sukkolekotrów towarów leśnych.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ Data: „Anno ut supra” budzi wątpliwości (1647?). ² Pisał się także Rzczyński, U III/4 nr 1910.

³ W nagłówku „Mutyńskich”. Chodzi dobra w ciągu lasów nad Klewaniem i Sejmem, nazwane tak zapewne od Mytyna, siola stanu podputywskiego, Kułakowskyj, *Czernihowo – Siwierszczyna*, s. 30, 407 – 408, 427.

653/4617

k. 634 – 635

Warszawa, 22 maja

[1646]¹

Król zezwala zasłużonemu Krzysztofowi Baldwinowi Ossolińskiemu de Tenczyn staroście stobnickiemu i ropczyckiemu na scedowanie pustych gruntów czy pól, zwanych Pustka, Pietkówka (*Pietkowka*), Lumbrichtowka albo Wojtkowka, Dupcowka wraz z poddanymi, pracowitymi Piotrem Żebro, Stanisławem Chys, Wojciechem Sado, Grzegorzem Przydział na tych gruntach, mieszkających we wsi Borek Wielki (*Borki Maior*) w starostwie ropczyckim, na rzecz zasłużonego Floriana Rusieckiego i jego żony Anny. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie Rusieccy będą dysponowali polami pustymi i poddanymi oraz wszystkimi przynależnościami i dochodami dożywotnio.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego, regenta kancelarii większej.

j. łac.

¹ Data: „Anno ut supra” budzi wątpliwości (1647?).

654/4618

k. 635 – 636
1647]¹

Warszawa, 23 kwietnia

Feria quarta post Dominicam Cantate

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej przywileju przez Wawrzyńca Petrykowskiego.

Król po awansie Adama Brochowskiego pisarza ziemskiego sochaczewskiego na urząd chorążego, z czterech wybranych przez szlachtę kandydatów nominuje pisarzem ziemskim sochaczewskim Wawrzyńca Petrykowskiego, obdarzając go wszystkimi prerogatywami urzędu, o czym informuje szlachtę sochaczewską. Warszawa, 13 IV 1647, podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego.

j. lac.

¹ Data: „Anno ut supra” tj. 1646, ale z treści dokumentu wynika, że chodzi o rok 1647.

655/4619

k. 636 – 636v

Warszawa, 23 kwietnia [1647]¹

Feria quarta post Dominicam Cantate

Król zezwala na wpisanie przez Wawrzyńca Petrykowskiego pisarza ziemskiego sochaczewskiego do akt kancelarii większej poniższego listu.

Król zwraca się do dygnitarzy, urzędników ziemskich i grodzkich oraz szlachty ziemi sochaczewskiej deklarując, że obsada pisarstwa sochaczewskiego wywołała poruszenie; po awansie Adama Brochowskiego pisarza ziemskiego sochaczewskiego na urząd chorążego sochaczewskiego, nominował pisarzem ziemskim sochaczewskim Wawrzyńca Petrykowskiego, obdarzając go wszystkimi prerogatywami urzędu, zaś przywilej nadający urząd pisarza ziemskiego sochaczewskiego Wojciechowi (*Alberti*) Sufczyńskiemu podstaroście sochaczewskiemu uznaje się za nieważny. Warszawa, 6 V 1647 [*Anno Domini ut supra*], podpis Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii królewskiej.

j. lac.

¹ Data: „Anno ut supra” tj. formalnie 1646, ale faktycznie chodzi o rok 1647.

656/4620

k. 636v – 637
1647]¹

Warszawa, 18 maja

Król wszystkie ruchomości i nieruchomości po Adamie Janczewskim albo Bostek, uzurpatorze tytułującym się szlachcicem w starostwie wiskim, zajęte prawem kaduka nadaje Kazimierzowi Kaszowskiemu, o czym informuje urzędników ziemskich i grodzkich, pod których jurysdykcją dobra te pozostają, by wydały je Kaszowskiemu lub jego pełnomocnikowi bez żadnych trudności.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Data: „Anno ut supra”.

657/4621

k. 637 – 637v
[1647]¹

Warszawa, 18 maja

Król zezwala Franciszkowi Brzezińskiemu na scedowanie wsi Zachwiejów (*Zachwieiow*) w starostwie sandomierskim na małżonków Stanisława i Elizę

Roscickich. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie będą dysponowali dożywotnio wsią z przynależnościami, wolnym wrębem w lasach starostwa i dochodami, z których winni płacić do skarbu rawskiego corocznie dupłą kwarty.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. łac.

¹ Data: „Anno ut supra”.

658/4622

k. 637v – 638v

Warszawa, 30 kwietnia

[1647?]¹

Król znakomitego Jana Orlemes, którego ojciec oddawał usługi, wyznacza swym faktorem, z wszystkimi uprawnieniami, daje wolność sprowadzania korzeni i aromatów (*aromata*), napitków i innych towarów do ziem podległych królowi, mianowicie Krakowa, Lwowa, Warszawy, Lublina, Piotrkowa, sprzedaży ich, szczególnie w Piotrkowie podczas Trybunału Koronnego. Uwalnia Jana Orlemes od jurysdykcji grodzkiej, miejskiej i wszelkiej innej i poddaje pod jurysdykcję sądów marszałkowskich. Za naruszenie tego przywileju król ustanawia karę 200 złotych węgierskich płatnych do skarbu królewskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ Data: „Anno ut supra”.

659/4623

k. 638v – 639v

Warszawa, 25 maja [1647?]¹

Król nadaje Dzierławowi Andrzejowi Sługockiemu a Sługocin, zaleconem sobie prawnikowi, żołnierzowi i weteranowi ekspedycji wojennych pruskiej i moskiewskiej pod chorągwią niegdyś stolnika koronnego [Janusza] Wiśniowieckiego, urząd stolnika lubelskiego, wakujący po nie posiadającym posesji [Stanisławie] Reyu², o czym informuje szlachtę lubelską.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. łac.

¹ Data: „Anno ut supra”. ² Wiadomość o braku posesji jako przyczynie utraty urzędu w nagłówku dokumentu, por. U IV/4, nr 343, 344.

660/4624

k. 639v – 640

Warszawa na sejmie, 10 maja

[1647]¹

Król nadaje dożywotnio serwitoriat znakomitemu Janowi Gsellofer kupcowi i mieszczaninowi krakowskiemu, uwalniając od podatku miejskiego zwanego szos, jurysdykcji miejskiej, grodzkiej i wszelkiej innej poza marszałkowską (poza sprawami dotyczącymi gruntów), o czym zawiadamia król magistrat i gród krakowski.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. łac.

¹ Data: „Anno ut supra”.

661/4625

k. 640 – 641v
[1647]¹

Warszawa na sejmie, 27 maja

Król zezwala Łukaszowi Kazimierzowi Miaskowskiemu podsędkowi podolskiemu po śmierci Stanisława Trzebuchowskiego wykupić od obecnych posesorów, nie posiadających podstawy prawnej posiadania, wieś Komanowie² wraz ze wsiami Nowe Mytkowce, Koszaryncze, Przymoszczenica³ nowo założonymi na gruntach wsi pustej Komaniowie (*Komanowie*), niegdyś lokowanej na rzeką Niemiją (*Niemia*) w województwie podolskim, w powiecie kamienieckim, a obecnie w powiecie latyczowskim i w starostwie barskim. Miaskowski to zasłużony żołnierz, służący niegdyś pod dowództwem [Stanisława] Żółkiewskiego hetmana wielkiego koronnego w ekspedycji wołoskiej zakończonej klęską i niewolą tatarską, walczył także z rebeliantami kozackimi, w ekspedycji pruskiej przeciw księciu sudermańskiemu [Gustawowi Adolfowi]. Nadanie jest dożywotnie i obejmuje wszystkie przynależności i dochody, z których winien płacić corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego. Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. lac.

¹ Data: „Anno ut supra”. ² W dok. *Komaniowie, Komanowie* – może Kumanowce. ³ W Metryce: *Mytkowce, Koszerjncze i Przjmoscze, Przymoszczenica*. Nowe Mytkowce to in. Wereszczatyńce; Kosiarynce i Kosiaryncze; Przymoszczenica – pierwotnie folwark wereszczatyński, Jabłonowski, *Lustracje Królewszczyn*, s. 34 – 25, 44.

662/4626

k. 641v – 642

Warszawa, 31 maja 1647

Król zezwala Mateuszowi Rozdzielskiemu na scedowanie sołectwa we wsi Lipinki [i] Rozdziele w starostwie ...¹ na rzecz Wasila (*Wasiły*) Tylawskiego. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Tylawski będzie posiadał sołectwo dożywotnio ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Po jego śmierci sołectwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego.

j. lac.

¹ Puste miejsce na nazwę starostwa; województwo krakowskie, wsie wydzielone potem z dzierżawy osieckiej.

663/4627

k. 642 – 643

Warszawa, 30 maja 1647

Król oświadcza, że nadał 20 V 1644¹ Wojciechowi Karwowskiemu, podówczas porucznikowi chorągwi Hiacynta Mieleckiego przywilej w obozie na Semłowie² na dobra lenne leżące wraz za przynależnościami w ujeździe Nowogródka Siewierskiego, należące niegdyś do Pawła Zakrzewskiego. Obejmowały one pewną derewnię Judynow³, którą tenże Karwowski spokojnie posiada, jednakże obawiając się, by w sprawie pewnych przynależności do derewni, mianowicie siedliszcz, nie miał sporów prawnych, wniósł prośbę o wydanie przywileju na siedlischza Michnowicze, Iliaszowe i Śrzednie, pustosz Dołbutowo⁴. Król przychyliła się do tego, mając w pamięci krwawe zasługi Karwowskiego w ekspedycjach moskiewskiej i ukraińskiej, nadaje wspomniane siedlischza prawem lennym szlacheckim Karwowskiemu i jego żonie Katarzynie Wiśniewskiej oraz potomkom w linii męskiej, wraz ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, które posiadał niegdyś Paweł Zakrzewski, wyjąwszy saletry i towary leśne,

wymagające zgody króla, tak jak oraz dysponowanie dobrami. Lennicy winni spełniać powinności związane z obroną zamków siewierskich.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Wydaje się, że chodzi o rok 1634. ² Semłow (Semłów) – niezidentyf. ³ Judynów (Judyniów), sióło w pow. Nowogrodu siewierskiego, stan radohoski. ⁴ Michnowicze (Michnowyczi), Iliaszowe, Śrzednie (Seredne), Dołbutowo (Dołbuniów, pustoszą 1644), Kułakowskyj, Czernihowo – *Siwierszczyna*, s. 221, 416, 430.

664/4628

k. 643 – 645v

Warszawa, 30 maja 1647

Król dziękując za pomoc Boską podczas odzyskania Księstw Smoleńskiego i Czernihowskiego przez swego ojca Zygmunta III z rąk nieprzyjacielskich, ufundował konwent zakonu kaznodziejskiego św. Dominika w mieście Czernihowie, nadając mu wieczyście pewne dobra i grunty, na których to gruntach założyli miasto Jackopole albo Mryn¹. Król pragnąc uczynić z miasta w kraju pogranicznym fortecę, gdzie ludzie chroniliby się podczas częstych najazdów tatarskich i moskiewskich, wiedząc, że miasta w których osiadają kupcy *pod pewnym porządkiem* przydają tymże miastom wiele ozdoby, a Rzeczypospolitej dochodu, przychylił się do supliki ojca Augustyna Potrykowskiego pisarza Stolicy Apostolskiej z zakonu dominikanów, złożonej w imieniu przeora konwentu czernihowskiego ojca Mikołaja Potrykowskiego. Król nadaje miastu Jackopole albo pospolicie Mryn herb przedstawiający krzyż kawalerski, po połowie z boku w polu białym i po połowie w czarnym, pod nim herb Odrowąż i *Pieszek* z świecą pałającą. Król nadaje miasteczku prawo magdeburskie z pełną jurysdykcją cywilną i kryminalną zastrzegając, że burmistrz, rajcy i wójt będą pod wyłącznym zwierzchnictwem przeorów konwentu czernihowskiego, jako dziedzicznych dzierżawców. Nadaje władzom miejskim moc ustanawiania kolegów kupieckich i rzemieślniczych, na wzór koronnych, ustanawia targi w poniedziałki i piątki, i trzy wolne dla wszystkich jarmarki na św. Jerzego, Narodzenie Najświętszej Maryi Panny, na niedzielę *wszeiedną* wg kalendarza ruskiego, tak jednak, by sąsiednie miasta i miasteczka nie ponosiły szkody; zwalnia mieszczan od wszelkich ceł wodnych i lądowych, podatków, w tym poborów i szosu. Warszawa, na sejmie walnym 25 V [1647]². Świadcami dokumentu byli: Łubieński Maciej arcybiskup gnieźnieński; Krosnowski (*Krasnowolski*) Mikołaj arcybiskup lwowski; Gniewosz Mikołaj biskup kujawski; Woyna Abraham biskup wileński; Szołdrski Andrzej biskup poznański; Leszczyński Andrzej biskup chełmiński i podkanclerzy koronny; Gembicki (*Gębicki*) Andrzej biskup łucki; Pstrokoński Stanisław biskup chełmski; Zaremba (*Zaręba*) Piotr biskup kijowski; Potocki Mikołaj kasztelan krakowski i hetman wielki koronny; Szczawiński Jan Szymon wojewoda brzeski kujawski; Wiśniowiecki (*Wiśniewiecki*) Jeremi Michał Korybut wojewoda ruski; Kalinowski Marcin wojewoda czernihowski hetman polny koronny; Ossoliński Jerzy z Tęczyna kanclerz koronny; Radziwiłł Albrycht Stanisław książę na Nieświeżu i Ołyce kanclerz litewski; Sapieha Kazimierz Lew podkanclerzy litewski; Daniłowicz Jan Mikołaj podskarbi koronny; Kazanowski Adam marszałek nadworny koronny i wielu innych senatorów i posłów zgromadzonych na sejmie.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Leżeńskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ Mryn, miasteczko nad rzeką Oster, 22 km na zach. od Nieżyna, woj. czernihowskie, SGK, VI, s. 770 – 771. ² Datę roczną podano jako „ut supra”, co oznacza 1647 rok, co potw. tytułatura świadków.

665/4629

k. 645v – 646

Warszawa, 27 maja 1647

Król zezwala na oblatowanie poniższego listu podpisanego i opieczetowanego pieczęcią własną wystawcy; list ten aprobuje i potwierdza.

Stefan Ręczyński sędzia ziemski nowogrodzki siewierski i jego małżonka Ewa Strojłowska, niegdyś żona Adama Wiśniowskiego (*Wiśniewskiego*) sędziego ziemskiego nowogrodzkiego, dom legowany przez wspomnianego Wiśniewskiego żonie i dzieciom w Czernihowie, na rynku idąc od ratusza w ulicę Lubiecką na rogu, darują konwentowi dominikanów w Czernihowie. Czernihów, 6 III 1644, podpis Stanisława Ręczyńskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. pol.

666/4630

k. 646v – 648

Warszawa, 25 maja

1647

Król zezwala zasłużonemu w sprawach wojskowych i na sejmach Mikołajowi Ostrorogowi podczaszemu koronnemu, staroście tykocińskiemu i rohatyńskiemu na scedowanie swego dożywocia na starostwie tykocińskim na Wojciecha Wessla chorążego nadwornego koronnego, starostę różańskiego i makowskiego, zasłużonego na wojnie i podczas pokoju. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Wessel wraz z żoną Marianną z Potockich będzie posiadał dożywotnio starostwo tykocińskie¹ z miastem Tykocin z folwarkiem Stelmachowski (*Stalmachowski*) i wsiami Sanniki, Sawino, Leśniki, Broniszewo, Radule, Pajewo (*Bajewo*), Jeżewo (*Jezowo*), Łopuchowo, Sierki, Stelmachów (*Stalmachów*)², folwark Lipniki (*Lipnicki*), [wsie] Złotoria, Siekierki, Mazury, Brok, Wólka Zielona (*Wulka zielona*), alias Uroczysko Pszczelino (*Pszczelino*), alias Uroczysko Kobylino (*Kobilino*), Kalinowo³, Makowo, Zamianowo (*Zamianów*)⁴ i leśnictwo Trzcianne (*Trzciana*), folwark Trzciański, wsie Chobotki (*Choboty*), Brzeziny, Sempiki z folwarkami M...nszy⁵, Smolnikowie⁶ z przynależnościami. Do tego dochodzi administracja dóbr Dolistowo i folwarkiem [i dworem] Radzie (*Radze*), wsią Smogorówka (*Smogurowka*)⁷ na szpital żołnierski od wspomnianego marszałka litewskiego fundowany, dobra Białystok z folwarkami Starosielce⁸, Uszowicze (*Uszowica*)⁹, Zawady¹⁰, Bojarowie, Ogrodniki i innymi na reparację i zachowanie zamku Tykocińskiego, nadto wójtostwa we wsiach Broniszewo, Łopuchowo, Złotoria i Mazury. Obowiązani będą zgodnie z fundacją marszałka litewskiego [Krzysztofa Wiesiołowskiego] i konstytucją sejmową¹¹ przeznaczać prowizję na utrzymanie szpitala żołnierskiego w Tykocinie i dbać z dochodów dóbr Białystok o stan zamku w Tykocinie, pilnować granic i lasów oraz corocznie płacić duplę kwarty do skarbu rawskiego. Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii królewskiej.

j. łac.

¹ Wykaz dóbr star. tykocińskiego, które przeszły na S. Czarnieckiego, potem na Branickich, podaje Anna Laszuk, *Zaścianki i królewszczyny. Struktura własności ziemskiej w województwie*

podlaskim w drugiej połowie XVII wieku, Warszawa 1998, załącznik nr 7; nie pokrywa się on z niniejszym dokumentem, Laszук wymienia szereg miejscowości, których brak w rejestrowanym dokumencie. Wymienia jednak Sempiki (pominięte w indeksie), nie notuje miejscowości Makowo (jest ujęta na mapie, ok. 19 km na pld. od Tykocina). ² Ob. Stelmachowo. ³ Kalinowa w dobrach starostwa (Branickiej) Laszук nie notuje. ⁴ Ob. Zaminowo. ⁵ Lekcja niepewna – „Moinszy”? ⁶ Laszук nie notuje. ⁷ Ob. Smogorówka Dolistowska. ⁸ Laszук notuje jako wieś. ⁹ Laszук notuje jako wieś. ¹⁰ Laszук notuje jako wieś. ¹¹ Konstytucja „Szpital Tykociński”, Volumina Legum, t. III, s. 385 – 386.

667/4631

k. 648 – 649

Warszawa, maj 1647¹

Król zezwala rotmistrzowi Sewerynowi Kalińskiemu zasłużonemu w różnych ekspedycjach wojennych na scedowanie części wsi Botwiny² w województwie podolskim, powiecie latyczowskim, starostwie barskim, na rzecz Jakuba Kalińskiego swego brata rodzonego, żołnierza zasłużonego pod chorągwią księcia Jeremiego Michała Wiśniowieckiego wojewody ruskiego. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Jakub Kaliński będzie posiadał dożywotnio wspomniane części wsi z wszystkimi przynależnościami, płacać z nich dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ Puste miejsce na datę dzienną; „Anno ut supra”. ² Kalińscy h. Topór, Boniecki, IX, s. 162 lokuje wieś Botwiny w 1615 r. star. skalskim, Jabłonowski, *Lustracye Królewszczyn*, s. 27.

668/4632

k. 649 – 650

Warszawa, 29 maj

1647¹

Król kasuje kaduk odnośnie sławetnego niegdyś Mikołaja Mniszka, rajcy Kamieńca Podolskiego, urodzonego z legalnego małżeństwa i żyjącego od małego w tymże mieście, na skutek nieprawdziwych wiadomości (*ad malam Cancellariae Nostrae informationem*) nadany Piotrowi Potockiemu generałowi podolskiemu, staroście kamienieckiemu, latyczowskiemu. O nielegalności tego nadania świadczą atestacje, tak od pomienionego donatariusza 16 III (*sabatho post Dominicam Quadragesimalem*) 1647, jak miasta, powołujące się na prawa miejskie z 1 IV (*feria 2da in crastino Dominica Laetare*) 1647. Król przywołuje, bez przytaczania, wcześniejsze swe przywileje odnośnie kaduków, i je potwierdza.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”.

669/4633

k. 650 – 651v

Warszawa, 7 czerwca

1647¹

Feria sexta post Dominicam Exaudi

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej poniższego listu przez Narożnickiego², pisarza kancelarii.

Król reasumuje okazany oryginalny list pergaminowy. Zygmunt I król Polski, za wstawiennictwem pewnych doradców poproszony przez sławetnych burmistrzów, rajców miasta Kamieńca na Podolu w oparciu o przywileje króla Władysława [III] króla Polski i Węgier, który potwierdził przywilej króla Kazimierza [Wielkiego],

zgodził się, by majątki i dobra, obligacje po nie mających legalnego potomstwa mieszczanach i osobach żyjących w mieście Kamieńcu były obracane na naprawy [murów] tegoż miasta. Środki te mają pozostać w dyspozycji burmistrzów i rajców tegoż miasta na naprawy, straże i inne służące obronie przedsięwzięcia. Piotrków na sejmie walnym koronnym 4 I (*feria quarta ante Festum Trium Regum*) 1548, podpis Mikołaja Grabi podkanclerzego koronnego i kasztelana chełmskiego, starosty lubomelskiego. Król potwierdza przywilej, Warszawa 12 IV 1641, podpis Aleksandra Paprockiego.

j. łac.

¹ Miejsce wystawienia budzi wątpliwości, zob. następny dok. ² Puste miejsce na wpisanie imienia.

670/4634

k. 651v – 652v

Strzegocin, 6 czerwca [1647]¹

Król spośród czterech kandydatów wybranych przez szlachtę lubelską nadaje zasłużonemu Stanisławowi Firlejowi de Dąbrowica urząd podkomorzego lubelskiego, o czym zawiadamia szlachtę województwa lubelskiego².

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”. ² Zob. U IV/4 nr 202.

671/4635

k. 652v – 653

Warszawa, 12 czerwca

[1647]¹

Król zezwala Piotrowi Pawłowi Mniszkowi a Bużenin pisarzowi grodzkiemu przemyskiemu na scedowanie wójtostwa albo sołectwa we wsi Starzawa w starostwie przemyskim na małżonków Andrzeja Mniszka i Annę [Karwicką] de Karwice. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą dożywotnio posiadali wspomniane wójtostwo z przynależnościami, po ich śmierci wójtostwo albo sołectwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”.

672/4636

k. 653 – 654

Warszawa, 11 czerwca

[1647]¹

Król zezwala zasłużonemu w wyprawach wojennych Pawłowi Jarzynie na scedowanie wsi Małoszyce² w województwie sandomierskim, powiecie opoczyńskim na Krzysztofa Odrzywolskiego. Po dokonaniu tego Odrzywolski będzie posiadał dożywotnio wieś z przynależnościami i prawem wrębu w lesie Grabin na błotach Brudzewskich na użytek domowy; z dochodów winien płacić corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii koronnej.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”. ² Także Małoszyce, w metryce *Małoszyce* i *Malszyce*.

673/4637

k. 654 – 654v

Warszawa, 11 czerwca [1647]¹

Król nadaje urząd chorążego zatorskiego Zygmunтови Porębskiemu (Porębski) po śmierci [Krzysztofa] Żydowskiego (*Zydowski*)².

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii koronnej.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”. ² Zob. IV/2 nr 602 – 603.

674/4638

k. 654v – 655

[1647?]¹

Król zezwala, by Krzysztof Potocki de Potok podstoli litewski i jego żona Helena Wołkowiczówna (*Wołkowicowna*) scedowali swe prawa do wsi Nowosiołki, Stołpie, Krzywa Wola, Sajczyce, Czulczyce wraz z wójtostwem Czulczyce (ongiś nadanym przez króla Sosnowskiemu) w województwie ruskim, ziemi chełmskiej, na rzecz małżonków Rafała Buczacznego (*Buczaczki*) i Katarzyny Rey de Nagłowi[c]e. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadać wspomniane wsie i wójtostwo z przynależnościami dożywotnio. Jeśli są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone o część zgodną z prawem.

j. łac.

¹ Dokument urywa się, brak formuł końcowych. ² Boniecki, II, s. 221. ³ W dokumencie pisownia: „Szołpa” i „Sołpa”; „Krzywawola”, „Szayszycze”, „Szayszÿce”, „Czulczyce” i „Czulczyce”.

675/4639

k. 655 – 656

Warszawa, 12 czerwca 1647

Feria quarta post Pentecostes

Król zezwala na oblatowanie przez ręce Macieja Brewickiego poniższego listu.

Król zasłużonemu królowi i Rzeczypospolitej Jakub Maksymiliana Fredrę referendarza koronnego i regenta kancelarii większej zezwala na scedowanie pensji rocznej 1000 złotych polskich z dochodów starostwa kałuskiego na Andrzeja Maksymiliana Fredrę swego krewniaka. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Andrzej Maksymilian Fredro ma otrzymywać dożywotnio pensję corocznie na świętego Jana Chrzciciela [24 VI] bez żadnej zwłoki i trudności. O czym daje znać pisarzom skarbu królewskiego i ich następcom, oraz janowi Zamoyskiemu staroście kałuskiemu, jego następcom na urzędzie. Warszawa, 20 III 1646, podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

676/4640

k. 656 – 657

Warszawa, 14 czerwca [1647]¹

Król nadaje zasłużonemu w różnych ekspedycjach wojennych Sebastianowi Machowskiemu pustosze nad rzeką Kotelnią², od samego jej wierzchu i Suchodoła³ z rzeczkami w nią wpadającymi, aż do ujścia do rzeki Worskli (*Workła*), a z jednej strony rzeki od Merła⁴ do Horodyszczu Horodeckiego⁵, z drugiej do granicy moskiewskiej w województwie⁶ prawem lennym dla niego, żony i potomków płci męskiej. Należać będą do nich wszystkie dochody, z wyjątkiem saletry i towarów leśnych, wymagających pozwolenia królewskiego; obowiązani będą wypełniać powinność obrony tamtejszych zamków.

Podpis Władysława IV.

j. pol.

¹ „Anno ut supra”. ² Może chodzi o rzekę Kotelwa, wpadającą, blisko jej ujścia do Worskli, do rz. Bystra; na lewym brzegu Worskli, płynie równolegle do Merli, w odległości 15 – 20 km. ³ Nie zlokalizowano. ⁴ Merl, Merla, rzeka (pisownia wg SGKP VI, s. 230) lewy dopływ Worskli, wpada do niej ok. 50 km na północ od Połtawy; przez kilkanaście km Worskla i Merla płyną w odległości kilku kilometrów od siebie, potem Merla zakręca na pñ. – wsch. ⁵ Nie zlokalizowano. ⁶ Pozostawiono puste miejsce, winno być: kijowskim.

677/4641

k. 657 – 657v

Warszawa, 14 czerwca

[1647]¹

Król zezwala zasłużonemu w różnych ekspedycjach wojennych żołnierzowi Mikołajowi Głogowskiemu cześnikowi nowogrodzkiemu i jego małżonce Aleksandrze Kazanowskiej na scedowanie prawa lennego do derewni Pustohorod w ujeździe Nowogródka Siewierskiego, odebrane zdrajcy, Stanisławowi Tołhajowskiemu, na dobrze zasłużonego żołnierza, Sebastiana Machowskiego. Po dokonaniu cesji przed księgami grodzkimi, Sebastian Machowski będzie posiadał dobra Pustohorod ze wszystkimi przynależnościami, prawem lennym obejmującym żonę i potomków płci męskiej. Należć będą do nich wszystkie dochody, z wyjątkiem salety i towarów leśnych, wymagających pozwolenia królewskiego; obowiązani będą wypełniać powinność obrony tamtejszych zamków.

Podpis Władysława IV.

j. pol.

¹ „Anno ut supra”. ² Pustohorod, inaczej Sanskyj Horod, derewnia, Kułakowskyj, Czernihowo – Siwierszczyna, s. 412, 440.

678/4642

k. 658 – 658v

Warszawa, czerwiec 1647¹

Król zezwala małżonkom Andrzejowi Sielskiemu i Annie Hynkowej (*Hincovna*) scedować swe prawa emfiteutyczne posiadane na 10 łanach ziemi we wsi Przysiersk (*Przysierzka*) w starostwie świeckim na rzecz zasłużonego królowi i Rzeczypospolitej Fabiana Niewieścińskiego dworzanina królewskiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi będą go obowiązywały te same postanowienia, co zawarte niegdyś przez zmarłych Macieja Hynka (*Hynca*) i Jana Zawadzkiego stolnika ciechanowskiego², starostę świeckiego; będzie posiadał 10 łanów z przynależnościami i dochodami do czasu wyznaczonego w kontrakcie.

Podpis Władysława IV.

j. łac.

¹ Puste miejsce na datę dzienną. ² W dokumencie stolnik, wg U V/2 s. 229, podstoli ciechanowski.

679/4643

k. 659 – 660

[164...]¹

Król ze względu na zasługi Krzysztofa Gembickiego krajczego koronnego już za czasów Zygmunta III i obecnie, zezwala jemu i jego żonie, pochodzącej z zasłużonej rodziny Krystynie Sapieżance, na scedowanie wsi Chodecz, Ochoża (*Ochoza*), Petryłów (*Petriłow*), Petryłowska Wola (*Petriłowska Wolka*) w województwie ruskim w powiecie chełmskim na rzecz². Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi ...² będzie posiadał wsie dożywotnio ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli wsie są obciążone starymi sumami, winny one zostać zmniejszone zgodnie z prawem, jeśli nie, ...² ma płacić corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii koronnej.

j. łac.

¹ Puste miejsca na datę i miejsce wystawienia; Gembicki był krajczym od października 1645 r. ² W tym miejscu i innych w dokumencie okienko na wpisanie nazwiska i imienia beneficjenta.

680/4644

k. 660 – 660v

Warszawa, [164...] ¹

Król zezwala, by Krzysztof Opaliński z Bnina wojewoda poznański, starosta śremski, osiecki, międzyleski, kowelski wydzierżawił dobra starostwa osieckiego Jerzemu Jerzykowskiemu. Kontrakt na trzy lata winien być oblatowany w aktach publicznych, a starostwo nie może przez to ponieść szkody, zaś poddani być obciążani niezwykłymi pracami i ciężarami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii koronnej.

j. łac.

¹ Miejsce na datę dzienną i miesiąc, oraz formuła: „Anno ut supra”.

681/4645

k. 660v – 661v

Warszawa, 1647 ¹

Król nadaje Białobockiemu sekretarzowi królewskiemu wojstwo krzemienieckie po zmarłym Aleksandrze Jałowickim, o czym informuje szlachtę województwa wołyńskiego powiatu krzemienieckiego ².

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii koronnej.

j. pol.

¹ Miejsce na datę miesięczną i dzienną. ² W dokumencie brak imienia, nazwisko pisane dwukrotnie: *Białobocki* i raz *Białoboski*, por. U III/5, nr 171; wg Bonieckiego, I, s. 185 miał to być B. h. Janina.

682/4646

k. 661v – 662

Warszawa, 1647 ¹

Król potwierdza uczciwego Jeremę Sołtysa (*Szołtysza*) przy wybraniectwie, na prośbę wniesioną przy pośrednictwie doradców królewskich. Potwierdzenie dotyczy także potomków i łana wybranieckiego w dzierżawie radynieckiej, wszystkich przynależności, zgodnie z ordynacją króla Stefana Batorego, prawo korzystania na własne potrzeby z lasów, warzenia piwa i gorzałki, o czym informuje obecnego dzierżawcę ² i jego następców. Obowiązkiem Sołtysa i jego potomków jest wysyłanie na każdą ekspedycję wojenną dobrze odzianego pachołka, zaopatrzonego w rynsztunek.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii koronnej.

j. pol.

¹ Miejsce na datę miesięczną i dzienną, rok: „Anno ut supra”. ² Pozostawiono puste miejsce na wpisanie nazwiska i imienia.

683/4647

k. 662 – 663

Warszawa, 15 czerwca [1647] ¹

Król wydaje list zwalniający Wacława a Kirzbau ² ze służby wojskowej, obdarzając go najwyższymi pochwałami. Służył w 1633 roku przeciwko państwu

moskiewskiemu awansując na kapitana artylerii (*rei armaentariae*), potem wyruszył w pole wobec niebezpieczeństwa najazdu tureckiego, brał udział w wyprawie pruskiej. Obecnie, jako oberstlejttnantowi artylerii (*vicecollonelum armamentariae*), w czasie panującego pokoju zezwala na udanie się na służbę zagraniczną. Król poleca go jako znakomitego oficera.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. pol.

¹ „Anno ut supra”. ² W polskiej literaturze występuje jako Wencel Kirzbaum.

684/4648

k. 663 – 664

Warszawa, 14 czerwca [1647]¹

Król znakomitego i sławnego Daniela Wisnera doktora filozofii i medycyny, fizyka (*Phisicum ordinarium*) miejskiego Elbląga zalicza do grona swych serwitorów, uznanie za swego głównego medyka (*Archiatro*) poddając wyłącznej jurysdykcji sądów marszałkowskich, o czym zawiadamia urzędy grodzkie i magistraty.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. pol.

¹ „Anno ut supra”.

685/4649

k. 664 – 665v

Warszawa, 14 czerwca [1647]¹

Król przypomina, że w roku 1628 przyznano sigillację sukna miastu Gdańskowi mocą konstytucji sejmowej², odnośnie wszystkich rodzajów sukien, w tym angielskiego. Było to jednak niedogodne dla bardziej odległych miejsc Korony i Litwy. Król potwierdza sigillację w Gdańsku, jednocześnie przyznaje sigillację miastu Elblągowi zgodnie z konstytucją roku 1647³, o czym zawiadamia wszelkie władze i magistraty.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii koronnej.

j. lac.

¹ „Anno ut supra”. ² Konstytucja „Miasto Gdańsk”, Volumina Legum, t. III, s. 278. ³ Volumina Legum t. IV, s. 53, konstytucja „Sigillacya w Koronie, y w W. X. Litewskim”.

686/4650

k. 665v – 666

Warszawa, 18 czerwca [1647]¹

Król zezwala, by Boratyński żołnierz, weteran, scedował pensję roczną 1500 złotych polskich z dochodów wsi Krzeczkowa, Olszana, Chołowice na małżonków cześnika chełmskiego Stefana Czarneckiego a Czarne (*a Carne Carnecki*)² porucznika (*vicerothmagistri*) chorągwi starosty krakowskiego³, zasłużonego żołnierza, i Zofię [Kobierzycką] de Kobierzycko, jego żonę. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi, małżonkowie Czarnecki (*Czarneckie*) będą otrzymywali pensję dożywotnio, o czym informuje obecnych i przyszłych urzędników skarbu.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ „Anno ut supra”. ² Podówczas J.S. Lubomirski, zapewne jednak chodzi o jego ojca.

687/4651

k. 666 – 667

Warszawa, 18 czerwca [1647]¹

Król za wstawiennictwem doradców i na prośbę Stefana Porembskiego ustanawia w miasteczku Porembskiego Kupczyźnie w województwie ...² jarmark na świętego Jura ruskiego według kalendarza greckiego [10/20 XI?], nadto dwa targi tygodniowe³. Jarmarki i targi mają być dostępne dla wszystkich, wolno na nich handlować wszelkimi towarami, zawierać kontrakty. Król gwarantuje bezpieczeństwo uczestnikom, włącznie z podróżą.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. pol.

¹ „Anno ut supra”. ² Nie wpisano nazwy województwa; miasta nie zidentyfikowano. ³ Zostawiono puste miejsca na wpisanie dni tygodnia.

688/4652

k. 667 – 668

Warszawa, 18 czerwca [1647]¹

Król zezwala, aby Franciszek Czarnkowski a Czarnkow starosta międzyrzecki scedował wieś Lutola w starostwie międzyrzeckim na Lamperta (*Lamperti*) Sierakowskiego miecznika poznańskiego. Po cesji przed aktami publicznymi Sierakowski będzie posiadał wies dożywotnio z przynależnościami i dochodami, z których winien corocznie płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”.

689/4653

k. 668 – 669

Warszawa, 18 czerwca [1647]¹

Król wyraża zgodę na scedowanie przez zasłużonego Lamperta Sierakowskiego miecznika poznańskiego, dworzanina królewskiego i starostę kopanickiego miasta Lampartopol (*Lampartopole*) w starostwie kopanickim na syna [Konstantego] Jana Sierakowskiego i jego żonę Annę Bruchowską². Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Jan i Anna Sierakowscy będą posiadali dożywotnio miasto Lampartopol z wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których winni płacić corocznie do skarbu rawskiego dupłą kwarty.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”. ² Niesiecki VIII, s. 368, podaje h. Prawdzic i imiona: Konstanty Jan; w cesji dzierżawy Sierakowski nazywany Konstantym Januszem, żona Anna Brączkowska, *Lustracja województwa wielkopolskich i kujawskich 1659 – 1665. Część I, Województwa poznańskie i kaliskie*, wyd. Czesława Ohryzko – Włodarska, Wrocław 1978, s. 14.

690/4654

k. 669 – 670

Warszawa, 10 czerwca [1647]¹

Król zasłużonemu, także jako żołnierz Michałowi Zebrzydowskiemu staroście lanckorońskiemu urząd miecznika koronnego po śmierci [Jana Stanisława] Jabłonowskiego².

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”. ² Por. U X, nr 485.

691/4655

k. 670v – 671

Warszawa, 22 czerwca [1647]¹

Król za wstawiennictwem pewnych doradców szanowanym Iwanowi i Dankowi (*Danko*) synom szanowanego Wasila (*Wasił*) Fedescrat potwierdza posiadanie łana ziemi przy sołectwie we wsi Komańcza² w starostwie krośnienskim, wraz ze wszystkimi przynależnościami, w tym częścią pola zwaną *Obszar et Las*. Będą posiadali łan dożywotnio, płacąc 1 złoty i 6 groszy polskich na świętego Marcina [11 XI]. Po ich śmierci łan będzie podlegał wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”. ² W dokumencie dwa razy i w nagłówku „Komanica”, raz „Komanca”.

692/4656

k. 671 – 672

Warszawa, 22 czerwca 1647

Sabbatho intra octavas Festi Sacratissimi Corporis Christi

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej przez ręce Krzysztofa Borzechowskiego skarbnika lubelskiego poniższego listu.

Król nadaje Mikołajowi Borzechowskiemu wakujący urząd skarbnika lubelskiego, o czym zawiadamia szlachtę województwa lubelskiego. Warszawa, 9 I 1647, podpis Władysława IV i Wojciecha Kadzidłowskiego, pieczęć kancelarii mniejszej¹.

j. łac.

¹ Zob. MK IV/4 nr 290.

693/4657

k. 672 – 672v

Warszawa, 22 czerwca [1647]¹

Król zezwala Janowi Dzierżkowi (*Dzierzek*) staroście baldenburskiemu na wydzierżawienie starostwa baldenburskiego szlachetnemu ...² na okres trzech lat, tak jednak, by kontrakt został wniesiony do akt publicznych, a starostwo nie poniosło szkody, a poddania nie byli obciążani niezwyczajnymi ciężarami i pracami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”. ² Puste miejsca na wpisanie nazwiska.

694/4658

k. 672v – 673

Warszawa, czerwiec [1647]¹

Król zezwala małżonkom Bartłomiejowi Grabiance stolnikowi czerskiemu i sekretarzowi królewskiemu oraz Annie [Glinieckiej] de Glinki² na scedowanie spustoszonego młyna, zwanego *Kalimaszowski* albo inaczej rudę (*mineram*)³ w powiecie garwolińskim, nadto łąki zwanej *Starogrodzkie*, na rzecz Jana Aderkasa dworzanina i koniuszego królewicza polskiego i szwedzkiego Jana Kazimierza. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Aderkas będzie posiadał młyn albo rudę dożywotnio, w granicach, które opisano w przywileju potwierdzającym Stanisława Radachowskiego, ze wszystkimi przynależnościami, w tym wolnym wrębem w lasach. Po śmierci Aderkasa dobra będą podlegały wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Puste miejsce na wpisanie daty dziennej, data roczna: „Anno ut supra”. Boniecki, VI, s. 378. ³ Młyn albo ruda niezlokalizowane.

695/4659

k. 673 – 674

Warszawa, 27 czerwca [1647]¹

Król zasłużonemu podczas długoletniej służby i ekspedycji wojennych, zwłaszcza pod Chocimiem przeciwko Osmanowi, zaleconemu sobie Marianowi Leżeńskiemu de Leżenice oraz jego żonie [Krystynie] Górzyńskiej², zezwala dożywotnio na wyręb w lasach dzierżawy Krępa (*Krempa*)³ różnych rodzajów drewna i wywóz w ilości 10 wozów na potrzeby domowe, za wiedzą tamtejszego starosty, w piątki (*die Veneris*); o czym król informuje obecnego i przyszłych dzierżawców, adminiastatorów i strażników leśnych.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. lac.

¹ „Anno ut supra”. ² W dokumencie miejsce na wpisanie imienia Górzyńskiej; Boniecki, XIV, s. 219. ³ Zapewne chodzi o wieś w woj. sandomierskim, pow. stężyckim na prawym brzegu Wisły, która razem ze wsią Pogorzelec tworzyła osobną jednostkę, jaka mogła być nazywana dzierżawą.

696/4660

k. 674 – 676

Warszawa, 29 czerwca 1647

Feria sexta pridie Festi SS. Petri et Pauli Apostollorum

Król zezwala na oblatowanie przez ręce Wojciecha (*Alberti*) Kiewkoz ordynacji pomiędzy marszałkami, aprobowanej przez sejm¹.

Jurysdykcja marszałkowska w miejscu pobytu króla obejmuje wszystkich bez wyjątku.

Wszyscy marszałkowie będący przy królu mają pełnić urząd (*podnosić laski przy Nas y przed nami*). Marszałkowie będą areztować i sądzić obywateli swego – polskiego lub litewskiego – narodu, będą mieli własne więzienia. Pojmany na przestępstwie przez wartę marszałka wielkiego koronnego Litwin, lub Koroniarz przez wartę litewską ma być odsyłany natychmiast do więzienia i sądu właściwego marszałka. Sprawy pomiędzy Litwinem i Koroniarzem sądzić będą obaj marszałkowie – koronny i litewski, względnie czterej, gdyby wszyscy byli obecni, alternatą, młodszy ma w tym celu udać się do starszego. Gdyby sprawa już się zaczęła przed którymś sądem marszałkowskim, tam ma być dokończona.

Podczas obrad senatu, głos wotującym mają dawać marszałkowie z tego samego narodu.

Taksy żywności, napojów i innych towarów układać będą tylko obecni przy królu marszałkowie cztery razy do roku i działać wspólnie z urzędem miejskim.

Marszałek wielki koronny, niezależnie czy sejm będzie w Koronie czy na Litwie ma sprawować rządy w kwestiach bezpieczeństwa i jurysdykcję; w jego nieobecności marszałek wielki litewski, po nim nadworny koronny, i na końcu nadworny litewski. Na początku sejmu obecny marszałek odczyta swe podpisane i opieczetowane pieczęcią koronną artykuły w senacie i każe przybić w bramach miejskich. Przybyli później marszałkowie nie mogą podważać ważności artykułów. Do czasu przyjazdu marszałka wielkiego warty rozstawiać i jurysdykcję sprawować będzie marszałek nadworny. Pożytki sejmowe zwyczajne należeć mają do marszałka wielkiego koronnego; w jego nieobecności do marszałka, rozpoczynającego sejm, do czasu przybycia starszego; po przyjeździe takiego mają się dzielić po połowie, jednak targowe ma należeć do starszego.

Poza sejmami rządy i jurysdykcja w miejscu rezydencji królewskiej ma należeć do marszałka wielkiego koronnego w Koronie, litewskiego na Litwie, także w kwestiach targowych. Przy braku właściwego dla kraju marszałka wielkiego, drugi wielki ma sprawować rządy w sprawach targowych; przy braku wielkich, marszałek nadworny właściwy dla kraju rezydencji królewskiej. Przy braku marszałków przy królu urzędnicy koronni i litewscy mają używać jednej laski (?). Niniejsza ordynacja zostanie oblatowana w metryce koronnej i litewskiej oraz *Volumina Legum*. Warszawa, 21 V 1647, podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego, Stanisława Naruszewicza referendarza i pisarza litewskiego, pieczęcie wielkie koronna i wielka litewska. Podpis Andrzeja Jahodyńskiego miecznika bełskiego, sędziego urzędu marszałkowskiego, o odbiorze wypisu z metryki.

j. pol. i lac.

¹ „Approbacya skryptu między Marszałkami, tak Koronnymi, iako y W.X.Lit. o samym tylko porządku między niemi.” *Volumina Legum*, t. IV, s. 69.

697/4661

k. 676 – 677

Warszawa, 25 czerwca [1647]¹

Król ze względu na zasługi Jana Ciszkowskiego (*Czyskowskiego*)² w ekspedycjach wojennych zezwala jemu i jego małżonce na scedowanie czterech łąnów lennych w Horanach w województwie czernihowskim na rzecz Bazylego Jepacewicza (*Jepaczewicz*). Po dokonaniu tego w przed aktami publicznymi Jepacewicz z żoną i potomkami płci będą dysponowali czterema łąnami wraz z przynależnościami i dochodami, za wyjątkiem saletr i towarów leśnych, wymagających – podobnie jak dysponowanie łąnami – zgody królewskiej; lennicy winni wypełniać prawo o obronie tamtejszych zamków.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol. i lac.

¹ „Anno ut supra”. ² Zob. dok. 623.

698/4662

k. 677 – 678v

Warszawa, 30 czerwca 1647

Król w oparciu o relacje pewnych doradców uznaje, że wprowadzone za Zygmunta Augusta myto mostowe (*Theloneum Pontale*) w Warce od koni, wozów wyładowanych towarami w wysokości trzech denarów nie wystarcza, wobec wzrostu cen i wzmożenia przejazdów, w tym licznej szlachty na sejmy oraz gońców i przychyła się do prośby miasta. Wprowadza opłatę od towarów kupieckich, z wyłączeniem miejscowych chłopów: pół grosza myta mostowego i pół grosza *Burkowego* od jednego wozu, jednego drzewa od sprzedaży całego ich wozu. Zebrane środki mają być przeznaczone na utrzymanie mostu i dróg.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. lac.

699/4663

k. 678v – 679v

Warszawa, 1 lipca [1647]¹

Król deklaruje władzom Gdańska, że publiczne akta miejskie zwane *Erbbücher*² albo *Libri fundorum* wzorem innych miast ustanowione wieczyście jako dokumenty wiary publicznej pozostaną takimi wieczyście, o czym już pisał w

mandacie do magistratu z dnia 26 stycznia bieżącego roku. Niniejszym król potwierdza ważność wspomnianych ksiąg, tak w sprawach dotyczących mieszkańców, kontraktów, pożyczek, handlu, żeglugi, oszustw, hipotek w mieście Gdańsku. W razie sporów kwestie dotyczące *libros fundorum* rozpatrywać będzie magistrat, król nie będzie przyjmował i rozpatrywał apelacji.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ W dokumencie 31 (XXXI) czerwca; data roczna: „Anno ut supra”. ² W dokumencie „Erbrücher”, w nagłówku poprawnie „Erbbucher”.

700/4664

k. 679v – 680v

Warszawa, 4 lipca

[1647]¹

Król zasłużonemu w ekspedycjach wojennych wołoskiej, moskiewskiej, pruskiej Engelbrechtowi Weiss ab Ebersbruch kapitanowi pieszemu (piechoty) oraz jego żonie Margarecie a Gusto Wonder Blum pozwala na pełne dysponowanie własnością ruchomą i nieruchomą, zawieranie kontraktów, spisywanie testamentów i wszelkich dyspozycji majątkowych, uwalniając od prawa kaduka. O czym król informuje odpowiednie władze.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”.

701/4665

k. 680v – 681

Warszawa, 26 czerwca

1647

Król zasłużonemu w ekspedycjach wojennych wołoskiej, moskiewskiej, pruskiej Engelbrechtowi Weiss von (*Fon*) Ebersbruch, kapitanowi¹ wyznacza pensję z portorium gdańskiego, uznając go za swego dworzanina i serwitora i uwalnia od jurysdykcji grodzkiej i miejskiej (z wyjątkiem kontraktów i gruntów) i poddaje jurysdykcji marszałkowskiej.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ W źródle „Weyss Fon Ebersbruch...praefecto”.

702/4666

k. 681 – 682

Warszawa, 13 czerwca

[1647]¹

Król nadaje Henrykowi [Stanisławowi] Kaszowskiemu miecznikowi wołyńskiemu, jako mieszkańcowi Wielkiego księstwa Litewskiego, z alternatywy urząd kasztelana wendeńskiego po śmierci Mikołaja Głębockiego².

Dokument opieczetowany pieczęciami koronna i litewską, podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. lac.

¹ Data roczna: „Anno Domini ut supra”. ² Zob. U IX nr 743 – 744.

703/4667

k. 682 – 683

Warszawa, 3 lipca [1647]¹

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej dokumentu z akt radzieckich bieckich.

Na ratuszu w Bieczu 8 VIII (*feria secunda post festum Transfigurationis Christi Domini*) 1644 burmistrz i rajcy Biecza za konsensem sławetnych cechmistrzów (*Archimagistrorum*) i całego pospólstwa oddają grunt za bramą miejską Górną (*superiore*) bezpośrednio obok ogrodu sławetnego Andrzeja Czaplica, po sławetnym Walerianie Chodor rajcy bieckim na budowę budynku szpitala dla ubogich. Pieczęć i podpis Piotra Chełkowicza (*Chelkowic*) pisarza przysięgłego miasta Biecza.

Król aprobuje i potwierdza donację, a na potrzeby szpitala wyznacza *jedne ćwierć* albo *szczapę* od wozu drzewa sprzedanego, albo od fury drzewa przywiezionej do Biecza.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”.

704/4668

k. 683 – 683v

Warszawa, 30 czerwca

[1647]¹

Król ze względu na zasługi Pawła Ludwika Szczawińskiego (*Szczawinski*) starosty brzeskiego [kujawskiego] obejmuje posiadany przez niego dożywociem na wsiach Murzyn, Nowa Wieś (*Nowawies*) i Dulsko w województwie inowrocławskim jego żonę, Zofię [Modliszewską] in Lubraniec. Małżonkowie będą posiadali dożywotnio wspomniane wsie z przynależnościami i dochodami, z których będą płacili corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”.

705//4669

k. 683v – 684v

Warszawa, 10 lipca [1647]¹

Król zezwala Stanisławowi Uchańskiemu na scedowanie wójtostwa w mieście Brdów na rzecz Wawrzyńca Wieszczyckiego (*Wieszczycki Laurentj*) i jego małżonki, Anny Sokolnickiej. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali dożywotnio wójtostwo z przynależnościami, po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”.

706/4670

k. 684v – 685

Warszawa, 9 lipca [1647]¹

Król prawem kaduka dobra ruchome i nieruchome, sumy pieniężne gdziekolwiek się znajdujące po Annie Helenie i Dorocie córkach niegdyś małżonków Jakuba Piotrowskiego i Jadwigi, nadaje Samuelowi Zbrożkowi miecznikowi gostyńskiemu, o czym zawiadamia urzędy grodzkie, ziemskie, miejskie.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”.

707/4671

k. 685 – 685v

Warszawa, 10 lipca [1647]¹

Król nadaje wieczyście zasłużonemu Jakubowi Różyckiemu (*Rozycki*) wszystkie ruchomości, nieruchomości i sumy pieniężne, obligi gdziekolwiek się znajdujące po jakimś Andrzeju Siedlimowskim, o czym zawiadamia władze grodzkie, ziemskie i magistraty.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”.

708/4672

k. 685v – 686v

Warszawa, 11 lipca 1647

Feria quinta ante Festum S. Margarethae Virginis et Martyris

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej przez ręce Stanisława Duczymińskiego starosty ostrołęckiego poniższego listu.

Król zezwala Stanisławowi Duczymińskiemu staroście ostrołęckiemu i jego żonie Zofii Szuyskiej (*Szujńska*) na zbudowanie młyna zwanego *Tartak* na rzece Omulew w starostwie ostrołęckim, który będzie przynosił dochody starostwu; nadaje prawo wieczyste wrębu do lasów, wycinania różnych gatunków drzew do obróbki i sprzedaży, prawo spławu drewna rzekami Omulew, Narew i Wisła. Po śmierci małżonków młyn będzie podlegał wykupowi zgodnie z taksą komisarską. Warszawa, 6 XII 1646, podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

709/4673

k. 686v – 687

Warszawa, 11 lipca 1647

Feria quinta ante Festum S. Margarethae Virginis et Martyris

Król zezwolił na oblatowanie poniższego uniwersału.

Król ogłasza uniwersał do mytników i celników oraz ich namiestników, nadto fiskala w Gdańsku, że zezwolił zasłużonemu w ekspedycjach wojennych Stanisławowi Duczymińskiemu staroście ostrołęckiemu i jego żonie Zofii Szuyskiej Duczymińskiej, że zezwolił wyrabiać towary leśne (*pach albo smołę, wańczos, klepki, pyple, bale, tarcice, camiowinę=camrowinę?*) i spławiać je ze starostwa ostrołęckiego bez [płacenia] wszelkich myt i cel w komorach i przykomorkach i bez przeszkód; niniejszym nakazuje uwolnienia towarów, gdyby gdzieś je wzięto w areszt. Warszawa, 11 V 1647, podpis Władysława IV i Wojciecha Kadziłłowskiego.

j. pol.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”.

710/4674

k. 687 – 688

Warszawa, 12 czerwca [1647]¹

Król nadaje Janowi Kaszowskiemu z Wysokiego wielkorządcy i klucznikowi łuckiemu urząd miecznika wołyńskiego (*urząd miecznikostwa wołhńskiego*) po awansie Henryka Kaszowskiego na kasztelanie wendeńską, o czym informuje urzędników i szlachtę województwa wołyńskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. pol.

¹ Data roczna: „Roku ut supra”; w U III/5 nr 671 data nominacji 13 czerwca, na podst. ks. gruckich.

711/4675

k. 687 – 689

Warszawa, 10 lipca

[1647]¹

Król zezwala zasłużonemu podkomorzemu koronnemu Samuelowi Ryłskiemu staroście rabsztyńskiemu, przasnyskiemu, kampinoskiemu na scedowanie starostwa przasnyskiego na rzecz Franciszka Zbrockiego zasłużonego żołnierza i prawnika. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Zbrocki będzie posiadał dożywotnio starostwo z miastami Przasnysz i Chorzele, wsiami Ruda, Szła, Lipa, Wólka, Jastrząbka, Jednowsia, ruda żelazna Oborczyńska, wsią Baranów z młynem na rzece Omulew (*Omulow*) w miejscu zwanym Oborczyńska, wieś Budki przy miasteczku Chorzele z młynem, a właściwie trzecią miarę z niego; młyn *Ruda* albo *Dalsza* na rzece Węgra i trzecią miarę z niego; smolnicy w miejscowości zwane Żelazna, Bakuły, nadto wszystkie przynależności i dochody, z których winien płacić corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego, dbać o lasy, granice, budynki i nie uciążać poddanych niezwykczymi ciężarami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”.

712/4676

k. 689 – 689v

Warszawa, 12 lipca [1647]¹

Król zezwala, aby Anna de Wierzbno Rydzyńska (*Ridzenska*)² wdowa po Adamie Grodzieckim (*Grudzieckim*) kasztelanie międzyrzeckim scedowała swemu synowi ...³ starostwo stawiszyskie. Po dokonaniu cesji ...³ będzie posiadał dożywotnio starostwo z miastem Stawiszyn (*Stauisyn*), wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone zgodnie z prawem, jeśli nie, corocznie winna być płacona dupła kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. ² Wg Boniecki, VII, s. 98 – 99. ³ W dokumencie puste miejsce na wpisanie imienia i nazwiska, starostą stawiszyskim był potem co najmniej od 1648 r. Andrzej Grodziecki, Chłapowski, *Starostowie w Wielkopolsce*, s. 42.

713/4677

k. 689v – 690v

Warszawa, 12 lipca [1647]¹

Król zezwala, aby Anna de Wierzbno Rydzyńska (*Ridzenska*)² wdowa po zasłużonym Adamie Grodzieckim (*Grudzieckim*) kasztelanie międzyrzeckim scedowała wsie Baszków (*Baskow*), Jakubice (*Jakubowice*), Wilamów (*Wylanow*)³ w województwie sieradzkim, nadto części we wsi Topola, Zapłotnica⁴ w województwie łęczyckim swemu synowi ...⁵. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi ...⁵ będzie dożywotnio dysponował wspomnianymi wsiami z przynależnościami i dochodami. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone zgodnie z prawem, jeśli nie, corocznie winna być płacona dupła kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. ² Zob. poprzedni dokument. ³ Wieś Jakubice miała folwark o nazwie Baszków, LWlkpKuj1659, cz. II, s. 163, 169. ⁴ Zapewne chodzi o to, że część królewska wsi – Topola Królewska zwana była zwana „Zabrodnią” oraz „Zabłotnią”, SGKP, XII, s. 391. ⁵ Puste miejsce na wpisanie imienia nazwiska, zob. poprzedni dokument.

714/4678

k. 690v – 691

Warszawa, 10 lipca [1647]¹

Król na prośbę wniesioną przez szanowanego Sienka (*Sienkonis*) i Stecka (*Steckonis*) młynarzy i synów Hrehorego i Stecka potwierdza im dożywotnie posiadanie młyna we wsi Lisznia (*Lisnia*)², i trzeciej miary z tego młyna, nadto łąk Kopania i Mocyła (*Mocyła*) przy granicach wsi Uniatycze (*Uniatycze*)³, wraz ze wszystkimi przynależnościami i dochodami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. ² Lisznia, wieś na pñ. – zach. od Drohobycza, *Rejestr poborowy ziemi przemyskiej 1674*, wydali Zdzisław Budzyński, Kazimierz Przyboś, Rzeszów 2000, s. 219, 221. ³ Wieś na zachód od Drohobycza, *tamże*, s. 201.

715//4679

k. 691 – 691v

Warszawa, 10 lipca

[1647]¹

Król za wstawiennictwem pewnych doradców za szanowanymi Piotrem i Janem, ojcem i synem i wnukami (*nepotibus*) Janem i Jackiem (*Hiacintha*), przychyła się do wniesionej prośby i potwierdza ich przy posiadaniu młyna na gruncie Modrycz², na brzegu rzeki Tyśmienica. Młyn ten został potwierdzony niegdyś Jackowi Młynarzowi przez króla Stefana, co również potwierdza Władysław IV, nadając im dobra dożywotnio, ze wszystkimi przynależnościami i dochodami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. ² Wieś 6 km na pñd. od Drohobycza, SGKP, VI, s. 571.

716/4680

k. 691v – 692

Warszawa, 10 lipca

[1647]¹

Król za wstawiennictwem pewnych doradców, przychyła się do prośby wniesionej przez czcigodnego Nestora popa, jego synów i bratanków Michała, Aleksandra, Grzegorza, Mikołaja Popowiczów we wsi Dobrohostów i potwierdza dożywotnio przy posiadaniu łąna popowskiego z trzema łąkami *Bistre*, *Cieplice*, *Olchowate*, i innymi przynależnościami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”.

717/4681

k. 692 – 692v

Warszawa, 10 lipca [1647]¹

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej poniższego listu, który aprobuje i konfirmuje.

Jan Mikołaj Daniłowicz z Żurowa podskarbi koronny, starosta przemyski, Samborski, drohobycki, kolski, ratneński, doliński ogłasza, że ponieważ pół łana we wsi Lisznia (*Lisniew*) w ekonomii samborskiej leży puste; zostało na surowym korzeniu wykopane przez poddanych ze wspomnianej wsi Lisznia, Jaca Hrycow i Jaca Krawca (*Krawiec*) za monasterem aż po gościniec koło potoku Śmiłowa. Zezwolił na dożywotnie używanie części tego półłanka pracowitym: Janowi [Kuśnierzowi] synowi Hryca Kuśnierza, Hrycowi [Kuśnierzowi] synowi Jana Kuśnierza, Iwanowi [Niedziwierzkańskiemu] synowi Jana Niedzwierzkańskiego, Stecowi [Mielnikowi] synowi Iwana Mielnikowego, którzy mają płacić czynsz [po] dwa złote. Zamek Samborski, 12 X 1646, podpis Jana Mikołaja Daniłowicza podskarbiego koronnego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol. i lac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”.

718/4682

k. 693

Warszawa, 3 lipca [1647]¹

Król kieruje mandat do władz Gdańska, ponieważ z relacji pewnych doradców doszło go, iż miasto żąda od jezuitów gdańskich płacenia akcyzy i podatków od produkcji piwa i innych napojów [alkoholowych], co jest przeciwne prawom dotyczącym spirytualiów i wolnościom zakonu. Król nakazuje zaprzestania tych praktyk.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Data roczna: „Anno Domini ut supra”. ² Nazywani gdańskimi jezuitami nie mieli siedziby w mieście, tylko w Nowym Dworze, poza murami.

719/4683

k. 693v

Warszawa, 20 kwietnia [1647]¹

Król nadaje Franciszkowi Jankowskiemu dobra ruchome i nieruchome, pieniądze i zobowiązania po szanowanej ... Więchowiczowej², o czym zawiadamia odnośne władze.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. ² Pozostawiono puste miejsce na imię.

720/4684

k. 693v – 694

Warszawa, 12 lipca [1647]¹

Król zezwala Jakubowi Kaznockiemu na wykupienie sołectwa we wsi Jasionka² w województwie krakowskim, w powiecie bieckim z rąk nie posiadających podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego będzie posiadał sołectwo dożywotnio, ponosząc zwyczajne ciężary.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. ² Identyfikacja niepewna, w źródle „Jasielscense”, przyjęto, że nie chodzi o Jasło, gdyż zaznaczono, że chodzi o wieś.

721/4685

k. 694 – 694v

Warszawa, 14 lipca [1647]¹

Król za wstawieniem doradców akceptuje prośbę sławetnego Wawrzyńca Przejczewskiego (*Laurentio Przeczewski*) mieszkańca Krakowa i jego żony, by potwierdzić przywilej wydany znakomitemu niegdyś Bartłomiejowi Albertowi Urbanowiczowi, muzykowi kaplicy świętego Stanisława na zamku krakowskim, a dotyczący użytkowania gruntu i domu na nim zbudowanego pomiędzy stajnią Barza (*Barz*) i domem Katarzyny Mocarskiej mieszcanki krakowskiej, który król niniejszym potwierdza małżonkom; zgodnie z przywilejem udzielonym ojcu proszącej, winni płacić czynsz 12 groszy na świętego Marcina [11 XI] na rzecz wielkorządcy zamku krakowskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”.

722/4686

k. 695 – 695v

Warszawa, 15 lipca [1647]¹

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej koronnej poniższego testamentu, aprobuje go i konfirmuje.

Na ratuszu miasta [Nowego] Sącza 24 IV (*feria quarta post festa solemnia Paschae*) 1647 na instancję Marcina Olexowicza mieszczanina i kupca sądeckiego sławetni Wojciech Tymowski i Marcin Pijanowski (*Piianowski*) ławnicy przysięgli sądecy, w kamienicy niegdyś Jerzego Tymowskiego rajcy sądeckiego, z polecenia urzędu wójtowskiego wraz z pisarzem przysięgłym wysłuchali testamentu zmarłej Krystyny Tymowskiej, żony z pierwszego małżeństwa Jerzego Tymowskiego rajcy sądeckiego, obecnie zaś Marcina Olexowicza mieszczanina i kupca sądeckiego. Zeznaje ona wniesienie małżonkowi 800 złotych po trzydzieści groszy licząc, nadto zgodnie z testamentem pierwszego męża swoją część [majątku] ruchomego. Wyderka [od] 1800 złotych małżonek ma znosić nie naruszając praw spadkobierców. Wypis z akt sądu wójtowskiego i ławniczego sądeckiego, podpis Mariana Kowaleckiego pisarz przysięgły sądecki.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac. i pol.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”.

723/4687

k. 696 – 696v

Warszawa, 4 lipca 1647

Król zezwala synowi szanowanego Bartłomieja Bełda, szanowanemu Janowi Bełda, młynarzowi w mieście Jasło, na scedowanie dożywocia posiadanego na młynie jasielskim, albo trzeciej miary z niego na szanowanego Mikołaja Bełda, brata rodzonego Jana, i żonę tegoż brata, Agnieszkę Lamor¹. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali dożywotnio wspomniany młyn, albo trzecią miarę z niego wraz ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, po ich śmierci młyn będzie podlegał wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Lekcja nazwiska żony niepewna, może być też Camor = Kamor; później w lustracji występuje Mikołaj Bułka/Bulka, i inni posesorzy młyna od 1579, *Lustracja województwa krakowskiego 1659 – 1664*, cz. II, wydali Alicja Falniowska – Gradowska i Franciszek Leśniak, Warszawa 2005, s. 632, 815, 832.

724/4688

k. 696v – 697

Warszawa, 4 lipca 1647

Król zezwala małżonkom Krzysztofowi Dłużewskiemu i Mariannie [Dłużewskiej] de Tudorow na przejęcie wsi Brzostówka (*Brzostowka*), w województwie i powiecie lubelskim wraz z młynem i stawem zwanym Prokop, w starostwie parczowskim¹; zgodę na cesję wsi matce, Dorocie Tudorowskiej król udzielił już wcześniej. Małżonkowie będą posiadali wieś dożywotnio z przynależnościami i dochodami. Król zezwala na trzyletniąarendę małżonkom Piotrowi Chrościechowskiemu i Ewie Wierzchowskiej de Chotczy (*Chotczy*), kontrakt arendy winien być wniesiony do akt publicznych, a poddani podczas niego obciążani niezwyczajnymi ciężarami i pracami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ W dokumencie omyłkowo „województwie parczowskim”.

725/4689

k. 697 – 697v

Warszawa, 15 lipca [1647]¹

Król na podstawie relacji pewnych urzędników kieruje do miasta Kościana uniwersał, by urząd współ z gminem naradziwszy się, uchwalił na okres do dziesięciu lat podatek, jak najmniejszy, ale wystarczający na odbudowę fortyfikacji, wyposażenie w artylerię i dokończenie ratusza, gdyż miasto nie ma środków, a jest zagrożone z powodu niepokojów na Śląsku.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jana Różyckiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ Data roczna: „Roku ut supra”.

726/4690

k. 697v – 698v

Warszawa, 10 lipca 1647

Król zezwala zasłużonemu Gabrielowi Stojęńskiemu na wykupienie wsi Będomin (*Bedomino*) i Rekownica (*Recegnice*)¹, wraz z wójtostwami w powiecie mirachowskim², znajdujące się w ręku nie mających podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego będzie dożywotnio dysponował wsiami z przynależnościami i dochodami, nie sprawując służby wojennej

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Będomin, (kasz. Bădomin, niem. Gross – Bendomin), SGK, I, s. 165, ok. 10 km na zachód od Kościerzyny; druga miejscowość to zapewne Rekownica (lekcja niepewna – *Recognice* lub *Recegnice*, w nagłówku *Recognie*), ok. 2 km na płn. od Będomina. ² Wsie leżą w pow. tczewskim.

727/4691

k. 698v – 700

Warszawa, lipiec [1647]¹

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii oryginalnego pergaminowego listu króla Zygmunta, aprobuje go i potwierdza.

Zygmunt [I] król Polski ponawia przywilej miastu Nowe na wieś Zapusty (*Sapust*)² od dawna przez to miasto posiadane, które jednak utraciło dokument; na dowód przynależności przedstawili zaprzysiężone przed sądem ziemskim tczewskim (*Dirschovien*.) zeznanie sześciu wiarygodnych świadków. Zygmunt [I] potwierdza nadanie wsi Zapusty z ośmioma łanami ziemi, z obciążeniami jakie poddani od dawna tam ponosili. Piotrków, 2 II (*feria quinta die Festo Purificationis Mariae Virginis*) 1548, dan przez ręce Samuela Maciejowskiego biskupa krakowskiego, kanclerza koronnego, podpisy świadków.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ Pozostawiono puste miejsce na datę dzienną; data roczna: „Anno ut supra”. ² O tej wsi zob. Paczkowski, *Opis Królewszczyn*, s. 95.

728/4692

k. 700 – 700v

Warszawa, 10 lipca [1647]¹

Król zezwala aby małżonkowie Piotr Wrzeszcz i Ewa Pawłowska wyarendowali na okres trzech lat wieś Rekliniec małżonkom Florianowi Pawłowskiemu i Barbarze Grodzickiej. Kontrakt dzierżawny ma być wniesiony do akt publicznych, a dobra i poddani nie mogą ucierpieć.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Data roczna: „Anno Domini ut supra”.

729/4693

k. 700v

Warszawa, 10 lipca [1647]¹

Król zezwala, by Hieronim Radziejowski starosta łomżyński wyarendował na trzy lata wsie Korabiewice, Żuków i Zator (*Zatora*)² w starostwie łomżyńskim na rzecz....³. Kontrakt dzierżawny ma być wniesiony do akt publicznych, a dobra i poddani nie mogą ucierpieć wskutek dzierżawy.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. ² Wsie leżą w woj. rawskim, w ziemi sochaczewskiej. ³ Puste miejsce na imię i nazwisko.

730/4694

k. 701

Warszawa, 10 lipca [1647]¹

Król zezwala, by Hieronim Radziejowski starosta łomżyński wyarendował na trzy lata wsie Zembrowska Wola (*Zębrowska Wola*) i Zembrów (*Zebrówka*)² w starostwie łomżyńskim na rzecz Ewy Niemierzynej. Kontrakt dzierżawny ma być wniesiony do akt publicznych, a dobra i poddani nie mogą ucierpieć wskutek dzierżawy.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. Zembrówka – nie zlokalizowano, brak w inwentarzu skarbowym z 1636, może chodzi o miasto Zambrów/Zembrów, LMazXVIIw, s. 285.

731/4695

k. 701 – 702

Warszawa, 10 lipca [1647]¹

Król ze względu na zasługi Wojciecha Romana (*Alberti Roman*) w różnych okazjach, obejmuje go dożywociem wójtostwa we wsi Czarnocin w starostwie łomżyńskim, które posiada jego żona Zofia Zaleska, po pierwszym mężu Szczaczyńskim². Małżonkowie będą posiadali wójtostwo dożywotnio z wszystkimi przynależnościami, po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. ² W dokumencie „Szczacyński”, puste miejsce na wpisanie imienia.

732/4696

k. 702 – 702v

Warszawa, 10 lipca 1647

Król zezwala Hieronimowi Radziejowskiemu staroście łomżyńskiemu na wyarendowanie na trzy lata wsi Nowogród (*Nouogroda*), Mątewica (*Matnica*), Kąty (*Kątow*)¹ w starostwie łomżyńskim na rzecz Adama Janowskiego. Kontrakt dzierżawny ma być wniesiony do akt publicznych, a dobra i poddani nie mogą ucierpieć wskutek dzierżawy.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Nowogród omyłkowo nazwany wsią, w istocie chodzi o miasto.

733/4697

k. 702v

Warszawa, 10 lipca 1647

Król zezwala Hieronimowi Radziejowskiemu staroście łomżyńskiemu na wyarendowanie na trzy lata wsi Jastrzębiec, Wolsinina i Wolki¹ w starostwie łomżyńskim na rzecz Jerzego Sulimowskiego. Kontrakt dzierżawny ma być wniesiony do akt publicznych, a dobra i poddani nie mogą ucierpieć wskutek dzierżawy.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Wsi Jastrzębiec, Wolsinina (w nagłówku *Wolscnina*) i Wolki nie zlokalizowano w starostwie łomżyńskim. Wieś Jastrzębiec lub Wólka Jastrzębska znajduje się w dzierżawie Chylice.

734/4698

k. 703

Warszawa, 19 lipca [1647]¹

Król szczególnie zasłużonemu w walkach z buntownikami kozackimi i zagonami tatarskimi Aleksandrowi Zamoyskiemu strażnikowi koronnemu nadał dobra Skwira (*Skwir*), Romanówka (*Romanowka*), Żydowce (*Żidowce*), Stawiszcze (*Stawisza*), Czerniawka, jednak w przywileju zabrakło gruntu Horodiszcz², który przynależał do Romanowki, używali go książęta Różyńscy (*Ruzynscy*), zaś Zofia z Karabczowa kasztelanka wileńska³ cedowała grunt Samuelowi Łaszczowi strażnikowi koronnemu. Król nadaje Horodiszcz Zamoyskiemu, z taką mocą, jakby był nadany w pierwszym przywileju. Zamoyski będzie posiadał wspomniany grunt dożywotnio z wszystkimi przynależnościami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. pol.

¹ „Roku ut supra”. ² Dobra te tworzyły starostwo romanowskie, wydzielone za Zygmunta III z starostwa białocerkiewskiego; Skwira, (Skwira, Skwir horod, Skwir Horodyszcze), 38 km drogą na zachód od Białej Cerkwi. Romanówka/Romanowka (Romanivka) ok. 45 km na północ od Skwira (droga); Czerniawka, wieś – potem Wielka i Mała – na granicy Romanowki; Stawiszcz (wcz. Kamienica) – ok. 4 km (linia prosta), na płd. – wsch. od Romanówki; Horodyszcze niezlokalizowane – jedna z miejsc o tej nazwie 50 km na zach. od Stawiszcz, raczej jednak chodzi o Horodyszcze blisko Skwira, zob. wyżej; SGKP, IX, s. 725 – 729; X, s. 745 – 746; XI, s. 296 – 297. ³ Zofia z Korabczejowskich księżna Różyńska, żona Romana.

735/4699

k. 703v – 704v

Warszawa, 19 lipca [1647]¹

Król zezwala Jerzemu Rzeczyckiemu staroście urzędowskiemu, zasłużonemu w różnych ekspedycjach wojennych, na scedowanie starostwa oraz przynależnych do niego wsi Dzierzkowice i Księżomierz (*Księżomysz*), na ... Rzeczyckiego swego syna². Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi, ... Rzeczycki będzie posiadał wspomniane dobra dożywotnio z wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których winien płacić corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego. Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. W dok. 747 data roczna 1646. ² Puste miejsce na wpisanie imienia; ostatecznie do cesji nie doszło, zob. dok. 747.

736/4700

k. 704v – 705

Warszawa, 20 lipca [1647]¹

Król nadaje zasłużonemu miecznikowi wiskiemu Apollo (*Apollonem*) Mokrzeckiemu urząd cześnika bielskiego po śmierci Achillesa Mokrzeckiego, o czym zawiadamia szlachtę bielską².

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”. ² Zob. U IX, nr 28–29, oraz dok. 741.

737/4701

k. 705 – 706

Warszawa, 17 lipca [1647]¹

Król zezwala małżonkom, zasłużonemu Janowi Bronowskiemu i Zofii Janickiej na scedowanie wsi Mogielnica, Romanówka (*Romanowka*), Chmielówka (*Chmielowka*) w województwie ruskim na małżonków, zasłużonego Świętosława Kaznowskiego de Kazanow cześnika sandomierskiego i Barbarę [Suchorabską] de Suchoraba. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali dożywotnio wspomniane wsie z przynależnościami i dochodami, z których winni płacić corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Data roczna: „Anno ut supra”.

738/4702

k. 706 – 707v
lipca [1647]¹

Warszawa, 20

Król ze względu na zasługi rodu i własne, wielokrotne pełnienie funkcji publicznych, w tym udział w sejmach jako poseł ziemski, uczestnictwo w ekspedycjach wojennych, w tym pruskiej, zezwala Zbigniewowi Oleśnickiemu de Oleśnica staroście opoczyńskiemu na scedowanie starostwa opoczyńskiego na jego syna Mikołaja Oleśnickiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi, Mikołaj Oleśnicki będzie dysponował dożywotnio jurysdykcją starościńską, wszystkimi dobrami i dochodami, z których winien płacić corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego. Winien dbać o jurysdykcję, lasy i granice starostwa, nie obciążać poddanych niezwykłymi pracami i ciężarami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. pol.

¹ „Anno ut supra”.

739/4703

k. 707v – 708v
[1647]¹

Strzembów, 14 czerwca

Król ze względu na zasługi Mikołaja Żabokrzyckiego w różnych ekspedycjach wojennych, niemniej podczas pełnienia funkcji deputata w Trybunale nadaje mu urząd cześnika braclawskiego po Macieju Krąkowskim² wakujący z powodu braku osiadłości w województwie braclawskim, o czym informuje szlachtę województwa braclawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ Data roczna: „Roku Pańskiego ut supra”. Zapewne ziemia i pow. zakroczymski, par. Grodziec, ob. Strzembów.

² H. Trąby, miał być też sędzią grodzkim buskim, Boniecki, XII, s. 260.

740/4704

k. 708v – 709

Warszawa, 24 lipca 1647

Król zezwala zasłużonemu żołnierzowi Wojciechowi Gujskiemu (*Alberti Gujski*), który walczył pod chorągwią rotmistrza Andrzeja Sierakowskiego, na wykupienie wójtostwa w mieście Bolemów z rąk nie posiadających podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego Gujski będzie posiadał dożywotnio wójtostwo z przynależnościami i dochodami; po jego śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. pol.

741/4705

k. 709 – 709v

Warszawa, 20 lipca 1647

Król zasłużonemu Teofilowi Mokrzeckiemu nadaje wakujący po awansie Apollo Mokrzeckiego na cześnika bielskiego¹, urząd miecznika wiskiego, o czym informuje szlachtę wiską.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. łac.

¹ Zob. U IX, nr 28–29, oraz dok. 736.

742/4706

k. 709v – 710v

Warszawa, 19 lipca 1647

Król ze względu na męstwo Jana Osińskiego za czasów Zygmunta III w kampaniach moskiewskiej i inflanckiej, za obecnego panowania także w moskiewskiej okazane nadaje mu wakujący po Wojciechu Karwowskim urząd miecznika nowogrodzkiego [siewierskiego], o czym informuje szlachtę powiatu nowogrodzkiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. pol.

¹ Zob. U III/4 nr 1744–1745.

743/4707

k. 710v – 711v

Warszawa, 19 lipca 1647

Król nadaje urząd podsędka nowogrodzkiego [siewierskiego] zasłużonemu i pochodzącemu z zasłużonej rodziny, cieszącego się wziętością szlachty i biegłemu w prawie [Piotrowi] Charzewskiemu.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. pol.

¹ Zob. U III/4 nr 1853–1854.

744/4708

k. 711v – 712

Warszawa, 22 lipca 1647

Król nadaje zasłużonemu Michałowi Kupcewiczowi (*Kupczewic*) swemu sekretarzowi i pisarzowi Metryki i jego żonie Annie Hegnerownej dożywotnio coroczną pensję albo stację pieniężną z klasztoru opactwa wąchockiego w województwie sandomierskim, obecnie wakującą.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

745/4709

k. 712 – 713

Warszawa, 27 lipca 1647

Król zezwala Katarzynie Stanisławskiej de Kazanow starościnie szydlowskiej na scedowanie wsi Drugnia, Wierzbie, Podstole (*Podstało*) w woj. sandomierskim, w powiecie chęcińskim na małżonków, dobrze zasłużonego Aleksandra Stanisława Bełzeckiego starostę bełskiego i Konstancję Stanisławską de Stanisławice. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali wspomniane wsie dożywotnio z przynależnościami i dochodami. Jeśli wsie są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone zgodnie z prawem, jeśli nie, winna być płacona corocznie dupla kwarty do skarbu rawskiego; posesorzy mają dbać o budynki, granice, lasy i nie uciążać poddanych niezwykłymi pracami i ciężarami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. łac.

746/4710

k. 713 – 714v

Warszawa, 30 lipca 1646¹

Król oznajmia, że odnośnie funduszy przez niegdyś Samuela Iłowskiego cześnika ziemskiego plockiego testamentami ustanowionych dla spokoju jego duszy, czyli 30 000 złotych polskich u Wojciecha Wessla starosty makowskiego i różańskiego oraz takiej samej sumy u Adama Kazanowskiego marszałka nadwornego koronnego, starosty soleckiego, bielskiego, borysowskiego, wareckiego, w tym 6 000 złotych [czynszu?] od wspomnianych trzydziestu tysięcy oddane zostały do dyspozycji królewskiej z aprobatą apostolską. Na podstawie dekretu z 10 III 1645 król 30 000 u Wessla i 4000 z sumy oryginalnej 24 000 u marszałka nadwornego przeznacza konwentowi pijarów¹. Pozostałe 20 tysięcy u Kazanowskiego przeznacza dla konwentu kamedułów św. Romualda blisko Warszawy². Władze zakonne mają zadbać o uzyskanie powyższych sum od Wessla i Kazanowskiego. Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. lac.

¹W nagłówku informacja, że suma 60 000 złp. „per medium data est” została nadana pijarom i kamedułom. Faktycznie pijarzy otrzymali 40 000. ² Zapewne chodzi o Bielany.

747/4711

k. 715 – 715v

Warszawa, 30 lipca [1646]¹

Król zezwala Jerzemu Rzeczyckiemu staroście urzędowskiemu, zasłużonemu w różnych ekspedycjach wojennych, na scedowanie starostwa oraz przynależnych do niego wójtostw w mieście Urzędów i we wsiach Dzierzkowice i Księżomierz (*Ksieżomysz*), na ... Rzeczyckiego swego syna². Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi, ... Rzeczycki będzie posiadał wspomniane wójtostwo dożywotnio z wszystkimi przynależnościami i dochodami; po jego śmierci wójtostwa będą podlegały wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. lac.

¹ „Anno ut supra”; może 1647?. ² W źródle puste miejsce na imię; „filij sui ad magna spes nati”; zob. dok. 735.

748/4712

k. 715v – 716

Warszawa, 30 lipca 1646¹

Król zezwala Aleksandrowi Płazie z Mstyczowa staroście brzeźnickiemu na wydzierżawienie na okres trzech lat z dóbr starostwa brzeźnickiego miasta Pajęczna z wójtostwem, wsi Dylów (*Dilow*), Siedlec (*Sielce*) z przynależnościami i dochodami Bartłomiejowi Wiesiołowskiemu z żoną. Kontrakt winien zostać wpisany do akt publicznych².

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ „Anno ut supra”; może 1647?. ² *Lustracja województw wielkopolskich i kujawskich 1659–1665*, cz. II, s. 41, przypis 159, w oparciu o MK 189, k. 115v–116v (?) notka, że Płaza uzyskał konsens na przekazanie [tj. scedowanie – J.S.D.] dóbr małżonkom, a nie naarendę.

749/4713

k. 716 – 717

Warszawa, 2 sierpnia [1646]¹

Król na prośbę ojca Hilarego, wikariusza i wysłannika konwentu zakonu kamedułów bosych z Kamieńca Podolskiego, potwierdza zakup dwóch domów, *na folwarkach miejskich ruskich* za pieniądze uzyskane z zapisu dokonanego przed aktami grodzkimi w Kamieńcu Podolskim, potwierdza zakup wraz z placami i przynależnościami, uwalnia je od podatków i wyjmuje spod władzy miejskiej i wszelkiej innej poddając kościelnej, obdarza wszystkimi wolnościami, jakie cieszą się konwenty zakonów żebraczych i zawiadamia o tym magistrat kamieniecki.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”.

750/4714

k. 717 – 717v

Warszawa, 2 sierpnia [1646]¹

Król dla przychyła się do prośby czcigodnego Mikołaja Gomolińskiego dzierżącego prebendę w miasteczku Busko (*Bucko*)², dlatego dziesięciny snopowe kolacji królewskiej, z istniejących od dawna pól w mieście Szczerców (*Szczyrczow*), w tamtejszej tenucie, niegdyś przez Adama Koniecpolskiego fundowane do prebendy pod wezwaniem Zwiastowania Najświętszej Dziewicy, przyłącza do prebendy w Busku, natomiast nowe pola uprawne w Szczercowie należeć mają do tamtejszego proboszcza.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”. ² W dokumencie konsekwentnie „Bucko”. Nie chodzi jednak o Busko (ob. Busko-Zdrój) w woj. sandomierskim, gdzie co prawda znajduje się parafia pod wezwaniem Zwiastowania NMP, ale o Buczków położony o 25 km na płn. od Szczercowa, należący do Gomolińskich.

751/4715

k. 717v – 718v

Warszawa, 3 lipca [1646]¹

Król pamiętając zasługi Andrzeja Białkowskiego zarówno za Zygmunta III jak i podczas obecnego panowania w różnych ekspedycjach wojennych, nadaje jego synowi Mikołajowi Białkowskiemu wieś Ładynkę między Słabuniem a Kopaczowem nad rzeką Desną w województwie czernihowskim po śmierci Michała Jaślikowskiego skarbnika czernihowskiego. Nadanie jest lenne, wieczyste [w linii męskiej], obejmuje wszystkie przynależności i dochody z wyjątkiem towarów leśnych i saletry, wymagających osobnej zgody królewskiej, z obowiązkiem udziału w obronie tamtejszych zamków.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ „Roku ut supra”; może 1647?.

752/4716

k. 718v – 719

Warszawa, 5 sierpnia [1646]¹

Król zezwala Michałowi Zebrzydowskiemu miecznikowi koronnemu i staroście śniatyńskiemu na wydzierżawienie na okres trzech lat starostwa śniatyńskiego

...². Kontrakt winien zostać wpisany do akt publicznych, a dzierżawa nie może spowodować szkód w starostwie i uciążenia poddanych
Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisław Skarszewski regent kancelarii.

j. lac.

¹ „Anno ut supra”. ² Puste miejsce na wpisanie imienia i nazwiska.

753/4717

k. 719 – 719v

Warszawa, 5 sierpnia [1646]¹

Król zezwala małżonkom Mikołajowi Radziejowskiemu kasztelanowi łeczyckiemu i Agnieszce [Plichta] de Magna Kołaczyn na wydzierżawienie na okres trzech lat wsi Lubochnia, Mały Lubocheń (*Lubochenek*), Luboszków (*Luboszewy*), Brynica (*Boynica*) w województwie łeczyckim małżonkom Wojciechowi Tarnowskiemu de Nieborow i Annie de Pacanowo. Kontrakt winien być wniesiony do akt publicznych, a z jego tytułu wsie i poddani nie mogą ponieść szkody.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. lac.

¹ „Anno ut supra”.

754/4718

k. 719v – 720

Warszawa, 6 sierpnia [1646]¹

Król zezwala zasłużonemu Piotrowi Bedlińskiemu na wykupienie wójtostwa w mieście Szczerców po śmierci Andrzeja Koniecpolskiego z rąk nie posiadających podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego Bedliński będzie sprawował jurysdykcję i dysponował wszystkimi przynależnościami i dochodami; po jego śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. lac.

¹ „Anno ut supra”.

755/4719

k. 720 – 721v

Warszawa, 2 sierpnia [1646]¹

Król nadaje zasłużonemu Michałowi Zebrzydowskiemu miecznikowi koronnemu i staroście lanckorońskiemu po śmierci Piotra Potockiego wakujące starostwo śniatyńskie w województwie podolskim². Zebrzydowski będzie dożywotnio posiadał starostwo, które obejmuje: Miasto Stare, Śniatyń Nowina, Śniatyń, Nowy (Nowe) Potoczek, Steczowa (*Stecowa*), Kozieniec (*Koziniec*), Słoboda, (*Głuszkow*), Hruszow (*Rzeszow*), Budyłów, Zawale, Załuczka Słoboda, Załucze, Budyłowka Słoboda, Frankowska Słoboda, Kniazie, Drahasimow , Rybno, Kuczka Słoboda, Kobaki, Kutry, Rozen, Słoboda Roztoki, Usterki (*Usteryki*) Dołhopole, Pojezdnik i inne wraz ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami , zostaną one zmniejszone o część zgodną z prawem, jeśli są wolne, winien płacić corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego, nadto dbać o budynki, granice i lasy, nie obciążać poddanych niezwykajnymi pracami i ciężarami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. lac.

¹ „Anno ut supra”. ² Faktycznie woj. ruskie, z. halicka.

756/4720

k. 721v – 725

[po 7 V 1647]¹

Król na instancję Adama Kazanowskiego marszałka nadwornego koronnego, starosty soleckiego, borysowskiego, bielskiego, kozienickiego, wareckiego i nowotarskiego, dla przysporzenia dochodów skarbu poprzez wydobywanie minerałów w starostwach nowotarskim i czorszyńskim, zwłaszcza przez wydobywanie metali i minerałów, jak złota, srebra, mosiądzu (*auricalcum*), cyny (*stannum*), ołowiu, żelaza i stali, rtęci (*argentum vivum*), *vitriolum*, alunu, saletry, lazuru, cynobru, nadaje prawa i przywileje wzorowane na olborach olkuskich pragnącym podjąć poszukiwania, wydobywanie, oczyszczanie metali. Wydobywanie ma opierać się na przywilejach króla Władysława [Jagielly] z 1426 roku, potwierdzonym przez stany królestwa w roku 1438, króla Kazimierza [Jagiellończyka] z roku 1486, poprawionym w roku 1496, statut [Jana] Olbrachta z 1506, Zygmunta [I] z roku 1545, ponadto na prawach dotyczących procesów i apelacji, zwyczaje stosowane w królestwach węgierskim i czeskim. Jurysdykcję mają sprawować sądy górnicze sprawowane przez żupnika albo podżupka (*vicezupparium*) z siedmioma ławnikami; apelacje mają iść do żupnika, od żupnika do króla. Król wyznacza ciężary i ogranicza do 10 lat zwolnienia z obciążeń na rzecz skarbu, a zgodnie z przywilejem królowej [węgierskiej] Elżbiety [Łokietkówny] z 1374 r. gwarantuje górnikom swobodną sprzedaż złota i srebra oraz pozyskiwanie do działalności drzewa z lasów wspomnianych starostw. Warszawa na sejmie walnym, 7 V 1647, lista świadków: Łubieński Maciej arcybiskup gnieźnieński, legat i prymas; Krosnowski Mikołaj, arcybiskup lwowski; Gembicki Piotr biskup krakowski, książę siewierski; Gniewosz Mikołaj z Oleksowa, biskup kujawski; Szoldrski Andrzej de Szoldry, biskup poznański; Wojna (*Woyna*) Abraham biskup wileński; Leszczyński Andrzej biskup chełmiński, podkanclerzy koronny; Pstrokoński Andrzej de Bużenin biskup chełmski; Zaremba (*Zaręba*) Stanisław biskup kijowski; Potocki Mikołaj a Potok kasztelan krakowski, hetman wielki koronny; Radziwiłł Janusz książę in Dubinki et Bierze starosta żmudzki, hetman polny litewski; Wiśniowiecki Michał Korybut książę in Wiśniowiec, wojewoda ruski; Hlebowicz (Chlebowic) Jerzy wojewoda smoleński; Abrahamowicz Mikołaj wojewoda mścisławski; Ogiński Aleksander wojewoda miński; Kalinowski Marcin in Husiatin wojewoda czernihowski, hetman polny koronny; Naruszewicz Aleksander kasztelan żmudzki; Gorayski Zbigniew a Goray kasztelan chełmski; Laskowski Stanisław kasztelan warszawski; Pękosławski Maciej kasztelan radomski; Żabicki Piotr kasztelan liwski; Opaliński Łukasz marszałek wielki koronny; Radziwiłł Aleksander Ludwik marszałek wielki litewski, książę na Ołyce i Nieświeżu; Ossoliński Jerzy a Thenczyn kanclerz wielki koronny; Radziwiłł Albrycht Stanisław książę na Ołyce i Nieświeżu, kanclerz w. lit.; Sapieha Kazimierz Leon podkanclerzy litewski; Daniłowicz Jan Mikołaj na Żurowie podskarbi wielki koronny; Gembicki Jan sekretarz wielki koronny; Starczewski Marcin dziekan płocki, referendarz koronny; Zaleski Aleksander z Potoka referendarz koronny; Dołmat Isajkowski Franciszek referendarz litewski; Naruszewicz Stanisław referendarz litewski; Rylski Samuel podkomorzy koronny; Pac Feliks podkomorzy litewski; Ostroróg Mikołaj podczaszy koronny; Tyszkiewicz Kazimierz z Łohojska podczaszy litewski; Gembicki Krzysztof krajczy koronny; Koniecpolski

Aleksander chorąży koronny; Pac Krzysztof chorąży litewski; Lubomirski Jerzy starosta generalny krakowski; Sarbiewski Stanisław z Sarbiewa starosta grabowiecki, marszałek izby poselskiej; Opaliński Aleksander z Bnina starosta inowrocławski; Orzelski Łukasz pisarz ziemski kaliski; Gołuchowski Abraham starosta wiślicki i inni posłowie ziemscy i urzędnicy koronni i litewscy zgromadzeni na sejmie.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. lac.

¹ Zob. datę wewnątrz dokumentu.

757/4721

k. 725 – 725v

[1647?]

Król zezwala na oblatowanie przez ręce Jana Aderkasa poniższego listu.

Jan Kazimierz królewicz polski poleca podkomorzemu parnawskiemu [Janowi Zawadzkiemu] doroczne wypłacanie Janowi Aderkasowi jako swemu słudze, nadanej dożywotnio przez siebie pensji 2000 złotych polskich ze swego starostwa świeckiego, co konfirmował Król; Aderkas winien wydawać kwity na odebrane pieniądze. Kobryń, 21 IX [1647?]¹.

j. pol. i lac.

¹ „Anno ut supra”.

758/4722

k. 725v – 727

Warszawa, 12 listopada [1647?]¹

Feria tertia post Festum Sancti martini Pontificis

Król zezwala na oblatowanie przez ręce sławetnego Wilhelma Penman poniższego oryginalnego, opieczetowanego listu, który aprobuje i potwierdza.

Władze miasta Jedburg² w Królestwie Szkocji zawiadamiają wszystkich, a zwłaszcza magistrat miasta Warki, że na prośbę Wilhelma Penman kupca i mieszkańca miasta Warki wystawiają świadectwo jego prawego pochodzenia po przeprowadzeniu śledztwa i czynności prawnych. Wilhelm Penman urodził się z legalnego małżeństwa niegdyś Jana Penman mieszczanina jedburskiego, dziadkiem był Jan Penman mieszczanin jedburski, zaś babką Katarzyna Robson, legalna córka Jana Robsona ze wsi *de Swynsyd* (*Swynsyd*)³ położonej w pobliżu miasta, należącej do parafii *de Oxnum*⁴. Matką [Wilhelma] była Elżbieta Newtorin prawowita córka Wilhelma Newtorin, kupca i obywatela miasta jedburskiego; z linii macierzystej babką była Elżbieta Smyth, prawowita córka Jakuba Smyth kupca i mieszczanina jedburskiego. Opieczetowany dokument spisał Jan Peter pisarz królewski (*Scribe Signeto Regio*), Edynburg (*Jedburgh*) 23 IV 1634 starego stylu, dziesiątego roku panowania Karola [I Stuarta] króla Wielkiej Brytanii, Francji, Irlandii (*Hibernii*), obrońcy wiary. Jan biskup C...⁵ i pasterz kościoła jedburskiego. Podpisy podpisów poniższych w gotyku albo języku szkockim (*ex Germanico seu scotico idiomate*) przełożono na łacinę: Adam Olszen, Adam Roderferd, Jakub Hosce, Jerzy Moscrop, prepozyt Thomas Elsenc, Rodbert Simsonis, Alexander Kartonos, Andreas Penman, *consiliarius* Wilhelm Veher, Jan Roterferd, Mikołaj Bron, magister Jakub Roderferd, Jan Moscrop, Wilhelm Weddel, Palmer Seruillhelm, Dieglisz Haese, Jan Penman, Eldricus Burg, starsi i władze wspomnianego miasta oraz pisarz z polecenia pozostałych radców (*consiliariorum*).

j. lac.

¹ „Anno Domini ut supra”. ² Około 80 km na pld.– wsch. od Edynburga, blisko granicy z Anglią.
³ Może ob. Swinside Townhead, 10 km. za zachód od Jedburgh. ⁴ Ob. Oxnam, 6 km na zach. od Jedburgh. ⁵ Słowo nieodczytane: „Caohanensia”? „Cachanensia”?

759/4723

k. 727 – 728

Warszawa, 15 listopada [1647?]¹

Feria sexta post Festum Sancti Martini Pontificis

Król zezwala na oblatowanie do akt kancelarii większej poniższego listu.

Władysławowi IV zaprezentowano okazano list własnoręczny brata, królewicza Jana Kazimierza królewicza polskiego i szwedzkiego, podpisany i opatrzony pieczęcią, zawierający cesję dożywotniej pensji rocznej 2000 złotych z dochodów starostwa świeckiego z prośbą o jego potwierdzenie. Przytacza list zawierający cesję Jana Kazimierza na rzecz Teodora Denhoffa, jego zasłużonego dworzanina. Pensja ma być wypłacana – przy sporządzeniu kwitu – od dnia świętego Jana Chrzciciela [24 IV] 1643, o czym zawiadamia Jana Zawadzkiego kasztelana gdańskiego, obecnego dzierżawcę starostwa świeckiego. Warszawa, 10 II 1643, podpis Jana Kazimierza, co potwierdził 22 II 1643 w Warszawie Król. Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ „Anno ut supra”.

760/4724

k. 728 – 729

Warszawa, 15 listopada 1647

Feria sexta post Festum Sancti Martini Pontificis

Treść dokumentu taka jak MK189/759.

j. lac.

761/4725

k. 729 – 729v

Strzembów, 14 czerwca [1647?]¹

Król zezwala Adamowi Franciszkowi Zawadzkiemu pisarzowi kancelarii królewskiej na wykupienie wójtostwa albo sołectwa we wsi Skotniki w województwie krakowskim z rąk szanowanego ... Paskudy i innych nie mających podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego będzie posiadał dożywotnio wójtostwo z przynależnościami i dochodami; po jego śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ „Anno ut supra”.

762/4726

k. 729v – 730

Warszawa, 13 lipca

[1647?]¹

Król nadaje dożywotnio Teodorowi Denhoffowi (*a Donhoph*) swemu dworzaninowi pokojowemu, zasłużonemu na dworze i jako żołnierz, pensję 1500 złotych rocznie, płatnych na świętego Marcina [11 XI] ze starostwa śniatyńskiego, wakującą po śmierci [Piotra] Potockiego starosty śniatyńskiego. O czym informuje Michała Zebrzydowskiego miecznika koronnego i starostę śniatyńskiego i jego następców.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ „Anno ut supra”.

763/4727

k. 730v – 731

Warszawa, 27 listopada [1647?]¹

Król uwzględniając prawość, znajomość prawa i zasługi Adama Pętkowskiego podstarościego grodzkiego warszawskiego podczas wieloletniego pełnienia urzędu, jako jednego spośród czterech kandydatów wybranych przez szlachtę i nadaje mu wakujący po śmierci Stanisława Jezierzyńskiego urząd pisarza ziemskiego warszawskiego; powiadamia o tym szlachtę województwa mazowieckiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ „Anno ut supra”.

764/4728

k. 731 – 731v

Warszawa, 27 listopada [1647?]¹

Król oznajmia, że po nadaniu Adamowi Pętkowskiemu podstarościemu grodzkiemu warszawskiemu urzędu pisarza ziemskiego warszawskiego po śmierci Stanisława Jezierzyńskiego, Pętkowski złożył przysięgę na ten urząd, w obecności: Leszczyńskiego Andrzeja z Leszna biskupa chełmińskiego i podkanclerzego koronnego; Zaremby Stanisława biskupa kijowskiego; Rozrażewskiego [Adama] kasztelana przemęckiego; Laskowskiego Stanisława kasztelana warszawskiego; Żabickiego Piotra kasztelana liwskiego; Ossolińskiego Jerzego kanclerza koronnego, starosty adzelskiego, ryckiego, który odczytał rotę przysięgi; Zaleskiego Aleksandra z Otoka referendarza koronnego; Starczewskiego Marcina referendarza koronnego; Rylskiego Samuela podkomorzego koronnego; Paca Feliksa podkomorzego litewskiego; Tyszkiewicza Kazimierza z Łohojska podczaszego litewskiego; Żydkiewicza Michała instygatora koronnego; Wybranowski Zygmunt stolnik warszawski, sekretarz JKM;

Lubowicki Franciszek stolnik ciechanowski, sekretarz JKM; Ujejski Tomasz z Rupniewa kanonik płocki i sekretarz JKM i inni liczni sekretarze oraz urzędnicy dworu królewskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ „Anno ut supra”.

765/4729

k. 731 – 735

Warszawa, 10 grudnia [1647?]¹

Feria tertia post Festum Conceptionis B.V.M.

Król zezwolił na oblatowanie przez ręce Andrzeja Służewskiego w aktach kancelarii większej poniższych dokumentów, aprobował je i potwierdził.

Przywilej książąt Konrada Mazowieckiego oraz synów Bolesława i Siemowita mazowieckich, Kazimierza kujawskiego w 1241 roku w Czersku nadający Gothardowi synowi Łukasza za zasługi w walkach z Prusami, Litwinami i Jaćwingami dziedzicznie dobra Służewo², które zwolnił od ciężarów prawa

polskiego³. Książę Konrad powtórzył nadanie w Czersku (Czyrsk), 10 X 1245 (*tertia die post Festum Marci*)³.

Przywilej na dobra Służewo potwierdził w Jeżewie (*Jeżowo*) 7 IV 1378 (*feria quarta ante Ramispalmarum*) książę wiski, warszawski, zakroczymski, ciechanowski Jan [Janusz I] dziedzcom Gotarda, którymi byli szlachetni: Thomko, Łukasz, Mirosław, Łukasz Stanisław, Myiczek (*Myiczek*), Ada, Abraham, Borzym, Marcissius, Wszebor, Jakub, Andrzej⁴.

Powyższe dokumenty potwierdził 2 XI 1485 (*feria secunda proxima post Omnium Sanctorum*) książę Bolesław [V] na prośbę Aleksego de Nadarzyn podkomorzego warszawskiego i marszałka nadwornego, Jana Gotharda, Mikołaja, Michała, Jana i Franciszka i Piotra synów, współdziedziców na Służewie.

j. lac.

¹ „Anno Domini ut supra”. ² Służewo, ok. 5 km drogą na pld.–zach. od Aleksandrowa Kujawskiego. ³ Publikacja: *Codex Diplomaticus Poloniae*, wyd. Leon Ryszczewski i Antoni Muczkowski, T. II, cz. 1, Warszawa 1848, s. 25–27; wydawcy opierając się na starszych wersjach źródła, znali też wpis w MK189. ³ Publikacja: *Codex Diplomaticus Poloniae*, wyd. Leon Ryszczewski i Antoni Muczkowski, Warszawa 1847, s. 50–51; wg wydawców dokument datowany w „Krysku”, 28 IV 1245. ⁴ Publikacja: *Codex Diplomaticus Poloniae*, wyd. Leon Ryszczewski i Antoni Muczkowski, T. II, cz. 1, Warszawa 1848, s. 324–326.

766/4730

k. 735 – 735v

Warszawa, 23 listopada 1647

Król za zasługi żołnierskie nadaje [Romanowi] Zahorowskiemu¹ urząd stolnika czernihowskiego po śmierci Macieja (*Matiasza*) Kisiela, o czym powiadamia szlachtę czernihowską².

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ Pozostawiono puste miejsce na wpisanie imienia; w dok. zarówno „Zahorowski”, jak „Zachorowski”. ² Zob. U III/4, nr 1486–1487.

767/4731

k.735v – 736

Warszawa, 18 grudnia [1647]¹

Król po śmierci Jana Wypyskiego nadaje urząd chorążego nurskiego Zygmuntowi Pogorzelskiemu, dworzaninowi pokojowemu brata Władysława IV, Karola Ferdynanda, zasłużonego królowi i domowi Wazów.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ „Anno ut supra”.

768/4732

k.736 – 737

Warszawa, 25 listopada [1647]¹

Król zasłużonemu, szczególnie jako poseł na sejmy, Stefanowi Korycińskiemu stolnikowi krakowskiemu nadaje starostwo oświęcimskie z miastem Oświęcim i wsiami Babice, i innymi, oraz Brzostowice², po śmierci Krzysztofa Komorowskiego. Koryciński będzie posiadał starostwo dożywotnio ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone zgodnie z prawem, jeśli nie, corocznie winna być płacona dupla kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jana Gembickiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”. ² Zapewne chodzi o folwark Bruszkowski.

[1/2 karty 737 puste]

[Na karcie 737v zaznaczono początek wpisów w roku 1648]

769/4733

k.738 – 738v

Warszawa, 11 stycznia 1647

Feria tertia post Festum SS. Trium Regum

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej poniższego oryginalnego listu (z pieczęcią kancelarii większej).

Król oznajmia, że serwitorowi, sławetnemu Stanisławowi Kobrzyńskiemu mieszczaninowi Nowej Warszawy, zasłużonemu za Zygmunta III, m.in. w Prusach, nie bez narażenia życia, gdy kula przebiła mu lewe kolano, potem za obecnego panowania, przeciw Moskwie, w Prusach, w czasie podróży do Baden, jego dom drewniany, znajdujący się pomiędzy domami sławetnego Jana Kowalewskiego rajcy i Michała Perlaka ławnika Nowej Warszawy uwalnia na dziesięć lat od udzielania wszelkich gospód, tak zagranicznym gościom, jak ławnikom i serwitorom królewskim, z wyjątkiem okresu sejmów. O czym informuje marszałków koronnych i litewskich, pułkowników i podpułkowników oraz innych urzędników gwardii królewskiej pieszej i konnej. Libertacja obejmuje także żonę Kobrzyńskiego Agnieszkę Olszewską. Warszawa, 28 VI 1646, podpis Władysława IV i Macieja Cieleckiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

770/4734

k.738v – 739

Warszawa, 4 stycznia 1647

Król zezwala Janowi Franciszkowi Lubowickiemu stolnikowi ciechanowskiemu swemu sekretarzowi, dworzaninowi pokojowemu, na scedowanie posiadanych części wsi Mątwy w województwie inowrocławskim na Wojciecha (*Alberti*) Radoszewskiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi, Radoszewski będzie posiadał dożywotnio wspomniane części wraz z przynależnościami i dochodami, z których winien płacić corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego. Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

771/4735

k.739v – 740

Warszawa, 14 stycznia 1648¹

Feria sexta post Festum SS. Trium Regum

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej przez ręce Zawadzkiego poniższego listu.

Król zezwala Maciejowi Walowskiemu na scedowanie dworu i i placu w Starym Latyczowie, zwróconego ku bramie, nadto łąnów ziemi przynależnych do tego dworu na Jana Zubrskiego i jego żonę Ewę. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie Zubrscy będą posiadali dwór dożywotnio ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Warszawa, 30 XI 1647, podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Ponieważ piątek wypada w samo święto Trzech Króli, przyjęto, że chodzi o 14 stycznia; nie można wykluczyć, że pisarz pomylił się i winien był zapisać w święto Trzech króli, tj. 6 I 1648.

772/4736

k.740 – 741v

Warszawa, 14 stycznia 1648¹

Feria sexta post Festum SS. Trium Regum

Król zezwala na oblatowanie w aktach kancelarii większej przez ręce Zawadzkiego poniższego listu.

Bar, 30 XI 1646 w obecności sławetnych Mikołaja Adamowicza burmistrza, Pedoty (*Pedoty*) Lawrynowicz rajcy, Senastiana Bujnowskiego (*Buynowski*) podwójciego (*viceadvocati*) Mikołaja Gudziszowskiego, Andrzeja Kotlarza, Jana Chirurga, Melchiora Sokalskiego ławników przysięgłych. Sławetni Katarzyna Perełczyzna (*Perelczanka*) mieszcanka barska wspólnie z synem Tomaszem Złotnikiem i zięciem Jerzym Chutowskim, występującym w imieniu żony swej, Anny, zeznali przed urzędem barskim, iż za wolą Mikołaja Potockiego z Potoka kasztelana krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego sprzedali swą kamienicę, spaloną i pustą przy Rynku Ruskim w mieście Barze, wraz z placem opatrzniemu Jóskowi (*Juskowi*) Żydowi tyśniewieckiemu na ten czas arendarzowi barskiemu i jego żonie Frejdzie (*Freydzie*) za 2070 złotych polskich, licząc po 30 groszy za złoty, nie licząc nakładów, z których kwitują Perełczykowa z synami. Kwitują też Jóska i jego żonę Frejdę z odbioru wspomnianej kwoty, nie roszcząc sobie do niej żadnych praw na przyszłość i odpowiadając za ewentualne defekty prawne, przyznają intromisję do kamienicy, z której nowi właściciele mają płacić wszelkie ciężary i podatki na niej spoczywające. Podpisany Stanisław Burkowicz (*Burkowic*) landwójt miasta Baru, Wojciech (*Albertus*) Komorowicz pisarz przysięgły miasta Baru. Król aprobował i potwierdził transakcję 30 XI 1647, podpis Władysława IV.

j. pol. i lac.

¹ „Anno Domini ut supra”.

773/4737

k.741v – 742

Warszawa, 11 stycznia 1648¹

Król ze względu na zasługi Andrzeja Dołgierta (*Dolgierta*) w licznych ekspedycjach wojennych, obejmuje go dożywociem posiadanym przez jego żonę Annę, której małżonkiem w pierwszym małżeństwie był niegdyś Władysław Kępiński, na wieś Gorczyzany w województwie podolskim, w powiecie kamienieckim. Małżonkowie będą posiadali wieś dożywotnio ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli wieś jest obciążona starymi sumami, zostaną one zmniejszone zgodnie z prawem, jeśli zaś nie, winni płacić ze wsi corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ „Anno Domini ut supra”.

774/4738

k.742 – 743

Warszawa, 12 stycznia 1648¹

Król zezwala zasłużonemu Stanisławowi Kazanowskiemu staroście krośnieńskiemu na scedowanie starostwa krośnieńskiego zasłużonemu w

wyprawach wojennych, Łukaszowi Bogorii Podleskiemu a Podleże i jego żonie Annie Zofii de Kazanow. Po dokonaniu cesji przez aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali starostwo krośnieńskie ze wszystkimi przynależnościami. Są to wieś Zabłocie z łąką Tucherz i młynami Dąbrowki, Olchowcze [była też wieś o takiej nazwie], z folwarkiem Ziezańskie [zasańskie] i młynem na rzece San naprzeciwko miasta Sanok; Posada, Tyrawa z żupą solną, Międzybrodzie, Trepcza, Dąbrówka Niemiecka, Dąbrówka Ruska, Winkowe dobra [niezidentyf. może Wieś Dobra?]. Wsie podgórskie (górne) Przyłuki, Piekazdy (*Piekarki*), Solina Leśna albo Rostok (*Rosthok*) (osobna wieś), Moczarnia (*Moczarne*), Szczawne (*Szczawne*), Turzańska (*Turzanskie*), Mików (*Mikow*), Smolnik, Michowa Wola (*Miowa Wolia*), Maniów, Szerbanówka (*Szyrbanowka*), Bannica (*Banicza*), Łubków (*Łubkow*), Dołżyca (*Dolszyca*), Czystohorb, Komańcza (*Kumanica*), Jawornik, Rzepiedza (*Rzepieczka*), Wołoszata (*Woloszata*). Małżonkowie winni corocznie płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego, dbać o budynki.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

775/4739

k.743 – 743v
1648¹

Warszawa, 18 stycznia

Feria quarta ante Festum S. Piscae (Prischae) Virginis et Martyris

Król zezwolił na oblatowanie w aktach kancelarii większej przez ręce Zygmunta Jodłowskiego poniższego listu.

Król informuje władze miasta Lwowa, że ponieważ rozpoczęto w sądzie asesorskim sprawę przeciwko sławetnemu Michałowi Śloska (*Sloska*)² drukarzowi lwowskiemu o konfiskatę wszystkich dóbr tegoż, a Śloska usiłuje pod pozorem alienacji swych dóbr oszukać skarb, król nakazuje wzięcie majątku w areszt i sekwestr urzędowy. Warszawa, 10 I 1648, podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ Winno być „w dzień świętej P...”. Data roczna: „Anno Domini ut supra”. ² Poza pisownią nazwiska Śloska, także Sloska, Sliozka.

776/4740

k.743v – 744v

Warszawa, 2 stycznia 1648¹

Król po rezygnacji z urzędu wielce zasłużonego i świetnego prawnika Aleksandra Zaleskiego z Otoka, referendarza koronnego z urzędu podsędka sieradzkiego, z czterech kandydatów wybranych przez szlachtę, mianuje podsędkiem sieradzkim Stanisława Zaleskiego de Otok podczaszego sieradzkiego, o czym informuje szlachtę sieradzką².

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ „Anno Domini ut supra”. ² Zob. U II/2 nr 1179–1180.

777/4741

k. 744v – 745
1648¹

Warszawa, 14 stycznia

Król nadaje dobra ruchome i nieruchome, sumy pieniężne, obligacje po niejakiem Tomaszu Mielczarczyku mieszkańcu Sieradza, skazanym przez sąd grodzki sieradzki na karę śmierci i umarłym cywilnie, sławetnemu Janowi Czuryło (*Czurýło*) burmistrzowi Sieradza. Na prośbę mieszczan sieradzkich kaduk zostanie przeznaczony na naprawę spalonej świątyni w Sieradzu.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”.

778/4742

k. 745 – 746

Warszawa, 14 stycznia 1648¹

Król zezwala zasłużonemu Mikołajowi Ostrorogowi podczaszemu koronnemu, staroście buskiemu, rohatyńskiemu, garwolińskiemu na scedowanie starostwa garwolińskiego synowi ... Ostrorogowi². Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi ... Ostroróg będzie dysponował dożywotnio starostwem garwolińskim, obejmującym miasto Garwolin, wieś Wola Rębkowska (*Rembkowska*), Miętne (*Mietne*) z folwarkiem Zapodne, Poznów (*Puzanow*), Niecieplin, Jagodne, Leszczyny (*Lesczyny*), Wicin, Goździk (*Gozdzik*) z wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których corocznie winien płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”. ² Pozostawiono miejsce na wpisanie imienia; starostą został potem Andrzej O., Chłapowski, *Starostowie w Wielkopolsce*, s. 65–66.

779/4743

k. 746 – 747

Warszawa, 14 stycznia 1648¹

Król zezwala Piotrowi Przebendowskiemu na scedowanie prawa emfiteutycznego do karczmy Ankerkolh w powiecie łęborskim województwa pomorskiego na Jana Bożopolskiego (*Bożepolski*)² i jego żonę Małgorzatę (*Margaretę*) Tadden. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali karczmę ze wszystkimi przynależnościami i dochodami do czasu wygaśnięcia emfiteuzy, z zastrzeżeniem dożywocia małżonków; następnie karczma będzie podlegała wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”. ² Pisowania nazwiska przyjęta za: Boniecki, II, s. 94.

780/4744

k. 747 – 747v

Warszawa, 14 stycznia 1648¹

Król za zasługi Komorowskiego² uwalnia wieczyście jego dwór i plac na Przedmieściu miasta Radomia, położony pomiędzy domami Buzor i Charczyny od gospód wojskowych i wszelkich ciężarów miejskich, o czym informuje dowódców gwardii królewskiej, starostów oraz magistrat radomski.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”. ² Puste miejsce na wpisanie imienia.

781/4745

k. 747v – 748

Warszawa, 13 stycznia 1648¹

Król zezwala znakomitemu Marcinowi Kucharzowi na scedowanie wójtostwa we wsi Dzierzkowice w województwie lubelskim w powiecie urzędowskim na Olbrachta Grabowskiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Grabowski będzie posiadał dożywotnio wójtostwo z przynależnościami; po jego śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ „Anno ut supra”.

782/4746

k. 748 – 749

Warszawa, 14 stycznia 1648¹

Król zezwala Mikołajowi Biołtowi na scedowanie prawa lennego do sześciu włók na uroczysku Potulbicy² na małżonków Jana Borkowskiego i Magdalenę Steckiewiczówną. Małżonkowie będą dysponowali wymierzonymi włókami z przynależnościami i dochodami, wyjąwszy towary leśne i saletry, wymagające osobnej zgody królewskiej, podobnie jak dysponowanie włókami. Małżonkowie i ich męscy potomkowie będą dysponowali lennem szlacheckim, zobowiązani do powinności wyrażonych w pierwotnym przywileju, w tym wystawiania jednego konnego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ „Roku pańskiego ut supra”. ² Nie zidentyfikowano ani nie zlokalizowano, zapewne leżało na Ukrainie.

783/4747

k. 749 – 749v

Warszawa, 14 stycznia 1648

Król zezwala Mariannie Żelazowskiej, wdowie po Stanisławie Żelazowskim ostiariuszu królewskim na scedowanie połowy wójtostwa we wsi Łobodno w starostwie krzepickim na małżonków Adama Suchana i Mariannę Bzowską. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali dożywotnio wspomnianą połowę wójtostwa z wszystkimi przynależnościami i dochodami; po ich śmierci dobra te będą podlegały wykupowi.

j. lac.

784/4748

k. 749v – 750v

Warszawa, 14 stycznia [1648]¹

Król zezwala Adamowi Stawskiemu na scedowanie wsi Hule² w powiecie latyczowskim na małżonków Aleksandra i Annę de Damoscio³ Cetnerów (Czetnerów). Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi, małżonkowie będą posiadali wieś dożywotnio ze wszystkimi przynależnościami i dochodami. Jeśli dobra są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone o część zgodną z prawem. Jeśli nie, winni płacić corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

¹ „Anno Domini ut supra”. ² Może chodzi o wieś Hule (ukr. Huli), 28 km drogą na pld.–zach. od Baru. ³ Najpewniej winno być „de Zamoscio”, bowiem żoną była Anna z Zamoyskich, Boniecki, II. s. 327; PSB III, s. 236–237.

785/4749

k. 750v – 751

Warszawa, 14 stycznia [1648]¹

Król zezwala na oblatowanie opieczętowanego listu papierowego, który aprobuje i potwierdza.

Mikołaj Potocki z Potoka kasztelan krakowski, hetman wielki koronny, starosta barski, niżyński, zezwala Walentemu Pietrzychowskiemu landwójtowi (podwójciemu) myślenickiemu na zbudowanie budynku na placu Łaźniska należącym do wójtostwa; ewentualny następca [na urzędzie] obejmując budynek winien zwrócić koszt budowy. Częstochowa, 6 VI 1647, podpis Mikołaja Potockiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ „Anno Domini ut supra”.

786/4750

k. 751 – 752

Warszawa, 14 stycznia 1648

Król ze względu na zasługi uczciwego Stanisława Parysa wybrańca ze wsi Wrona (Wrony) w starostwie zakroczymskim i pragnąc go zachęcić do dalszej służby, zgodnie z uchwałą sejmową i uniwersałem, potwierdza go dożywotnio przy posiadaniu łąnu wybranieckiego z łąkami, pastwiskami i zagrodami posiadanymi przez przodków, z prawem korzystania z puszczy bez ich pustoszenia, z wolnym wyrobem piwa i gorzałki na własne potrzeby, wolny od podatków i ciężarów, o czym zawiadamia starostę zakroczymskiego i jego następców.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

787/4751

k. 752 – 752v

Warszawa, 14 stycznia [1648]¹

Król zezwala znakomitym Marcinowi i Bartłomiejowi Jadowszczykom (Jadowszczykom) braciom, na wydzierżawienie Brzozawy albo Wyglądały² pomiędzy wsiami Sulewo i Jadowo³, małżonkom Marcinowi Dzierzanowskiemu i Helenie Zaleskiej na okres trzech lat. Kontrakt ma być wpisany do ksiąg publicznych, w wyniku arendy nie mogą ucierpieć poddani ani starostwo, szczególnie w starostwach stanisławowskim i kamienieckim, z dóbr dzierżawionych ma być płacona corocznie dupla kwarty do skarbu rawskiego. Dobra te niegdyś za zgodą wszystkich dostojników nadane przodkom Jadowszczyków za zasługi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”. ² Wyglądały, ob. wieś ok. 5 km drogą na pld. od Jadowa. ³ Jadowo, ob. Jadów, 80 km na wsch. od Zakroczymia. Sulewo, ob.. Sulejów ok. 4 km na pld.–zach. od wsi Wyglądały.

788/4752

k. 752v – 754v

Warszawa, 28 października 1646

Król¹ nadaje urząd hetmana polnego koronnego Marcinowi Kalinowskiemu wojewodzie czernihowskiemu, pochodzącemu ze znakomitego rodu, zasłużonemu, jak liczni przodkowie w wielu kampaniach wojennych¹.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ W nagłówku dokumentu zaznaczono, że jest to oblata, ale w dokumencie brak formuły. Por. U X, nr 149.

789/4753

k. 754v – 755v

Warszawa, 19 stycznia 1648

Król zezwala Krzysztofowi Brochowskiemu podkomorzemu zakroczymskiemu i swemu dworzaninowi, zasłużonemu w ekspedycjach moskiewskiej, wołoskiej, pruskiej i podczas pełnienia licznych funkcji, na scedowanie wspólnie z żoną, Marianną Gołyńską, wsi Lewice¹ w ziemi zakroczymskiej na Stanisława Pudłowskiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Pudłowski będzie posiadał wieś dożywotnio, ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których corocznie winien wносить dupłą kwartę do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Ob. Ostaszewo–Lejce.

790/4754

k. 755v – 756

Warszawa, 30 listopada 1647

Król za wstawienictwem Piotra Gembickiego biskupa krakowskiego, księcia siewierskiego, nadaje jarmarki coroczne, czterodniowe, miastu biskupów krakowskich Muszynie na granicy węgierskiej, pierwszy na świętego Michała Archanioła [29 IX], drugi na święto Oczyszczenia Najświętszej Maryi Panny [2 II], trzeci na świętej Marii Magdaleny [22 VII], czwarty na Wniebowstąpienie. Targi mają odbywać się w poniedziałki. Jarmarki mają się odbywać na zwykłych zasadach, z dostępem wszystkich, dla wszystkich towarów, jednak bez szkody sąsiednich miast.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Jana Gembickiego sekretarza wielkiego.

j. łac.

791/4755

k. 756 – 756v

Warszawa, 3 stycznia 1648

Król nadaje urząd podstolego warszawskiego, wakujący po śmierci Stanisława Oborskiego zasłużonemu Sebastianowi Prackiemu swemu strukczasemu (*Mensae Nostrae Structoris*), o czym informuje szlachtę ziemi warszawskiej.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Stanisława Skarszewskiego regenta kancelarii.

j. łac.

792/4756

k. 756v – 757v

Warszawa, 16 stycznia

[1648]¹

Król ze wstawiennictwem doradców, ratując przed popadnięciem w jeszcze większe kłopoty wydaje list moratoryjny Karolowi Krauze (*Krauz*), Fryderykowi Ledell, Jerzemu Wegent kupcom i mieszczanom gdańskim, ponieważ liczni wierzyciele nie spłacają im zobowiązań i długów. Król nakazuje dłużnikom kupców zapłatę i informuje o liście wszelkie władze.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ „Anno Domini ut supra”.

793/4757

k. 757v – 758

Warszawa, 24 stycznia 1648

Król zezwala zasłużonemu Janowi Mikołajowi Daniłowiczowiz Żurowa podskarbiemu koronnemu, podkomorzemu przemyskiemu, staroście przemyskiemu, samborskiemu i czerwono grodzkiemu scedować starostwo czerwono grodzkie w województwie podolskim na osobę...¹. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi ... będzie posiadał starostwo dożywotnio, ze wszystkimi dochodami, z których winien corocznie płacić kwartę do skarbu rawskiego.

Podpis Władysława IV.

j. łac.

¹ Pozostawiono puste miejsca na wpisanie nazwiska i imienia beneficjenta. Cesja ta nie doszła do skutku.

794/4758

k. 758 – 758v

Warszawa, 24 stycznia [1648]¹

Król zezwala zasłużonemu Janowi Mikołajowi Daniłowiczowi z Żurowa podskarbiemu koronnemu, podkomorzemu przemyskiemu, staroście przemyskiemu, samborskiemu i czerwono grodzkiemu scedować wieś Laski w starostwie przemyskim na osobę...². Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi ... będzie posiadał starostwo dożywotnio, z wszystkimi dochodami, z których winien corocznie płacić kwartę do skarbu rawskiego.

Podpis Władysława IV.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”. ² Pozostawiono puste miejsca na wpisanie nazwiska i imienia beneficjenta.

795/4759

k. 759 – 759v

Warszawa, 24 stycznia [1648]¹

Król za wstawiennictwem pewnych doradców zezwala Annie Mieszkowskiej², żonie Mikołaja Kamińskiego na scedowanie wsi Grodziec Wielki (*maior*)³ wraz z wójtostwem tam się znajdującym, wsi Łagiewniki wraz z tamtejszym wójtostwem, należące do wsi Grodziec, w starostwie sieradzkim, na rzecz Waleriana Kamińskiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Kamiński będzie posiadał dożywotnio wsie i wójtostwa z przynależnościami i dochodami, z których corocznie winien płacić dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”. ² Jako żona Mikołaja Kamińskiego występuje Jadwiga Mieszkówna, LWlkpKuj1659, cz. II, s. 142–143. ³ Ob. Grójec Wielki.

796/4760

k. 759v – 760
[1648]¹

Warszawa, 31 stycznia

Król zezwala Janowi Glince łowczemu halickiemu, swemu sekretarzowi i jego małżonce Barbarze Wielcyńskiej (*Wielcynska*)² na scedowanie łąnu ziemi zwanego Diakowski we wsi Zaskowice (*Zaskowicze*) w ziemi lwowskiej na małżonków Aleksandra Dargomiera (*Dragomierz*) i Katarzynę Malską. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali dożywotnio łąn z przynależnościami i dochodami; po ich śmierci będzie podlegał wykupowi.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ „Anno ut supra”. ² Barbara z Wilczyna, Boniecki, VI, s. 74. Zapewne Dragomir albo Drogomir, Boniecki, V, s. 9.

797/4761

k. 760 – 761

Warszawa, 12 stycznia [1648]¹

Król ze względu na zasługi Stanisława Jabłonowskiego miecznika koronnego zezwala wdowie po nim Annie ab Ostrorog, pochodzącej ze znakomitego rodu, scedować wsie Debesławce (*Debosławice*) i Zamulińce leżące na gruncie wsi Debosławice w województwie ruskim, na jego syna, Stanisława Jabłonowskiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Stanisław Jabłonowski będzie posiadał dożywotnio wspomniane wsie z przynależnościami. Jeśli wsie są obciążone starymi sumami, zostaną one zmniejszone o część zgodną z prawem; jeśli nie, winien płacić corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Podpis Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. lac.

¹ „Anno ut supra”.

798/4762

k. 761 – 762

Warszawa, 30 kwietnia 1645

Król zasłużonego i zaleconego sobie przez doradców znakomitego Kaspra Waltera zalicza do swych serwitorów, z wszystkimi uprawnieniami, w tym kupna i sprzedaży wszelkiego rodzaju towarów, w tym napojów alkoholowych (*liquores*) we wszystkich miastach Korony i Litwy, bez przeszkód ze strony magistratów, w tym w miastach Wilnie i Warszawie, czy pod obecności, czy nieobecności króla, wyjmuje Waltera spod wszelkiej jurysdykcji, poza marszałkowską.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. lac.

799/4763

k. 762 – 763

Warszawa, 1 luty 1648

Król oznajmia, że okazano ze strony Chrystiana Rappen listy oryginalne lub uwierzytelnione publicznie świadczące, że dziad Marek (*Marcus*) Rappen trzymał prawem szlacheckim dobra ziemskie w powiecie piltyńskim, otrzymane za zasługi dla władców. Marek przekazał wspomniane dobra swemu synowi, Chrystianowi Rappen, nieżyjącemu już ojcu Chrystiana. Po stracie dóbr potomkowie Marka Rappen musieli wstąpić na służbę wojskową, jak obecny Chrystian Rappen, który służył w wojnach inflanckich za Zygmunta III. Król potwierdza szlachectwo

Rappenowi, a uwzględniając zasługi podczas wojen inflanckich obiecuje potwierdzenie posiadania dóbr ziemskich w powiecie piltyńskim, czy gdzie indziej w Koronie.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

800/4764

k. 763 – 763v

Warszawa, 1 luty 1648

Król stwierdza, że Teodoryk Kliver zwany Kersten, sekretarz królewski okazał kontrakt spisany sądownie, w którym wspomniany Kliver od burmistrza Hasenpot Daniela Maier (*Maiero*) nabył folwark wraz z przynależnościami w powiecie piltyńskim, w diecezji albo parafii Hasenpot. Folwark obejmuje także pole *Bixterfeldt* nad rzeką *Laschae* z przynależnościami, zwłaszcza kolonię Malepahr z kmieciem Jakubem. Król potwierdza transakcję i nadaje nabytym dobrom dziedziczny status szlachecki obowiązujący w Inflantach, włącznie z jurysdykcją. Dokument opieczętowany pieczęcią koronną i litewską, podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

801/4765

k. 763v – 764

Warszawa, 5 luty 1648

Król pamiętny zasług Stanisława Denhoffa starosty radomskiego i wieluńskiego, folwark zwany Stefi (*Stephi*) w starostwie radomskim (*radomskim*), za zgodą niegdyś Kaspra Denhoffa wojewody sieradzkiego ojca Stanisława Denhoffa ustąpiony na rzecz Wojciecha (*Alberti*) Jaskólskiego, a obecnie wakujący, nadaje i przyłącza do starostwa radomskiego. Denhoff będzie nim dysponował dożywotnio ze wszystkimi przynależnościami i dochodami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

802/4766

k. 764v – 767

Warszawa, [1 I – a. 20 II] 1648¹

Król zezwala, by Andrzej Mniszech (*Mniszek*) kuchmistrz koronny, starosta lwowski, ze względu na wielkie zasługi Sieniawskich, zwłaszcza przeciwko najazdom tatarskim i tureckim scedować starostwo lwowskie na Adama Hieronima Sieniawskiego a Granow, który zasłużył się między innymi jako poseł ziemski na sejmy, deputat trybunalski, walczył z Tatarami pod wodzą Mikołaja Potockiego, niemniej za Dnieprem przeciwko Moskwie. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Sieniawski będzie dożywotnio posiadał starostwo wraz z jurysdykcją grodzką, z miastem Lwów, Przedmieściem, wsiami Żyrawka (*Żerawka*) i Sołonka (*Solonka*) Większa (*maiore*) i Mała (*minore*) wraz z wszystkimi przynależnościami i dochodami, z których winien płacić corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego, dbać o budynki, granice i lasy.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Puste miejsce na wpisanie dnia i miesiąca. Zob. U III/1 nr 1185 – 1186 gdzie przyjęto za datę nominacji 5 lutego, tj. datę poprzedniego dokumentu.

803/4767

k. 767 – 769

Warszawa, [1 I – a.

20 II] 1648¹

Król słynącemu sławą przodków, którzy na pograniczu krajów ruskich walczyli z nieprzyjaciółmi chrześcijaństwa, zasiedlali pustynie, niemniej zasłużonemu przeciwko Tatarom, Moskwie i Turkom, rebeliantom kozackim wystawiając liczne i dobrze uzbrojone wojska, Jeremiemu (*Jeremiasza*) Korybutowi księciu na Wiśniowcu, wojewodzie ruskiemu, mając wzgląd na uroczyska i przeprawy, przez które Tatarzy przechodzą podczas swych napadów, nadaje mu prawem lennym wyspę Chortycę, pustosz w województwie kijowskim. Nadanie obejmuje żonę Wiśniowieckiego [Gryzeldę Zamoyską] i męskich potomków, zaś teren nadania biegnie od ostatniego porohu [„od ostatniego pochwa”]? lekcja niepewna] na Dnieprze, rzeczkami do Dniepru wpadającymi, jako Tomakówka, aż do Tawani wpadające, a także pola nad tymi rzeczkami leżące. Wiśniowiecki będzie korzystał ze wszystkich dochodów, wyjąwszy saletry i towary leśne, wymagające osobnej zgody królewskiej, podobnie jak dysponowanie dobrami. Wiśniowieckiemu wolno obsadzić Chortycę i zaludniać ziemie, zakładając slobody, będzie podelgał prawom o obronie tamtych miejsc.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ Puste miejsce na wpisanie dnia i miesiąca.

804/4768

k. 769 – 770

Warszawa, 31 stycznia

[1648]¹

Król zezwala Zygmuntowi Giedłowskiemu na cesję prawa do wyrobu towarów leśnych w lasach Judynowskich² w województwie czernihowskim w trakcie nowogrodzkim na rzecz Jerzego Ponętowskiego, zasłużonego żołnierza. Po dokonaniu tego przed aktami publicznymi Ponętowski będzie mógł swobodnie wyrabiać towary leśne, z wyjątkiem saletry, wymagającej osobnej zgody królewskiej, do upływu lat...³. O czym powiadamia wszystkich, a zwłaszcza swych administratorów leśnych i ich dozorców, względnie namiestników, by nie czynili Ponętowskiemu żadnych trudności.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹ „Roku ut supra”. ² Judynowskie lasy (Judyniński lisy) – pomiędzy rzekami Bojna i Wabla, prawymi dopływami Sudości, ob. w państwie moskiewskim; zob. Kułakowskyj, Czernihowo–Siewierszczyna, s. 27–28 oraz przyp. do nast. dokumentu. ³ Puste miejsce na wpisanie liczby lat.

805/4769

k. 770 – 771

Warszawa, 31 stycznia [1648]¹

Król zezwala Zygmuntowi Giedłowskiemu na cesję prawa lennego na dobra Judynów² (*Judyńow*) w województwie czernihowskim w trakcie nowogrodzkim na Jerzego Ponętowskiego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Ponętowski z żoną i potomkami płci męskiej będzie posiadał dobra ze wszystkimi siołami, przysiółkami, slobodami i przynależnościami, dochodami (wyjąwszy

saletry i towary leśne, wymagające osobnej zgody królewskiej, podobnie jak dysponowanie dobrami) prawem lennym wieczystym szlacheckim.

Z dóbr nie będzie płacił do skarbu, a jedynie wypełniał obowiązki obrony tamtejszych zamków.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol.

¹”Roku ut supra”. ² Nazwa dóbr od Judynowa (Judyniów), sioła stanu radohoskiego, blisko granicy moskiewskiej od strony Trubczewska (Trubecza), Kułakowskyj, Czernihowo–Siwierszczyna, s. 221, 431.

806/4770

k. 771 – 772

Warszawa, 31 stycznia [1648]¹

Król zezwolił na oblatowanie w aktach kancelarii większej koronnej poniższego opieczętowanego listu papierowego, który aprobeuje i potwierdza.

Gabriel Szczepański starosta grudziądzki dla powiększenia dochodów starostwa grudziądzkiego, zapewnienia napraw budynków, w tym karczmy Rudzki (*Rucki*; w *Rudzie*), nadaje tę karczmę Janowi Winka i jego potomkom na lat 40, którą to karczmę trzymał poprzednio Jerzy brat Winka. Nadanie obejmuje też 3 włóki zwane Bindagi i prawo korzystania – za zgodą zamkową – z lasów starostwa na poprawę budynków, a na opał z chrustu (*leżących gałązek*). Może robić na własną potrzebę piwo i gorzałkę, masło i gomółki sera i inne wszelkie leguminy; na sprzedaż ma brać piwo z zamku, z miasta, w razie braku własne piwo z opłatą jak za dobre piwo sprzedawane gdzie indziej. Winien posługi do zamku oraz cztery razy do roku przewóz parą koni do Torunia lub gdzie indziej w czasie 8 dni, ma płacić corocznie czynsz z roli i łąk w wysokości 180 złotych polskich, po 30 groszy licząc na złoty w św. Marcina [11 XI]. Po upływie 40 lat winni zwrócić [przywilej?] podpisany przez Macieja Konopackiego starosty grudziądzkiego². Grudziądz, 19 VI 1647, Gabriel Ferdynand Szczepański, Zygmunt Ferdynand Szczepański jako świadek.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac., j. pol.

¹”Roku ut supra”. ² Starosta grudziądzki od 1603, wojewoda i biskup chełmiński zm. 1 XI 1613.

807/4771

k. 772 – 773

Warszawa, 5 lutego [1648]¹

Król swemu znakomitemu serwitorowi Kasprowi Walterowi i jego małżonce Elżbiecie Komorowskiej, by w razie śmierci nie przepadły ich dobra prawem kaduka, zezwala na sporządzenie testamentu, w którym mogliby dysponować swymi ruchomościami i nieruchomościami, sumami pieniężnymi, obligacjami, legując je na rzecz krewnych jak i obcych osób. Również w razie śmierci bez testamentu dobra Walterów będą przypadać krewnym, o czym informuje wszelkie władze².

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹”Anno ut supra”. ² Zob. dok. 797.

808/4772

k. 773 – 774v
[1648]¹

Warszawa, 9 stycznia

Król zezwolił na prośbę sławetnej Marianny Karaszkówny oblatowanie w aktach kancelarii większej poniższych dokumentów, aprobował je i potwierdził.

Ekstrakt urzędowy z akt podwójtowskich kłodawskich. Akta dotyczące domu z ogrodem zwanego Czechański, z gruntem zwanym Czeczowski na Przedmieściu Kłodawy z przynależnościami. Dom znajdował się na terenie wójtowskim poza miastem, miał z jednej strony dom Michała Guzika, z drugiej strony drogi poznańskiej dom sławetnej Marianny Karaszkówny. Pierwszym wieczystym posesorem domu był Maciej Czech mieszkaniec Kłodawy, na mocy przywileju Zygmunta I z 1532 roku. Jego prawny spadkobierca Czechowicz zapisał aktem ostatniej woli tenże dom do kościoła św. Aegidy w Kłodawie, a następnie kuratorzy tegoż kościoła w 1633 roku sprzedali dom Dorocie Oprzalance w dziedzictwo, ta zaś pod nieobecność męża, w asyście opiekuna, sławetnego Macieja Chirungun sprzedała wraz z córkami Anną i Reginą, Mariannie Karaszkównie, córce sławetnych niegdyś Grzegorza Karaska i Katarzyny Czajczanki (*Čajčanka*) mieszczan kłodawskich przed urzędem podwójtowskim kłodawskim 30 VIII (*feria sexta post Festum S. Bartholomaei*) 1647, za kwotę 120 złotych polskich, których odbiór pokwitowała i dopuściła do intromisji, wwziązania się i wieczystego posiadania.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac., j. pol.

¹”Anno ut supra”.

809/4773

k. 774v – 775v

Warszawa, 8 lutego 1648

Król zezwala na scedowanie przez małżonków Łukasza Łubniewskiego, weterana, oraz Annę Laudecką wójtostwa we wsi Włyczno w starostwie drohobyckim na małżonków Stefana Potrykowskiego i Zuzannę Łączyńską¹. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi małżonkowie będą posiadali wójtostwo ze wszystkimi przynależnościami i dochodami, w tym propinacją na gruncie Zapusty i jurysdykcją wójtowską, zgodnie z ordynacją sporządzoną przez komisarzy; po śmierci małżonków wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ W dokumencie także pisownia nazwiska: „Łączeńska”.

810/4774

k. 775v – 776v

Warszawa, 7 lutego [1648]¹

Król zezwala na wykupienie przez małżonków Łukasza Łubniewskiego weterana, Annę Laudecką wójtostwa we wsi Polana w starostwie lwowskim po śmierci Zygmunta Bobreckiego albo Polańskiego (*Polanski*), z rąk obecnych posesorów, nie posiadających podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego małżonkowie będą dzierżyli wójtostwo ze wszystkimi przynależnościami i dochodami; po ich śmierci wójtostwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ „Anno Domini ut supra”.

811/4775

k. 776v – 777
[1648]¹

Warszawa, 7 lutego

Król zezwala Janowi Bobreckiemu na scedowanie prawa dożywotniego na obszar zwany Rudki pomiędzy wsiami Łubiany (*Lubianym*) i Demnia (*Demnq*) w starostwie lwowskim, w kluczu szczyrdeckim na małżonków Łukasza Łubniewskiego starego żołnierza i Annę Laudecką (*Laudecki*). Cesja powinna zostać wpisana do akt publicznych, poczym małżonkowie będą dożywotnio posiadali obszar Rudki wraz z sadzawką, wrębem w lasach szczyrdeckich i przemiałem w młynie Lublańskim (bez miary) na domowe potrzeby i przynależnościami.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. pol. i łac.

¹ „Roku ut supra”.

812/4776

k. 777 – 778
[1648]¹

Warszawa, 7 lutego

Król wydaje glejt jako opiekun państw Rzeczypospolitej i protektor krzywdzonych, w tym razie uczciwych mieszczan owruckich i michałowskich. Są to: Niczipor Lewowicz (*Lewowic*) z innymi mieszczanami owruckimi i michałowskimi, wszyscy bojarzy owrucy, a zwłaszcza Naum Moskowski, Oleksiej Waśkowski, Misko Bowsanowski, Iwan Towkacz, Andrzej Podolczak, wraz z rodzinami, pospółstwem i dziećmi. Król bierze ich w obronę i protekcję przed krzywdami, gwałtami i władzą Władysława Niemierzycy starosty owruckiego, jego administracji i wszystkich *przez niego subordynowanych osób*, na okres od wydania niniejszego listu do zakończenia sprawy [sądowej] pod karami na gwałcących glejty królewskie. Król nakazuje wpisanie i obwołanie przez woźnego niniejszego glejtu do ksiąg grodzkich na żądanie strony lub pełnomocników.

Dokument podpisany przez Jerzego Ossolińskiego kanclerza koronnego.

j. pol.

¹ „Roku ut supra”. Może nazwa pochodzi od wsi i dóbr Michałki, przy trakcie owrucko–mozyrskim, pomiędzy Jelskiem a Mozyrzem, królewszczyzna, SGKP, VI, s. 287.

813/4777

k. 778 – 778v

Warszawa, 7 lutego [1648]¹

Król zezwala Janowi Kosakowskiemu staroście wiskiemu zasłużonemu w wyprawach wojennych na scedowanie wsi Laskowiec i Łopuchowo w powiecie tykocińskim na Władysława Kosakowskiego swego brata rodzonego. Po cesji w aktach publicznych Władysław Kosakowski będzie posiadał dożywotnio wspomniane wsie z przynależnościami i dochodami, z których winien płacić corocznie dupłą kwarty do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”.

814/4778

k. 778v – 780

Warszawa, 11 lutego [1648]¹*XI Mens. Februa. Post Festum Purificationis B.V.M*

Król zezwala na wpisanie do akt kancelarii większej koronnej przez rękę Wojciecha (*Albertus*) Sufczyńskiego przywileju Zygmunta III.

Zygmunt III po śmierci nieodżałowanej małżonki królowej [Konstancji] nadaje starostwo leżajskie Łukaszowi Opalińskiemu marszałkowi wielkiemu koronnemu, staroście łosickiemu, kamionackiemu, odolanowskiemu, wielce zasłużonemu, szczególnie zmarłej królowej małżonce. Opaliński wraz z małżonką Anną [Pilecką] de Pilca będzie posiadał dożywotnio starostwo leżajskie z wszystkimi przynależnościami, dochodami, z których corocznie winni płacić duplę kwarty do skarbu rawskiego, winni dbać o budynki, granice, lasy, poddanych nie obciążać niezwykajnymi ciężarami i pracami. Warszawa, 26 IX 1631, podpis Zygmunta III, pieczęć wielka koronna, podpis Jana Lipskiego [regent kancelarii].

*j. łac.***815/4779**

k. 780 – 780v

Warszawa, 11 lutego

[1648]¹

Król zezwala znamienitemu Samuelowi Knoff substytutowi fiskała pruskiego² na wykupienie połowy sołectwa albo czterech łanów sołectwa we wsi Skórcz (*Skurcz*) w starostwie osieckim w Prusach, z rąk szanowanego Jana Kowalczyka, nie mającego podstawy prawnej do posiadania. Po dokonaniu tego Knoff będzie posiadał dożywotnio połowę sołectwa z przynależnościami i dochodami; po jego śmierci sołectwo będzie podlegało wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV.

j. łac.

¹ „Anno ut supra”. ² W dokumencie „Substituti Fisci Nostri”, w nagłówku „substituto Fiscali Prussiae”.

816/4780

k. 780v – 781v

Warszawa, 10 lutego [1648]¹

Król pozwala zasłużonemu Piotrowi Żabickiemu de Radzanow kasztelanowi liwskiemu na scedowanie dzierżawy czermneńskiej z miastem Osmólno i wsiami Czermno, Topolno (*Tepolno*), Osmólska Wieś i innymi wsiami i folwarkami w województwie rawskim, w starostwie gostyńskim, na jego syna Mikołaja Żabickiego z Radzanowa, królewskiego dworzanina pokojowego. Po dokonaniu cesji przed aktami publicznymi Mikołaj Żabicki będzie posiadał dożywotnio z wspomnianą tenutę z przynależnościami i dochodami, z których ma płacić corocznie duplę kwarty ustalonej przez komisarzy do skarbu rawskiego.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ „Anno Domini ut supra”.

817/4781

k. 781v – 782

Warszawa, 11 lutego 1648

Król nadaje dobra ruchome i nieruchome, sumy pieniężne w gotówce i obligacjach po niejakiem Melchiorze Schultz¹, przybyłemu do Torunia dobrze

zasłużonemu żołnierzowi weteranowi, Janowi Gabańskiemu (*Gabanski*), o czym informuje odnośne władze, by nie czyniły temuż trudności.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Krzyckiego.

j. łac.

¹ W dokumencie także „Schulz”.

818/4782

k. 782 – 782v

Warszawa, 11 lutego 1648

Król zezwala zasłużonemu żołnierzowi weteranowi Janowi Gabańskiemu (*Gabanski*) na wykupienie sołectw we wsiach Grabowo i Wielbłądowo (*Wielbrądowo*)¹ w starostwie osieckim w Prusach z rząd nie posiadających podstawy prawnej posiadania. Po dokonaniu tego Gabański będzie posiadał sołectwa ze wszystkimi przynależnościami i dochodami; po jego śmierci sołectwa będą podlegały wykupowi.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Tomasza Ujejskiego sekretarza królewskiego.

j. łac.

¹ Obecnie Wielbrandowo; *Wielbłądowo* – Paczkowski, *Opis królewszczyzn*, s. 319–320.

[na końcu karty, innym atramentem: „Stanislaus Jurkowski actor. eorundem notariatus. mp.”]

[Kolejne karty puste, na k. 783 nota w języku rosyjskim z XIX w., z obliczeniem kart rękopisu – 778 zapisanych]

Koniec wpisów